

naš

revija slovenskega elektrogospodarstva, julij-avgust 2008

stik

Energetika - srčika
slovenskega
predsedovanja

Slovenija je svojo
obveznost opravila
izvrstno

Primanjkuje
nam dodatnih
proizvodnih
zmožljivosti

iz vsebine

2

Energetika - srčika slovenskega predsedovanja

Slovenija je uspešno sklenila predsedovanje EU in žezlo predala v roke francoskih predstavnikov, ki bodo nadaljevali delo na ključnih skupnih evropskih področjih. Kot je na tiskovni konferenci ob koncu predsedovanja poudaril minister za gospodarstvo mag. Andrej Vizjak, je bila energetika v času našega predsedovanja v ospredju večine dogajanj, Sloveniji pa je ob tem uspelo doseči tudi nekaj ključnih premikov. Zadovoljstvo z opravljenim delom v času našega predsedovanja je izrazila tudi večina drugih akterjev, ki so v minulih šestih mesecih nosili težo te za Slovenijo nedvomno zgodovinske naloge.

20

Slovenija je svojo obveznost opravila izvrstno

Dr. Romana Jordan Cizelj je kot poslanka Evropskega parlamenta in dejavna članica vrste njegovih odborov spremljala predsedovanje Slovenije Svetu EU iz bruseljske perspektive. O njenih vtisih iz prestolnice EU, naših dosežkih v tem času, vprašanih, ki so ostala odprta, kje in kako iskati rešitve zanje, je tekla beseda v aktualnem pogovoru z dr. Jordan Cizljevo, ki tudi zaradi svojega poklica - je doktorica jedrske fizike - dobro pozna globalne probleme energetike in okolja.

24

Primanjkuje nam dodatnih proizvodnih zmogljivosti

Rast porabe električne energije je močno pozitivno povezana z rastjo BDP v Sloveniji in drugod po svetu in izdatno narašča. Slovenija bo po ocenah nekaterih strokovnjakov tako že okrog leta 2020 potrebovala več kakor 20.000 GWh električne energije na leto, ki jih ne bo mogoče zagotoviti brez dodatnih novih velikih proizvodnih objektov in izrabe vseh možnosti, ki jih ponujajo ukrepi učinkovite rabe energije, in uvajanja obnovljivih virov energije. V naslednjih petnajstih letih bo namreč potekla življenjska doba praktično vseh slovenskih elektrarn, razen hidroelektrarn, zato bo treba v tem času zagotoviti več kot 2.500 MW novih oziroma prenovljenih proizvodnih zmogljivosti, kar je enako celotni sedanji inštalirani moči.

28

Dovolj kapitala za ekonomsko učinkovite naložbe

Oba energetska stebra, HSE in Gen energija, pokrivata razliko v ceni pri tarifnih odjemalcih, kljub temu dr. Jože Zagožen, član posloводства HSE, meni, da bo njihova skupina zagotovila dovolj sredstev za ekonomsko učinkovite naložbe. So pa razmere na elektro trgu doma in v tujini skupino prisilile, da jim je prilagodila svojo naložbeno politiko. Tudi v njej pa nekateri ključni projekti, kot je TEŠ 6, ostajajo in se še naprej išče tudi rešitev za TE Trbovlje.

34

Investicijski načrti Dravskih elektrarn

Dravske elektrarne Maribor so v začetku julija povabile novinarje na predstavitev enega njihovih največjih prihodnjih projektov, in sicer gradnje črpalne elektrarne Kozjak, na katero priprave potekajo že od leta 2006. Ocenjena vrednost projekta znaša kar 340 milijonov evrov, kar ga umešča med ene najpomembnejših naložb tako v slovenski energetiki kot štajerski regiji. Kot je povedal predsednik uprave DEM Damijan Koletnik, se bodo zato v družbi še naprej trudili, da bodo kot investitor k projektu privabili čim širši krog partnerjev in bo to projekt povezovanja in ne razhajanj.

36

Odrpta nova RTP Koroška vrata

Elektro Maribor je 2. julija v uporabo tudi uradno predal novo razdelilno transformatorsko postajo Koroška vrata. Kot je ob tej priložnosti poudaril predsednik uprave Elektra Maribor Stanislav Vojsk, gre za enega njihovih najpomembnejših objektov, katerega gradnja je bila tudi tehnološko izredno zahtevna, saj je povezava med RTP Melje in Koroška vrata skoraj v celoti vzpostavljena s podvodnim kablom po strugi reke Drave. Vrednost investicije znaša 5,5 milijona evrov, z njeno vključitvijo v 110 kV omrežje pa se bo bistveno povečala zanesljivost dobave električne energije odjemalcem levega dela mesta Maribor.

izdajatelj: Elektro-Slovenija, d.o.o.

uredništvo

glavni urednik: Miro Jakomin
odgovorni urednik: Brane Janjič
novinarji: Minka Skubic
Polona Bahun
Vladimir Habjan

tajništvo: Slavica Velikonja

naslov: NAŠ STIK,

Cesta v Mestni log 88a,
1000 Ljubljana,
tel. (01) 474 39 81
faks: (01) 474 39 82
e-pošta: brane.janjac@eles.si

časopisni svet

predsednik: Joško Zabavnik (Informatika),
podpredsednica: Jadranka Lužnik (SENG),
člani sveta: dr. Pavel Omahen (ELES),
mag. Petja Rijavec (HSE),
Ivo Mihevc (DEM),
Jana Babič (SEL),
Doris Kukovičič (TE-TOL),
Ida Novak Jerele (NEK),
Majda Pirš Kranjčec (TEŠ),
Gorazd Pozvek (TEB),
Franc Žgalin (TET),
mag. Violeta Irgl (El. Ljubljana),
mag. Renata Kriznar (El. Gorenjska),
Danica Mirnik (El. Celje),
Karin Zagomilšek (El. Maribor),
Neva Tabaj (El. Primorska),
mag. Marko Smole (IBE),
Danila Bartol (EIMV),
Eva Činkole (Borzen),
Drago Papler (predstavnik
stalnih dopisnikov),
Ervin Kos (predstavnik
upokojencev).

lektorica: Darinka Lempl

Poštnina plačana pri pošti
1102 Ljubljana

oglasno trženje: Elektro-Slovenija, d.o.o.,
tel. 051 356 742

oblikovanje: Meta Žebre

grafična priprava

in tisk: Schwarz, d.o.o., Ljubljana

NAŠ STIK je vpisan v register
časopisov pri RSI pod št. 746.
Po mnenju urada za
informiranje št. 23/92 šteje
NAŠ STIK med izdelke
informativnega značaja.

Naklada 5.211 izvodov.

Prihodnja številka Našega stika
izide 30. septembra 2008.
Prispevke zanjo lahko pošljete
najpozneje **do 19. septembra 2008.**

naslovnica: foto Dušan Jež

ISSN 1408-9548
www.eles.si

Brane Janjič

Skrito sporočilo neurij

Julijsko neurje, ki je razsajalo po nekaterih krajih Slovenije, je spet povzročilo tudi precej škode na elektroenergetskem omrežju, saj je polomljeno drevje padalo tudi na vodnike in s tem trgalo daljnovidne poti, pri čemer je več tisoč odjemalcev v različnih krajih Slovenije za več ur ostalo brez električne energije. Dogodek, ki smo mu v zadnjih nekaj letih priča vsaj dvakrat na leto – v poletnem in zimskem času, za naše vzdrževalce ni nič nenavadnega, saj so ne nazadnje strokovno usposobljeni ravno za posege v izrednih razmerah. Je pa njihovo delo v takšnih okoliščinah zagotovo eno najtežjih in primerljivo z delom gasilcev, reševalnih skupin in drugih, ki se na teren podajo med ali takoj po naravni nesreči ali drugem izrednem dogodku. In ko gre za delo v takšnih izrednih razmerah, ko se vsi trudijo, da bi čim prej vzpostavili prvotno stanje, je do njihovega dela zelo razumevajoč tudi odnos krajanov, ki nemalokrat skušajo tudi po lastnih močeh kar se da pomagati.

Zanimivo pa je, da se ta odnos takoj, ko se razmere uredijo in okvare sanirajo, popolnoma spremeni in posamezniki velikokrat te iste vzdrževalce včasih obravnavajo kot prave sovražnike, kot nekoga, ki jim želi le povzročati škodo in kaliti njihov mir. Znani so primeri, ko so vzdrževalcem, ki so zgolj prišli opraviti svoje delo, grozili celo z orožjem, da pogostih besednih groženj in zmerjanj niti ne omenjamo. Ob tem pa vsi skupaj pozabljajo, da gre v resnici tudi v teh primerih pravzaprav za enak proces, to je z rednimi vzdrževalnimi deli naprav in tras preprečiti škodo, ki bi lahko nastala, ter zagotoviti čim manj motenj v oskrbi. Podobnega nerazumevanja našega dela smo v zadnjem času energetiki pogosto deležni tudi pri uresničevanju naložbenih načrtov, katerih cilj je pravzaprav tudi isti, in sicer odjemalcem v Sloveniji zagotoviti zanesljivo, kakovostno in cenovno ugodno oskrbo z električno energijo ali drugimi energenti.

In ob vsem tem se zdi, da nam bo takšen nerazumevajoč odnos splošne javnosti do našega vsakdanjega dela uspelo preseči šele, ko nam bo uspelo doseči razumevanje, da električna energija ni zgolj stisk stikala, gumba na eni izmed električnih naprav ali daljinskega upravljalca, temveč da za to preprosto operacijo stojijo mogočne elektrarne z vso svojo tehnično in obratovalno zapletenostjo ter na tisoče kilometrov prenosnih in distribucijskih daljnovodov, brez katerih preprosto elektrike v naših domovih ne bi bilo.

tema meseca

Brane Janjić
Polona Bahun

Energetika - srčika slovenskega predsedovanja EU

Ob sklenitvi slovenskega predsedovanja EU so svoje ocene in poglede na ta za našo mlado državo nedvomno izjemen in edinstven zgodovinski dogodek podali tudi posamezni ministri in drugi ugledni strokovnjaki, ki so bili v prvih vrstah pri opravljanju te zahtevne naloge.

Skupna ocena vseh je, da je bila to izjemna in dragocena izkušnja ter da nam je v minulih šestih mesecih uspelo izpeljati večino s prevzemom predsedovanja zastavljenih nalog. Slovenska ekipa je svoje dosežke tik pred iztekom predsedovanja predstavila tudi v Evropskem parlamentu in si za opravljeno delo prislužila laskave ocene.

Po besedah ministra za gospodarstvo **mag. Andreja Vizjaka**, katerega ministrstvo je bilo zaradi raznolikosti področij, ki jih pokriva, vpeto v najširši nabor nalog, povezanih s predsedovanjem, je Slovenija lahko na opravljeno delo upravičeno ponosna. Ministrstvo za gospodarstvo se je na predsedovanje Slovenije EU začelo pripravljati že leta 2005, ko je bila ustanovljena posebna projektna skupina za izvedbo predsedovanja, ki so ji v nadaljevanju nato pomagale tudi številne podskupine. Za brezhibno izvedbo dogodkov, vsebinsko pripravo in izvedbo drugih nalog v zvezi s predsedovanjem je skrbelo 110 zaposlenih in zunanjih sodelavcev, v času predsedovanja pa so morali med drugim poskrbeti za kar pet zasedanj Sveta Evropske unije (dva Sveta za konkurenčnost ter tri Svete za promet, telekomunikacije in energijo) ter 23 zasedanj in 190 sestankov delovnih skupin Sveta EU. Ministrstvo za gospodarstvo je bilo v tem času tudi nosilec 20 multilateralnih srečanj in še pri štirih sodelovalo, organiziranih je bilo 15 neformalnih podministrskih dogodkov in 17 spremljivalnih dogodkov, minister Andrej Vizjak pa je kot predsednik dveh Svetov EU bil tudi osrednji govornik na številnih mednarodnih

konferencah in sorodnih dogodkih. Že iz te kratke statistike, ki zajema zgolj največje dogodke, je mogoče razbrati, da je bilo delo ministrstva za gospodarstvo v minulih šestih mesecih izjemno pestro in zahtevno, pri čemer ni treba posebej omenjati, da je v tem času moralo nemoteno potekati tudi delo v domačem okolju. Kot je dejal minister Vizjak, bi bilo takšno delo bistveno bolj oteženo, če bi se predsedovanje zgodilo v začetku mandata in ne zdaj, ko je postavljena ekipa na ministrstvu bila že dobro uigrana in so bila tudi uspešno že razrešena nekatera ključna »domača« gospodarstva vprašanja.

Doseženih vrsta pomembnih korakov

Sicer pa je, kot je sam poudaril, bila nosilna tema slovenskega predsedovanja ravno energetika, pri čemer nam je uspelo doseči tudi nekaj ključnih korakov. Tako so bili soglasno sprejeti ministrski zaključki o Strateškem energetskega tehnološkem načrtu, ki je izjemnega pomena za nadaljnji razvoj evropske in nacionalnih tehnoloških politik na področju energetike. Gre za pomemben signal, pravi mag. Andrej Vizjak, kam naj gredo v prihodnje ključne energetske raziskave v EU in katera področja naj bodo razvojno izpostavljena, pri čemer so bili v ospredje dani učinkovita raba, obnovljivi viri energije, razvoj nizkoogljičnih tehnologij in jedrske energije. Drugače pa gre po ministrovih besedah za največji uspeh na področju energetike v času našega predsedovanja šteti na junijskem Svetu za promet, telekomunikacije in energijo

doseženi dogovor o ključnih elementih tretjega energetskega paketa, ki prinaša zakonodajne okvire za nadaljnjo liberalizacijo notranjega energetskega trga. Dogovor o ključnih elementih tega zakonodajnega paketa velja za trg električne energije in plina, daje pa tudi podlago za nadaljnjo razpravo in poznejšo vpeljavo zelo zahtevne zakonodaje evropskega podnebno-energetskega paketa. Sprejeti kompromisni predlog hkrati tudi omogoča boljše, učinkovitejše in konkurenčnejše delovanje trgov v prid uporabnikov. Pri tem gre tudi po mnenju ključnih evropskih akterjev za korak naprej pri vzpostavljanju konkurence in neodvisnosti upravjalcev prenosnega omrežja od drugih, tržnih funkcij v energetiki, kar bo vse vplivalo na izboljšanje dobave energije in še pospešilo razvoj drugih energetskih dejavnosti.

Med večje dosežke v času slovenskega predsedovanja se uvršča tudi podnebno energetskega paket, ki ga je Evropska komisija predstavila 23. januarja in zajema predloge o povečani rabi obnovljivih virov energije, zmanjšanju emisij toplogrednih plinov, prenovi evropskega sistema za trgovanje z emisijami ter o zajemanju in skladiščenju ogljika. Slovensko predsedstvo je temu zakonodajnemu paketu namenilo veliko pozornosti, pri čemer je ob koncu predsedovanja predstavilo poročilo o napredku ter vodilo usmerjeno razpravo o ključnih vprašanih predloga direktive o obnovljivih virih energije, katere najbolj sporni temi ostajata trgovanje s potrdili o izvoru in trajnostni kriteriji za biogoriva.

Vidni premiki tudi na drugih področjih

Čeprav je bila, kot že rečeno, energetika ena bolj izpostavljenih tem, pa se je ministrstvo za gospodarstvo v minulega pol leta dejavno vključevalo v delo in uspešno peljalo naloge tudi na drugih delovnih področjih. Tako je bil v zvezi z spodbujanjem politike enotnega trga že v prvem branju sprejet pomemben Paket za proizvode, ki prinaša bolj prijazno pravno okolje za vse gospodarske subjekte, še posebej pa za mala in srednja podjetja, visoko raven varnosti izdelkov na evropskem trgu in boljšo zaščito potrošnikov. Prav tako je bil dosežen dogovor glede direktive o potrošniških kreditnih pogodbah, ki vsebuje uravnotežene rešitve nekaterih ključnih vprašanj, ki bodo pomembno prispevala k višji ravni zaščite potrošnikov, večji jasnosti predpisov in povečanju konkurenčnosti na tem področju kakor tudi k povečanju čezmejne konkurence na področju kreditiranja potrošnikov. Velik napredek je bil dosežen tudi glede spodbujanja rasti malih in srednje velikih podjetij, pri čemer je bila dana prednost spodbujanju hitro rastočih inovativnih podjetij, ki so gonilniki strukturnih sprememb in vir dinamike v mnogih sektorjih. Med drugim pa je bila potrjena tudi pobuda o vzpostavitvi šestih vodilnih trgov v EU, in sicer gre za področja e-zdravja, trajnostne gradnje, zaščitnega tekstila, bioproizvodov, recikliranja in obnovljive energije, kjer ima Evropa dobro priložnost, da preko spodbujanja inovacij prevzame vodilno mesto v svetu.

Zahtevni dosjeji s področja varstva okolja

Ob pregledu aktivnosti in dosežkov Ministrstva za okolje in prostor je minister **Janez Podobnik** izpostavil dve prioriteti slovenskega predsedovanja: pogajanja o podnebno-energetskem paketu in razpravo o biotski raznovrstnosti. Pri paketu, ki velja za enega osrednjih projektov EU v naslednjih letih, je Sloveniji uspelo ohraniti ključne vsebinske poudarke in enotnost iz prvotnega predloga Evropske komisije, saj nobena članica ne zavrača temeljnih gradnikov paketa, razlike med njimi se pojavljajo le zaradi gospodarske in geografske strukture. Obenem ji je uspelo ohraniti ambiciozni načrt ter vse postopkovne možnosti za njegov sprejem v prvem branju, še pred naslednjimi volitvami v Evropski parlament junija 2009. Kot je poudaril, so opravili težaško delo in s tem Franciji omogočili precej lažje nadaljevanje. Na mednarodnem področju boja proti podnebnim spremembam so bila ključna pogajanja o postkjetskih režimih zmanjševanja emisij toplogrednih plinov. Minister je prepričan, da bo Slovenija lahko izpolnila ambiciozne zaveze iz podnebno-energetskega paketa, še posebej, če bo izboljšala učinkovitost rabe energije v stavbah in prometu ter prepričala ljudi, da bodo spremenili svoj življenjski slog in bolj varčevali z energijo. Soočanje s podnebnimi spremembami in vodilna vloga Evrope pri tem je priložnost za evropsko in tudi slovensko tehnologijo. V Sloveniji so dobro razvite številne tehnološke platforme, ki se bodo vključile v evropski tehnološki preboj, ki bo prispeval k doseganju ciljev paketa. Slovenija kot predsedujoča je koordinirala tudi pripravo strategije EU za pogajanja o Okvirni konvenciji ZN o spremembi podnebja in kjotskega protokola ter uspešno vodila vse mednarodne dejavnosti v zvezi s tem.

Deveto zasedanje pogodbenic Konvencije o biotski raznovrstnosti v Bonnu je bil pomemben svetovni dogodek, na njem pa je Slovenija v imenu EU uveljavila vse svoje cilje za zmanjšanje upadanja biotske raznovrstnosti. Za Slovenijo in EU so bila prioriteta zlasti področja ohranjanja in trajnostne rabe gozdne biodiverzitete, povezave med biodiverzitetno in podnebnimi

spremembami, ohranjanja morske biotske biodiverzite, zavarovanih območij ter dostopa do genskih virov in delitve koristi naravnih virov med razvitimi državami in državami v razvoju. Sloveniji je uspelo uveljaviti vse ključne poudarke, predvsem povečanje sinergije med politikama podnebnih sprememb in biodiverzitet. Pomembne so bile še zlasti razprave o biogorivih in njihovem učinku na biotsko raznovrstnost.

Na zakonodajnem področju je minister Podobnik izpostavil sprejetje krovne direktive EU o odpadkih, ki po večletnih pogajanjih vnaša strožja in sodobnejša merila na področje upravljanja z njimi. Sprejeta je bila tudi direktiva o okoljskih standardih na področju vodne politike, ki naj bi prispevala k zmanjševanju kemijskega onesnaževanja površinskih vodnih virov, slovensko predsedstvo pa je povežalo tudi vsebinske cilje vodne direktive, direktive o obvladovanju poplavne ogroženosti in okvirne direktive o morskii strategiji. Poleg tega je Slovenija sprožila odprto razpravo o gensko spremenjenih organizmih in v zadnjem tednu svojega predsedovanja dosegla dogovor o vključitvi letalskih emisij v shemo trgovanja z emisijskimi kuponi.

Okoljevarstveniki z mešanimi ocenami dela

Okoljevarstvene organizacije v okviru največje evropske zveze okoljskih organizacij civilne družbe - Evropskega okoljskega urada, so se na dejavnosti slovenskega predsedovanja EU na področju okolja odzvale z mešano oceno. Pozitivno oceno sta si zaslužila obravnava podnebno-energetskega paketa in napredek pri vprašanju biotske raznovrstnosti, kritike pa direktiva o odpadkih, ki je zmanjšala obvezne cilje recikliranja. Pozitivno oceno je podnebno-energetski paket zaslužil predvsem zato, ker tlakuje pot evropskemu sporazumu v ključnih vprašanjih energije in podnebja v času naslednjega mednarodnega vrha o podnebnih spremembah v Kopenhavnu prihodnje leto. Prav tako so organizacije

Minister mag. Andrej Vizjak je poudaril, da je bila energetika ena ključnih tem slovenskega predsedovanja EU.

pohvalile napredek pri vprašanjih biotske raznovrstnosti, zlasti razpravo o drugi generaciji biogoriv in gozdni biotski raznovrstnosti. Po njihovem mnenju se je slovensko predsedstvo močno zavzemalo za številne specifične okoljske teme, predvsem za vodenje na področju biotske raznovrstnosti, kjer je zagotovilo podporo evropskih vodij Naturi 2000 v času, ko so v vseh okoljskih razpravah na pomladnem Svetu prevladovala podnebne spremembe. Po drugi strani pa opozarjajo tudi na slabe strani slovenskega predsedovanja. Tako Slovenija ni vložila navora, da bi okvirno direktivo o tleh po blokadi decembra lani, ponovno uvrstila na dnevni red Sveta EU za okolje. Najbolj obžalovanja vredno pa je po njihovih ocenah to, da je slovensko predsedstvo prepričalo Evropski parlament, da se je v prvem branju okvirne direktive o odpadkih, odrekel vsem ključnim elementom in podprl neustrezne cilje recikliranja.

Energetski dialog v znamenju visokih cen energentov

Ob koncu junija, tik pred iztekom slovenskega predsedovanja EU, se je odvijalo še nekaj pomembnih dogodkov. Tako so bile na petem srečanju EU-OPEC Energetski dialog, pod predsedstvom ministra Vizjaka, osrednja tema visoke cene nafte. Države EU in OPEC-a imajo skupni interes spodbujati energetsko učinkovitost in alternativne vire energije, povečati transparentnost trgov z nafto, spodbujati konkurenčnost na energetskih trgih in okrepiti medsebojni dialog. Prav tako obstaja povezava med trenutno visokimi cenami nafte in zavezo EU, da doseže svoje ambiciozne cilje v zvezi z obnovljivimi viri energije in energetsko učinkovitostjo. To pa je skrb zbujajoče, saj negativne posledice visokih cen občutijo tako državljani kot podjetja. Zato so države porabnice nafte pozvale OPEC k povečanju njene proizvodnje, kar bi prispevalo k znižanju cen na bolj sprejemljivo raven. Predsednik OPEC-a je te pozive zavrnil, saj naj bi za znižanje cen črnega zlata storili že vse. Udeleženci srečanja so ob koncu poudarili pomen stalnega dialoga med proizvajalkami in porabnicami nafte, skupni interes za stabilen, pregleden in predvidljiv naftni trg, izpostavili vzajemnost energetske varnosti ter izmenjali stališča in poglede glede ključnih energetskih in okoljskih vprašanj. Strinjali so se tudi z ustanovitvijo skupnega energetskega tehnološkega centra.

O energetiki tudi na vrhu EU-Rusija

Potekal je tudi dvodnevni vrh EU-Rusija, zadnje vrhunsko srečanje unije s tretjimi državami pod slovenskim predsedovanjem. V ospredju so bila pogajanja o strateškem partnerstvu med njima, govorili pa so tudi o nekaterih problemih v svetu, kot so izzivi globalnega gospodarstva, varnost preskrbe s hrano, energetska varnost in boj proti podnebnim spremembam. Namen novega sporazuma o strateškem partnerstvu med EU in Rusijo je predvsem oskrba z rusko energijo, ki bi izboljšala dostop EU do ruske nafte in plina. Na tokratnem srečanju sta Unija in Rusija dosegli dogovor o začetku pogajanj, ki bi bila po nekaterih ocenah lahko končana v letu dni. Dogovor bo rabil tudi kot okrepljena pravna podlaga, ki bi pokrila pomembna področja v njihovih odnosih. Novi sporazum bo nadomestil tistega iz leta 1997, z njim pa naj bi okrepili strateško partnerstvo, ki temelji na medsebojnem spoštovanju, skupnih interesih ter na gospodarskih, političnih, kulturnih in zgodovinskih vezeh. Med pomembnejšimi temami srečanja je bilo tudi sodelovanje na področju energije, saj je EU zainteresirana za čim varnejšo oskrbo z energijo, kar omogočajo različne dobavne energetske poti. Tako so razpravljali

Foto Brane Janjic

tudi o plinovodu Južni tok, ki naj bi potekal tudi čez Slovenijo. Kot ocenjuje slovenski minister Vizjak, gre za vzajemno zelo koristen projekt, ki ga Slovenija načelno podpira, saj zanjo pomeni večjo zanesljivost oskrbe države z zemeljskim plinom. Ta projekt bi bil, če bi zadostil nekaterim zahtevam slovenske strani, zanjo ugoden, saj bi dobila dostop do vira energije, ki ga potrebuje, pa tudi poslovno priložnost tako pri sami izgradnji kot pri koristih od tranzita za del plina, ki ga sami ne bi porabili. Glavnina pogovorov o tem bo potekala julija, minister Vizjak pa upa, da bosta obe strani v zelo kratkem času pristopili k projektu. Plinovod bo pomenil diverzifikacijo transportnih poti, saj se izogne nekaterim kriznim območjem, zlasti, ko je energije najmanj oziroma jo najbolj potrebujemo.

Energetska skupnost pridobila na teži

Vodja sektorja za energijo in EU zadeve v Direktoratu za energijo na Ministrstvu za gospodarstvo **dr. Franc Žlahtič** je 27. junija nastopil na ministrskem srečanju Energetske skupnosti. Slovenija je v času svojega predsedovanja energetske sodelovanje na področju jugovzhodne Evrope izpostavljala kot izjemno pomembno in Energetska skupnost je dober zgled takšnega sodelovanja. Uspešna implementacija Pogodbe o energetske skupnosti je vitalnega pomena za večjo zanesljivost oskrbe in boljše delovanje energetskega trga. Na srečanju so obravnavali vsebine s področja delovanja skupnosti, posvetili pa so se tudi vprašanju njene širitve na Ukrajino, Moldavijo, Turčijo in Norveško.

Pred iztekom predsedovanja je državni sekretar **Tomaž Jeršič** še zadnjič nastopil pred odborom Evropskega parlamenta za industrijo, raziskave in energijo ter ob tej priložnosti predstavil uspehe slovenskega predsedovanja na področju energetike. Največjo pozornost je Slovenija namenila nadaljevanju pogajanj o tretjem zakonodajnem svežnju za notranji trg z elektriko in plinom, podnebno energetskega paketa, obravnava Strateškega energetskega tehnološkega načrta in številnim dejavnostim na področju mednarodne energetske politike EU. Izpostavil je oblikovanje kompromisnega predloga glede lastniškega ločevanja proizvodnje od prenosa, ki dopušča možnost legalne ločitve in oblikovanja neodvisnega operaterja prenosa. Na področju uvajanja obnovljivih virov energije je poudaril sprejetje Strateškega energetskega tehnološkega načrta in uspešno dogovarjanje glede podnebno-energetskega paketa in predstavitev poročila o njegovem napredku na junijskem energetske svetu. Dosežen je bil tudi napredek na področju telekomunikacij, saj je bil sprejet Zakonodajni paket za elektronske komunikacije, politični sporazum glede mobilnih satelitskih storitev in sklepi Sveta TTE o digitalni dividendi. S področja industrije je državni sekretar omenil Dokument o ključnih sporočilih, napredek pri politiki malih in srednje velikih podjetij ter trajnostno gospodarstvo in spodbujanje evropskega uspeha na globalnem trgu.

ECOFIN zaposlovala predvsem visoke cene hrane in nafte

Glavne dosežke slovenskega predsedovanja na področju dela Sveta za ekonomske in finančne zadeve (ECOFIN) je predstavil finančni minister **dr. Andrej Bajuk** ter poudaril, da je Slovenija dosegla velik napredek na področju izboljšanja finančne stabilnosti in finančnega nadzora ter zagotovila usklajene odzive na ravni EU na pretres na finančnih trgih in na visoke cene hrane in nafte. Slovensko predsedstvo je posebno pozornost namenilo finančni stabilnosti. Mednarodni denarni sklad je ocenil, da zaključki Ecofina o finančni

Miro Jakomin

Slovenija stopa v pravo smer!

Konec junija se je končalo šestmesečno obdobje uspešnega predsedovanja Slovenije svetu EU. Med vrsto vsebinskih dosežkov posebej omenimo zagon prenovljene lizbonske strategije, utrditev evropske prihodnosti držav Zahodnega Balkana, dogovor o rokih sprejemanja energetske-podnebnega zakonodajnega svežnja, potrditev prostega pretoka znanja in medkulturni dialog. V tem času si je Slovenija povečala svojo prepoznavnost v svetu, se še bolj povezala z drugimi članicami EU, njeni predstavniki pa so poglobili stike z uglednimi evropskimi in svetovnimi voditelji. Res je tudi, da je na to dogajanje padla senca zavrtnite referenduma o ratifikaciji lizbonske pogodbe na Irskem. Ne glede na to pa si je Slovenija zagotovila odlične podlage za nadaljnje delovanje. K uspehom Slovenije so v nekem smislu po svojih močeh prispevali skoraj vsi državljani, razen tistih ljudi, ki so že pred začetkom slovenskega predsedovanja »sproducirali«
novinarske klevete v tujini in pozneje povlekli še nekatere druge nizkotne poteze. Dejstvo je, da je k uspešnemu predsedovanju najbolj prispevala aktualna vladna koalicija. Tako se njene stranke podajajo na volitve s popotnico odličnih rezultatov, doseženih na mednarodnem evropskem prizorišču. Čeprav se trenutno v družbi in gospodarstvu pojavlja še veliko problemov (marsikaj izvira še iz časov dolgoletne vladavine razpadle LDS), ne bi smeli prezreti tudi številnih pozitivnih rezultatov na domačem prizorišču, doseženih v štiriletnem obdobju sedanje vlade. Še posebej je pohvalno, da se vladna koalicija v zadnjem času čedalje bolj uspešno spopada tudi z negativnimi pojavi tranzicijskega kapitala in prevelike koncentracije tajkunov.

Večji del strank vladajoče koalicije je doslej že predstavil kakovostne programe o nadaljnjem družbenem razvoju, med njimi tudi SDS. Ena od odlik njihovega programa je, da zagotavlja spodbudne možnosti za sodelovanje vseh političnih, gospodarskih in drugih ustvarjalnih sil. V tem programu je poudarjen pomen dolgoročne gospodarske rasti in pravične delitve ustvarjenega. V ospredju so tisti elementi, ki povezujejo in združujejo; velika pozornost je namenjena še zlasti vlaganju v ljudi in ohranitvi zdravega okolja. Sicer pa so v tem času zelo razgibane tudi aktivnosti opozicijskih strank. Tudi v teh programih je zaslediti veliko spodbudnih točk, z vidika potrebe po konstruktivnosti pa njihovi pogledi niso prepričljivi. Iz njih ni razbrati prave volje za partnersko sodelovanje, ki naj bi v družbi mobiliziralo vse ustvarjalne sile. Del teh strank se namreč zaradi neprilagojenosti težko vključuje v demokratična prizadevanja in še vedno sanjari o starih privilegijih. Ironija pa je v tem, da so sedaj najbolj goreči razlagalci delavskih in demokratičnih pravic ravno tisti »old boys«, ki so v času tranzicije obogateli na račun sadov minulega dela delavcev - ob pasivni drži podrejenih sindikatov. Smešno, s kakšno zavzetostjo sedaj modrujejo o tistih demokratičnih vrednotah, ki so jim dolgo časa celo nasprotovali!

Minister Janez Podobnik je izpostavil dve prioriteti slovenskega predsedovanja: pogajanja o podnebno-energetskem paketu in razpravo o biolski raznovrstnosti in pri obeh so bili doseženi vidni premiki.

stabilnosti in nadzoru v času slovenskega predsedovanja 'orjejo ledino' na tem področju. Minister Bajuk ob tem izpostavlja dva najpomembnejša dosežka: dogovor na ravni EU o nadzoru nad finančnim sektorjem in novi Memorandum o sodelovanju glede čezmejne finančne stabilnosti. Oba predstavljata enega od glavnih pogojev za dokončanje direktive na področju zavarovalništva in bančništva. V zvezi z visokimi cenami hrane in nafte je minister dejal, da so na pobudo slovenskega predsedstva finančni ministri natančno analizirali razmere in opredelili ključne strukturne, ciklične in začasne dejavnike višjih cen hrane ter primerne odzive kratkoročnih in dolgoročnih politik. Še naprej je treba izboljševati tržno naravnost v kmetijstvu, kar velja tako za skupno kmetijsko politiko EU kot tudi za odpravo ovir za izvoz hrane na mednarodni ravni. Zagotoviti je treba trajnost politik o biogorivu v EU in zadostno konkurenco v verigi proizvodnje in prodaje hrane. Povečati bi se morala produktivnost v kmetijstvu, posebej v deželah v razvoju. Podrobneje je treba analizirati dejavnike, ki prispevajo k skokoviti rasti cen na blagovnih trgih v svetu. Kar se tiče visokih cen nafte, je pomembno, da spremembe strukturnih relativnih cen odigrajo svojo vlogo. Morebitni ukrepi blaženja vplivov višjih cen nafte na revnejše prebivalstvo morajo

biti kratkoročni in ciljno usmerjeni. Znatno bi morali povečati učinkovitost uporabe energije ter uporabo alternativnih virov, ki bo zmanjšala odvisnost od naftnih trgov.

Uspešna koordinacija ekonomske politike

Minister Bajuk je izpostavil uspešen zagon drugega triletnega cikla strategije za rast in delovna mesta ter sprejem širših smernic ekonomskih politik za obdobje 2008-2010. Slovensko predsedstvo je zagotovilo tudi gladek postopek sprejema Slovaške v evroobmočje in zavezo Ecofina o vzpostavitvi celovitega mehanizma financiranja zahodnega Balkana, ki bo pripomoglo k nadaljnjemu razvoju te regije. Ta bo namreč zagotovil postopno združevanje razpoložljivih instrumentov financiranja za zahodni Balkan, saj je trenutno v veljavi več kot 20 različnih instrumentov. Slovensko predsedstvo je vložilo veliko naporov v doseganje napredka glede predlogov tehničnih dopolnitev DDV direktive, glede obdavčitve zavarovalniških in finančnih storitev z DDV ter direktive o splošnem režimu za trošarino. Prednostno je bil obravnavan tudi boj proti davčnim goljufijam. Med slovenskim predsedovanjem je bil dosežen tudi sporazum o skupnem stališču EU o kvotah in glasovalnih pravicah v Mednarodnem denarnem skladu, s tem pa je bil storjen pomemben premik pri zastopanju dinamičnih gospodarstev. Mnoga od njih so države z nastajajočimi trgi, kar je omogočilo revnejšim državam večjo težo pri vodenju te institucije.

Časopis European Voice daje slovenskemu predsedstvu odlično oceno, še posebej pa izpostavlja uspešno delo Ecofina pod vodstvom ministra Bajuka. Izpostavili so velik pogum Slovenije pri prevzemu predsedovanja Ecofinu. Bila je prva od novih držav članic EU, ki je prevzela ta izziv in prvič v več kot desetih letih se je zgodilo, da mu je predsedovala nova država članica. Slovenija je bila prva postkomunistična država in prva slovanska država, ki je kdaj predsedovala Svetu EU, soočena pa je bila s poštenim zalogajem pomembnih vprašanj. Obdobje je bilo zaznamovano s pretresom na finančnih trgih, naraščajočimi cenami nafte in hrane in napetostmi na zahodnem Balkanu ter z Rusijo, da ne omenjamo upov in strahov, povezanih z lizbonsko pogodbo. Na splošno si je Slovenija zaslužila pohvale za svoje delo, saj je dosegla veliko uspehov in naredila zelo malo napak ter obdržala unijo na pravi poti. Med uspehi, s katerimi se lahko pohvali, izstopa ambiciozen odgovor na mednarodni finančni pretres. Marčevski Evropski svet in profesionalno vodeno neformalno zasedanje finančnih ministrov aprila sta pripravila delovne načrte koristnih novih ukrepov glede regulacije, nadzora in sodelovanja na čezmejnih finančnih trgih, medtem ko je minister Bajuk neomajno branil neodvisnost Evropske centralne banke.

Krepitev evropske identitete

Spodbujanje dialoga med različnimi kulturami, prepričanji in izročili v okviru Evropskega leta medkulturnega dialoga 2008 je bilo eno od petih področij, ki jih je slovensko predsedstvo opredelilo za prednostno

Foto Polona Bahun

Ocene slovenskega predsedovanja EU

Predsednik slovenske vlade **Janez Janša**: »Slovenija je dosegla, kar je pričakovala, ponekod pa še celo več. Obenem je povečala svojo prepoznavnost in ugled v Evropi in svetu ter stkala številne koristne stike. Dogovor o nekaterih zakonodajnih aktih, med drugim o lastniškem ločevanju energetskega podjetij ter o časovnem okviru in temeljnih načelih za sprejemanje podnebno energetskega paketa, bo imel posledice za vse državljane EU, čeprav nista nujno v ospredju pozornosti javnosti. Glede vloge EU v globalnem boju proti podnebnim spremembam si je unija pridobila vlogo vodilnega dejavnika v teh prizadevanjih, saj priznava odgovornost razvitih držav za trenutne razmere in je zato ob upoštevanju načela pravičnosti pripravljena prevzeti večji del bremen.«

Minister za gospodarstvo **mag. Andrej Vizjak**: »V času našega predsedovanja je bilo opravljeno ogromno dela, ki so ga kot dobro in uspešno ocenili predstavniki vseh 27 evropskih držav. Sam sem kot minister pokrival kar sedem komisarijev in toliko predsednikov komisije in zame je bila to velika osebna izkušnja. Vesel sem, da smo uspešno zastopali barve naše države, utrdili njen ugled in prepoznavnost in postavili Slovenijo na zemljevid mladih, kredibilnih in uspešnih držav.«

Minister za okolje in prostor **Janez Podobnik**: »Slovenija pri svojem delu na okoljskem področju ni doživela niti ene blokade, ampak je dosledno in premočrtno vodila dosjeje in se ni ustrašila nobene teme. Največ zaslug za to ima maloštevilna, a dobra ekipa sodelavcev, ki se je še posebno izkazala na področju podnebnih sprememb, in s tem potrdila ugled resorja ministrstva. Izpeljali so 11 pomembnih uradnih in 13 neuradnih dogodkov ter našli zaveznike v predsedniških vlad, ves čas pa ohranili korektno stiko z nevladnimi organizacijami in drugimi evropskimi povezavami.«

Minister za finance **dr. Andrej Bajuk**: »Slovensko predsedstvo se je osredotočilo na konkretne odzive na vprašanja, ki zanimajo državljane in podjetja EU in prikazalo njeno zmožnost za konkretno ukrepanje na finančnem in gospodarskem področju. Obravnava dosjejev je potekala v skladu z načrtovanim programom, pri čemer smo dosegli vse zastavljene cilje. Iz izkušenj, povezanih s predsedovanjem, smo se na vseh delovnih ravneh veliko naučili. V prihodnje bomo zato znali bolje uveljavljati svoje interese. Dokazali smo, da kot relativno majhna država, ena od novih članic EU, zmoremo uspešno voditi zelo zapletena področja in najti kompromisne rešitve o vprašanih na evropski ravni.«

Državni sekretar **mag. Tomaž Jeršič**: »Program slovenskega predsedstva je bil zastavljen ambiciozno in menim, da smo uspešno izpeljali vse naše načrte. Najpomembnejši dosežek je prav gotovo širok dogovor glede bistvenih elementov tretjega energetskega paketa, ki dolgoročno vodi v boljše, učinkovitejše in bolj konkurenčno delovanje trga, kar je pomembno za uporabnike, saj bo vplivalo na izboljšanje dobave energije.«

Evropski komisar za znanost in raziskave **Janez Potočnik**: »Predsedovanje Slovenije je potekalo v času zaostrenih globalnih gospodarskih razmer, finančne nestabilnosti ter rastočih cen energije in hrane. Tako organiza-

cijsko kot vsebinsko je potekalo dobro, to oceno pa praktično enotno izrekajo vsi. Pečat slovenskega predsedovanja nedvomno ostaja tudi na področju, za katerega sem pristojen. S sklepi spomladanskega vrha EU je bila namreč uvedena peta svoboščina – prost pretok znanja, ki je po moji oceni eden najvidnejših uspehov. To omogoča krepitev poti v evropski raziskovalni prostor z daljnosežnimi pozitivnimi posledicami.«

Evropska poslanka **dr. Romana Jordan Cizelj**: »Slovenija je dokazala, da evropsko politiko odgovorno oblikuje 27 držav članic. Veliko je bilo bogatih vsebin, ki so se dobro ujemale s prioriteta slovenskega predsedovanja. To so tiste naloge, ki omogočajo boljše življenje vsakemu državljanu in državljanici, hkrati pa pomenijo tudi velike profesionalne perspektive za izjemne posameznike, predvsem uspešen zagon novega cikla Lizbonske strategije, uvedbo pete svoboščine, določitev sedeža Evropskega inštituta za tehnologijo in inovacije, dosežke na področju podnebno energetskega paketa in dogovor o sprejetju tretjega liberalizacijskega paketa na področju plina in elektrike.«

Evropski poslanec **Lojze Peterle**: »Leta 1991 smo imeli konec junija v Sloveniji vojno. Vojna za našo samostojnost in demokracijo je pomenila tudi vojno za Evropo. Vesel sem, da 17 let pozneje uspešno končujemo predsedovanje, ki je najvišja odgovornost, ki jo lahko prevzame država članica. Vsem bi se rad zahvalil za delo na dveh prednostnih področjih: na medkulturnem dialogu in na področju zdravja. Še posebej sem hvaležen za delo na področju boja proti raku, ki je dalo pacientom po vsej Evropi novo upanje, da bo prišlo do nove kakovosti dela znotraj držav članic in na evropski ravni, ker tudi proti tej bolezni, ki se širi epidemično, države članice same ne morejo biti dovolj uspešne. To jemljem za izrazit korak v smeri bližine državljanom.«

Evropska poslanka **Ljudmila Novak**: »Videla sem veliko skrb naših ministrov in vseh, ki so bili udeleženi pri pripravah na predsedovanje, ter tudi veliko odgovornost in željo, da bi to nalogo čim boljše izpeljali. Ne bom naštevala vseh dosežkov. Vesela in ponosna sem, da je bilo to predsedovanje tako odlično izpeljano. V Sloveniji že streljajo predvolilni topovi in upam, da ne bodo sestrelili uspešnega predsedovanja in bodo tudi slovenski državljani hvaležni, da se je ugled Slovenije v Evropi in svetu, tudi na račun predsedovanja, uspešno povečal.«

Evropski poslanec **dr. Mihael Brejc**: »Slovensko predsedstvo je na področju pravosodja, notranjih zadev in državljanskih pravic pokazalo podrobno poznavanje dosjejev in z veliko zavzetostjo in odprtostjo prispevalo k njihovem uspešnemu zaključku. Kot poročevalec o številnih zadevah na področju varnosti, svobode in pravice lahko ugotovim, da je tako na politični kot na strokovni ravni izpolnilo moja pričakovanja.«

nalogo. Prizadevalo si je za krepitev dialoga znotraj EU, ki predstavlja temelj sobivanja vseh evropskih državljanov, ter za spodbujanje medkulturnega dialoga z zahodnim Balkanom in pobudo za ustanovitev evromediterranske univerze s sedežem v Piranu. Leto medkulturnega dialoga temelji na spoznanju, da je kulturna različnost Evrope njena edinstvena prednost. Vse tiste, ki živijo v Evropi, je treba spodbujati k raziskovanju koristi, ki jih prinaša naša bogata kulturna dediščina, in k temu, da izkoristijo priložnost za učenje od različnih kultur. Zato se v letošnjem letu izvajajo nekateri nosilni projekti na evropski ravni, EU načrtuje sofinanciranje nacionalnih projektov v vsaki državi članici in izvajanje partnerskega programa s ciljem vključevanja civilne družbe. S pomočjo takšnega programa se bo izoblikovalo izražanje in pomen trajnostnega procesa medkulturnega dialoga, ki bo prispeval k uresničevanju več strateških prednostih nalog EU. Med drugim: spoštovanje in spodbujanje kulturne raznolikosti v Evropi, spodbujanje dejavnega evropskega državljanstva, zagotavljanje enakih možnosti in nediskriminacije ter poudarjanje sodelovanja in povezovanja na podlagi skupnih evropskih vrednot. Ciljna skupina programa je civilna družba, zlasti mladi, ključne metode za doseganje ciljev programa pa vključujejo predvsem promocijo, izmenjavo dobrih praks in odmevne akcije s področja kulture in izobraževanja. Načini za doseganje ciljev programa so prireditve in pobude na evropski ravni, s ciljem spodbujati medkulturni

dialog z neposrednim vključevanjem ali drugimi načini doseganja čim večjega števila ljudi ter s poudarjanjem dosežkov in izkušenj na temo medkulturnega dialoga. Pripravljajo prireditve in pobude na nacionalni in regionalni ravni s poudarjeno evropsko razsežnostjo. Poseben poudarek so dali ukrepom v zvezi z državljansko vzgojo in učenjem sprejemanja drugih ljudi in njihove različnosti. V sodelovanju z mediji in organizacijami civilne družbe pripravljajo informacijske in promocijske kampanje na evropski in nacionalni ravni, s katerimi bodo razširjali ključna sporočila o ciljih in najboljših praksah, predvsem med mladimi in otroki. Program vključuje tudi raziskave in študije na evropski ali nacionalni ravni in posvetovanja z nadnacionalnimi omrežji in interesnimi skupinami civilne družbe. Evropsko leto medkulturnega dialoga se je začelo z otvoritvenim dogodkom, ki ga je v začetku januarja pripravila Slovenija kot predsedujoča Svetu EU v sodelovanju z Evropsko komisijo. Dogodek je bil sestavljen iz mednarodne konference o medkulturnem dialogu, spremljevalnih programskih dejavnosti ter večerne slovesnosti, ki je bila obenem inavguracija Evropskega leta medkulturnega dialoga. Sicer pa program, poleg dogodkov v organizaciji Evropske komisije, sestavljajo še različne prireditve v organizaciji vseh 27 držav članic. Bogat in privlačen program sestavljajo tudi prireditve, ki so jih predlagali mediji in civilna družba, in dogodki, ki so del nacionalnih strategij držav članic.

Foto Dušan Jez

Poraba se še kar zmanjšuje

Poraba električne energije je bila tudi šesti letošnji mesec v primerjavi z istim mesecem lani precej manjša, in sicer je tokratni odjem iz prenosnega omrežja za lanskimi rezultati zaostal za 7,2 odstotka in tako bil tudi za 5,3 odstotka manjši, kot je bilo sprva načrtovano z elektroenergetsko bilanco. Odjem je bil drugič zapored manjši pri obeh spremljanih skupinah, pri čemer so neposredni odjemalci, kjer je še zlasti opazen izpad odjema v Rušah, junija prevzeli le 173,4 milijona kilovatnih ur ali za 26,9 odstotka manj kot v istem času lani. Odjem petih distribucijskih podjetij pa je junija znašal 842,5 milijona kilovatnih ur, kar je bilo za 1,8 odstotka manj kot junija lani. Koliko je k zmanjšanju odjema iz prenosnega omrežja distribucijskih podjetij prispevalo dejstvo, da distribucijska podjetja pospešeno odpirajo lastne proizvodne objekte iz obnovljivih virov, ni znano, verjetno pa je k manjši porabi prispevalo svoje tudi ugodnejše vreme, saj junija ni bilo toliko potreb po nenehnem delovanju klimatskih naprav.

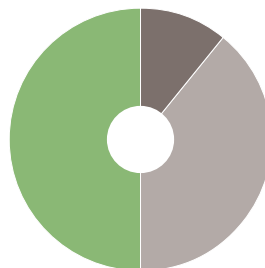
Proizvodnja nad pričakovanji

Domače elektrarne so junija delale s polno paro, saj nam je iz domačih virov uspelo zagotoviti kar milijardo 253,9 milijona kilovatnih ur električne energije, kar je bilo za 268,3 milijona oziroma za dobrih 27 odstotkov več kot v tem času lani. Ugodne hidrološke razmere so prispevale k izredno dobremu poslovanju hidroelektrarn, ki jim je junija uspelo v omrežje oddati 429,4 milijona kilovatnih ur električne energije ali kar za 80,8 odstotka več kot junija lani. Dobro pa so se šesti letošnji mesec odrezale tudi nuklearna elektrarna Krško in druge termoelektrarne, ki so k dobrim junijskim rezultatom prispevale 824,5 milijona kilovatnih ur in tako lanske primerljive rezultate presegle za dobro desetino. Dejansko doseženi rezultati so bili tudi za 4,8 odstotka boljši od bilančnih napovedi, pri čemer so hidroelektrarne prvotna pričakovanja presegle za 12,2 odstotka, NEK in termoelektrarne pa za 1,3 odstotka.

Ob polletju poraba manjša za 3,7 odstotka

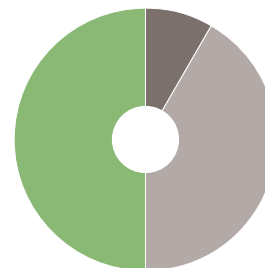
V prvi polovici leta je odjem električne energije iz prenosnega omrežja dosegel 6 milijard 361,9 milijona kilovatnih ur, kar je bilo za 245,4 milijona kilovatnih ur ali za 3,7 odstotka manj kot v istem lanskem obdobju. Odstopanja so bila še zlasti opazna pri neposrednih odjemalcih, ki so svoj odjem v primerjavi s prvimi šestimi meseci minulega leta zmanjšali za četrtno, medtem ko je bil odjem distribucijskih podjetij v tem času za dva odstotka višji. Še posebej so razveseljivi podatki o domači proizvodnji, saj nam je v prvi polovici leta uspelo iz domačih elektrarn pridobiti 7 milijard 108,3 milijona kilovatnih ur električne energije, kar je bilo za 8,5 odstotka več kot v istem lanskem obdobju in tudi za 2,9 odstotka nad bilančnimi pričakovanji. Do začetka julija smo za pokritje vseh potreb uvozili 3 milijarde 152,3 milijona kilovatnih ur (4,3-odstotna rast), na tuje pa izvozili za 3 milijarde 825,3 milijona kilovatnih ur (31,9-odstotna rast).

junij 2007

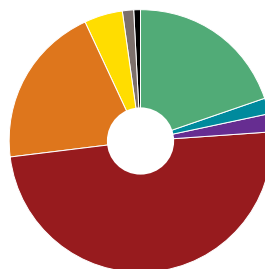

● neposredni ● distribucija ● skupaj

junij 2008

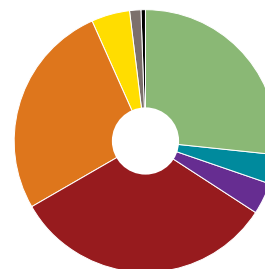

junij 2007

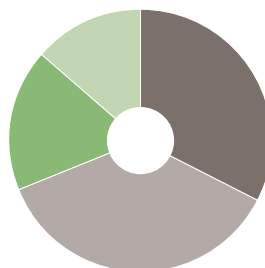

● DEM ● SEL ● SENG ● NEK ● TEŠ ● TET ● TE-TOL ● TEB

junij 2008

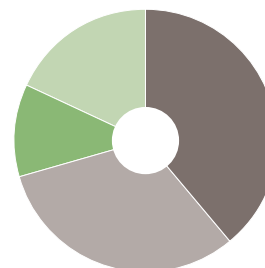

junij 2007

● proizvodnja ● poraba ● uvoz ● izvoz

junij 2008

ELEKTRO-SLOVENIJA

Zaplet v Renčah naj bi skušali rešiti z mediacijo

Konec junija so se z namenom razrešitve problematike prenove daljnovoda na območju Renč znova sestali predstavniki družbe Eles, občine Renče-Vogrsko, Ministrstva za okolje in prostor, Ministrstva za gospodarstvo ter predstavniki Civilne iniciative Renče. Tema pogovora je bila možnost izvedbe mediacije kot prostovoljnega, zunajsodnega in zunajupravnega postopka za izvedbo prenosa električne energije skozi vas Renče. Pobudo za mediacijo, ki bi jo vodil Rudi Tavčar, sta dali občina Renče-Vogrsko in družba Eles.

Okoljska mediacija za mirno reševanje sporov je namenjena izboljšanju odnosov med partnerji, vzpostavljanju zaupanja, gradi torej na skupni volji iskanja rešitve, ki je sprejemljiva za vse. Mediacija tako še dodatno vzpostavi odnos oziroma spoštovanje pravice ljudi, da povejo svoje stališče

Sončni kolektorji na strehi lahko bistveno prispevajo k večji samooskrbi.

v zadevah, ki vplivajo na njihova življenja. Eles je vedno bil in je pripravljen na argumentirano razpravo in iskanje skupnih strokovnih rešitev. Ob tem pa seveda računa na podporo in spoštovanje dogovorov, saj je mediacija lahko uspešna le, če sta partnerja v procesu pogovorov in odločanja enakopravna. Prav tako mora biti na obeh straneh volja za dogovor in iskanje skupne rešitve, vse informacije, ki so ključne za odločanje, pa morajo biti vsem stranem dostopne in transparentne. Ob tem ne gre tudi pozabiti, da kljub temu, da gre za neformalno proceduro, so dogovori za vse vpletene strani zavezujoči.

Elektro-Slovenija

Elektro Ljubljana

ELEKTRO LJUBLJANA

Napajanje odročnih krajev z električno energijo

Elektro Ljubljana, ki kot največje distribucijsko podjetje oskrbuje več kot 306 tisoč

odjemalcev na ozemlju tretjine Slovenije, se zaveda svojega poslanstva tako na poslovnem kot tudi na širšem družbenem področju ter s tem namenom že vrsto let sledi prizadevanjem ohranitve okolja s spodbujanjem učinkovite rabe energije in proizvodnjo energije iz obnovljivih virov.

V želji, da bi čim bolj pripomogli k osveščanju naših odjemalcev o pomembnosti ohranjanja okolja, smo v podjetju razvili blagovno znamko Zelena energija, energijo proizvedeno iz 100-odstotno obnovljivih virov. Hčerinsko podjetje Male hidroelektrarne Elektro Ljubljana (MHE), katerega glavna dejavnost je proizvodnja električne energije iz 100-odstotno obnovljivih virov, je bilo ustanovljeno leta 2002, kot rezultat dolgoletnih prizadevanj varovanja okolja. Družba MHE že vrsto let pridobiva električno energijo iz desetih hidroelektrarn, v zadnjem času pa se posvečamo izkoriščanju sončne energije, ki s stališča eksternalij velja za najboljši način pridobivanja el. energije iz obnovljivih virov. Naše podjetje je prvo med slovenskimi distribucijskimi podjetji, ki se je spustilo na področje gradnje sončnih elektrarn ter finančno in tehnično podprlo gradnjo prve sončne elektrarne v Sloveniji, priključene na distribucijsko omrežje, ki je postavljena na strehi poslovno-trgovskega objekta, na Litijski cesti 45 v Ljubljani. Leta 2004 je naše podjetje sofinanciralo tudi manjšo otočno elektrarno moči 300 Wp za napajanje planinske kočice Pri Jelenovem studencu. Tako smo rešili problem onesnaževanja okolja zaradi delovanja agregata, ki je do takrat rabil za napajanje kočice. Lani smo v sodelovanju s Srednjo šolo tehniških strok Šiška zgradili sončno elektrarno moči 25,16 kW, ki rabi predvsem za promocijo večjega izkoriščanja solarne energije ter za demonstracijske, raziskovalne in izobraževalne namene. O tem smo tudi že pisali v Našem stiku. Letos smo zgradili drugo otočno sončno elektrarno, za napajanje odročne stanovanjske hiše.

V Suhi krajini, v bližini Primče vasi, se nahaja stanovanjska hiša, ki je bila do nedavnega brez električne energije. Zaradi oddaljenosti od vasi, s tem pa tudi od obstoječega distribucijskega omrežja, bi izvedba omrežja za napajanje omenjene stanovanjske hiše z električno energijo pomenila zelo velik strošek, kar je tudi razlog, da je objekt do letošnjega leta ostal brez napajanja z električno energijo. Kot zelo hitra, enostavna, cenovno ugodna, hkrati pa okolju prijazna rešitev se je pokazala postavitev otočne sončne elektrarne. Tako smo julija na strehi stanovanjske

Foto Marko Piko

Poročilo o rabi biogoriv leta 2007

Ministrstvo za okolje in prostor je pripravilo poročilo o rabi biogoriv v transportnem sektorju za lansko leto in ga je posredovalo Evropski komisiji potem, ko ga je sprejela vlada. Direktiva Evropskega parlamenta iz leta 2003 govori o pospeševanju rabe biogoriv in drugih obnovljivih goriv v sektorju prevoza. Biodizel se je v naši državi poskusno vmešaval v dizelsko gorivo, namenjeno pogonu motornih vozil v cestnem prometu zadnja štiri leta in se je njihov delež postopno povečeval. Primešani biodizel v dizelska goriva je bil delno uvožen iz tretjih držav oziroma pridobljen v drugih državah članicah EU, delno pa proizveden v slovenskih obratih za proizvodnjo iz rastlinskih olj. V zadnjih dveh letih se je delež biodizla bistveno povečal in domala vsi distributerji so izpolnili obveznosti dajanja biogoriv na trg v skladu z odločbo uredbe o biogorivih. Leta 2006 je v naši državi dalo sedem distributerjev na trg 4.914.587 kilogramov biogoriv, lani pa deset distributerjev 16.003.967 kilogramov biogoriv za transport.

175. seja vlade RS, 26. junija 2008

Sprejet poslovni načrt Rudnika Zagorje v zapiranju

V Rudniku Zagorje so bila konec leta 2004 končana dela pri zapiranju vseh jam. V poslovnem načrtu za letošnje leto pa je predvidena nadaljnja ekološka in prostorska sanacija površin, izplačilo rudarske škode in izvedba kadrovske socialnega dela s ciljem, da omenjeni rudnik v zapiranju konec letošnjega leta preneha z delom. Za letošnje leto je za program zapiranja rudnikov rjavega premoga Kanižarica, Senovo in Zagorje zagotovljenih 1.800.000 evrov. Sredstva se na podlagi sklenjene pogodbe nakazujejo Rudniku Zagorje v zapiranju mesečno po izstavljenih zahtevkih, manjkajoča sredstva, potrebna za zapiranje v višini 227.358 evrov, zagotovi rudnik v zapiranju s prihodki iz sredstev lastne dejavnosti. V okviru ekološke in prostorske sanacije površin bo izvedena trajna sanacija površin, likvidacija površinskih objektov, priprava projektne dokumentacije in plačilo rudarske škode. V zagorskem rudniku je zaposlenih še osem delavcev, ki bodo zaradi prenehanja delovanja družbe ob koncu leta postali presežni delavci.

175. seja vlade RS, 26. junija 2008

hiše zgradili avtonomno sončno elektrarno moči 250 Wp. Elektrarna je sestavljena iz štirih kosov polikristalnih solarnih modulov Kyocera KC 65T-1, ki so postavljeni na južni strani strehe, ter hibridne napajalne naprave Smart SWHBG 1000 z vgrajenim polnilnim regulatorjem, razsmernikom 24/230 V in akumulatorskimi baterijami skupne zmogljivosti 200 Ah. Sončne celice s proizvedeno električno energijo napajajo akumulatorske baterije, te pa prek razsmernika omogočajo napajanje varčnih žarnic ter porabnikov, kot so radijski in TV-sprejemnik, črpalka za vodo. Za podporo sistemu je dodan bencinski sinhronski generator moči 2,5 kW. Ko na akumulatorskih baterijah, zaradi manjše proizvodnje iz solarnih modulov ali preobremenjenosti zaradi večjega števila porabnikov, pade napetost pod spodnjo dovoljeno mejo 22,5 V, se avtomatsko vključi sinhronski generator, ki poskrbi za napajanje akumulatorskih baterij. Tako je doseženo nemoteno napajanje porabnikov v objektu.

Napajanje omenjene stanovanjske hiše s sončnimi celicami je le začasna rešitev, saj Elektro Ljubljana intenzivno išče rešitev problematike elektrifikacije celotnega območja. Postavljena otočna sončna elektrarna se je pokazala kot odlična rešitev

Obnova omrežja v bližini prelaza Črnivec.

za hitro odpravljanje problemov napajanja z električno energijo, poleg tega pa je po zgraditvi distribucijskega omrežja mogoče tako postavljeno sončno elektrarno potem, ko ni več potrebna, demontirati in postaviti na drugo mesto.

Mia Krečar in Milan Švajger

Hudo neurje prizadelo tudi distribucijsko omrežje

V nedeljo, 13. julija, je prišlo do izpadov električne energije, na območju Elektra Ljubljana, distribucijska enota (DE) Ljubljana okolica, DE Kočevje in DE Novo mesto. Medtem ko so bile na območju DE Kočevja in DE Novega mesta le posamezne okvare, je prišlo na območju DE Ljubljana okolica – območje Kamnika in Domžal – do večjih trajnih okvar na SN omrežju. Okvare so bile posledica izredno hudega neurja, ki se je razbesnelo na predgorju Kamniško-Savinjskih Alp. Najbolj so bila prizadete vasi v Tunjinski dolini in dolini potoka Drete. Še posebej hudo razdejanje pa je vihar povzročil v vaseh na pobočju Črnivca. Nevihta je bila razmeroma kratkotrajna, zato pa toliko bolj

Foto arhiv Elektra Ljubljana

silovita. Delavci Elektra Ljubljana so se takoj lotili odprave okvare, takrat pa so s terena tudi že pričele prihajate prve informacije, da ne gre za običajno poletno nevihto, temveč da gre za lokalno havarijo. Orkanski veter je popolnoma opustošil gozdove, hiše in seveda električno infrastrukturo. Tako so bili na posameznih področjih popolnoma »izbrisani« celotni odseki srednjenapetostnih daljnovodov, medtem ko je bilo nizkonapetostno omrežje v posameznih vaseh popolnoma porušeno. Distribucijska enota Ljubljana okolica je na odpravo okvar takoj poslala vse razpoložljive delavce, pomoč v delavcih in materialu pa so ponudile tudi vse sosednje DE. Tako je v ponedeljek delalo prek 80 delavcev Elektra Ljubljana. Kljub temu vseh okvar ni bilo mogoče odpraviti vse do srede, 16. julija, ko so bili na električno energijo priklopljeni še zadnji odjemalci. V večini primerov gre začasne priklope, saj bo obnova omrežja trajala več kot eno leto. Z dolgotrajnimi izpadi je bilo prizadetih okrog tri tisoč odjemalcev, s kratkotrajnimi izpadi pa okrog 15.000 odjemalcev. Ocena škode na omrežju znaša več kakor 710.000 evrov.

Martin Drgan

Sodobna RTP Vrhnika že čaka na slavnostno odprtje, ki bo 1. oktobra.

Kmalu odprtje nove RTP Vrhnika

V sredo, 1. oktobra 2008, bo nova razdelilna transformatorska postaja (RTP) 110/20 Vrhnika, s slovesnim razrezom traku, tudi uradno odprta. RTP Vrhnika bo po vključitvi v obratovanje zagotavljala napajanje novi industrijski coni, ki nastaja oziroma se razvija neposredno ob novem objektu RTP. Prav tako se bo po zgraditvi RTP Vrhnika povečala zanesljivost in kakovost napajanja obstoječih odjemalcev električne energije na širšem območju Vrhnike, Borovnice in nazaj proti zahodnim predmestjem Ljubljane. RTP Vrhnika je zasnovana kot daljinsko voden objekt brez stalne posadke s 110 kV stikališčem z dvema daljnovodnima, dvema transformatorskima poljema, dvema energetskima transformatorjema prestavnega razmerja 110/20 kV moči po 31,5 MVA, 20 kV stikališčem s 24 celicami, s komandno stavbo in priključnim 110 kV dvosistemskim daljnovodom dolžine 1,8 kilometra. O slavnostnem dogodku bomo več poročali v oktobrski številki Našega stika.

mag. Violeta Irgl

INFORMATIKA

Uspešno izpeljana skupščina

Direktor Informatike, d. d., mag. Miran Novak je v imenu uprave Informatike, d. d., na dan 10. junija 2008 ob 11. uri sklical 13. sejo skupščine Informatika, informacijske storitve in inženiring, d. d., Vetrinjska ulica 2, Maribor. Skupščine so se udeležili delničarji, zastopniki in njihovi pooblaščenca. Za predsednico skupščine je bila izvoljena Andreja Zelenič-Marinič, pooblaščenka Elektra Maribor, d. d. Skupščina je sprejela na znanje letno poročilo Informatike d. d., revizorjevo poročilo in poročilo nadzornega sveta za leto 2007. Skupščina je upravi in članom nadzornega sveta podelila razrešnico za poslovno leto 2007.

Za pooblaščenega revizorja za leto 2008 je bila imenovana revizijska družba KPMG Slovenija, podjetje za revidiranje, d. o. o., iz Ljubljane. Skupščina je sprejela sklep, s katerim razreši člana nadzornega sveta **David** **Valentiničiča**, kot predstavnika Elektra Primorska, d. d., in izvoli novega člana, **Klavdija Čuka**, za mandatno dobo do izteka mandata obstoječega nadzornega sveta.

Informatika, d. d.

TE-TOL

Sprejeta strategija razvoja do leta 2020

Na deseti redni skupščini družbe Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, ki je potekala 8. julija, sta družbenici Republika Slovenija in Mestna občina Ljubljana sprejeli letno poročilo TE-TOL. Na izglasovani nasprotni predlog države, da se skupni bilančni dobiček v višini 5.450.869 evrov razdeli, pa je MOL napovedala izpodbojno tožbo, saj je mnenja, da bodo tako omejeni razvojni načrti družbe. Družbenici sta podali soglasje k Strategiji razvoja 2008–2020, po kateri bo TE-TOL do leta 2012 s prigraditvijo plinsko-parne enote podvojila proizvodnjo električne energije

Foto Violeta Irgl

v sproizvodnji in konec tega leta začela proizvodnjo elektrike iz lesne biomase. Na skupščini se je zapletlo, ker večinska družbenica RS ni podprla predloga direktorja družbe, Blaža Košoroka, da se bilančni dobiček za leto 2007 v skupnem znesku 5.450.869 evrov, ki je sestavljen iz čistega dobička iz leta 2007 (4.577.668 evrov) in prenesenega dobička iz leta 2006 (873.201 evrov), razporedi v druge rezerve iz dobička za potrebe strateške naložbe v prigradnjo plinsko-parne enote, temveč je predlagala, da se bilančni dobiček za leto 2007 v višini 5.450.869 evrov uporabi: 228.883 evrov za zakonske rezerve, 1.739.000 evrov za izplačilo družbenicoma v roku treh mesecev po seji skupščine, 3.482.986 evrov pa ostane družbi za druge rezerve iz dobička. **Jadranka Dakić**, predstavnica manjšinske družbenice MOL, tega predloga ni podprla, zato je po izglasovanju napovedala izpodbojno tožbo, saj je mnenja, da se z delitvijo dobička ogroža izvedba razvojnih načrtov TE-TOL. **Jasna Kalšek**, predstavnica RS, je podala mnenje, da so se za delitev dobička odločili na podlagi zelo dobrih poslovnih rezultatov družbe in njenih časovno še oddaljenih investicijah oziroma še ne dovolj natančno

izdelanih finančnih konstrukcijah za posamezne razvojne naložbe, opredeljene v strategiji razvoja za obdobje 2008–2020, čemur je direktor Blaž Košorok argumentirano nasprotoval.

Družbenici sta v nadaljevanju podali soglasje k razvojnim načrtom družbe, opredeljenim v Strategiji razvoja 2008–2020. »Vemo, kam moramo in kam želimo, zavedamo se, da je ta pot zahtevna in ambiciozna, a v rokah imamo kompas in krmilo, naravnano v pravo smer, tako da bomo do cilja lažje prišli,« je ob tem soglasju simbolično izrazil svoje zadovoljstvo direktor **Blaž Košorok**. TE-TOL je začel obsežen investicijski cikel, v katerem bo z za okolje manj obremenjujočimi tehnologijami do leta 2020 postopoma zmanjševal delež premoga. »Razvoj TE-TOL temelji v izboljšanju njegove energetske in okoljske učinkovitosti, nezanemarljiv pa bo tudi naš prispevek v nacionalnem merilu: po letu 2012 bomo s prigraditvijo plinsko-parne enote podvojili proizvodnjo električne energije v sproizvodnji in s tem povečali instalirano moč za proizvodnjo električne energije v elektroenergetskem sistemu, že konec tega leta pa bomo začeli proizvajati elektriko iz lesne biomase in s tem bistveno prispevali k povečanju deleža v uporabi obnovljivih virov energije v Sloveniji,« je prioritetni investiciji pojasnil Blaž Košorok in dodal, da bo bistven prispevek omenjenih naložb v še dodatnem zmanjšanju obremenjevanja okolja.

Skupščina je glasovala tudi o predlogu, da direktorju Blažu Košoroku pripada nagrada za uspešnost poslovanja družbe v letu 2007 in soglasno je bilo sprejeto, da se mu v 15-ih dneh od dneva skupščine izplača

TE-TOL kmalu z novo investicijo.

Ustanovljena komisija za proučitev junijskega dogodka v NE Krško

Vlada je sprejela sklep o ustanovitvi, na logah in imenovanju komisije za proučitev dogajanj in način poročanja ob dogodku, ki se je zgodil 4. junija letos v NE Krško. Komisija, ki jo vodi prof. dr. Borut Mavko z Inštituta Jožef Stefan, v njej pa so člani prof. dr. Matjaž Ravnikar iz IJS, dr. Romana Jordan Cizelj, strokovnjakinja za jedrsko tehniko, mag. Božidar Krajnc iz NEK, Miran Bogataj, poveljnik štaba Civilne zaščite RS, in mag. Aleš Janežič iz Uprave RS za jedrsko varnost, bo v 14 dneh pripravila celovito poročilo o dogodku na omenjeni dan v NEK in predlagala ukrepe.

175. seja vlade RS, 26. junija 2008

Namesto Šalamuna Novšak član UO sklada za financiranje razgradnje NEK

Upravni odbor Sklada za financiranje razgradnje NEK in za odlaganje radioaktivnih odpadkov iz NEK sestavljajo predsednik in štirje člani, od katerih predsednika in dva člana imenuje državni zbor RS, enega vlada RS in enega lokalna skupnost, kjer stoji NE Krško. Dr. Igorja Šalamuna je v upravni odbor predlagala vlada RS marca lani za obdobje štirih let, junija letos je dr. Šalamun podal odstopno izjavo, zato je MGD na njegovo mesto predlagalo vladi, da imenuje za novega člana Martina Novšaka, direktorja družbe GEN energija, ki bo v upravnem odboru zastopal interese vlade RS do poteka mandata upravnemu odboru.

175. seja vlade RS, 26. junija 2008

Sprejet letošnji poslovni načrt rudnika Kanižarica

MGD je predlagalo vladi v sprejetje letošnji poslovni načrt Rudnika Kanižarica v zapiranju in ta ga je sprejela. Izdelan je na podlagi sprejetega državnega proračuna za letošnje leto in dogovora o delitvi proračunskih sredstev med naše rudnike v zapiranju. Iz proračuna bo šlo za letošnja dela 1.400.000 evrov, iz lastnih sredstev rudnika pa 592.967 evrov. V rudniku bodo letos dokončali ekološko sanacijo površin in opravili vsa druga potrebna zapiralna dela. Letos bodo opravljeni dokončni tehnični prevzemi vseh sanacijskih del, ki so pogoj za izbris omenjenega rudnika iz registra rudnikov v Sloveniji. Rudnik Kanižarica v zapiranju bo ustanovilo hčerinsko podjetje, na katerega bo prenesena vsa aktiva in pasiva rudnika in bo dokončalo zapiralna dela ter upravljalo in vzdrževalo industrijsko cono, družba Rudnik Kanižarica v zapiranju pa bo likvidirana.

176. seja vlade RS, 3. julija 2008

Foto Dušan Jez

nagrada, in sicer v višini dveh bruto osnovnih plač. Blaž Košorok je direktor TE-TOL tretje leto, nagrada za uspešno poslovanje pa mu do sedaj še ni bila izplačana.

Termoelektrarna Toplarna Ljubljana

ELEKTRO PRIMORSKA

Redna skupščina bo konec avgusta

Na podlagi 43. člena statuta družbe uprava Elektra Primorska, d. d., sklicuje 12. redno skupščino Elektra Primorska, d. d., ki bo v četrtek, 28. avgusta, ob 11. uri na sedežu družbe v Novi Gorici, Erjavčeva 22. Dnevni red za skupščino je oziroma bo objavljen v Uradnem listu RS, 27. junija 2008 in na spletni strani družbe <http://www.elektro-primorska.si>. Gradivo za skupščino s predlogi sklepov delničarjev, vključno z besedilom letnega poročila za leto 2007 z mnenjem revizorja in pisnim poročilom nadzornega sveta o preveritvi letnega poročila in spremembe ter čistopis statuta bo na voljo v tajništvu družbe na sedežu v Novi Gorici, vsak delavnik od 9. do 12. ure v času od dneva objave dnevnega reda do vključno zasedanja skupščine.

Elektra Primorska

Nadvse uspešen dan kolektiva v Izoli

Na topel zgodnjepoletni dan, 20. junij, smo zaposleni v družbi Elektro Primorska, d. d., praznovali dan kolektiva. Sprva skeptični, nekoliko zadržani in ne pretirano navdušeni smo se vendarle zbrali. Več kakor tristo članov kolektiva smo že dopoldane napolnili prostor ob plaži v Simonovem zalivu v Izoli. Pričakali so nas prijetna glasba, gostoljubno osebje in sončen dan. V prijetni senci smo se zbrali iz vseh kotičkov Primorske, od izvira Soče v Trenti, Tolminskega, Goriškega, preko Krasa in Brkinov do Obale. V prijetnem ambientu Simonovega zaliva smo si najprej postregli s sladkimi dobrotami, pokusili pristen tolminski sir, kraški pršut z istrskimi oljkami in polenovko na belo. Po pozdravnem nagovoru predsednika uprave **Julijana Fortunata** je na večkratne pozive našega glasbenika, koordinatorja in voditelja programa nato le začela popuščati tudi za »električiste« neobičajna zadržanost.

Foto Boža Petrovič

Zaposleni Elektra Primorska so se pomerili tudi v šaljivih družabnih igrah.

Postopoma ... toda s čedalje večjo naglico so se začele oblikovati skupinice tekmovalcev, ki so sodelovali v raznih družabnih igrah, namenjenih prav vsem in prav za vsakogar. Od začetka je bilo še čutiti grupiranje po področjih oziroma lokacijah, kot jih pri nas imenujemo. Vendar je ta »duh« počasi ugasnil. Pomembno je bilo le - družiti se, igrati se, sodelovati, se nasmejati in v neformalnem ozračju poklepetati o prav vsem. Ponovno - kot že dolgo ne - smo postali »eno«, kar nedvomno potrebujemo in kar si tudi želimo.

Veselimo se takih dni, ki nas povezujejo, zato upamo, da bo tem srečanjem v prihodnje namenjeno še več pozornosti. Preden končam, pa se želim v imenu vseh sodelavcev, ki so se srečanja udeležili in o katerih sem prepričana, da se z mano strinjajo, zahvaliti organizacijskemu odboru - predvsem pa sodelavcu Jožetu Bezeljaku - da so nam pripravili lep »delovni dan«, ki ga ne bomo prav hitro pozabili. Pa srečno do prihodnjega dneva kolektiva.

Boža Petrovič

Oktobra štabno poveljniška vaja »NEK 2008«

Z namenom, da se preveri in izpopolni organiziranost, pripravljenost in usposobljenost sil za zaščito, reševanje in pomoč ob nesreči v NE Krško, bo od 20. do 22. oktobra letos potekala večdnevna, državna, štabno-poveljniška vaja »NEK 2008«. Vlada je soglašala s tem predlogom.

176. seja vlade RS, 3. julij 2008

Sprejeto poročilo o jedrski varnosti za leto 2007

Vlada RS je sprejela poročilo o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti v državi za lansko leto. Lansko leto je na obeh omenjenih področjih minilo brez večjih posebnosti. Ni bilo dogodkov, ki bi sevalno ogrozili prebivalstvo in spremljanje radiološke obremenjenosti okolja RS ni pokazalo odmikov od običajnih vrednosti. Prav tako ni bilo večjih težav pri izvajalcih sevalnih dejavnosti in imetnikih virov ionizirajočega sevanja. Nuklearna elektrarna Krško je obratovala brez prekinitve 510 dni, kar je najdaljše obdobje doslej. Postopek umeščanja odlagaljšča za nizko in srednje radioaktivne odpadke v prostor se je nadaljeval tako za lokacijo Vrbina v občini Krško kot lokacijo v občini Brežice. Konec leta je bila sprejeta uredba o preverjanju radioaktivnosti pošiljk odpadnih kovin, z njenim izvajanjem se bo bistveno zmanjšala verjetnost nehotene kontaminacije prebivalstva zaradi izgubljenih virov ionizirajočega sevanja.

176. seja vlade RS, 3. julij 2008

Mag. Damijan Stanek v. d. direktor Borzena

Vlada RS je kot ustanoviteljica in edina družbenica v javnem podjetju Elektro Slovenija, lani julija sklenila celotni poslovni delež Elektra Slovenija v družbi Borzen neodplačano prenesti na državo. Pogodba o tem prenosu je bila podpisana konec leta. Aprila letos pa je vlada sprejela akt o ustanovitvi družbe Borzen. Oba akta sta še v fazi vpisa v sodni register, zato se do vpisa uporablja sedaj veljavni Akt o ustanovitvi iz leta 2002. Ker pa je sedanjemu direktorju mag. Damijanu Staneku mandat potekel 1. julija letos in nadzorni svet Borzena še ni konstituiran, je MGD predlagalo vladi, da imenuje za v. d. direktorja družbe Borzen mag. Damjana Staneka, dosedanjšega direktorja, do imenovanja novega direktorja s strani nadzornega sveta po objavljenem natečaju, vendar največ za dvanajst mesecev.

176. seja vlade RS, 3. julij 2008

Povečanje premoženja Eko sklada

S sklepom vlade je bilo povečano namensko premoženje Eko sklada v višini skoraj 1,7 milijona evrov. Tako bo lahko omenjeni sklad povečal sredstva, ki jih namenja sofinanciranju okoljskih naložb za povečanje rabe obnovljivih virov energije in s tem zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in učinkovito rabo energije, kar se bo izvajalo z zakonsko predvidenimi finančnimi instrumenti.

177. seja vlade RS, 10. julij 2008

Vladislav Krošelj novi direktor ARAO

Upravni odbor Agencije za radioaktivne odpadke je izvedel javni razpis za direktorja agencije za štiriletni mandat. V razpisanem roku so se prijavi trije kandidati, ki so izpolnjevali pogoje in predstavili svoje vizije razvoja ARAO. Upravni odbor je na tej podlagi za direktorja ARAO imenoval Vladislava Krošlja, univ. dipl. ing. kemijskega inženirstva, zaposlenega v Nuklearni elektrarni Krško. Vlada RS je ta predlog podprla.

Dopisna seja vlade RS, 11. julij 2008

Kritje stroškov intervencije ob nesreči pri gradbišču HE Blanca in pomoč svojcem

Vlada RS je zagotovila pokritje stroškov reševanja in pomoči ob nesreči na gradbišču HE Blanca, in sicer v višini 28.747 evrov, ki se nakažejo Ministrstvu za obrambo, Upravi RS za zaščito in reševanje. Poleg tega je vlada sprejela sklep, da za šolanje otrok iz družin, ki so v nesreči na reki Savi izgubili družinske člane, nameni 30.000 evrov. Ministrstvu za šolstvo in šport in za delo, družino in socialne zadeve vsak po polovico omenjenega zneska nakažeta na račun, ki ga je občina Sevnica odprla za pomoč svojcem nesreče.

178. seja vlade RS, 17. julij 2008

MINISTRSTVO ZA GOSPODARSTVO

Preboj k razvojni naravnosti slovenskega gospodarstva

Tik pred oddajo gradiva za tokratno številko Našega stika je minister za gospodarstvo mag. Andrej Vizjak predstavil rezultate dela ministrstva v obdobju 2004 do 2008. Kot je poudaril, je opravljeno delo gotovo pripomoglo k ugodnim gospodarskim razmeram v Sloveniji, saj je naše gospodarstvo v zadnjih letih doseglo rekordno gospodarsko rast.

S svojimi aktivnostmi so želeli ustvariti ugodno poslovno okolje za nadaljnji razvoj in rast slovenskega gospodarstva, spodbujati podjetništvo in konkurenčnost gospodarstva ter zagotoviti nova delovna mesta. Zadano so tudi dosegli, kar se kaže v gospodarski rasti, ki je precej nad evropskim povprečjem, v novih delovnih mestih, bistveno večjem vlaganju podjetij in večjem izvozu ter nizki stopnji brezposelnosti. Poleg tega se je ministrstvo usmerilo tudi v razvoj konkurence zlasti na energetskem trgu in trgu elektronskih komunikacij. Bistveni del sprememb na energetskem trgu pomeni uskladitev slovenske energetske zakonodaje s stališči Evropske komisije o slovenskih podporah kvalificiranim proizvajalcem električne energije, ki po novem te ureja kot shemo državnih pomoči za zaščito okolja. Usmerjeni so bili še v preoblikovanje in reorganizacijo elektroenergetskega sistema tako na področju trga na debelo z električno energijo kot tudi na področju elektrodistribucijskih podjetij. V celoti pa je bil odprt tudi trg z električno energijo. Več o dogodku bomo pisali v naslednji številki.

Polona Bahun

elektro
gorenjska

ELEKTRO GORENJSKA

Tradicionalno srečanje poslovnih partnerjev

Družba Elektro Gorenjska vsako leto v sredini junija organizira srečanje poslovnih partnerjev. Tovrstna srečanja so postala tradicionalna, vsako leto se jih

Komedijanti so poskrbeli za smeh in dobro voljo partnerjev.

Goste je pozdravil predsednik uprave mag. Jože Knavs.

udeleži večje število poslovnih partnerjev. So dokaz, da se lahko partnerski poslovni odnosi gradijo tudi zunaj delovnega časa. Sodeč po številni udeležbi na letošnjem srečanju pa so zanimivi tudi kot oblika druženja in sprostitve po napornem delovnem dnevu.

Letošnje srečanje poslovnih partnerjev je družba Elektro Gorenjska organizirala v četrtek, 12. junija, v Festivalni dvorani Bled, ki slehernega obiskovalca navduši z razgledom na edini slovenski otok. Kljub slabim vremenskim napovedi in nogometni evforiji se je pozno popoldan na Bledu zbralo veliko število poslovnih partnerjev Skupine Elektra Gorenjska. Zbrane goste je pozdravil predsednik uprave Elektra Gorenjska, mag. Jože Knavs. Poudaril je, da želi družba s tovrstnimi srečanji graditi in negovati dobre partnerske odnose, ki so podlaga za uspešno medsebojno sodelovanje. Vsem gostom, ki se jih je zbralo več kot sto, se je zahvalil za udeležbo in jih povabil k ogledu komedije ter k prijetnemu druženju tudi po koncu predstave. Za smeh in prijetno razpoloženje, ki je bilo s pomočjo publike zelo »elektro« obarvano, je poskrbel slovenski mojster smeha in improvizacije, Matjaž Javšnik z improvakatorji.

Po koncu predstave je za izvrstne kulinarčne dobrote s pridihom lokalne kuhinje poskrbel prof. Jure Vrandečič z ekipo. Prijetno druženje se je v preddverju Festivalne dvorane nadaljevalo pozno v večer. Skupina Elektro Gorenjska se bo tudi v prihodnje trudila, da bodo tradicionalna srečanja poslovnih partnerjev zanimiva in da bodo vsako leto privabljala večje število povabljenih.

Renata Križnar

V galeriji Elektra razstavlja Maruša Šuštar

V Galeriji Elektra smo 18. junija odprli novo razstavo, tokrat prvo pomembnejšo razstavo mlade akademske slikarke Maruše Šuštar. Predstavljena slikarska dela so iz njenih dveh najnovjših ciklov: Izbranci in Nadzor. S svojimi slikami sporoča, kako doživlja današnji svet, voden in nadzorovan, svet, ki nastaja nekje zunaj nas, pa vendarle v njem vsi sodelujemo.

Predsednik uprave Elektra Gorenjska mag. Jože Knavs in mlada slikarka Maruša Šuštar ob Izbrancih.

Foto Roman Bratun

Elektro Gorenjska veliko pozornosti namenja negovanju odnosov s širšo javnostjo in se med drugim dejavno vključuje v lokalno skupnost na področju kulture. S to razstavo Elektro Gorenjska navezuje močnejše vezi tudi z likovnimi umetniki mlajše generacije. Prva v nizu je prav mlada akademska slikarka Maruša Šuštar. Oba predstavljena cikla se od njenih starejših del razlikujeta zato, ker ne gre za abstraktna dela, temveč za figuraliko. Cikel Izbranci kaže mlade telovadce različne velikosti, po kateri so skrbno urejeni v horizontalne ali v vertikalne vrste. Cikel Nadzor pa odpi-

Seznanitev s poročilom o reformah

V okviru gospodarskih in socialnih reform je vlada pred dobrima dvema letoma opredelila spremembe, ki so potrebne, da bi Slovenija bolje živela ter da bi pospešili gospodarsko rast dohodkov in izboljšali socialni standard prebivalcev, ki omogoča uspešno delovanje gospodarstva. V tokratnem poročilu o izvajanju gospodarskih in socialnih reform za obdobje 2006–2008, vlada ugotavlja, da je raven razvitosti v primerjavi s povprečjem EU lani dosegla 89 odstotkov, gospodarska rast je bila najvišja v zadnjih letih, bistveno se je zmanjšala brezposelnost in zmanjšalo se je število ljudi, ki so odvisni od socialne pomoči. Na dobre rezultate je vplivalo več dejavnikov, tudi izpeljane reforme. Vlada ocenjuje, da je polovico vseh ukrepov večinoma ali v celoti realiziranih, petina jih je realiziranih delno, pri treh ukrepih je bila izbrana alternativna rešitev. Samo petina ukrepov je bila realiziranih v manjši meri, ali nerealizirana. Med temi pa je polovica takih, za katere so osnutki že pripravljene. Vsebinsko vlada ocenjuje, da je bil napredek dober na področjih, kjer ima država odločilen vpliv, in manjši na področjih, kjer ni bilo moč doseči dogovora s socialnimi partnerji, ali pa so spremembam nasprotovale druge interesne skupine. Z izvajanjem reform si je RS zagotovila dobro podlago za nadaljnji razvoj. Kljub opaznemu napredku pa se morajo reforme gospodarskega in socialnega sistema ambiciozno in odločno nadaljevati, če želimo, da bo Slovenija ostajala konkurenčna drugim gospodarstvom in družbam in bo nadaljevala z zmanjšanjem razlik do najbolj razvitih v Evropi.

178. seja vlade RS, 17. julija 2008

Sprejeta Energetska bilanca 2008

Na predlog ministrstva za gospodarstvo je vlada sprejela Energetsko bilanco RS za leto 2008, s katero se napoveduje skupna poraba energije v državi in način zagotavljanja oskrbe z energijo. Bilanca je narejena po mednarodno primerljivi metodologiji Evropskega statističnega urada (Eurostat). Iz nje je med drugim razvidno, da se povečuje poraba vseh virov energije. Povečuje se raba sicer ekološko manj primerne domačega rjavega premoga, nadaljuje se uvoz čistejših goriv in povečuje raba domačih obnovljivih virov energije in odpadkov. Postopna revitalizacija in prestrukturiranje industrije ter naraščanje deleža storitvenih dejavnosti pa izboljšujejo energetsko učinkovitost.

178. seja vlade RS, 17. julija 2008

Seznanitev s poročilom o delu Strateškega sveta za gospodarski razvoj

Strateški svet za gospodarski razvoj pri vladi RS je na 16 sejah obravnaval teme s področja razvoja elektro in železniške infrastrukture, problematike demografskih gibanj, konkurenčnosti finančnega sistema, javnega in zasebnega zdravstva, visokega šolstva, ekonomskih vidikov članstva v EU, vlaganj v cestno infrastrukturo, konkurenčnosti poslovnega okolja, procesov privatizacije, agregatne ravni zadolženosti ter vlaganj v znanost in razvoj. Na vseh sejah je Strateški svet obravnaval tudi pregled aktualnih makroekonomskih gibanj, v zadnjem letu pa je veliko časa namenil naraščajoči inflaciji. Izpostavil je tudi nekaj tematik, s katerimi se bodo morale soočiti naslednje vlade. Po njihovem imamo v Sloveniji po vseh mednarodnih primerjavah izjemno rigidno trg dela. Težko je zaposlovati in težko je odpustiti. Država je še vedno lastniško navzoča v preveč podjetjih. Taka podjetja so praviloma slabše upravljana in zato manj učinkovita. Umik politike iz gospodarstva se zato mora nadaljevati. Vlada se je na juljski seji seznanila s tem poročilom.

178. seja vlade RS, 17. julija 2008

Sprejeto letno poročilo Elektrogospodarstva Slovenije

EGS – RI, d. o. o., od prekinitve tripartitne pogodbe junija 2001 posluje skladno z zakonom o gospodarskih družbah, vendar brez zaposlenih. Osnovni prihodki podjetja so najemnine za najete poslovne prostore in opremo. Poskusi v preteklosti, da se podjetje pripoji k eni od elektroenergetskih družb (Elesu ali HSE) niso bili uspešni. JP EGS – RI je namreč »nosilec« terjatev iz naslova preteklih naložb v projekte v druge republike nekdanje Jugoslavije, predvsem v RTE Ugljevik, kjer je vprašanje statusa te naložbe še vedno nerešeno. Lani so bili fiksni in variabilni stroški družbe nižji kot leto prej, prihodki od najemnin pa višji za 7 odstotkov kot leta 2006, vendar ne zadoščajo za pokritje vseh stroškov in družba že več let izkazuje izgubo. Še posebno velik je strošek amortizacije. Med ostalimi stroški pa so bistveni stroški storitev s stroški vzdrževanja, stroški intelektualnih storitev in ostali stroški, povezani s poslovanjem družbe. Ti stroški sestavljajo 15–odstotni delež, medtem ko strošek izpolnjevanja pogodbe z direktorjem sestavlja 19,5 odstotka vseh stroškov in odhodkov. Revizijo lanskega poslovanja je opravila družba Valuta in podala pozitivno mnenje, tako da je vlada sprejela letno poročilo EGS–RI.

178. seja vlade RS, 17. julija 2008

ra drugačno problematiko. Gre za drobne figure, opazovane z zelo visokega očiča. Avtorico razstave je na odprtju predstavil prof. dr. Lev Menaše.

Njene umetnine, ki si jih lahko v Galeriji Elektra ogledate do konca avgusta, nam sporočajo majhnost človeka v primerjavi z veličino, ki nam jo pokaže narava. Elektro Gorenjska se pri svojem delovanju dobro zaveda te veličine, zato skrbno upošteva standarde varovanja okolja in z različnimi pristopi skrbi, da kar se da odgovorno deluje v sozvočju z naravo. Goste je na tokratni razstavi nagovoril izvršni direktor organizacijske enote Izvajanje vzdrževanja in gradenj, Rudolf Ogrinc, ki je hkrati tudi predsednik Sveta za ravnanje z okoljem v družbi Elektro Gorenjska. V svojem govoru je izpostavil moč, ki jo narava vedno znova pokaže nad človekom. Izpostavil je tudi dejavne ukrepe odgovornega ravnanja družbe do narave, gradnjo čedalje večjega števila fotonapetostnih elektrarn skupine Elektro Gorenjska ter kratko predstavil drug pomemben ukrep, uvedbo svetovanja in izvajanja storitev energetske varčne gradnje pri obnovi starih in gradnji novih objektov, s katerim bo družba dejavno in odgovorno pristopila do končnih uporabnikov za boljše kakovost bivanja in življenja.

Za kulturni program sta na tokratnem odprtju poskrbela pevka, Katja Rihter in pianist Aleš Ogrin, ki sta s slovenskimi zimzelenimi melodijami dodatno poskrbela za dobro vzdušje vseh obiskovalcev.

Renata Križnar

PREMOGOVNIK VELENJE

Povezovanje znanja in gospodarstva

Pokrovitelj tradicionalnega natečaja študentov Univerze v Ljubljani Gospodarski izziv, ki ga organizira društvo Topef, je bil letos Premogovnik Velenje. Nanj se je prijavilo 48 študentov z vseh slovenskih univerz, ki so sodelovali v 25 skupinah. Študentje so izdelovali naloge in poslovne načrte na temo Od premoga do energije prihodnosti, v katerih so razmišljali o poslovnih priložnostih skupine Premogovnik Velenje, povezanih z obnovljivimi, alternativnimi viri energije in racionalno rabo energije.

Šest prijavljenih nalog na razpisano temo je ocenjevala štiričlanska komisija, ki je pri ocenjevanju upoštevala inovativnost zami-

sli, njeno izvedljivost in ekonomske učinke, pa tudi način izdelave naloge.

Komisija se je na podlagi teh kriterijev odločila, da prvo nagrado, 2.500 evrov, podeli nalogi S kogeneracijo v prihodnost, da druge nagrade ne podeli, zato pa podeli še dve tretji nagradi v vrednosti po petsto evrov, in sicer nalogama Pridobivanje metana prek PSA metode in Alternativni viri energije – separacija CO₂.

Avtorja prvo nagrajene naloge sta študentka tretjega letnika Ekonomske fakultete Edita Gabrič in Andraž Žertek, študent Fakultete za elektrotehniko, ki sta nalogo res vzela kot izziv. Edita Gabrič: »Izdelovalne takšne naloge je prenos znanja, ki ga pridobivamo na fakulteti, v prakso. Pri tem sva pridobila še novo znanje, izkušnje, predvsem pa sva preizkušala različne zamisli in želela biti čim bolj inovativna. Ob tem sva spoznala tudi Premogovnik Velenje in ugotovila, da v njem ne pridobivajo le premoga, temveč se ukvarjajo z veliko drugimi področji.«

V imenu organizatorja je študentom čestital in se zahvalil za sodelovanje Ludvik Golob, pomočnik direktorja: »S pokroviteljstvom natečaja gospodarski izziv smo v Premogovniku Velenje imeli priložnost spoznati razmišljanja študentov o razpisanih zelo aktualnih tematikah, zato je v celoti gledano ta zgodba zanimiva in uporabna tudi za nas.«

Premogovnik Velenje

Že 48. skok čez kožo

V Velenju je konec junija na mestnem stadionu potekal že 48. skok čez kožo, na katerem so po starem običaju v rudarski stan sprejeli 51 novincev. Častni skok je opravil dr. Uroš Rotnik, direktor Termoelektrarne Šoštanj. Slavnostni govornik je bil dr. Milan Medved, direktor Premogovnika Velenje. Letošnji izbor častnega skakača kaže na tesno povezanost Premogovnika Velenje in TE Šoštanj pri pridobivanju ene tretjine slovenske energije ter na njuno dobro poslovno sodelovanje. To je v svojem pozdravnem nagovoru poudaril tudi slavnostni govornik direktor premogovnika Velenje dr. Milan Medved, ki je med drugim dejal, da rudarjevo delo poteka v zelo zahtevnih razmerah, pri čemer so rudarji ves čas v nenehnem dvoboju z naravo. Zato je prav, da znamo delo rudarjev ceniti in ga znamo tudi ustrezno nagraditi, tako kot tudi delo drugih zaposlenih v energetske dejavnosti. Drugače pa je po njegovem mnenju investicija v novi 600 MW blok v Šoštanju, ki bo v svoji življenjski dobi porabil ves razpoložljivi lignit v Šaleški dolini, res pravi odgovor na zahteve energetske podnebne svežnja ukrepov, ki jih pred Slovenijo postavlja EU. Blok 6 je tako potreben ne samo nadaljevanju energetske zgodbe v Šaleški dolini, temveč predvsem zanesljivi, varni in okoljsko sprejemljivi oskrbi Slovenije z električno energijo. Sicer pa je bil prvi skok čez kožo v Velenju že 3. julija 1961, ko je šolanje končala prva genera-

cija v tedanji industrijski rudarski šoli. Na letošnjem skoku se je skupno število sprejetih novincev ustavilo pri številki 3.248. V tem šolskem letu je sicer v Šolskem centru Velenje končalo izobraževanje 14 rudarjev, 9 rudarskih tehnikov, 10 strojnikov, 4 elektricarjev in 14 inženirjev rudarstva in geotehnologije. Med njimi sta bili tudi dve dekleti, inženirki rudarstva in geotehnologije. Letos so bili njihovi botri dežurni Premogovnika – mag. Zdenko Založnik, Bojan Pavlinc, Marjan Žibert in Ludvik Glavnik.

V okviru letošnjega programa prireditve je bila prvič tudi razglasitev naj sodelavca oziroma sodelavke in naj skupine v Premogovniku Velenje ter hčerinskih družbah HTZ, PV Invest, RGP in Gost, ki so jih izbirali na podlagi razpisa. Za naj sodelavca v Premogovniku Velenje je bil izbran Jože Virnik, rudar, vodja odkopa, ki uživa velik ugled med sodelavci. Je tudi rudarski reševalec. V HTZ so za najboljšega sodelavca izbrali elektro nadzornika Vilija Grma, v PV Invest vodjo projektov rudarskih škod Tino Čoklc in v RGP tehnologa Iztoka Esiha.

Za najboljši delovni skupini so bili imenovani člani izmene št. 13 obrata Priprave v Premogovniku Velenje in delovna skupina Spodnja Sava, ki je izvajala vrtno-minerska dela pri poglobitvi struge reke Save v sklopu zgraditve HE Krško.

Na skoku čez kožo že nekaj let razglasijo tudi pet najboljših dijakov, študentov, ki jim omogočijo takojšnjo zaposlitev v Premogovniku Velenje. Letos so ti dijaki bili: Nejc Skarlovnik, David Verhovšek, Matej Venta, Tomaž Srebotnik in Matej Skaza.

Premogovnik Velenje

Uredništvo Našega stika na novi lokaciji

Služba za odnose z javnostmi Elektro-Slovenija in s tem tudi uredništvo Našega stika se je s 15. julijem preselila na novo lokacijo, in sicer na Cesto v Mestni log 88a v Ljubljani. Tako vso vašo pošto v uredništvu zdaj pričakujemo na novem naslovu. Spremenjene so bile tudi nekatere telefonske številke, tako da v uredništvu lahko zdaj pokličete na telefon 01 474 3981, nova številka faksa pa je 474 3982.

ELEKTROSERVISI

ELEKTROSERVISI

Elektroservisi sponzor odprave na Mustagh Tower

V stari ljubljanski mestni elektrarni je 25. julija potekala predstavitev najpomembnejše slovenske odprave v Himalajo v letošnjem letu. Predstavitvi tega, v alpinističnem svetu edinstvenega podviga, je sledil slovesni podpis pogodbe z generalnim sponzorjem odprave, podjetjem Elektroservisi iz Trzina. Člani slovenske odprave, ki bo v letošnjem avgustu skušala splezati na goro Mustagh Tower, so Pavle Kozjek, vodja odprave, Gregor Kresal in Dejan Miškovič, vsi člani Alpinističnega odseka pri

Foto Vladimir Hačijan

Planinskem društvu Ljubljana Matica. Ekipa združuje znanje, moč in izkušnje, od smeri najvišjih tehničnih težavnosti do prvenstvenih vzponov v stenah Himalaje. Cilji odprave so: prvenstvena smer na Mustagh Tower (7273 m) v pakistanski Himalaji v območju 2200 m visoke severne stene od višine 5100 m do vrha in prvi ekološki vzpon na vrh v hitrem in lahkem alpskem stilu, kar pomeni, da bodo goro alpinisti za sabo pustili nedotaknjeno. Odprava odhaja na pot 4. avgusta 2008, vrnila pa naj bi se v začetku septembra. Kot je na novinarski konferenci povedal direktor podjetja Elektroservisi Ivan Hozjan, se v podjetju ne ukvarjajo samo z vprašanji, ki so ozko poslovne narave, pač pa tudi z vprašanji okoljske in družbene problematike. V tem pomenu so našli odličen razlog v podpori odprave. Njihov primarni cilj je vrhunski rezultat, pa tudi popularizacija alpinizma. Po mnenju Hozjana rezultati vrhunskih športnikov prispevajo k boljšemu stanju družbenega duha in državotvornosti. Poročila o dogodkih in poteku odprave bodo objavljena na spletni strani <http://mustagh.blogspot.com/>.

Vladimir Habjan

VLADNI URAD ZA KOMUNICIRANJE

Zloženska I FEEL SLOVENIA v vsak dom

Urad vlade za komuniciranje je v okviru svoje dejavnosti za uveljavitev nove znamke Slovenije I FEEL SLOVENIA izdal kratko zloženko v nakladi 727.000 izvodov, ki jo bodo v svoje poštne nabiralnike prejela vsa gospodinjstva v državi. Publikacija so izdali z namenom, da prejemniki seznanijo z novo znamko Slovenije, z njenimi poglobitvami značilnostmi in jih tako motivirajo za njeno (so)uporabo. Publikacija ponuja kratke odgovore na nekatera najpogostejše zastavljena vprašanja glede uveljavitve znamke, predvsem pa spodbuja prebivalce Slovenije k soustvarjanju skupnega zaščitnega znaka države. Na povratnem kuponu pa lahko prejemniki napišejo svoja mnenja in predloge za učinkovito uveljavitev znamke.

Tisti, ki vas zanima več o znamki, njenih značilnostih in uporabi, si to lahko preberete na spletni strani Urada vlade za komuniciranje www.ukom.gov.si. Tam boste našli tudi priročnik celostne grafične podobe znamke, pravilnik o souporabi znamke za namene trženja in prodaje izdelkov in storitev, javni razpis za izdelavo in dobavo promocijskih daril za potrebe državnih organov itd.

Minka Skubic

Soglasje k letnemu poročilu in programu zapiranja RTH

Na predlog Ministrstva za gospodarstvo je vlada sprejela letošnji program zapiranja Rudnika Trbovlje–Hrastnik, ki obsega nadaljevanje del pri zapiranju jam, ekološke in prostorske sanacije pridobivalnega območja in kadrovske socialne aktivnosti. V sklop aktivnosti na površini sodijo sanacija površine, rušenje in rekonstrukcija površinskih objektov, gradnja naprav za spremljanje stabilnosti površine, rekonstrukcija cest in druge infrastrukture ter rekultivacija posameznih območij. Reševanje delovnih mest bo potekalo po vodilu, da se čim več delavcev upokoji in da se dejavno rešujejo tisti, ki do leta 2015 ne bodo pridobili pravice do starostne upokojitve. Celotni stroški zapiranja za letos bodo za 2.787.200 evrov višji od proračunskih virov, kar nameravajo pokriti s prodajo dveh hčerinskih družb. Zapiranje jam bo potekalo ob sočasni proizvodnji premoga za energetske potrebe. Revizija je ugotovila, da so lanske računovodski izkazi za zapiralna dela skladni z računovodskimi standardi in podajajo resnično in pošteno sliko poslovnega izida. V nadaljevanju se je vlada sprejela letno poročilo družbe RTH za lansko leto in podelila razrešnico poslovodstvu ter nadzornemu svetu za delo v preteklem letu in imenovala pooblaščenca revizijsko hišo.

178. seja vlade RS, 17. julij 2008

Konferenca Energija in podnebne spremembe na Bledu

V okviru strateškega foruma Bled bo Ministrstvo za zunanje zadeve v sodelovanju s Centrom za evropsko prihodnost (CEP) organiziralo tretjo letno konferenco z naslovom »Energija in podnebne spremembe: Si energija za prihodnost«, ki bo potekala 31. avgusta in 1. septembra 2008 na Bledu. Na njej bodo razpravljali, kako zadovoljevati rastoče potrebe po energiji in hkrati obvladovati podnebne spremembe. Pričakujejo, da se je bo udeležilo med 300 in 400 udeležencev, med njimi državnih politikov, poslovnežev, diplomatov, novinarjev ter strokovnjakov z različnih univerz in raziskovalnih ustanov iz Evrope, Azije, Latinske Amerike, Združenih držav Amerike, Ruske federacije, Kitajske in Indije. Letošnja konferenca bo tretja zapored in naj bi prispevala k temu, da se strateški forum na Bledu pretvori v tradicionalni dogodek s prepoznavno znamko in mednarodno veljavo, s čimer se je vlada seznanila.

178. seja vlade RS, 17. julija 2008

Odgovor poslancu Kontiču o ceni elektrike za Acroni

Poslanca državnega zbora RS Bojana Kontiča je v poslanskem vprašanju zanimalo, po kakšni ceni HSE na podlagi večletne pogodbe dobavlja električno energijo družbi Acroni, ki je v sestavi SJ. Vlada se je seznanila z odgovorom HSE omenjenemu poslancu. HSE prodaja Acroniju del svoje proizvodnje in energije, zakupljene preko dolgoročne pogodbe z NEK za obdobje 2006–2010 po takratnih tržnih cenah in na podlagi predvidevanj in borznih cen na EEX za obdobje sklenitve pogodbe. Del Acroniju prodane električne energije pa je HSE kupil po primerljivih cenah na EEX. Pogodba je bila sklenjena po veljavnih tržnih pogojih, ki so bili leta 2005, ter povišana za 26,26 odstotka. Nobene strokovne ne vladne institucije niso predvidevale oziroma napovedovale dviga cen do letošnjega leta za sto odstotkov. Poslovodstvo HSE se s podporo NS že nekaj časa pogaja s pogodbeno stranko za spremembo prodajne cene, ki pa je poslovna skrivnost.

178. seja vlade RS, 17. julija 2008

Poročilo o stanju energetike Slovenije v letu 2007

Svet Javne agencije Republike Slovenije za energijo je na sejo 30. junija 2008 sprejel poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2007, ki ga je MGD poslalo v potrditev na sejo vlade. Ta je na dopisni seji dala nanj soglasje.

Poročilo o stanju na področju energetike je Javna agencija Republike Slovenije za energijo pripravila v združenih oblikah, tako da zajema vsebine, ki jih predpisuje energetske zakon, in vsebine, ki jih zahteva Komisija evropske skupnosti o morebitnem prevladujočem položaju na trgu z električno energijo, okoriščenju in zatiranju konkurence. Poleg tega poročilo zajema tudi vsebine, ki jih zahteva Komisija evropske skupnosti v predpisani strukturi letnega poročila, s katerim ji o stanju na energetskem trgu celovito poročajo vsi energetske regulatorji držav članic. Zaradi obsežnosti in aktualnosti dokumenta bomo več o njem pisali v septembrski številki Našega stika.

Dopisna seja vlade RS, 24. julij 2008

Minka Skubic

Povzeto iz sporočil za javnost Urada za komuniciranje, www.vlada.si

Minka Skubic

Slovenija je svojo obveznost opravila izvrstno

V času našega predsedovanja Svetu EU smo v naši reviji redno pisali o delu in dosežkih v tem času predvsem z domačega zornega kota, manj pa o tem, kako je bilo videti predsedovanje najmanjše in ene izmed najmlajših članic EU v Bruslju in v Evropskem parlamentu. Tam je med našimi poslanci med najdejavnejšimi dr. Romana Jordan Cizelj. Z njo smo se v preteklosti že pogovarjali o njenem delu kot poslanki SDS v omenjenem parlamentu, s posebnim poudarkom na problematiko jedrske tehnologije, iz česar je doktorirala in s čimer se je ukvarjala pred tem, ko je odšla za evropsko poslanko v Evropski parlament. Tokrat pa je z nami podelila svoje vtise o našem predsedovanju, dosežkih in nalogah, ki smo jih prepustili Franciji.

Kako je biti in delati v Bruslju po koncu predsedovanja naše države Sveta EU?

»Lepo, tako kot je bilo med našim predsedovanjem Svetu EU. Slovenija je svojo odgovornost opravila izvrstno. Kolegi v Bruslju so opazili in pohvalili prizadevnost, strokovnost in diplomatsko spretnost za dialog naših predstavnikov pri predsedovanju. Mnogi poslanci Evropskega parlamenta pa so v tem času tudi obiskali Slovenijo in dobili vtis, da je naša država uspešna in privlačna.«

Kateri so tisti rezultati iz časov vodenja naše države Sveta EU, po katerih se bo Slovenija še nekaj časa pomnila?

»Pri razvojnem delu bo to izvajanje lizbonske strategije. Zagnan je bil nov razvojni cikel in v njegovem okviru tako imenovani ljubljanski proces, s katerim se obstoječim svoboščinam doda še prost pretok znanja. Sprejet je bil načelni dogovor ministrov, da bodo omogočili večjo mobilnost, napravili več za privlačnost delovnega okolja ter uvedli spodbudne ukrepe za prost pretok znanja. Pristojnost za vse to pa je sedaj na plečih držav članic. Nadalje je uspel zagon globalnega navigacijskega satelitskega sistema in Galilea. Gre za razvoj skupnega vesoljskega programa, ki bo omogočil neodvisnost EU na tem področju. Projekt je bil pred leti zasnovan kot javno zasebno partnerstvo, vendar pa je odpovedal zasebni partner. V času slovenskega predsedovanja je prišlo do nadaljevanja iskanja nove organizacije in financiranja satelitskega sistema. Ob koncu predsedovanja je bila izbrana za sedež Inštituta za tehnologijo in inovacije Budimpešta. V tem inštitutu bo združeno znanje s področja podjetništva, raziskav in inovacij. Z izbiro lokacije je bila odstranjena zadnja tehnična ovira, in sedaj se lahko strokovnjaki posvetijo vsebinskem delu. V Portorožu pa je bila ustanovljena Evromeditranska univerza, ki je slovenski, evropski ter sredozemski projekt. Seveda pa je za energetiko bilo pomembno celotno polletje, saj je v tem času uspešno potekalo delo na podnebno energetskem paketu in poglobljeno na notranjih trgih energije.«

Nekatere ocene našega predsedovanja gredo v smeri, da bi lahko več naredili predvsem glede Balkana, ki nam je zgodovinsko blizu. Kje menite, da bi se dalo na tem področju narediti več?

»Slovenija si je Balkan postavila kot eno od prioritet. Tudi druge države nam priznavajo izkušnje in znanje s tem delom Evrope. Predsedujoča članica EU pa lahko naredi v svojem mandatu toliko kot so zrele razmere za rešitev tako v EU kot v ostalem svetu. Kljub vsemu menim, da je bilo v minulem polletju narejeno na tem področju veliko. Proglašeno je bilo samostojno Kosovo. Slovenija je do tega zavzela jasno stališče, tako kot do evropske perspektive Makedonije in Srbije. Po zavrnitvi lizbonske pogodbe na Irskem je Slovenija nemudoma sporočila svoje stališče do nadaljnje širitve Unije balkanskim državam, ki so v procesu približevanja. Sprejetje Lizbonske pogodbe je evropski projekt,

nadaljnja širitev pa je skupen projekt Unije in držav, ki želijo vstopiti vanjo.«

Ste podpredsednica odbora za humanitarno politiko in razvoj Parlamenta EU. Je bilo na omenjenem področju zaznati posebno dejavnost v zadnjih mesecih?

»V tem času se je začelo jasnejše povezovanje podnebnih sprememb z doseganjem razvojnih ciljev tisočletja. Številne države, med njimi tudi EU, so se že leta 2000 zavezale, da bodo zmanjšale svetovno revščino s tako imenovanimi razvojnimi cilji tisočletja. Zaradi čedalje več podatkov o poslabšanju stanja v okolju je prišlo med razvitimi državami do spoznanja o veliki medsebojni povezanosti podnebja in revščine, in EU je pred vprašanjem, kako modificirati politiko skupnosti v tem pogledu. Pri EU se sicer oblikujeta vsaj dva sklada, namenjena razvoju v tretjih državah, in sicer sklad za razvoj energetske varčnosti in obnovljivih virov ter drug globalni sklad, namenjen sodelovanju na področju podnebnih sprememb. Za nove države članice EU pa to zadnje obdobje pomeni izziv, ko prevzemajo odgovornost do tretjih držav, ki je povezana tudi s finančnimi obveznostmi.«

Kako vidite prihodnost Lizbonske pogodbe po irskem nesprejetju?

»Predvsem moramo s procesom ratifikacije omenjene pogodbe nadaljevati. Vsaka država članica EU ima pravico do lastnega stališča. Ob koncu procesa pa bomo videli, kako naprej. Irska ironija je, da je prinašala ta pogodba spremembe prav na področjih, ki so nam jih Irci očitati kot slabo urejena. Menim, da bi se morala iz tega primera tudi politika na ravni EU kaj naučiti, pa ne samo iz tega, pred tem sta poznana že francoski in nizozemski primer. Oblikovanja posameznih strategij ne moremo več reševati samo z enim izhodom, z eno možnostjo, temveč mora biti več možnih izhodov. Tako proces ne bi mogel biti prekinjen, če ena članica akta ne sprejme. Država članica bi se lahko odločila za enega od možnih izhodov. Odločitev bi torej prenesli z ravni EU kot celote na posamezno državo članico. Tako se ne bi več Unija kot celota ukvarjala s tem, kakšne bodo posledice neke odločitve, saj bodo te že vnaprej znane.«

Vas je včerajšnje (nedelja, 13. julija) neurje kaj prizadelo, v mislih imam vaš domžalski okoliš, glede na to, da so posledice v sosednjih občinah Vodice in predvsem Kamnik res katastrofalne?

»K sreči pri nas ni bilo toče, bilo je nekaj vetra, vendar ne tako močnega, da bi povzročil veliko škodo.«

Slednje vprašanje sem vam zastavila, ker v Sloveniji neprestano poslušamo našo najbolj popularno klimatologinjo dr. Lučko Kajfež Bogataj, da smo za vse te najbolj drastične odzive narave odgovorni ljudje?

»Mi v Bruslju ne poslušamo samo odzivov, temveč ukrepamo. Znanstveniki in strokovnjaki, ki delujejo v uglednem Mednarodnem forumu o podnebnih

Romana Jordan Čizelj

spremembah (IPCC), so šele lani jasno povedali, kaj se dogaja z okoljem in da je za to odgovoren človek. Takoj smo ukrepali tako Svet kot parlament. Zavzeli smo se za izpolnjevanje obveznosti, znanih kot cilji 20-20-20. Pomenijo srednjeročni ukrep za razvoj v nizkoogljično družbo, izboljšanje učinkovite rabe energije in razvoj čistih tehnologij. Poleg tega je Evropski parlament lani spomladi ustanovil odbor za podnebne spremembe, v katerem se ukvarjamo z vprašanji ekstremnih naravnih pojavov kot posledico človekovih dejavnosti na različnih področjih. V tem odboru želimo poenotiti, uskladiti in povezati ukrepe ostalih politik, kot je to področje kmetijstva, industrije, raziskav, energetike in prometa. Glavna naloga odbora je pripraviti strategijo parlamenta in ukrepe na tem področju po letu 2012, torej po koncu veljavnosti kjotskega protokola.

Menite, da bo okoljsko energetski paket, ki je trenutno v obravnavi, sprejet? Pomeni izpolnitev njegovih zahtev rešitev tako za okolje kot energetiko?

»V začetku leta objavljeni okoljsko energetski paket predvideva 20-odstotno zmanjšanje izpustov ogljikovega dioksida v EU oziroma 30-odstotno, če se bodo k zmanjšanju pridružile tudi druge države, nadalje 20-odstotni delež obnovljivih virov energije v Evropi do leta 2020 in enak delež za izboljšano

učinkovito porabo energije. Ta paket pomeni lokalno kratkoročni odgovor na trenutno stanje, kar pa ne zadostuje. Poleg Evrope morajo zmanjšati emisije tudi druge razvite države ter dežele v razvoju, in zmanjšanje toplogrednih plinov bo moralo biti bistveno večje. Obenem paket pomeni politično in zakonodajno zavezo in daje zgled drugim državam zunaj skupnosti. Pomemben je tudi zato, ker omogoča EU verodostojnost v mednarodnih pogajanjih za ukrepanje na podnebne spremembe.«

Kakšni so odzivi nanj med vašimi kolegi, EU poslanci, kakšna je klima glede sprejetja po članicah EU?

»V Evropskem parlamentu ogromno razpravljamo o tem predlogu, predvsem je živahna razprava v odborih za okolje, energetiko in raziskave ter transport. Moj občutek je, da vsi podpiramo pot in cilje. Mogoče je razlika v tem, kako kdo gleda na strategijo v detajlih. Večja pa je dilema o tem, ali zadržati 10-odstotni delež obnovljivih virov energije pri prometu. Veliko kolegov napačno interpretira ta delež kot delež biogoriv, in ne upošteva, da so zajeti tu še drugi viri in možnosti, kot so električni avtomobili, avtomobili na vodikove celice, hibridni avtomobili. Če mislimo resno za uresničevanje ciljev okoljsko energetskega paketa, menim, da moramo več narediti tudi na področju prometa, ki je drugi največji onesnaževalec. Zakonodajno za zmanjšanje emisij ogljikovega dioksida je treba napisati tehnološko nevtralnno, ter cilje obdržati.«

Verjetno se še nikoli niso tako naglo spreminjale prioritete energetskih virov kot prav zadnja leta. Kaj to pomeni za postavljanje državnih energetskih strategij?

»Hitre spremembe so posledica čustvenega reagiranja na izzive. Izziv pa je tehnične narave in povezan z naravnimi danostmi zemlje. Zato je tako pomembno, da s takimi izzivi ne poskušamo manipulirati in nabirati političnih točk. To pa pomeni spremljati stroko, si pridobiti kar najboljše podlage in v tesnem sodelovanju s stroko in javnostjo oblikovati srednjeročne in dolgoročne cilje.

» Kolegi v Bruslju so opazili in pohvalili prizadevnost, strokovnost in diplomatsko spretnost za dialog naših predstavnikov pri predsedovanju. «

Tako bosta tako stroka kot politika ostali verodostojni in naredili vse za uresničitev skupnih ciljev. Na tak način se mora oblikovati evropska in državna strategija s širokim pogledom v svet, EU in na posamezno državo ter s sprejetjem ustreznih odgovornosti, tako politike, gospodarstva, znanstveno-raziskovalnega sektorja in civilne družbe.«

Prav na zadnjem zasedanju v Strasburgu je odbor za okolje pozval k zmanjšanju uporabe biogoriv v prometu, še pred nekaj leti pa je bila težnja po čim večji uporabi biogoriv?

»Nisem članica odbora za okolje in nimam natančnih informacij, poznam le javno objavljena poročila o delu odbora. Menim pa, da je politika, ki tako naglo spreminja cilje, neodgovorna. V energetskem paketu smo že sprejeli zavezo o 10-odstotnem deležu obnovljivih virov v prometu in na tem moramo delati in ukrepati, sicer ne bomo prešli v nizkoogljično

družbo. Tako imenovana tretja industrijska revolucija se mora zgoditi tudi na področju prometa. Biti moramo zgled drugim državam, kajti, ko se bo dvignil standard Kitajski, Indiji, se bo naglo povečalo število avtomobilov v svetu in s tem globalna količina izpustov. Do takrat bi že morali imeti na voljo prevozna sredstva, ki bodo imela bistveno manjši vpliv na okolje, kot ga imajo današnji avtomobili, letala ali ladje.«

Novo renesanso doživlja jedrska energetika. Kako vidite njeno prihodnost vi z evropskega parketa kot tudi kot strokovnjakinja s tega področja?

»Jedrska energija dobro odgovarja globalnim izzivom na področju energetike in okolja. Je nepogrešljiv del svetovne energetske mešanice. Ima pa določeno specifiko, zaradi česar je določen del prebivalstva do nje zadržan. To je predvsem varno obratovanje, odlaganje jedrskih odpadkov in morebitno širjenje jedrskih materialov v nemiroljubne namene. V državah, kjer jedrsko energijo uporabljajo za proizvodnjo električne energije, morajo poskrbeti za ustrezno obveščanje prebivalstva, vzdrževanje naprav in ustrezno raven varnostne kulture. Vse te smernice so oblikovane v okviru Mednarodne agencije za atomsko energijo.«

»» Pomembno je, da s spreminjanjem prioritet energetskih virov ne poskušamo manipulirati in si nabirati političnih točk. ««

Kako na odnos širše skupnosti do jedrske energetike vplivajo dogodki, kot je bil nedavni spodrselj ob zaustavitvi NE Krško, pa izpust radioaktivne vode v Franciji in podobno?

»Jedrska energetika je tisto področje, kjer se informacije zelo hitro širijo. Družbo bolj zanimajo taki dogodki, kot ste jih navedli, in se nanje bolj odziva, kot na primer na poročila o varnem delovanju elektrarne. Dogodek v Sloveniji je bil napaka pri obveščanju, sicer je bila sama napaka v NEK nepomembna. Dogodek v Franciji je imel večjo razsežnost in bo vplival na odnos ljudi do teh objektov. Tudi zato je treba skrbno analizirati razloge in ustrezno ukrepati. Prav področje jedrske tehnologije je tisto področje, kjer ljudje niso pripravljeni sprejemati stališč, da se napake pač dogajajo.«

Ste tudi predsednica našega Sklada za skladiščenje RAO in razgradnjo NEK. Iz denarja, naloženega v njem, se bo financirala gradnja omenjenega skladišča. So vam znane kakšne informacije glede sodelovanja hrvaškega partnerja v NEK pri financiranju tega skladišča?

»Problem NE Krško je njeno lastništvo, kjer si delita obe državi polovično proizvodnjo, Slovenija, kjer objekt stoji, pa prevzema vso odgovornost kot država z jedrskim objektom. Po moji oceni to pomeni, da Hrvaška le ekonomsko izkorišča ta objekt. Tako tudi ne preseneča, da ima Slovenija ostrejšje zakonodajne zahteve, kot so bili ti podpisani v meddržavni pogodbi, predvsem glede letnice zgraditve odlagališča. Vendar pa bi vse te dileme lahko premostili s tesnejšim sodelovanjem obeh držav na področju energetike, še zlasti pa, če bi se člani meddržavne komisije za NEK večkrat srečevali in iskali rešitve, sprejemljive za obe strani.«

Kje so in kam gredo raziskovanja glede četrte generacije jedrskih reaktorjev?

»Za rezultate teh raziskav bo treba počakati 20 do 30 let, do tja pa bo treba priti s tehnologijo, ki je že razvita.

EU sicer veliko vloga v razvoj četrte generacije fisijskih reaktorjev in zlasti v razvoj fuzije. Kot veste, je EU ena od ključnih partneric v svetovnem projektu fuzijskega reaktorja ITER, v drugi polovici lanskega leta je EU ustanovila tehnološko platformo za trajnostno uporabo jedrske energije. V okviru te platforme bodo potekale raziskave tako za tretjo kot četrto generacijo jedrskih reaktorjev.«

Na junijskem parlamentarnem zasedanju ste v Parlamentu EU razpravljali o notranjem energetskem trgu. V Sloveniji imamo področja že ločena, predvsem v večjih evropskih državah pa so pomisleki glede tega. Kako zagovarjajo centraliziran način organiziranosti energetskih sistemov poslanci iz teh držav?

»V Evropskem parlamentu je prevladalo stališče, če želimo poglobiti notranji energetski trg, je treba delovanje v državah članicah poenotiti, približati. Že lani smo se v enem od svojih dokumentov zavzeli za trg energije brez velikih monopolov. Podprli smo opcijo popolnega ločevanja lastništva, kar pomeni, da je treba ločiti proizvodnjo od prenosa energenta. Dodali pa smo, da je treba upoštevati specifične razmere, ki veljajo na trgu plina v primerjavi s trgom električne energije. Svet EU pa je kot možna podprl še dva modela neodvisnega systemskega operaterja in neodvisnega prenosnega operaterja. Poslanci se pri glasovanju nismo odločali glede na politično opcijo, temveč na urejenost razmer v državah, iz katerih smo. Našemu bolj ali manj raznotnemu stališču sta nasprotovali Francija in Nemčija. To je lep dokaz, da politike EU ne vodijo samo velike države. Prav taki primeri, ko uspemo izglasovati predlog, kljub različnim stališčem, dajo večjo dodano vrednost vsej skupnosti.«

Naslednji dan je bilo glasovanje o tako imenovanem tretjem liberalizacijskem svežnju, ki obsega notranji trg z elektriko, dostop do omrežja za čezmejno izmenjavo električne energije, ustanovitev agencije za sodelovanje energetskih regulatorjev in listino o pravicah odjemalcev. Pri pozitivnem izidu so bili predstavniki Direktorata za energijo še posebno spretni. Kako vi vidite te dosežke?

»Junija je Svet EU sprejel stališče do energetskega paketa za področje elektrike in plina. Evropski parlament se je do trga z električno energijo opredelil junija, na julijskem zasedanju pa smo sprejeli še stališča o trgu s plinom. Direktorata za energijo v okviru Ministrstva za gospodarstvo, ki je imel v času našega predsedovanja pomembno vlogo, se je v tem primeru res izkazal. To je zahteven dokument s strateškimi smernicami politike na energetskem področju, ki ne zadeva samo liberalizacije, temveč pomeni tudi delni prenos pristojnosti z državne na evropsko raven. Predstavniki našega Ministrstva za gospodarstvo so se srečali s številnimi predstavniki držav, da jim je v dialogu in s pogajanjem uspelo zblížiti stališča. Res da dopuščajo njihov dogovor tri modele, dogovor Evropskega parlamenta pa za elektriko enega in za plin dva, to je ustrezno izhodišče za pogajanja med parlamentom in Svetom. Upam, da bo v času francoskega predsedovanja poplačan tudi naš trud, kajti sveženj bo začel veljati, ko bosta enotno besedilo potrdila tako svet kot parlament. Odgovornost je sedaj na Franciji kot predsedujoči Svetu EU.«

Zagotovo se tudi v Bruslju srečujete s pritiski različnih lobbjev. Katerih je več: zagovornikov dodatne proizvodnje

električne energije, ker poraba povsod raste, ali industrije, ki bi to porabo rada zajezila in se ukvarja z racionalno rabo energije?

»Oboje je pomembno: proizvodnja električne energije in razvoj v nizkoogljično družbo ter učinkovita raba energije. Oboje potrebuje finančna vlaganja, vrhunske kadre ter družbeno podporo. Lobistov za tovrstne in številne druge ukrepe je v Bruslju ogromno, odgovornost politike pa je, da zna pravilno postaviti strateške cilje in vzpostaviti okolje za uresničitev ciljev.«

Vam se naslednje leto izteče poslanski mandat v Parlamentu EU. Do kakšnih spoznanj ste prišli v teh letih, boste kandidirali še enkrat, oziroma je dobro, da se poslanski mandat ponovi, ker poslanec že pozna ustroj dela parlamenta in teles, vsebino dela, ki ga pokriva, je prepoznaven, če je dejaven?

»Sooblikovanje evropskih politik je vsebinsko in postopkovno zahtevno. Človek ne more nikoli vsega popolnoma obvladati, saj je vedno kaj novega. Pojavljajo se nova dejstva, novi vplivni dejavniki, nova spoznanja, postopki sprejemanja pa so nasploh v podrobnostih zelo nejasni.

»Oblikovanja posameznih strategij ne moremo več reševati samo z enim izhodom, temveč jih mora biti ponujenih več.«

Poznamo le glavna pravila postopka, kako se delo zastavi v svetu in kako v parlamentu, pa je vedno znova odvisno od ljudi, ki dobijo pristojnosti za delo na določeni vsebini. Menim, da je prvi mandat v Evropskem parlamentu zgolj spoznavanje z delom, pa čeprav lahko poslanec ali poslanka že prvič mnogo doseže in si ustvari določen ugled. Vsak naslednji mandat pa je vsaj s postopkovnega stališča nekoliko lažji. Zato menim, da je modro, da državo v Evropskem parlamentu zastopajo bolj ali manj izkušeni poslanci, da torej država poskrbi za neke vrste kontinuiteto.«

Kdaj v Bruslju nastopijo parlamentarne počitnice in kako dolgo trajajo?

»Tretji teden v juliju je naš zadnji teden, ki ga pred počitnicami preživimo v Bruslju. V prestolnico »evropske birokracije« se bomo spet vrnili zadnji teden v avgustu.«

Kje in kako boste vi preživel te počitnice?

»Zaradi narave dela sem veliko v tujini, tako da bom v prostem mesecu kar nekaj časa namenila delu, vzpostavljanju in vzdrževanju stikov v Sloveniji. Z družino pa si bomo privoščili tudi nekaj dni oddiha na morju, pa kakšen izlet v hribe, toplice in še kaj, odvisno od trenutnega navdiha. Pri načrtovanju počitnic smo precej prosti, saj se želimo vsaj v teh dneh osvoboditi zavezujočega urnika, ki nas sicer spremlja med letom.«

Komentar

Šov plešočih duhov!

Ovita je v prikupno modro tančico z dvanajsterimi modrimi zvezdicami, z levo nogo šepa, z desno pa krepko stopa naprej. Kdo je to? Odgovor na to uganko ni preveč zahteven. Čeprav je Slovenija v novejšem času naredila pomembne premike na svoji demokratični poti in si na vrhovih EU nabrala veliko ustvarjalnih moči, je v nižinah zaznati še precej negativnih pojavov, ki zavirajo njen nadaljnji polet. Tako se v predvolilni areni iz magičnih klobukov med drugim dvigujejo tudi plešočih duhovi nihilizma, relativizma in cinizma, ki za demokratično družbo in njene vrednote ne pomenijo nič dobrega. V politične, gospodarske, socialne in druge pore se v zadnjem času globoko zažira še zlasti nastopaški negativizem. Glavne tokove kritiziranja in črnogledosti kanalizira neka TV postaja, ki se loteva prikazovanja družbenih dogodkov na skrajno negativističen način. V te vode je zaplul tudi del tiskanih medijev, da bi tako čim bolj zmanjšal pomen dosežkov vladajoče koalicije v štiriletnem mandatu, še zlasti v času slovenskega predsedovanja svetu EU. Tako je v nekaterih medijih zaslediti pravcato poplavo destruktivne kritike, manjkajo pa konkretni predlogi za boljše rešitve. Po domače povedano: Ni dovolj reči in zapisati, da ti nekaj ni všeč, ampak je treba tudi jasno povedati, zakaj ti določena stvar ni všeč in kaj predlagaš, da bi se stanje izboljšalo. Poleg tega so nekateri predstavniki medijev v »odprtem lovu« prezrli, da sta cilj in merilo uporabe medijev v demokraciji človeška oseba in družba. Na tem področju bi bilo treba tudi dejansko zagotoviti pluralizem in tako obveščanje, ki bi temeljilo na resnici, svobodi, pravičnosti in solidarnosti, saj ima javnost pravico do nepristranskega obveščanja. Čeprav bi mediji morali biti v službi človeka in družbe, se nekateri udinjajo predvsem dnevni politiki in se pri tem poslužujejo tudi neetičnih in nehumanih potez. Kot je znano, se je socializem utrjeval z enostransko politično propagando, demokracija pa se lahko razvija le na podlagi pluralizma in dialoga. Pri prvem gre za sodelovanje v različnosti, pri drugem pa za pogovor med sogovorniki različnih idejnih usmeritev. To je edina podlaga, na kateri je moč v demokratični družbi vzpostavljati, razvijati in negovati partnersko sodelovanje med različnimi političnimi, gospodarskimi in drugimi silami. Vrata za uspešen nadaljnji razvoj se lahko odpirajo le s ključni odgovornosti, ustvarjalnosti, pravičnosti, strpnosti, solidarnosti in poštenosti. Tovrstna prizadevanja pa ne bodo obrodila sadov, če skupnost evropskih narodov ne bo priznala zgodovinskega dejstva, da omenjene vrednote izvirajo iz globljih temeljev, na katere med velikani človeškega duha opozarja tudi veliki nemški pesnik J. W. Goethe: »Naj duhovna kultura še tako napreduje, naj znanosti zrastejo v višino ali porastejo v globino, naj se človeški duh še tako razširi, preko višine in duhovne kulture, ki sije in se blešči iz evangelijev, ne bo nikdar prišel!«

Miro Jakomin

mag. Zvonko Bregar
mag. Leon Valenčič

Primanjkuje nam dodatnih proizvodnih zmogljivosti

Za povečanje zanesljivosti oskrbe bomo morali v Sloveniji v prihodnjih letih vložiti precej naporov in tudi uresničiti vse zastavljene razvojne načrte, saj posamezni ukrepi ob dejstvu, da bo treba precej obstoječih dotrajanih proizvodnih objektov zapreti, ne bodo zadostovali. Tako naj bi po ocenah za pokritje vseh potreb morali do leta 2020 domačo proizvodnjo kar podvojiti.

V direktivah za liberalizacijo in odpiranje trga nalaga Evropska unija Republikli Sloveniji hkrati tudi skrb in odgovornost za zanesljivost oskrbe električne energije na ozemlju Republike Slovenije. Naloga systemskega operaterja prenosnega omrežja je po 53. členu Energetskega zakona pripraviti in objaviti pregled, ki vključuje manjkajoče proizvodne in transportne zmogljivosti, potrebe po medsebojni povezavi z drugimi omrežji in napoved porabe električne energije.

Poraba elektrike nenehno narašča

Poraba električne energije v Republikli Sloveniji od leta 1993 stalno raste, povsem skladno s stalno rastjo BDP. Leta 1993 je poraba znašala približno 9.000 GWh, konica moči pa približno 1.500 MW, danes pa znaša poraba več kakor 13.000 GWh, konica moči pa 2.100 MW. V prihodnosti lahko v Sloveniji, enako kot tudi v drugih državah EU, z zelo visoko verjetnostjo napovedujemo nadaljevanje tega trenda. Zaradi upoštevanja ukrepov učinkovite rabe električne energije lahko v bolj dolgoročnem obdobju predpostavimo nekoliko nižje stopnje rasti porabe električne energije, vendar bo okrog leta 2020 poraba električne energije dosegla 20.000 GWh, konična moč pa 3.000 MW. Ker danes Slovenija sama zagotavlja le približno 10.000 GWh, bo treba do leta 2020 domačo proizvodnjo podvojiti.

Z vsemi načrtovanimi hidroelektrarnami bomo lahko pokrili le desetino potreb

Največji odprti projekt gradnje te vrste je gradnja verige šestih hidroelektrarn na spodnji Savi. Eno novo hidroelektrarno na spodnji Savi zgradimo na približno tri leta, zato lahko pričakujemo, da bo celotna veriga zgrajena približno leta 2018. Dve hidroelektrarni sta že zgrajeni, preostale štiri pa bodo zagotavljale približno 650 GWh energije na leto. Na Savi je mogoče zgraditi še tri hidroelektrarne na odseku od Medvod do Ljubljane (230 GWh) in šest hidroelektrarn od Ljubljane do Zidanega Mosta (760 GWh), vendar so ti projekti danes še nedodelani. Še manj realistična in zaradi okoljevarstvenih omejitev zelo vprašljiva je zgraditev verige kar osmih hidroelektrarn na Muri (450 GWh za Slovenijo). Do leta 2020 lahko torej optimistično ocenimo prispevek novih hidroelektrarn na dodatnih 320 MW, a skupaj je to le 1.000 GWh, kar je samo približno 10 odstotkov od potrebnih dodatnih 10.000 GWh. Spomnimo še, da so možnosti proizvodnje hidroelektrarn bistveno odvisne od padavin, samo obe črpalni elektrarni pa bosta porabili približno 350 GWh na leto.

Učinkovita raba električne energije zgolj dodatni ukrep

Najcenejša elektrarna je tista, ki je niti ni treba zgraditi, zato se upravičeno daje zelo velik poudarek učinkoviti rabi električne energije. Teoretično naj bi za vsak dodatno investirani evro v učinkovito rabo električne energije dolgoročno privarčevali kar 2,5 evra na proizvodni strani. Vendar pa investicij v proizvodnjo ni mogoče kar preprosto opustiti in se

posvetiti samo učinkoviti rabi. Proizvodni sistemi v Evropi, ZDA in povsod po svetu so bili zgrajeni v času po drugi svetovni vojni, zato so že zastareli in jih bo treba v prihodnjem desetletju popolnoma prenoviti, dodatno pa bodo v istem času zgradili še povsem nove velike proizvodne sisteme v Indiji in na Kitajskem. Ukrepi učinkovite rabe so pri električni energiji bistveno bolj omejeni kot pri drugih energentih. Zelo pogosto se tudi dogaja, da pomeni učinkovita poraba nekega drugega energenta pravzaprav večjo porabo elektrike: električna energija za toplotne črpalke, razne inverterje, električne avtomobile in podobno.

Obnovljivi in distribuirani viri ne prinašajo končnih rešitev

V skladu s smernicami Evropske unije je primerno predvideti povečanje takšne proizvodnje v Sloveniji. Takšna proizvodnja manjša uvozno odvisnost od primarnih virov (nafta), vendar pa lahko hkrati pomeni povečan uvoz tehnološkega znanja. Po splošni oceni bo leta 2007 zastavljene cilje EU o kar 20-odstotnem deležu obnovljivih virov v primarni porabi energije leta 2020 zelo težko uresničiti brez tej dodatni energiji povsem nesorazmernega povečanja stroškov. Tudi znatnejši delež te proizvodnje pa zaradi svoje nestalne in naključne narave praktično ne bo prispeval k zanesljivejši oskrbi z električno energijo, saj moramo za vsak instaliran MW alternativnih virov zagotoviti 100-odstotno rezervo v klasičnih sistemskih elektrarnah. Na tej podlagi je mogoče celo argumentirati, da je treba vsak MW obnovljivih virov obravnavati z negativnim predznakom. Ker so emisije toplogrednih plinov globalne in ker je pred nami enormna ekspanzija proizvodnih sistemov Kitajske in

Foto Dušan Jez

Stikov strelovod

Dnevnik, 6. maj 2008 – novinar Primož Cirman: »Velja spomniti, da se je Eles v času kupovanja zbiralnica prenosnega omrežja v Gorici s Siemensom dogovoril tudi o nakupu prečnega transformatorja v Divači, ki naj bi ga nemška družba dobavila v štirih letih. Kljub temu je Eles Siemensu povsem v nasprotju z običajno poslovno prakso vnaprej nakazal celotno kupnino v višini 44 milijonov evrov, ki sicer za 14 milijonov evrov presega lanski dobiček upravljalca slovenskega omrežja.«

Sedem milijonov evrov gor ali dol? Halo! V resnici je Eles v tem primeru nakazal avans v višini 37 milijonov evrov (z davkom na dodano vrednost). Za boljše razumevanje je treba pojasniti, da se je v novejšem času bistveno spremenil tako način pristopa do tržnih razmer, kot tudi način plačevanja naročene opreme. V tem primeru je Eles pač sprejel tisto poslovno odločitev, ki je bila v danem trenutku najugodnejša. Res je, da to ni vsakdanja praksa, res pa je tudi, da pri nabavi prečnega transformatorja ne gre za neko običajno vsakdanjo nabavo. Dejstvo je, da so se cene na trgu strateških surovin (baker, pločevina za izdelavo transformatorskega jedra itd.) v zadnjih letih bistveno povišale, nekatere celo za več kot sto odstotkov. Prav tako je dejstvo, da so se člani nadzornega sveta Elesu seznanili s celotnim postopkom za nabavo prečnega transformatorja in ga potrdili v začetku leta 2008. Tako je bil tudi ta posel sklenjen v skladu z obstoječimi zakoni, poslovno politiko Elesu in razvojnimi načrti družbe.

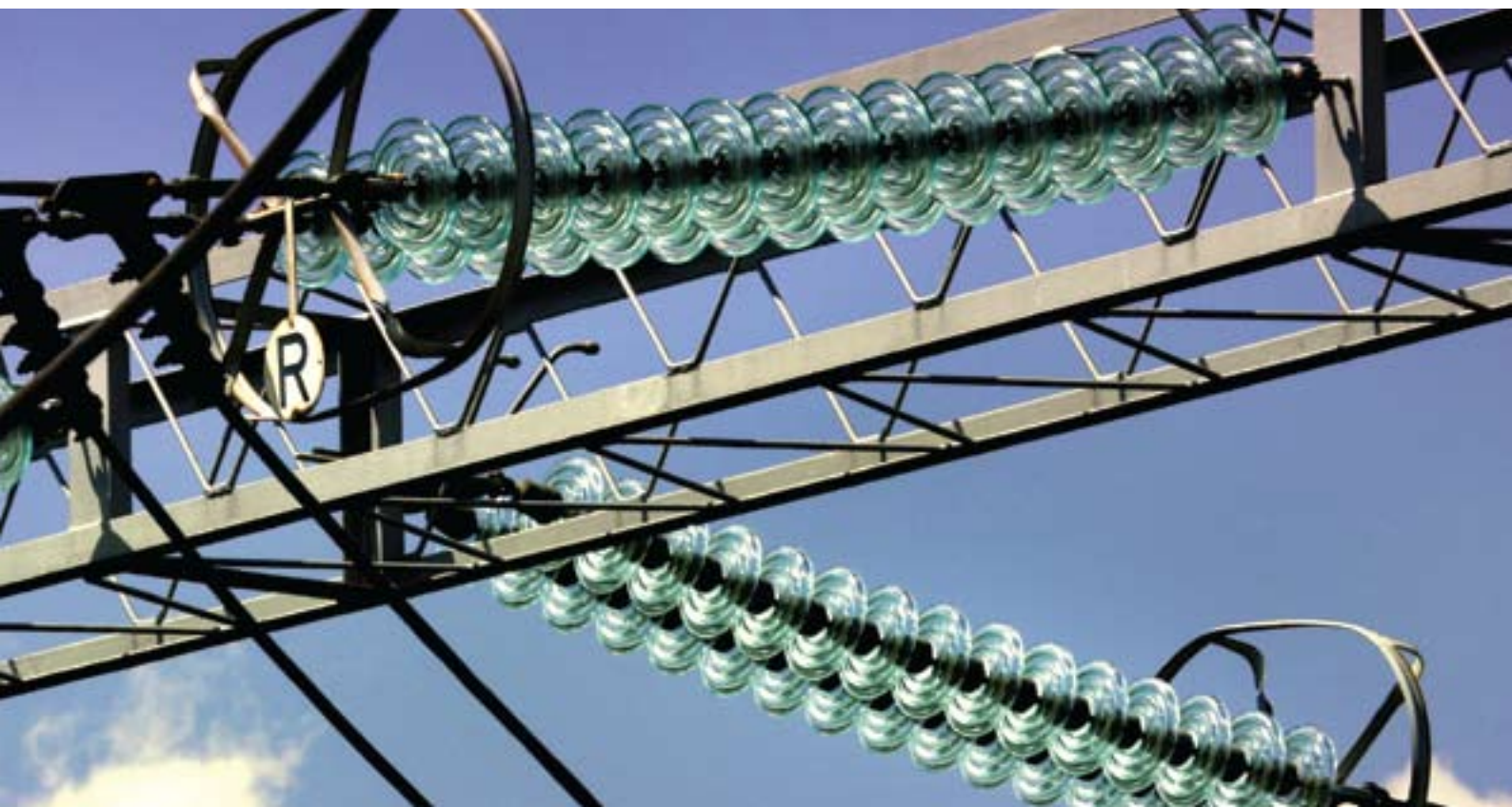
Indije, ki bodo v 90 odstotkih zgrajeni na premogovnih tehnologijah (njihov poceni domači energent), bo lahko končni učinek sedanje v svetu osamljene politike EU velikanskih subvencij za obnovljive vire zelo vprašljiv. Uporaba biomase sicer ne prispeva k emisijam toplogrednih plinov, zato pa procesiranje vendarle zahteva energijo, tako da je končna energetska bilanca komaj pozitivna in je upravičena le tedaj, če imamo poceni biomaso na razpolago. Poleg tega potrebuje ta proizvodnja kakovostna kmetijska zemljišča, zato tekmuje s pridelavo hrane, posledica tega pa je dvig cen hrane in pojav revščine v mnogih delih sveta. Tehnologija uporabe biomase druge generacije naj bi bila sposobna uporabljati tudi pridelke z neorne zemlje (vrbe, grmovja ...), vendar pa je to danes še dolgoročna vizija.

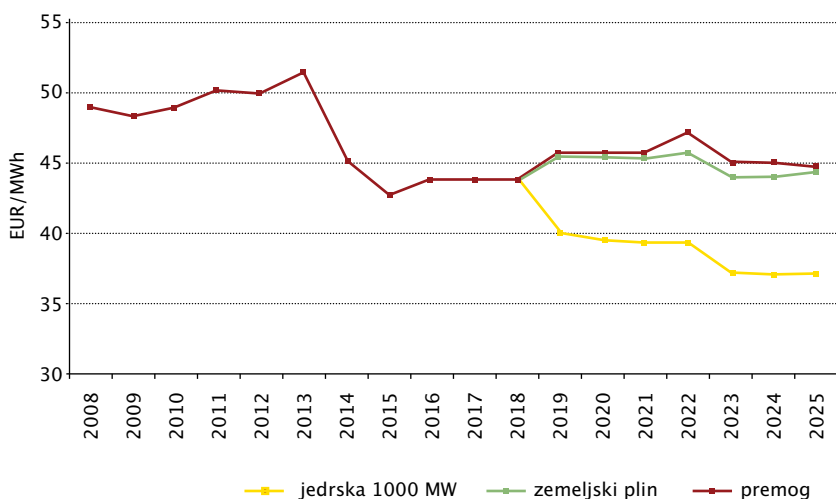
Dolgoročno načrtovanje je nuja

Dolgoročno načrtovanje je nujno tudi v razmerah liberaliziranih trgov, saj traja gradnja novega objekta praviloma več let, predhodno pa je treba izvesti vse potrebne študije, nove proizvodne enote umestiti v prostor, doseči ustrezno družbeno soglasje, zagotoviti ustrezne prenosne zmogljivosti do novega objekta in podobno. Tržni pristopi so tukaj povsem neprimerni, saj so kratkoročni in zato vezani le na že obstoječe in delujoče objekte, kjer je morda mogoče z raznimi strateškimi mahinacijami doseči maksimum dobička nekega posameznega tržnega udeleženca na nekem tržnem srečanju. Dolgoročno nas taki delni interesi ne zanimajo, temveč nas zanima časovna razporeditev, torej kako naj bi potekala gradnja novih proizvodnih enot, da bo po eni strani pokrita pričakovana rast porabe električne energije in po drugi, da bo

Finance, 18. junij 2008 – Centralna redakcija: »Veliko očitkov zaposlenih leti na novega direktorja kadrovsko-pravne splošne službe Roberta Rožiča ... Nekateri zaposleni Rožiču očitajo pomanjkanje znanja in izkušenj za glavnega kadrovnika ...«

Čeprav je članek o kadrovanju na Elesu zelo pristranski in ne podaja prave slike, je v nadaljevanju omenjenih očitkov korektno citirana izjava Roberta Rožiča, po kateri so te navedbe maslo ljudi, ki so bili zaradi nesposobnosti premeščeni na druga delovna mesta. Ne preseneča, da bi Robertu Rožiču radi pripisali prav tisto, česar sami ne premorejo v zadostni meri. Projekcija je očitna!

Cenovna razmerja med posameznimi energenti govornijo močno v prid jedrski energiji.

to narejeno na družbeno sprejemljiv in najbolj ekonomsko ekološko smiseln način za prebivalce in gospodarstvo Republike Slovenije. Dolgoročno načrtovanje ima vsebinsko naravo, ki je samemu trgu električne energije eksterna in vključuje predpostavke o prihodnjem gibanju cen nafte in zemeljskega plina, o rezervah primarnih virov, o razvoju političnih razmer, potrebe po raznolikosti proizvodnih virov, energentov in tudi samih dobaviteljev in podobno.

Današnje stanje ni zadovoljivo

Danes Sloveniji primanjkuje proizvodnih enot oziroma kar neposredno električne energije. Razprava o kazalcu LOLE, s katerim sicer merimo kakovost zanesljivosti oskrbe, v tem obdobju nima pomena, saj se naš EES ne more pokriti niti ob maksimalnem angažiranju vseh svojih proizvodnih enot, v čemer je naša negativna bilanca električne energije pomembno slabša od prav tako negativne bilance elektrike na primer sosednje Italije (Italijani bi lahko dosegli izravnano ali celo pozitivno bilanco). Za zagotovitev zanesljivosti oskrbe zato ne moremo sami ustrezno reagirati, temveč smo povsem odvisni od možnosti in cene uvoza električne energije.

V prvem obdobju rešitev plinske elektrarne

V prvem obdobju, ob takojšnjem ukrepanju morebiti že leta 2012, je v EES Slovenije edino mogoče zgraditi objekte na zemeljski plin. Ti objekti imajo najkrajši čas gradnje in imajo tudi drugače odlične obratovalne in okoljevarstvene lastnosti, vendar pa je v primeru Slovenije treba opozoriti, da je zanje potrebna tudi dodatna infrastruktura: povečanje oziroma razširitev plinovodnega omrežja po Sloveniji, morebiti priključek na nove mednarodne plinovode (Nabucco, Južni tok ...), zelo zanimiv je morebitni novi terminal na utekočinjeni zemeljski plin v Kopru, zelo pomembna pa je tudi nujna zgraditev zadostnih skladiščnih zmogljivosti. Navedimo še nekatere okvirne parametre: Slovenija danes porabi približno 1100 milijonov m³ zemeljskega plina, vendar zanemarljiv del za proizvodnjo električne energije. Predvideni terminal v Kopru bi imel letno zmogljivost 5000 milijonov m³ zemeljskega plina, 400 MW plinsko-parna elektrarna pa ima v bazno-trapeznem režimu na leto porabo približno 500 milijonov m³ zemeljskega plina. Plinske enote, zgrajene v tem obdobju, bi lahko pozneje rabile kot pomembna rezerva in pomembna alternativa, če bi prišlo do zamud pri zgraditvi proizvodnih enot v poznejših obdobjih, hkrati pa lahko zagotavljajo tudi določene sistemske rezervne storitve. Res je sicer, da je zemeljski plin povezan s precejšnjim dolgoročnim tveganjem dviga cen in prekinitve dobav, vendar je to tveganje, ki

ga je treba obvladovati, tako kot ga obvladujejo drugod po Zahodni Evropi in svetu. Zato je primerno znova izpostaviti strateške prednosti domačega terminala za utekočinjeni zemeljski plin v Kopru.

Drugo obdobje rezervirano za TEŠ in TET

V drugem obdobju, začenši z 2014 in 2015, lahko predpostavimo zgraditev novega 550 MW bloka 6 v Šoštanj in pa tudi zgraditev novega 290 MW bloka 3 v Trbovljah. Blok 6 je danes tako zelo izdelan projekt, da lahko realno predpostavimo njegovo zgraditev. Ta blok je tudi tehnološko absolutno nujen v Šoštanju, saj bo v kratkem treba zamenjati vseh današnjih pet obratujočih blokov. Absolutna nujnost je primerna tudi v primeru Trbovelj, saj ima ta podporna točka neprecenljivo vrednost v prenosnem omrežju, ne glede na končni izbor tehnologije oziroma ali bo ta premogovna ali plinska. Če upoštevamo hkratno zaprtje starih blokov, je neto dvig instaliranih zmogljivosti tako v Velenju kot v Trbovljah skupno samo 400 MW.

Do zanesljivejše oskrbe s kombinacijo vseh virov

V tretjem obdobju, začenši z letom 2017, je šele mogoče dokončno stabilizirati in popraviti sedanjo zanesljivost oskrbe v Sloveniji. V tem obdobju je mogoče zgraditi nove velike proizvodne enote (jedrske, premogovne in/plinske), ki na podlagi ekonomije obsega proizvajajo relativno poceni električno energijo. Šele v tem obdobju bo tudi mogoče meriti stanje zanesljivosti dobave EES Slovenije s faktorjem LOLE, saj bo šele tedaj potreben uvoz manjši od zmogljivosti največje domače enote (v nasprotnem primeru nimamo lastnega sistema v polnem pomenu te besede). Vendar pa bo EES Slovenije tudi v tem obdobju relativno majhen EES z majhnim številom relativno velikih enot in relativno velikim deležem hidroelektrarn, tako da kriterijska vrednost LOLE niti tedaj ne bo mogla biti nižja od 10 ur na leto.

Cena električne energije iz jedrskih elektrarn je bistveno nižja od preostalih možnosti, kljub upoštevanju dodatnih stroškov za terciarno regulacijo v EES Slovenije v ustreznih plinskih turbinah (Pri 1.000 MW JE Krško 2 znašajo ti dodatni stroški na leto približno 30 milijonov evrov, pri 1.600 MW enoti pa 59 milijonov). Še pri izredno nizkem faktorju obratovanja 55 odstotkov lastna cena 1.000 MW jedrske elektrarne ne dosega 50 evrov ter je za 20 evrov na MWh in več nižja od naslednje konkurenčne tehnologije, pri faktorju obratovanja 90 odstotkov pa se ta razkorak še poveča. Naslednja tehnologija je premogovna, zatem pa plinska, pri čemer pa upoštevanje dodatnih stroškov nakupa CO₂ certifikatov po ceni 25 evrov na tono emitiranega CO₂ ta vrstni red spremeni.

Lastna cena plinsko-parnih in premogovnih tehnologij je nad 60 evrov na MWh, razlika med njima - še posebno pri velikih faktorjih obratovanja - pa je zelo majhna.

Nove plinske in plinsko-parne enote lahko vstopijo v naš sistem okvirno najprej leta 2012. V vmesnem času, od sedanjega leta 2008 pa do leta 2011, pa se proizvodni elektroenergetski sistem mora za doseganje zadovoljive zanesljivosti oskrbe nasloniti na uvoz. Potrebne letne vrednosti uvoza presegajo 2.500 GWh oziroma dosežejo rang 200 milijonov evrov in tako pomenijo kar približno četrtnino vseh letnih stroškov. Lastna cena električne energije (brez plačila uporabe omrežja, morebitnih drugih davkov ali taks) je v tem času zato na razmeroma visoki ravni 50 evrov na MWh. Takšen uvoz električne energije bo potreben do vključno leta 2014, ko bo vstopila tudi nova enota TE Šoštanj 6, kar bo znižalo lastno ceno sistema na raven 45 evrov na MWh. Pri jedrski strategiji opazimo po letu 2019 znatna (pod 40 evrov na MWh) znižanja cene električne energije. Razlika med plinsko ter premogovo strategijo je majhna kljub upoštevanju dodatnih stroškov certifikatov CO₂.

Sklepna ugotovitev

Rast porabe električne energije je močno pozitivno povezana z rastjo BDP v Sloveniji in drugod po svetu in izdatno narašča. Slovenija bo okrog leta 2020 potrebovala več kot 20.000 GWh električne energije na leto (danes dobrih 13.000 GWh), konična obremenitev pa bo znašala 3.000 MW.

Obseg ukrepov racionalne in učinkovite rabe pri električni energiji je zelo omejen. Z naključnimi in zelo dragimi alternativnimi viri in razpršeno proizvodnjo (vetrne, sončne in male hidroelektrarne ...) ni mogoče nadomestiti sistemskih elektrarn, saj moramo za vsak instalirani MW alternativnih virov zagotoviti tudi 100-odstotno rezervo v sistemskih elektrarnah. V Sloveniji že danes primanjkuje več kot 25 odstotkov električne energije, dolgoročno pa se ni mogoče zanesti na cenovno ugoden uvoz električne energije. Negotovost in ceno uvoza električne energije izdatno povečujejo omejitve v prenosnih omrežjih. V naslednjih petnajstih letih bo potekla življenjska doba praktično vseh slovenskih elektrarn, razen hidroelektrarn. Leta 2023, ko poteče prvotno predvidena življenjska doba NE Krško, bomo imeli ob zimskih konicah v Sloveniji na voljo le še približno 650 MW iz hidroelektrarn in 348 MW iz NE Krško (če ji podaljšamo življenjsko dobo). Poleg proizvodnje električne energije je treba stalno zagotavljati rezervne zmogljivosti in sistemske storitve za delovanje EES. Zato moramo v naslednjih petnajstih letih v Sloveniji zagotoviti več kot 2.500 MW novih oziroma prenovljenih proizvodnih zmogljivosti iz sistemskih elektrarn, kar je enako celotni sedanjí inštalirani moči. Opravljene dolgoročne raziskave kažejo, da je na kratki rok mogoče popraviti zanesljivost dobave električne energije edino z enotami na zemeljski plin (te enote v dolgoročni perspektivi bistveno prispevajo k potrebni sistemski rezervi), na daljši rok pa z gradnjo novih jedrskih, plinsko-parnih elektrarn in/ali naprednih premogovnih elektrarn. Jedrska opcija ima jasno cenovno in okoljevarstveno prednost, cenovna razlika med premogovno in plinsko-parno opcijo pa ni zelo velika.

Radio Robin, 23. junij 2008 – Benjamin Stubelj, član odbora civilne iniciative krajevne skupnosti Renče: »Vedno gre za isto vprašanje, ali naj bo daljnovod vkopan, Eles kot investitor pa želi, da gre po žicah kot doslej. To je v nasprotju z vsemi normami, tako evropskimi kot slovenskimi. Taka gradnja je nezakonita, nima osnov niti v državnem lokacijskem načrtu niti v lokalnih načrtih lokalnih skupnosti ... Sedaj je država začela drugo taktiko. Skuša pač vzpostaviti tako imenovani mediacijski postopek, v katerem naj bi se mi na dolgo in široko menili z Elesom kot investitorjem, kaj naj bi bila končna rešitev. Vse skupaj pa gre za malo večji ali malo manjši dobiček Holdinga Slovenskih elektrarn, kamor Eles spada. In to je edina igra. Danes država noče priznati napake, noče priznati izhoda, zato predlaga mediacijo, na katero pa zaenkrat ne pristajamo in mislim, da tudi v bodoče ne bomo.«

Tako je Benjamin Stubelj komentiral informativni sestanek med predstavniki Civilne iniciative Renče, podjetja Eles, občine Renče-Vogrsko, Ministrstva za gospodarstvo, Ministrstva za okolje in prostor ter Društva slovenskih mediatorjev (petek, 20. junij 2008). Komentar zagotovo ne bi pristal v naši rubriki, če v njem ne bi bilo izrečenih kar nekaj neresnic in nestrokovnih izjav, na katere je treba opozoriti. Podjetje Eles je samostojno podjetje, ki opravlja gospodarsko javno službo in ne sodi v skupino HSE. Gradnja daljnovoda je v skladu s soglasji, odločbami in gradbenim dovoljenjem in povsem ustreza veljavni slovenski zakonodaji. Individualno mnenje Benjamina Stublja glede možnosti vkopa kabla ne ustreza strokovnim in tehničnim merilom. Vkopi za tako moč daljnovoda so namreč v svetu izredno redki - njihova uporaba je možna le v izrednih primerih, ko to omogočajo geološke značilnosti terena, tehnološki pogoji itd. V družbi Eles smo pripravljene na argumentirano razpravo in iskanje skupnih strokovno možnih rešitev. Vsekakor upamo, da bo tudi civilna iniciativa spoštovala dogovore z zadnjega sestanka.

Primorske novice, 27. junij 2008 – novinar AS: »Svet KS Renče, predstavniki civilne pobude, župan Aleš Bucik in podžupan Radovan Rusjan so se pred dnevi sešli z mediatorji. Predsednica sveta KS Renče Alenka Gregorič pravi, da si tako kot civilna pobuda prizadevajo za vkopan daljnovod. Na sestanku pa so jim po njenih besedah le predstavili postopek mediacije. Najprej bodo ugotavljali, ali bi s tem sploh lahko zblížali vpletene strani. Predstavniki civilne pobude v torek še niso mogli povedati, kako bodo ravnali, že pred srečanjem z mediatorji pa so sporočili, da jih to ne navdušuje ...«

Ker se v javnosti pojavljajo dvomi o rešitvah, ki naj bi jih prinesla mediacija, je prav, da na kratko spregovorimo o njenem pomenu. Okoljska mediacija za mirno reševanje sporov je namenjena izboljšanju odnosov med partnerji in vzpostavljanju zaupanja; gradi torej na skupni volji iskanja rešitve, ki je sprejemljiva za vse. Mediacija tako še dodatno vzpostavi odnos oziroma spoštovanje pravice ljudi, da povejo svoje stališče v zadevah, ki vplivajo na njihova življenja. V Elesu so vedno bili in so pripravljene na argumentirano razpravo in iskanje skupnih strokovnih rešitev. Ob tem seveda računajo na podporo in spoštovanje dogovorov, saj je mediacija lahko uspešna le v primeru, če sta partnerja v procesu pogovorov in odločanja enakopravna. Prav tako mora biti na obeh straneh izražena volja za dogovor in iskanje skupne rešitve. Vse informacije, ki so ključne za odločanje, morajo biti vsem stranem dostopne in transparentne. Čeprav gre za neformalno proceduro, so dogovori zavezujoči. V Elesu so prepričani, da bodo skupaj premostili razlike, ki zavirajo gradnjo daljnovoda Renče, in našli rešitev, s katero bodo zadovoljne vse strani.

Minka Skubic

Dovolj kapitala za ekonomsko učinkovite naložbe

Z ustanovitvijo drugega energetskega stebra Gen energije se vloga in pomen prvega stebra HSE zmanjšuje. Z dvema večjima akterjema je oskrba naše države z energijo bolj porazdeljena, kar pa ne pomeni, da HSE lahko spi na lovorikah, ki jih je imel pri vzpostavitvi našega trga z električno energijo. Družba ima danes drugačno strategijo, bolj prilagojeno razmeram na trgu doma in v tujini. Tako domače kot tuje razmere pa silijo družbe v čim večjo energetske neodvisnosti, ki je brez novih naložb ne bo moč doseči. O tem je tekla beseda z dr. Jožetom Zagožnom, članom posloводства HSE, ki se mu je junija pridružil novi član, mag. Vilijem Pozeb.

Junija ste spremenili vodstveno ekipo skupine HSE. Namesto Damijana Koletnika je postal drugi član posloводства mag. Vilijem Pozeb, dosednji pomočnik direktorja vaše družbe. Kako imata razdeljena področja dela?

»Nadzorni svet je sprejel nov poslovnik, kjer področja dela niso posebno razdeljena med člana posloводства. To se mi zdi dobra rešitev, ker so težave in dejavnosti, ki se pojavljajo, redko kdaj ločene po področjih, in jih je tako tudi težko reševati. Če je zadeva pomembna, jo tako in tako obravnavava oba. Če področja niso razdeljena, imaš vedno koga, pri katerem preveriš svoje mnenje, predvsem pa mnenje pri nekem, ki nosi posledice. Velikokrat smo lahko pametni in modrujemo na različnih področjih, ker ne nosimo posledic teh odločitev.«

Lani oktobra ste na peti strateški konferenci skupine HSE med drugim ugotovili, da bodo bistveno spremenjene okoliščine na slovenskem in evropskih trgih električne energije pomembno vplivale na HSE kot glavnega nosilca varne in zanesljive oskrbe Slovenije z električno energijo. So ti vplivi že vidni in kakšni so?

»Najpomembnejši vpliv je zelo velik dvig cene električne energije. Tako naj bi se danes že vsaka investicija v energetiko splačala. Po drugi strani pa je EU sprejela radikalne spremembe glede rasti deleža obnovljivih virov in omejevanja izpustov toplogrednih plinov. HSE je tako v nezavidljivem položaju, ker ima v svojem sklopu vso termo proizvodnjo. Ponovno smo naredili projekcijo investicijskega potenciala in nobena naša naložba ni ogrožena. Glavnina stroškov za nove naložbe pa bo v letih 2011 do 2014. Obnovili smo tudi nekatere zamisli za investicije na Balkanu. Naša politika je, da skušamo dobiti energetske lokacije, ki so na voljo, ker jih sicer ne bo več. Ni pa naša težnja, da bi vedno bili edini ali večinski lastniki teh objektov. Naše prednosti so znanje in sposobnost gradnje teh objektov ter trženje električne energije, kar vse je lahko merljivo z deleži na objektu. Menimo, da bo Slovenija še nekaj desetletij soočena s čedalje večjim uvozom električne energije, zato upamo, da nam država ne bo pobirala preveč dobička, da ga bomo lahko vložili v razvoj objektov, da bo Slovenija lahko oskrbovana z električno energijo neodvisno, varno in zanesljivo.«

V zadnjih letih se je zelo spremenila situacija na Balkanu, od koder ste še nedavno uvažali elektriko po ugodni ceni, sedaj pa jo te države porabijo doma. Kakšne so sedaj tam energetske razmere?

»V zadnjih dveh letih so se razmere v tem delu res radikalno spremenile. Cena je zrasla s 40 na 80 evrov za MWh. Vzrok za to je, da so po vstopu Bolgarije v EU, zaradi izpolnjevanja zahtev po višjih jedrskih standardih, v tej državi morali zapreti dve jedrski elektrarni in je presahnil vir poceni proizvedene električne energije. Drugič pa je prišlo po končanih

balkanskih vojnah do razmaha industrije v tem delu in povečanja porabe elektrike. Tako je tudi pri njih prišlo do neravnovesja ponudbe in povpraševanja in s tem do povečanja cene električne energije. Ta je danes v tem delu v povprečju za 15 odstotkov dražja kot na borzi v Leipzigu in je na ravni cene v Italiji, razen kadar je večja proizvodnja zaradi boljših hidroenergetskih razmer. Ker ima Slovenija pri prenosu omejitve na severu, smo se našli v tem primežu.«

Omenjeno dejstvo in pa potek pogodb za nakup vaše električne energije naslednje leto bodo imele velik vpliv na ceno električne energije za vse odjemalce?

»Za industrijo se bo nekako našla rešitev. Velik problem pa bodo veliki odjemalci. Vsi vemo, da Talum ne prenese povečanja cene električne energije, HSE pa mu po Zakonu o gospodarskih družbah ne more prodati elektrike pod tržno ceno. Tu bo morala ukrepati država. Enak problem bo z gospodinjstvi odjemalci, saj potečejo pogodbe tudi z distribucijo. Trenutno pristojni delajo na modelu, da bi subvencionirali socialno najbolj ogrožene kategorije odjemalcev, drugi pa bi imeli tržno ceno, vendar pa se mora še najti vir za prvo kategorijo in najti legalno pot do subvencij. Danes to razliko nosimo mi in Gen energija. Upamo, da bo država porazdelila to breme med vseh 36 trgovcev z električno energijo v Sloveniji. V Nemčiji, kjer imajo vertikalno organiziranost energetike, je ta odgovornost porazdeljena med trgovce, kot sta primer E.on in RWE, ki imata tudi ozemeljsko razdeljene trge elektrike.«

»Danes razliko v ceni za gospodinjstva nosita HSE in Gen energija. Upamo, da bo država porazdelila breme med vseh 36 trgovcev.«

Ali lahko to pomeni manj denarja v vaši skupini za naložbe?

»Mi vemo, kaj nas čaka pri naložbah in približno, kaj nas čaka na elektro trgu. Ne verjamemo, da bodo cene nižje, in menimo, da se bo našlo dovolj denarja za potrebne naložbe ob razumevanju vseh pristojnih.«

So spomladanske negotovosti v TE Šoštanj glede gradnje šestega bloka, predvsem okrog njegovega financiranja, postale jasnejše? Kako naj bi zaprli finančno konstrukcijo te potrebne naložbe?

»Spomladanske težave niso bile tako resne, kot je kazalo navzven. Skupina HSE je dokapitalizirala TEŠ z 2,1 milijona evrov na račun novega bloka. TEŠ sicer za to naložbo letos ni potreboval dodatnega denarja, ker letos še ne pridejo v plačilo računi. Podpisali smo predpogodbe oziroma dali garancije s proizvajalci turbine in generatorja. Skupaj s Premogovnikom Velenje bomo dali ustrezen prispevek lokalni skupnosti za infrastrukturo. Tako, da so trenutno medsebojni odnosi v redu. Bistveno je, da smo v TEŠ na vlaku brez vrnitve. Res je, da še ni rešeno vse financiranje naložbe, ki se bo podražila prek milijarde evrov. Pogovarjamo se za financiranje z bankami, delamo na sovlaganju

Štajerski tednik, 4. julij 2008 – predsednik uprave Taluma Danilo Toplek: »Ker država dopušča, da dogajanje okrog Taluma postaja vse bolj podobno sanatoriju za zdravljenje političnih in osebnih frustracij vrste posameznikov, je moj odgovor na to, kakšen lastnik bi bil za Talum najprimernejši, zelo enostaven: drugačen in bolj odgovoren kot je sedaj!«

Toplekov komentar je zelo poenostavljen in celo zavajajoč, saj zamegljuje sliko pravih vzrokov in posledic. Očitno je izjavo podal v težnji, da bi v predvolilnem času preusmeril pozornost javnosti od bistva problemov.

Večer, 5. julij 2008 – novinar Borko de Corti o namerni zamenjavi nadzornikov v družbi Talum: »Kakorkoli že, julijsko sejo skupščine je uprava preklcala, zato bodo morali dva člana nadzornega sveta zamenjati na avgustovski skupščini, ki so jo sklicali včeraj. Za nova nadzornika večinski lastnik predlaga Roberta Rožiča, ki je bil nekoč namestnik direktorja Mobitela, in Stanka Eršteta, za katerega pa za zdaj nimamo podatkov, kaj dela ...«

Neverjetno! Kot da bi omenjena kandidata za člana v nadzornem svetu Taluma priplavala po juhi. Podjetje Elektro-Slovenija, d. o. o., je večinski lastnik Taluma, d. d., zato je v nadzorni svet omenjene družbe predlagalo strokovnjaka, zaposlena na Elesu. To sta univ. dipl. pravnik Robert Rožič, direktor sektorja za pravne, kadrovske in splošne zadeve, ter univ. dipl. ing. elektrotehnike Stanko Eršte, koordinator za obvladovanje sistemov upravljanja. Omenjena kandidata sta med drugim tudi imetnika potrdila o usposobljenosti za člana nadzornih svetov in upravnih odborov družb. Glede na njihove praktične izkušnje pa tudi dejansko obvladata posle na tem področju, in ni dvoma, da jih ne bi uspešno opravljala tudi v nadzornem svetu Taluma.

Dnevnik, 5. julij 2008 – novinar Jani Alič o problematiki gradnje daljnovoda v Renčah: »Glede predragega vkopa pa civilna iniciativa pravi, da lahko vsakdo na internetu prebere, kolikšen je dobiček Holdinga Slovenskih elektrarn katerega član je Eles, in si ustvari svojo sliko.«

Če bi tako imenovani »najboljši« prebrali, kaj piše v internetu, bi Eles zaman iskali v okviru HSE. Slika je vsekakor drugačna, kot jo želi prikazati civilna iniciativa. Da bi ohranili zrežirano podobo, se »najboljši« za popravek na že objavljeno informacijo niso odločili.

Štajerski tednik, 8. julij 2008 – predsednik uprave Taluma Danilo Toplek: »Zamenjava vodstva Taluma je ena velikih želja lastnikov in političnih botrov, ki stojijo za tem!«

Danilo Toplek poleg poslovnih pasti in cenovnih škarij skrbno proučuje tudi velike želje. Se bo poglobil tudi v psihološke vidike predvidevanja?

Foto Minka Skubic

Dr. Jože Zagožen

ali dokapitalizaciji. Denar je, izbrati je treba le najbolj primerne partnerja.«

Kako nasploh imate v okviru HSE rešeno financiranje naložb, katere financira mati in katere hčere in je mati pri njih porok?

»Vse naložbe financirajo hčere same, razen Skupnega podviga, ki je bil zasnovan kot projekt, ki so ga iz dobička financirale hčere s področja hidroenergije in mati. Tega smo junija reorganizirali v skupno podjetje Hidroelektrarne na spodnji Savi in smo za gradnjo elektrarn najeli 70 milijonov evrov kredita pri Evropski investicijski banki (EIB). Pri SENG je za gradnjo ČHE Avče vzela kredit matična družba, kredit je jamčil sindikat naših bank, HSE bankam, nam pa SENG s prodajo elektrike. Tak način je bil najcenejši za našo skupino. Pri TEŠ obstaja več možnosti. Trenutno jamčimo za odplačilo 350 milijonov kredita EIB, katere kreditni pogoji so ugodni, žal pa je ta banka za zdaj pripravljena financirati le okolju prijazne vire, in iščemo možnost, da bi združili več naših novih naložb in najeli kredit za celotni paket ali pa izvedli dokapitalizacijo.«

Naložba v ČHE Avče poteka bolj ali manj skladno s terminskim načrtom. Vidite pri tem objektu, ki naj bi bil zgrajen v začetku naslednjega leta, kakšne težave?

»ČHE Avče se gibljejo v časovnih in vrednostnih okvirih, kot so pri SENG načrtovali. Nekaj težav so

Gradnja ČHE Avče dobro napreduje.

imeli z geologijo pri dovodnem kanalu, teren so morali sondirati globlje, kot so prvotno načrtovali, kar jim je vzelo nekaj časa in bo investicijo nekoliko podražilo. Za jeseni načrtujemo sejo nadzornega sveta na tej lokaciji. Večji problem pri tej naložbi je povezovalni daljnovod in odpori krajanov Renč do njega. Načrtujemo, da si bomo po dopustih ogledali problematično traso daljnovoda direktor Eles a mag. Türk in direktor SENG Gabrijelčič in midva s kolegom Pozebom, z namenom, da diagnosticiramo problematiko in se dogovorimo za nadaljnje ukrepe.«

Dravske elektrarne se pospešeno pripravljajo na gradnjo druge večje črpalne hidroelektrarne ČHE Kozjak in HE na Muri. Pri obeh projektih ne bo problem zagotavljanja sredstev, temveč civilna iniciativa, ki pri ČHE Kozjaku nasprotuje prostozačnemu daljnovodu, Muro pa bi radi ohranili neokrnjeno?

»Pri ČHE Kozjak želi civilna iniciativa kabliranje in se pogajamo o tem. Za Muro pa smo ustanovili v Murski Soboti inštitut, ker se nam zdi škoda, da ne bi zgradili hidroelektrarn od Veržeja navzgor, kjer je še velik vodni potencial neizkoriščen. Celotna regija bi lahko imela koristi od tega, kot je to v Posavju.«

Primer HE na spodnji Savi bi lahko bil vzorec, kako se rešuje okoljska in energetska problematika povodja v javno zasebnem partnerstvu. Pri tem projektu

ostajate večinski lastnik. Je to za vas kratkoročna ali dolgoročna naložba?

»Projekt spodnja Sava bi lahko bil vzor, predvsem kar zadeva koristi lokalne skupnosti, kar je v tem primeru rešeno bogato. Spremljajoča infrastruktura k elektrarnam se sicer financira iz prihodkov koncesnine, kot investitor elektroenergetskih objektov pa bi mi morali gledati, da se sredstva v infrastrukturo vlagajo čim bolj racionalno. Glede našega nadaljevanja pri tem projektu pa lahko rečem, da je to trenutno donosna naložba. Gen energija bi sicer želela naš delež odkupiti oziroma si povečati svojega. Poslušemo pa po zakonu o gospodarskih družbah, in ne vem, kako bi naš nadzorni svet gledal na to z vidika koristi za HSE. Po drugi strani pa je res, da bi lahko bila kupnina od prodaje kakršnega koli deleža primerna za naložbo v šoštanjski novi blok, vendar le v primeru, da ne bi dobili drugih sredstev.«

Vaša najmlajša hči TE Trbovlje je trd oreh za vso državo. Imamo lokacijo, pa država ne ve, kaj bi postavila nanjo. Kaj bi HSE postavila?

»TE Trbovlje je trd oreh tudi za nas. Tam sta zgrajena nov dimnik in nova čistilna naprava, druga oprema pa je iz petdesetih let prejšnjega stoletja s takratnimi izkoristki. Trenutno se še kuri premog po subvencionirani ceni iz RTH, katerega življenjska doba gre h koncu, premog, pripeljan od drugod, pa je drag in plin še dražji. Veliko vprašanje je, kako iz tega dobiti konkurenčno ceno električne energije. Tudi zato delamo dolgoročno razvojno strategijo za to termoelektrarno. Razmišljamo

o kurjenju mešanice energentov, vse od premoga, biomase pa tudi odpadkov. Mogoče bi se dalo kuriti del premoga iz Velenja, drugi del pa iz uvoza. Predvsem moramo dobiti energent, iz katerega se bo dalo električno energijo tudi prodajati po konkurenčnih cenah.«

Po besedah ministra Vizjaka je TE Trbovlje morala pripraviti razvojni načrt do 20. junija in ga predložiti HSE v potrditev. Kakšen je bil njihov predlog?

»Po njihovem predlogu je podlaga za kurjenje premog, tako domač kot uvožen, in predlagajo tudi posodobitev naprav in objekta ter gradnjo novega bloka.«

Kaj menite, v čigavi pristojnosti je reševanje Zasavja in kje je prihodnost te regije? Ali se lahko rešuje razvoj TE Trbovlje ločeno od celotne regije in ali lahko zgolj trg vpliva na razvoj regije in TET kot vaše hčere?

»Res je, da ko govorimo o razvojnih projektih, jih običajno vežemo na zaposlenost ljudi iz okolice. Pred leti so mi očitali, da ne bo v Posavju po zgraditvi HE Boštanja in HE Blance novih zaposlitev. Moj odgovor pa je bil, da bodo dobili toliko iz koncesnin, da bodo lahko zaposlili krajanje. Naš interes v Zasavju je ohraniti energetska lokacija TE Trbovelj in proizvajati tam elektriko na ekonomsko upravičen način. Taka ekonomska politika pa naj da toliko zaslužka, da bo cvetel tudi storitveni sektor. Iskati rešitev v tem, da bomo mi neposredno omogočali nove zaposlitve v terciarnem sektorju, pa je nesmiselno. Če bomo umetno vzdrževali zaposlenost kot odgovorni gospodarji, bomo na koncu vsi pod vodo, tudi produktivno zaposleni.«

» Za TET moramo dobiti energent, iz katerega bomo proizvajali električno energijo po konkurenčni ceni. «

Kje in kako vidite prihodnost HSE, je na vidiku reorganizacija skupine, in če je, kdaj to bo?

»HSE mora ostati taka družba, kot je sedaj, to je krovna družba elektrarn. Le tako se lahko dela tehnična in ekonomska optimizacija proizvodnje električne energije na varen in zanesljiv način ter po konkurenčni ceni. Drugo vprašanje pa je lastništvo. Če že moramo elektroenergetiko lastniniti, je boljša rešitev, da vstopijo vanjo domači skladi kot tuje energetske družbe iz konkurenčnih področij, ki jih običajno zanima predvsem dobiček, ki ga optimizirajo pri sebi, naših težav pa to ne rešuje.«

Stikov strelvod

Radio Ptuj, 9. julij 2008 – Skupščine družbe Talum, ki jo je za danes sklical Eles v Kidričevem, ni bilo. Uprava družbe je s predsednikom Danilom Toplekom namreč na spletnih straneh Uradnega lista Republike Slovenije objavila preklic. Skupščina Taluma bo 25. avgusta.

Najnovejše poteze Danila Topleka so še najbolj podobne poletnim otroškim igram na peščeni plaži. Žal obala ni tako idilična, kot se mu je zdela še spomladi.

Dnevnik, 19. julij 2008 – novinar Primož Cirman: »Vse kaže, da bo Elektro Slovenija (Eles), ki ga vodi Vitoslav Türk, še pred jesenskimi parlamentarnimi volitvami s Siemensom sklenil nov večmilijonski posel. V torek se je namreč iztekel rok za oddajo ponudb na Elesov razpis za dobavo 400–kilovoltnih močnostnih transformatorjev za razdelilni postaji v Krškem in Okroglem. Po neuradnih informacijah je Eles za posel, ki naj bi bil vreden med osem in deset milijonov evrov, prejel dve ponudbi, cenovno najugodnejšo pa je oddal Siemens. Na Elesu so nam v minulih dneh potrdili le to, da pogodba še ni podpisana, v Siemensu pa so nam dejali, da naj bi bila odločitev o ponudniku znana septembra. Čeprav je iz razpisne dokumentacije razvidno, da mora izbrani ponudnik transformatorja dobaviti v roku 18 oziroma 24 mesecev, mu bo Eles najmanj polovico od zneska javnega naročila nakazal že kmalu po podpisu pogodbe – prvo petino (najmanj 1,5 milijona evrov) že po potrditvi tovarniških načrtov za transformator. Še dodatnih 30 odstotkov (med 2,5 in 3 milijoni evrov) pa potem, ko bo dobavitelj nabavil material in začel izdelovati transformator. Medtem ko v Siemensu zatrjujejo, da je vnaprejšnje nakazilo denarja, zavarovanega z bančno garancijo, za nabavo materiala običajna poslovna praksa v energetiki, saj so cene podvržene velikim borznim nihanjem, naši viri opozarjajo, da gre pri plačilu predujma za predložitev tovarniških načrtov za nenavadno prakso ...«

Tudi to pisanje »najboljših« je za lase privlečeno in zelo tendenciozno. Močno namreč poudarja plačevanje opreme s tako imenovanimi avansnimi računi in je še toliko bolj na majavih nogah, ker nobeden od ponudnikov še ni bil izbran. Dejstva so v resnici čisto drugačna: Pri nabavi opreme velikih vrednosti z zelo dolgimi dobavnimi roki je plačevanje »stopnje gotovosti« z avansnimi situacijami - zavarovanimi z bančnimi garancijami, popolnoma običajna stvar. S tem se naročnik izogne tveganjem, ki jih povzročajo tržni mehanizmi nabave materialov, ki so v tem primeru borzni artikli. Hkrati pa se močno zmanjšajo stroški financiranja posla, ki pri dobavnih rokih okoli dveh let lahko predstavljajo tudi do petino vrednosti pogodbe. Tak način plačevanja je na Elesu uveljavljen že zelo dolgo in je bil uporabljen za nabavo opreme večjih vrednosti od leta 1995 naprej. Vsi energetske transformatorji, nabavljeni v zadnjih desetih letih, so se plačevali na popolnoma enak način, kot je predviden v razpisni dokumentaciji za nabavo transformatorjev v RTP Krško in RTP Okroglo. Na tak način so se nabavljali transformatorji in druga oprema večjih vrednosti tudi v času, ko je bil direktor Elesa Vekoslav Korošec. Vendar »najboljši« tudi tega popravka niso objavili, saj gotovo ni zaželeno, da bi se bralci uvajali v skrivnosti njihovih medijskih manipulacij.

Minka Skubic

Sava, reka radosti in žalosti

Ko smo bili sredi junija z vsemi tremi posavskimi župani zadnjič skupaj v brežiškem gradu ob podpisu aneksa h koncesijski pogodbi o izkoriščanju energetskega potenciala spodnje Save oziroma prenosa koncesije s HSE na HESS, je minister Janez Podobnik med drugim dejal, da vedno rad pride v Posavje, ker je vzrok za njegov obisk vedno konkretno dejanje. Zagotovo si ni predstavljal, da bo njegov naslednji obisk v tej regiji povezan s tako tragičnim dogodkom, kot je bila tragedija pri gradbišču HE Blanca, v kateri je umrlo trinajst oseb. Med njimi tudi njegov strankarski kolega, župan občine Sevnica Kristjan Janc.

V Sevniški občini so 3. julija uspešno končali dve dobrodelni akciji, in kot sklenitev tega je župan organiziral še zadnji spust po naravnem toku Save, preden jo ujamejo s pregrado HE Blanca. Po Savi so se spustili od Šmarja do Brestanice s štirimi čolni v spremstvu izkušenih raftarjev in gasilcev. Dva čolna sta se ustavila na dogovorjenem mestu pred jezom HE Blance. Dva pa sta se spustila čez prelivna polja elektrarne in turbulentni tokovi pod jezo, ki nastajajo zaradi gradnje jezov, da potencialna energija vode ne povzroča prevelike erozije dolvodno po Savi, so bili usodni za trinajsterico izmed njih. Izmed štirinajstih članov v obeh čolnih je posadkam drugih čolnov uspelo rešiti Ano Janc, županovo ženo, ki jo je vrglo iz kanuja. V naslednjih dneh je v obsežni reševalni akciji več kakor tisoč pripadnikov različnih profilov, od gasilcev, policistov, specialcev, kriminalistov, potapljačev, raftarjev, kajakašev, kinologov do jamarjev, velikokrat v težkih razmerah in predvsem ob slabi vidljivosti, pripomoglo k temu, da so iz vode potegnili vse pogrešane: župana **Kristjana Janca**, podžupana **Rudolfa Dobnika**, občinskega svetnika **Marjana Kogovška**, uslužbenko občine **Matejo Konajzler**, direktorja Komunale Sevnica **Bojana Lipovška**, predsednika krajevne skupnosti **Mihaela Metelka** in **Bogoslava Peklarja**, sodelavca Infre **Janka Zemljaka**, uslužbenca Infre **Vojko Alif** in **Vladimirja Ribiča**, predsednika Ribiške družine Sevnica **Branka Safiča** ter spremljevalca na čolnu **Mitjo Špileka** in **Aleša Logarja**. Vse so v naslednjih dneh pokopali po različnih krajih Posavja.

Ne moremo in ne smemo se postaviti v vlogo razsodnika, zakaj so se posadke obeh kanujev odločile za spust čez jez. Lahko pa sprejmemo mnenje psihologa prof. dr. Marka Poliča, ki ga je povedal za Delo v intervjuju z Jasno Kontler-Salamon o vzrokih za tragedijo pri Blanci. Polič med drugim pravi, da moramo upoštevati, da prihaja v skupini do tako imenovane polarizacije, da skupina sprejme bolj skrajne odločitve, kot bi jih sprejel posameznik sam. Skupina nam da še dodatno skupinsko identiteto, z njo smo močnejši in nobeden ne želi biti slabši. Prav ta skupinska identiteta, ki je bila tistega četrtka usodna za trinajsterico, je bila vrsto let odlika, ki projekt gradnje HE na spodnji Savi dela uspešnega. Če se vsi sodelujoči pri njem ne bi tako identificirali z njim, njegova uresničitve ne bi bila takšna, kot je. Ni bilo in ni pomembno, iz katere stranke je kdo, pomembno je, da je za skupni cilj, in to je uresničitve omenjenega projekta, ki za to regijo pomeni rešitev nešteti težav, povezanih s Savo, in hkrati njen razvoj, ki ga prinašajo hidroelektrarne in dejavnosti, povezane z njimi. Ker so posavski župani znali stopiti skupaj in Kristjan Janc je bil med njimi vodilni, so znali ustvariti skupinsko identiteto svojih sodelavcev in drugih sodelujočih pri projektu. Skupaj so znali reševati probleme, skupaj delati in se skupaj veseliti ob vsaki delovni zmagi. Njihovo veselje je bilo pristno in nalezljivo tudi za nas, ki projekt spremljamo od daleč. Kako prijetno nam je bilo 14. februarja 2005, ko smo vsi premraženi po položitvi temeljnega kamna za HE Blanca v bližnjem dvorcu nazdravili sreči pri gradnji

Spodbujanje trajnostnih izdelkov

Evropska komisija je predstavila več predlogov za spodbujanje proizvodnje in prodaje trajnostnih izdelkov, še zlasti energijsko učinkovitih. Gre za označevanje izdelkov, seznanjanje potrošnikov ter spodbujanje nakupov takšnih izdelkov s pomočjo davčnih spodbud. Komisija predlaga ukrepe na treh področjih. Na prvem mestu je nova produktna politika, kjer naj bi spodbujali energijsko učinkovite proizvode. Obenem naj bi izdelke ustrezno označili, komisija pa predlaga tudi, da bi spodbujali nabavo takšnih izdelkov preko javnih razpisov. Bruselj predlaga tudi ukrepe za spodbujanje ekoloških inovacij in se zavzema za spodbujanje uporabe in proizvodnje trajnostnih izdelkov tudi na globalni ravni. Komisija poudarja, da bi lahko na ta način do leta 2030 prihranili 30 odstotkov energije, uporabljene v zgradbah, boljša izolacija oken bi prispevala k zmanjšanju izpustov CO₂ za petino, obenem pa bi bili nižji stroški za gospodinjstva.

STA

Mnenje Evropejcev o radioaktivnih odpadkih

Evropska komisija je objavila rezultate javnomnenjske raziskave Eurobarometra o odnosu evropskih državljanov do vprašanja radioaktivnih odpadkov in varnega upravljanja z njimi v kontekstu jedrske energije ter poznavanju tega področja. Velika večina državljanov EU poziva h konkretni realizaciji naprav za odstranjevanje jedrskih odpadkov in razvoju skupnega evropskega pristopa do tega vprašanja. Tudi 51 odstotkov Slovencev podpira proizvodnjo energije v jedrskih elektrarnah (7 odstotkov več kot leta 2005), 44 odstotkov jih meni, da so dobro obveščeni o jedrskih odpadkih (2 odstotka več kot v 2005). Poleg tega se jih 66 odstotkov tudi strinja, da uporaba jedrske energije evropskim državam omogoča diverzifikacijo svojih energetskih virov. Podobne raziskave so bile opravljene že v letih 1998, 2001 in 2005.

www.evropska-unija.si

V Franciji bo stala nova jedrska elektrarna

Francija bo gradila novo jedrsko elektrarno z evropskim tlačnovodnim reaktorjem (EPR), saj naj bi bila jedrska energija najboljši odgovor na naraščajoče cene energentov. Kraj, kjer bodo gradili najnovejšo jedrsko elektrarno z močjo 1600 megavatov, naj bi izbrali prihodnje leto. Gradnjo bo vodila družba Areva NT, ki skupaj z nemškim Siemensom trenutno gradi tudi jedrsko elektrarno z reaktorjem EPR na Finskem. Omenjeni reaktor naj bi porabil 17 odstotkov manj goriva kot običajne vrste reaktorjev, njegova življenjska doba pa je 60 let. Francija približno 80 odstotkov vseh svojih potreb po električni energiji zadovoljuje z energijo, proizvedeno v jedrskih elektrarnah. Doslej je zmogljivost obstoječe mreže 58 jedrskih elektrarn zadostovala, saj naj bi jo do leta 2020 brez novih objektov lahko povečali za 15 teravatnih ur. Z letom 2012 bo Francija dobila še jedrsko elektrarno v mestu Flamanville v Normandiji, ki bo kot prva v Franciji imela reaktor EPR.

STA

Foto Minka Skubic

Ironija usode.

nove HE. Žal je ta sreča tokrat postala nesreča. Skupinska identiteta projekta HE na spodnji Savi je z izgubo nesrečne trinajsterice, njenih vzornih tvorcev, postala silno okrnjena. Polet in zagon drugih sodelujočih na projektu bo zaradi te izgube postal resnobnejši. Ostala bo človeška vrzel, ki ji ni cene, da o ceni strtih src svojcev ne govorimo. Da bi bila vsaj finančna stiska devetnajsterice otrok, ki so ostali brez enega od staršev, čim manjša, je sevniški rdeči križ odprl poseben račun, na katerem se zbirajo sredstva za šolanje teh otrok.

Vsaka naslednja slovesnost pri projektu HE na spodnji Savi bo odslej imela grenak priokus in misli nam bodo begale k ljudem, ki bi morali biti z nami, a je usoda hotela drugače.

Foto Dušan Jez

Vladimir Habjan

Investicijski načrti Dravskih elektrarn

V Dravskih elektrarnah so pred novimi razvojnimi izzivi. Eden najpomembnejših v prihodnosti je zgraditev črpalne hidroelektrarne na reki Dravi (ČHE Kozjak) z daljnovidno povezavo ČHE-RTP Maribor. Ker je projekt izjemno pomemben tako po energetski plati, po drugi strani pa pomeni določen poseg v prostor, v DEM zatrjujejo, da bo ta projekt – projekt združevanja in ne razhajanj. Kot investitorji se v DEM čutijo dolžni podati svoj pogled na gradnjo, zato so v začetku julija sklicali informativno srečanje za novinarje.

Dravske elektrarne Maribor (DEM) so največji proizvajalec električne energije iz obnovljivih virov v Sloveniji. Hkrati so ves čas svojega delovanja eden najpomembnejših finančnih stebrov nacionalnih naložb v energetiko. Po uspešno sklenjenem poslovnem letu so pred novimi razvojnimi izzivi. Eden takih je zgraditev črpalne hidroelektrarne na reki Dravi (ČHE Kozjak) z daljnovidno povezavo ČHE-RTP Maribor. Priprave na gradnjo potekajo že od leta 2006. Z ocenjeno vrednostjo nekaj več kakor 340 milijonov evrov pomeni projekt eno najpomembnejših naložb v energetiki in eno največjih naložb v štajerski regiji. Prav zaradi tega dejstva bodo v DEM kot investitor vztrajali, da projekt gradnje postane projekt združevanja in ne razhajanj. Tako na družbeno gospodarski kot tudi na politični ravni. Le tako bo po njihovem mnenju moč najti rešitve v skupno dobro in le tako lahko ČHE Kozjak postane del razvojnih impulzov za regijo ter lokalne skupnosti v njej. Vse drugo bi lahko bilo po njihovem mnenju napačno razumljeno kot, da si investicije in projekta na Štajerskem ne želijo. Prepričani so, da si prebivalci skozi vsa leta vlaganja v razvoj nacionalne energetike zaslužijo, da energetska panoga ostane nosilec razvoja tudi za regijo.

Pot do konsenza bo dolga

Damijan Koletnik, direktor DEM, je pojasnil, da se bodo zato še naprej trudili, da bodo kot investitor k projektu privabili čim širši krog partnerjev. V ta namen so že povabili predstavnike lokalnih skupnosti in civilnih iniciativ k tesnejšemu sodelovanju.

»Imamo stike z ljudmi, ki se bodo morali izseliti. Ljudje se zavedajo problema, da mi nismo 'agresor', ki posega v njihovo življenje. Projekt želimo izpeljati čim manj boleče. Brez konsenza ni objekta,« je povedal Damijan Koletnik. «

Dejstvo, da ima projekt svoje mesto v resoluciji o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023, dokazuje da gre za projekt, ki ga zaradi potrebe po višji stopnji samooskrbe z nacionalnega vidika potrebuje tudi Slovenija. Elektrarna bo namreč prinesla v proizvodnji električne energije v Sloveniji dodatnih 860 GWh najkakovostnejše električne energije, saj jo bo moč dobiti takrat, ko je najbolj potrebna in ko je njena cena najvišja. S proizvodnjo tovrstne energije bi se bistveno izboljšal tudi produkt DEM, ki danes proizvedejo 75 odstotkov vse proizvedene električne energije iz obnovljivih virov v Sloveniji. Seveda pa proizvedena električna energija ni edina prednost takšnega objekta, ampak je njegov pomen veliko širši. ČHE bo namreč zapolnila vrzel Slovenije s prepotrebno sistemsko rezervo, s čimer se bo dodatno dvignila varnost in zanesljivost oskrbe. Pomembno je tudi dejstvo, da je projekt kompleksen izgradnji 6. bloka v Termoelektrarni Šoštanj, saj bo pomembno izboljšal ekonomičnost obeh investicij. V DEM se zavedajo, da so to prednosti, ki bi jih imela ob zgraditvi projekta država in DEM kot gospodarski

Foto Vladimir Habjan

Damijan Koletnik je glede projekta ČHE Kozjak optimist.

subjekt, ki deluje na trgu. Kakšne prednosti bi imela regija in lokalne skupnosti, pa na DEM ne želijo ugotoviti, saj bi lahko bilo takšno ravnanje po njihovem mnenju kaj kmalu napačno razumljeno kot ponudba za podkupovanje. Čeprav postopke priprave do sprejema državnega prostorskega načrta vodi Ministrstvo za okolje in prostor, si v DEM želijo čim pestrejšo in čim bolj konstruktivno izmenjavo mnenj o projektu. Pripombe na javno razgrnitev načrta so se posredovale do 23. junija. Poleg MOP bodo tudi v DEM na te pripombe in sugestije podali rešitve, študije. »Lokalne skupnosti si tak projekt nedvomno zaslužijo, saj smo skupaj z njimi veliko let razvijali energetiko kot panogo na nacionalni ravni. Projekt, ki je pred nami, je izjemen potencial razvoja, katerega vse vidike bo treba detajlno še proučiti. Kot investitor smo pripravljene spodbujati dialog na vseh ravneh. Izmenjava mnenj bo pokazala, kje je mogoče najti boljše rešitve. Kot investitor bomo vztrajali, da strokovnjaki skrbno pretehtajo sleherno pripombo, sami pa se bomo potrudili, da bo dialog med njimi in prizadetimi ljudmi čim bolj intenziven. Pripravljene smo storiti, kar je največ mogoče, da projekt zaživi in da postane skupni projekt združevanja in ne razhajanj,« je vlog investitorja Dravskih elektrarn Maribor v postopku opisal Damijan Koletnik. »Prepričani smo, da naše znanje in obvladovanje panoge ob pomoči okoljevarstvenih in energetskih strokovnjakov lahko pripelje do sprejemljive rešitve. Zavedamo se, da v Sloveniji že dolgo ni bila vzpostavljena nobena daljnovidna povezava s 400-ki-

lovoltno napetostjo. To za nas ni izziv, pač pa stvarna potreba tako države, regije kot tudi DEM. Želimo si, da tu najdemo vez povezovanja, med zainteresirano javnostjo, župani, predstavniki lokalnih skupnosti, predvsem pa s prebivalci. Predlaganega državnega prostorskega načrta ne jemljemo kot končno dejstvo, niti ga ne vsiljujemo, v skupnem dialogu se želimo pogovoriti, poiskati rešitev, saj smo prepričani, da ta rešitev obstaja,« je dodal Koletnik.

ČHE Kozjak bo omogočila stabilnejšo oskrbo z električno energijo

Projekt je za prebivalce, kjer naj bi potekala trasa daljnovoda, sporen. V zvezi s tem Koletnik pojasnjuje: »Ekologijo bomo seveda upoštevali. Po začrtani trasi bo žal treba posekati 15 hektarjev gozda. Predlagano traso je stroka presodila kot najugodnejšo, nihče pa ne pravi, da je ta sprejemljiva. Izbor študij je bil končan maja 2007, pri tem pa so sodelovale vse občine. Iz množice izdelanih študij moramo vsem zainteresiranim posredovati podatke, zakaj je tako. Dejstvo je, da vsi daljnovodi povzročajo sevanje. Ne izključujemo možnosti kablovoda, vendar vztrajamo pri tem, da se o tem odloči stroka. Ta pa si glede tega ni enotna, del trdi, da je sevanje manjše, del pa temu nasprotuje. Kablovod pomeni še večji poseg v naravno okolje. Avstriji se za kablovod niso odločili, saj obstaja kar precej argumentov proti temu. Tako dolge trase si nihče ne upa narediti. Naš cilj je, da izčrpamo vse možnosti, da ugotovimo sprejemljivost ali nesprejemljivost projekta. Imamo stike z ljudmi, ki se bodo morali izseliti. Ljudje se zavedajo problema, da mi nismo 'agresor', ki posega v njihovo življenje. Projekt želimo izpeljati čim manj boleče. Brez konsenza ni objekta. Zavedamo se, da okolje degradiramo, vsekakor pa ga plemenitimo drugje. Če je plemenitenje potencialno večje, kot je degradacija, potem si objekt zasluži svoj prostor v tem okolju. Dejstvo je, da si regija zasluži ta projekt. Dravske elektrarne so sofinancirale mnoge elektroenergetske projekte, TE Šoštanj, soško verigo ... Kaj pa smo zgradili v Podravju? S postavitvijo takšnega objekta lahko regiji vtisnemo tudi širši pečat.«

» Zavedamo se, da okolje degradiramo, vsekakor pa ga plemenitimo drugje. Če je plemenitenje potencialno večje, kot je degradacija, potem si objekt zasluži svoj prostor v tem okolju. «

Koletnik se je ozrl na projekt tudi z vidika energetske politike Evrope: »Črpalne hidroelektrarne so v Evropi že dolgo znane in uspešno delujejo. V Evropi ponekod sočasno proizvajajo in črpajo. Glede na cene nafte in količine plina je za Evropo najverjetnejši razvoj glede energije – električna energija, drugih možnosti ni. Črpalne hidroelektrarne so neto porabnik, niso proizvajalec, pa vseeno pomenijo enega najčistejših virov, ki nam lahko s svojo akumulacijo pomenijo dodatni vir energije in zagotovljeno oskrbo ter sistemsko rezervo in stabilnejše omrežje. Daljnovod, ki ga gradimo, ne služi zgolj za ČHE Kozjak, pač pa bo omogočil stabilnejšo oskrbo z električno energijo.« DEM so se odzvale še na očitke nekaterih, da gre pri njihovi dejavnosti za izkoriščanje brez obvez. Zavrnilo so jih s podatkom, da so samo njihove obveznosti do mestne občine Maribor takšne, da bi znesek, ki ga občini Dravske elektrarne Maribor mesečno plačujejo, bil dovolj velik, da se z njim pokrije več kot sto povprečnih slovenskih bruto plač na mesec.

ČHE Kozjak realnost za investitorje in prebivalce

Javna razgrnitev dopoljenega osnutka državnega prostorskega načrta, okoljskega poročila in njegove revizije za črpalno elektrarno na Kolarjevem vrhu in njeno povezavo z daljnovodom do RTP Pekre, ki jo je vodilo Ministrstvo za okolje in prostor, je v majskih in junijskih dneh vzbudila veliko polemike med prebivalci občin Pesnica, Selnica ob Dravi in Maribora. Kljub pomembnosti investicije za proizvodnjo električne energije za sistem elektrarn na Dravi in za ves slovenski energetski sistem, so bila mnenja prebivalcev za investitorje iz Dravskih elektrarn dokaj neugodna. Tudi večina slovenskih medijev je javno razgrnitev spremljala po sistemu »za in proti« in jo sklenila z ugotovitvijo, da elektrarna bo, daljnovoda pa ne bo!

V Dravskih elektrarnah pa se s tako oceno niso strinjali. Postopki umeščanja ČHE Kozjak in daljnovodov v prostor se z javno razgrnitvijo niso končali. Javna razgrnitev je šele eden od začetnih korakov na poti do gradbenega dovoljenja in pričetka gradnje. V Dravskih elektrarnah se zavedajo, da je pot do gradbenega dovoljenja težaven proces, ki posega v okolje in prostor večjega števila prebivalcev in zahteva veliko strpnosti in konstruktivnega dogovarjanja. Že prvi sestanki s predstavniki lokalnih skupnosti in civilnih iniciativ so pokazali, da je projekt ČHE za investitorje in prebivalce realnost. Predstavniki civilne iniciative in župani občin Pesnica, Selnica ob Dravi in Maribora so na sestanku s predstavniki Dravskih elektrarn v skupni informaciji poudarili, da civilna iniciativa in župani občin Pesnica, Selnica ob Dravi in Maribora ne nasprotujejo gradnji črpalne hidroelektrarne na Kolarjevem vrhu in gradnji daljnovoda. Sporna je le trasa predlaganega daljnovoda, ki jo bo treba strokovno proučiti. Izhodišča za iskanje novih rešitev morajo temeljiti na čim manjših vplivih na okolje in na iskanju takšne trase, ki bi daljnovod čim bolj oddaljila od naselij. Skupna izjava predstavnikov civilne iniciative in županov občin o realnosti projekta ČHE Kozjak je spodbuden premik pred pripravo obsežnega in zahtevnega gradiva pred sprejemom Državnega prostorskega načrta. V naslednjih mesecih bodo potrebna še številna usklajevanja med ministrstvom za okolje in prostor, izdelovalci študij, investitorjem in lokalnimi skupnostmi, saj bo treba pripraviti stališča do pripomb v javni razgrnitvi, dopolniti strokovne podlage, pridobiti o tem mnenja nosilcev urejanja prostora in uskladiti predlog Državnega prostorskega načrta.

Ivo Mihevc

Vladimir Habjan

Odprta nova RTP Koroška vrata

Elektro Maribor, d. d., je 2. julija 2008 v uporabo uradno predal novo razdelilno transformatorsko postajo (RTP) Koroška vrata. RTP so odprli predsednik uprave Elektra Maribor Stanislav Vojsk, župan Mestne občine Maribor Franc Kangler in generalni direktor Direktorata za energijo dr. Igor Šalamun. Vrednost investicije znaša 5,5 milijona evrov, z njeno vključitvijo v 110 kV omrežje pa bomo povečali zanesljivost dobave električne energije odjemalcem levega dela mesta Maribor,« je ob odprtju med drugim dejal Stanislav Vojsk.

Med glavne cilje družbe Elektro Maribor, d. d., lahko štejeemo zanesljivo in varno oskrbo približno 206 tisoč odjemalcev električne energije, skrb za razvoj omrežja in konkurenčen nastop na trgu električne energije. Kakovostno izvajanje glavnih nalog družbe je pogojeno z rednim vzdrževanjem elektroenergetskega omrežja, dolgoletnim načrtovanjem razvoja omrežja in izvajanjem sprejetih načrtov. V zadnjih letih smo pričra čedalje večjemu naraščanju porabe električne energije, po besedah predsednika uprave Stanislava Vojska, kar več kakor štiri odstotke na leto. Različne študije o razvoju elektroenergetskega omrežja in porabe električne energije na območju mesta Maribor so pokazale, da je bilo v mestu ob Dravi nujno treba zgraditi novo RTP Koroška vrata. Predsednik uprave Elektra Maribor **Stanislav Vojsk** je povedal, da gre za objekt, ki je tehnološko izredno zahteven in hkrati tudi zelo pomemben, saj z njim napajajo središče mesta Maribor. Pravzaprav gre za enega najpomembnejših objektov Elektra Maribor zadnjih nekaj desetletij, kjer so orali ledino. Povezava med RTP Melje in Koroška vrata je namreč skoraj v celoti vzpostavljena s podvodnim oziroma morskim kablom, ki se v svetu uporablja pri povezovanju otoka s kopnim in prečkanjem rek, redki pa so primeri, ko se morski kabel polaga vzdolž reke v smeri toka. Polaganje kabla na rečno dno je zato zahtevalo posebne priprave, delo pa je nadzorovala tudi ekipa izkušenih potapljačev, ki je s posebnimi betonskimi blazinami pomagala pritrditi kabel na dno reke.

Nemotena oskrba z elektriko za 25 tisoč odjemalcev

Celoten poseg zgraditve kablovoda med RTP Melje in Koroška vrata je del državnega lokacijskega načrta, ki je bil sprejet na vladi in objavljan v Uradnem listu RS aprila 2007. Za kablovod je bilo pridobljeno tudi okoljevarstveno soglasje, gradnja pa se je začela po pridobljenem pravno močno veljavnem gradbenem dovoljenju, ki ga je izdalo Ministrstvo za okolje in prostor konec februarja 2008. Marca so potekala pripravljalna dela, samo polaganje kabla pa se je začelo aprila. Na plavajoči kovinski ponton s kabelskimi bobni so bili naviti enožilni kabli, ki so se s posebnimi pripravami oblikovali v trikotno obliko in se tako spuščali na rečno dno.

Trasa med RTP Koroška vrata in RTP Melje je dolga 2700 metrov. Razen prvih in zadnjih 50 metrov teče kabel po koritu reke Drave, okoli 20 metrov od levega brega. Kabel, ki se nahaja pod vodo, je ustrezno zavarovan in vkopan v zemljo na globini med 1,2 do 1,5 metra. Prav zaradi te posebnosti je bilo treba uporabiti poseben kabel, ki je primeren za polaganje v vodo – morski kabel. Morski kabli se običajno uporabljajo pri povezovanju otoka s kopnim in prečkanju rek, ni pa v svetu veliko primerov polaganja morskega kabla v smeri rečnega toka.

Po besedah Stanislava Vojska bo RTP Koroška vrata razbremenila preobremenjeno postajo RTP Melje in tako povečala zanesljivost, nemotenost in kakovost dobave električne energije odjemalcem levega brega

Vse foto Vladimir Habjan

Drave. Naložba bo zagotovila nemoteno oskrbo z elektriko 25 tisoč odjemalcem. »Z zgraditvijo RTP Koroška vrata se je končala I. faza gradnje kablovoda 110 kV Pekre-Koroška vrata-Melje. Zanka okoli mesta se bo sklenila šele z izvedbo II. faze projekta, s kablesko povezavo do RTP Pekre,« je pojasnil Stanislav Vojsk. Ta projekt je trenutno v fazi pridobivanja gradbenih dovoljenj in služnostnih pravic. Poleg oskrbe nove postaje bo zagotovljena tudi transportna pot električni energiji na 110 kV napetostni ravni. Vojsk je dodal, da poslovanje Elektra Maribor že nekaj let najbolj zaznamujejo prav investicijska vlaganja v elektroenergetsko omrežje, ki so nujno potrebna za zagotavljanje zanesljive, nemotene in kakovostne dobave električne energije.

RTP Koroška vrata pridobitev za vso Slovenijo

Leta 2008 so tako v Elektru Maribor za investicije predvideli 29,2 milijona evrov. Približno toliko naj bi za investicije namenili tudi v prihodnjem letu. Za dolgoročne investicije – za načrt razvoja omrežja – imajo v podjetju za obdobje 2007-2016 predvidene naložbe v višini več kakor dvesto milijonov evrov. »Poleg skrbi za razvoj elektroenergetskega omrežja se bomo še naprej trudili ostati zanesljiv in kakovosten dobavitelj električne energije. Sledili bomo politiki spodbujanja učinkovite rabe energije in svoje odjemalce osveščali o pomenu uporabe energije iz obnovljivih virov,« je ob odprtju RTP Koroška vrata še povedal predsednik uprave Stanislav Vojsk. Energiji iz

obnovljivih virov v Elektru Maribor namenajo posebno pozornost, saj so maja predstavili novo energijsko znamko kakovosti OVEN. OVEN pomeni celovito ponudbo inženiringa in gradnje, proizvodnje in trženja električne energije iz obnovljivih virov.

Na slovesnem odprtju se je družbi Elektro za nov objekt zahvalil tudi župan mestne občine Maribor Franc Kangler. V svojem nagovoru je generalni direktor Direktorata za energijo **dr. Igor Šalamun** povedal, da je nova RTP velika pridobitev, ne samo za distribucijo in Maribor, pač pa za vso Slovenijo. »S takimi dosežki v Sloveniji dokazujemo, da se uspešno vključujemo v sodobne toke na energetskem področju v času, ko se svet srečuje z energetskimi in okoljskimi izzivi, in sicer, kako zagotoviti varno, konkurenčno in predvsem čisto energijo ob upoštevanju podnebnih sprememb, naglega naraščanja globalnega povpraševanja po energiji in negotovi dobavi v prihodnosti na vseh ravneh energentov.« Šalamun je poudaril velik pomen energetike, ki je bila ena izmed slovenskih prednostnih tem v času predsedovanja svetu EU. »Dejanja, kot je to, ki smo mu priča danes, me prepričujejo, da se bomo v Sloveniji še naprej učinkovito vključevali v pozitivne svetovne težnje na področju energetike in prilagodili slovensko energetiko glede na nove možnosti, ki nam jih ponuja skupni energetski trg v evropski skupnosti,« je sklenil Šalamun.

Tehnične lastnosti RTP Koroška vrata:

Stavba RTP je funkcionalno zasnovana v treh nadstropjih:

- kletni prostori: kabelski prostor, ki rabi za dovod 110 kV 10 (20) kV kablov
- pritličje: plinsko izolirano stikališče GIS 110 kV in energetska transformatorja 110 / 10 (20) kV
- prvo nadstropje: 20 kV stikališče in komandni prostor za nadzor ter zaščito postaje.

Zaradi prostorske stiske RTP so načrtovalci izbrali dražjo različico konvencionalnega zunanjskega stikališča. RTP Koroška vrata je tako poleg RTP Melje šele druga postaja v Elektru Maribor, ki je opremljena s takšnim stikališčem. Posebna lastnost energetskih transformatorjev je požarna zaščita, ki se sproži takoj, ko obstaja nevarnost požara na samih transformatorjih, in sicer tako, da se tekoči dušik razširi v kotel transformatorja na mesto nastanka požara.

V stikališču je nameščenih 34 oklopljenih kovinskih celic, katerih naloga je razdeljevanje električne energije na SN nivoju. Nadzor postaje bo v celoti potekal daljinsko iz Distribucijskega centra vodenja (DCV), ob izpadu komunikacije med postajo in DCV pa bo omogočeno lokalno vodenje in nadzor postaje.

Anton Koselj

Okoljevarstveniki

proti ekološko čistemu okolju

Sredi junija smo lahko slišali in brali novico, da je Ministrstvo za okolje in prostor prekinilo pogajanja s predstavniki Odbora za varstvo Save Dolinke o rekonstrukciji in doinstalaciji hidroelektrarne Moste. Ta novica me je spodbudila, da s konkretnimi številkami in argumenti slovenski javnosti predstavim energetske, ekološko in ekonomsko škodo za razvoj blejskega in slovenskega turizma, kratenje ugleda Slovenije v očeh Evrope in svetovne javnosti ter nemoralne metode, ki jih Odbor za varstvo Save Dolinke na čelu z gospodom Jankom Rožičem izvaja za doseg svojega cilja, to je, preprečiti rekonstrukcijo in doinstalacijo HE Moste.

Pridobivanje železa na Gorenjskem je staro že več kakor dva tisoč let. Z ustanovitvijo Kranjske industrijske družbe leta 1869 in požarom železarskih obratov v Pozabljenem, v Bohinju leta 1890, se je nadaljnje pridobivanje železa in razvoj železarstva preneslo na Jesenice. Intenzivni razvoj železarstva na Jesenicah po drugi svetovni vojni je zahteval čedalje več električne energije. Te pa iz javnega elektroenergetskega omrežja ni bilo mogoče dobiti. Zato so takratni gospodarstveniki in politiki odločili, da se zgradi HE Moste na reki Savi Dolinki v Mostah pri Žirovnici. Z zgraditvijo HE Moste so se odplake, skupaj s strupenimi fenoli iz železarskih obratov in druge odplake od izvora Save Dolinke v Ratečah navzdol začele, ustavljati in nabirati za pregrado elektrarne. Pred zgraditvijo HE Moste je vsa ta nesnaga potovala po Savi navzdol v širni svet. HE Moste je začela obratovati leta 1952. To je edina akumulacijska elektrarna v Sloveniji in je namenjena proizvodnji električne energije z akumulacijskim bazenom, ki zadošča za tedensko izravnavo pretokov. Kako pomembna je akumulacijska elektrarna za elektroenergetski sistem s svojimi obratovalnimi značilnostmi, s katerimi omogoča prilagajanje proizvodnje električne energije vsakokratnim trenutnim potrebam porabnikov, je tako profesionalno strokovno vprašanje, da ga na tem mestu ni mogoče zadovoljivo pojasniti. Ker elektrarna kaže večje znake dotrajanosti, jo je treba obnoviti in posodobiti. Strojnica elektrarne leži na drsečem terenu in vsi posegi za njeno zavarovanje bodo dragi in tudi ne trajni. Na podlagi strokovne študije je bil izoblikovan predlog obnove in doinstalacije, ki predvideva gradnjo nove HE Moste II in gradnjo kompenzacijskega bazena z elektrarno HE Moste III (HEM III). Prav nasprotovanje gradnji kompenzacijskega bazena pomeni ključno vsebino škodljivega delovanja »Rožičeve skupine«.

Z dograditvijo bi dobili dragoceno energijo
Kompenzacijski bazen pomeni dodatno novo zajetje na Savi Dolinki, katerega pregrada bo locirana približno tri kilometre nižje od obstoječe HE Moste. Pregrada bo stala pod golf igriščem, severozahodno od restavracije na Golfu. Kompenzacijski bazen bo segal od nove pregrade za HE Moste III do iztoka HE Zasip, ki izkorišča vodo reke Radovne v Piškovci. Most v Piškovci preko Save ne bo zaradi omenjenega bazena nič prizadet. Območje, ki ga bo novi jez HE Moste III poplavljal, je na obeh straneh Save poraščeno pretežno z borovim in smrekovim gozdom in različnim grmovjem. Na brežinah Save živijo razne močvirske, rastlinske in živalske vrste. Vodna zajetja in voda na sploh poživljajo okolico in pomenijo vir življenja. V tem okolju pa bo kompenzacijski bazen še posebno prišel do izraza kot poživitev turistične ponudbe.

HE Moste ima sedaj instalirano moč 16,5 MW z letno proizvodnjo 59 GWh (1 GWh = 1000 000 kWh). Po obnovi bo HE Moste II imela instalirano moč 42 MW z letno proizvodnjo 69,2 GWh, HE Moste III pa instalirano moč 4,8 MW z letno proizvodnjo 28,9 GWh. Skupna moč se bo po obnovi tako povečala z 16,5 MW na 46,8 MW, proizvodnja pa z 59 GWh na 98,1 GWh.

HE Moste je od svojega začetka obratovanja leta 1952 do danes proizvedla 3.053 GWh električne energije. Če bi namesto nje proizvedli električno energijo v termoelektrarnah na premog, bi za to porabili 3.422.413 ton premoga in pri tem proizvedli še 3.490.861 ton CO₂, 157.431 ton SO₂ in 8.556 ton NO_x. Z rekonstrukcijo se bo letna proizvodnja v HE Moste povečala za 39,1 GWh. To pa je toliko, kolikor je letna poraba občine Bled. Nadomestna proizvodnja električne energije v termoelektrarnah bi za to energijo na leto zahtevala porabo 43.831 ton premoga, ki bi kot produkt izgorevanja spustila v zrak še 44.708 ton CO₂, 2.016 ton SO₂ in 110 ton NO_x.

Kako bi Blejci reagirali, če bi jim namesto revitalizacije HE Moste postavili sredi Bleda termoelektrarno na premog, ki bi pokrivala njihove elektroenergetske potrebe? V to vprašanje bi se morala temeljito poglobiti Rožičeva skupina in o rezultatih razmišljanja obvestiti tisto blejsko javnost, ki je na referendumu slepo glasovala proti gradnji kompenzacijskega bazena. Če ne bi bilo oviranja Rožičeve skupine, bi bila rekonstrukcija HE Moste končana že pred desetimi leti. Ker se to ni zgodilo, smo morali v termoelektrarnah na drugih slovenskih lokacijah proizvesti to nadomestno energijo v višini 391 GWh in pri tem spustiti v zrak 447.080 ton CO₂, 20.160 ton SO₂, in 1.100 ton NO_x. Poleg tega smo izgubili dobrih 30 milijonov evrov prihodka. Zaradi nasprotovanj omenjenega odbora nam je v zadnjih desetih letih stekel ta denar po Savi in ob tem povzročal še ogromno ekološko škodo. To onesnaževanje in ekološka škoda se po zaslugi Odbora še vedno nadaljuje. S tem denarjem bi namreč lahko v veliki meri izvedli odstranitev strupenih usedlin za pregrado HE Moste, rekonstrukcijo elektrarne in ustrezno uredili okolico tako, da bi bila turistično zanimiva.

Dokler ni v javnost prišla novica, da bo potekala obnova HE Moste in se bo v sklopu rekonstrukcije gradil izravnalni bazen v Brejah (levi breg Save Dolinke se na tem območju imenuje Breje, desnega pa Blejci imenujejo Berje), je bil to za prebivalstvo Bleda in okolice mrtev in popolnoma nezanimiv prostor. Prostor, na katerem se bo gradil izravnalni bazen, je zanimiv samo za lastnike gozdnih parcel. Nedvoumna so dejstva, da za področje Brej, kjer se bo gradil izravnalni bazen, večina ljudi, ki živi v njegovi bližini, sploh ni vedela, kje ta kraj leži, da jih je manj kot dva odstotka kdaj vstopilo v ta prostor in da nihče od turistov, ki so prišli na Bled ali njegovo okolico, ni vstopil v ta prostor. To pa zato, ker je tako odročen, in tak kot je, za turizem povsem nezanimiv.

Obnova v prid tamkajšnjemu turizmu in ne nasprotno

Nasprotnike obnove HE Moste zelo skrbi, kako bo kompenzacijski bazen škodljivo vplival na videz okolice in oviral razvoj turizma. Posebej poudarjajo, kako bodo prizadete nekatere rastlinske in živalske vrste, ki živijo ob Savi. Niti ena od njih ni endemična rastlina ali žival, da bi jih bilo treba posebej zaščititi. V neposredni bližini ob Savi Dolinki in Savi Bohinjki namreč raste in živi mnogo enakih rastlinskih in živalskih vrst. Videz

okolice pa se bo prav gotovo spremenil tako, da bo za turiste postal zanimiv, kar sedaj ni. Nihanje nivoja bazena prav gotovo ne bo imelo negativnega vpliva na turistično zanimivost tega okolja. Nasprotno, to okolje bo postalo turistično zanimivo. Naj ob tem spomnim na primer HE Golica na reki Bistrica v Avstriji, v kateri pripada Sloveniji 20-odstotni delež izkoriščanja vodnega potenciala. Nivo bazena te elektrarne niha od enega do 22 metrov. Ob tej reki pred zgraditvijo bazena skoraj ni bilo turistov, danes pa so ob bazenu razvite intenzivne turistične aktivnosti.

Iz sredstev javnega obveščanja smo lahko tudi izvedeli, da se turisti na Bledu zadržujejo povprečno tri dni. Rožičeva ekipa bi lahko veliko prispevala k dvigu tega povprečja in izboljšanju ekologije, če bi imela le malo volje, da se dejavno usmeri v to dejavnost. Obisk gradu, sprehod okrog jezera, obisk otoka in še nekaj manj pomembnih objektov in prireditev je premajhna turistična ponudba za daljše bivanje na Bledu. Odbor ne naredi nič, da bi izboljšali turistično ponudbo Bleda. Lahko pa bi naredil mnogo. Naj navedem samo nekaj možnih primerov: Pot okrog jezera je od Zake proti Mlinem zanemarjena in odsekoma za pešce celo nevarna. V slabem vremenu skoraj ni prehodna. Sklenjen živi krog okrog jezera 30. decembra je bil zelo dobro zamišljen in prvič tudi zelo dobro obiskan. Zdaj pa je vsako leto slabše. Promet skozi Bled po Ljubljanski cesti postaja norišnica. Projekt obvoznice miruje in nič ne kaže, da se bo kaj premaknilo. Turistom se ponujajo slabe možnosti, da bi spoznali tudi bližnjo in daljno okolico. Dostop do Sv. Katarine je s strani Fortune slabo oziroma sploh ni označen. Enako velja za dostop s strani Vintgarja-slapa Šum. Zelo zanimiva za turiste

bi bila pohodna pot od slapa Šum do Save, od tam pa proti Piškovci in naprej prek pregrade HE Moste III na Bled, ali pa prek pregrade HE Moste na Pot kulturne dediščine v Žirovnici. Od tu se ponuja več možnosti za vrnitev na Bled. Ena od njih bo prav gotovo iz Vrbe preko golf igrišča ali iz Žirovnice prek Brega in naprej prek pregrade nove HE Moste III na Bled. Znotraj teh poti pa obstaja še mnogo drugih, ki bi jih bilo treba urediti. Vzoren primer, kako bi Bled moral biti urejen, je okolica Višje strokovne šole za gostinstvo in turizem Bled. Le malo je takih oaz na Bledu, kar pomeni, da je za Rožičevo skupino za ekološko in turistično urejenost Bleda še mnogo dela.

Mnogo od zamisli za povečano turistično ponudbo Bleda, pa tudi Žirovnice, bi bilo mogoče uresničiti prav v sklopu projekta gradnje HE Moste III, tako kakor se to izvaja pri gradnji hidroelektrarn na Spodnji Savi, od Vrhovega do Mokric. In tako je tudi prav. Opomniti je treba tudi Ministrstvo za gospodarske dejavnosti in Ministrstvo za okolje in prostor, da posvetita in podpreta energetske in turistične dejavnosti tudi na Zgornji in ne samo na Spodnji Savi.

Rožičeva skupina v javnosti prikazuje lepote vse okolice Savske doline in prepričuje ljudi, da bodo z gradnjo HE Moste III vse te lepote uničene in napravljena bo ogromna ekološka škoda. Vse to je izmišljena laž in spretno zavajanje javnosti. Strokovne službe Hidrometeorološkega zavoda Slovenije so že zdavnaj povedale, da zaradi nastanka novega 38 hektarjev velikega dodatnega jezera (površina blejskega jezera meri 144 hektarjev) ne bo nobenih dodatnih klimatskih sprememb. Kdor le malo opazuje vremenske spremembe na območju Bleda in Save Dolinke, lahko

Foto Dušan Jez

HE Moste že celo desetletje čaka na kompromisno rešitev.

ugotovi, ob kakšnih vremenski razmerah se na Bledu in Savi Dolinki pojavlja megla sedaj, ko dodatnega jeza ni. Ne obstaja nikakršna možnost, da bi se zaradi novega malega bazena nastajanje megle spremenilo. Pri svojih propagandnih akcijah izredno poudarjajo nevarnost zbranih fenolnih usedlin za pregrado HE Moste, čeprav te usedline nimajo popolnoma nobene zveze z novo HE Moste III.

O tem, da je v sklopu projekta predvidena tudi sanacija usedlin za pregrado HE Moste, nočejo niti slišati. Ni pa jim do širše ekološke akcije, da bi preprečili onesnaževanje struge Save Dolinke. Njena obrežja ob sušnih obdobjih od vsemogočih odpadkov cvetijo kot okrašeno novoletno drevo. Za tako akcijo pa je potrebno mnogo več navora ter fizičnega in duhovnega angažiranja. To pa jim ne diši, kajti take akcije zagotavljajo premalo družbene popularnosti.

Podobni zapleti že pri drugih podobnih projektih

Rožičeva skupina pa se zaveda, da nas bo ekologija prisilila, da bomo HE Moste III v bližnji prihodnosti morali zgraditi. Kljub temu pa skuša napraviti vse, da se to ne bi zgodilo. V ta namen so začeli zbirati denar za odkup parcel na območju, kjer je predvidena lokacija HE Moste III. S tem računajo, da bodo kot lastniki in posestniki parcel lahko preprečili izdajo gradbenega dovoljenja in seveda s tem same gradnje. Analogija z odkupom zemljišč za avtocesto ni izključena. Kar nekaj let ni bilo mogoče določiti trase mimo Radovljice. Potem, ko so posamezniki pokupili zemljo na eni od tras, je bila možna trasa samo po teh zemljiščih, čeprav je javnost tej trasi nasprotovala. Odkupljenih in dobro plačanih zemljišč je bilo skoraj trikrat toliko, kolikor jih zahteva avtocesta.

Na Bled se je priselilo kar nekaj ljudi, ki imajo tako moč, da lahko krojijo usodo Bleda. Obstaja možnost, da za odkupovanjem zemljišč in oviranjem gradnje HE Moste III stoji ista garnitura, kakor pri avtocesti, in čaka, da bo zemljišče po nizkih cenah odkupljeno. Ko bo zemljišče v njihovih rokah, pa ga bodo Savske elektrarne lahko odkupile po visoki ceni in za gradnjo HE Moste III ne bo več ovir in zadržkov. Obstaja pa tudi druga možna in verjetna špekulacija, da vplivni novi prišleki na Bled ne želijo nobenih sprememb, ki bi motile njihovo udobje, pa čeprav to pomeni oviranje razvoja turizma na Bledu. Nerazumljivo je, kako so Blejci lahko legalizirali veljavnost referendumu leta 2004, na katerem so glasovali o gradnji ali ne gradnji izravnalnega bazena. Na njem so glasovali samo ljudje z desnega brega Save Dolinke, z levega brega, ki sodi pod občino Žirovnica, pa niso glasovali, ker nanj niso bili povabljeni. Če bi glasovala tudi občina Žirovnica, bi rezultat referendumu dobil nasproten predznak tistemu, ki ga je dobil. Nerazumljivo je tudi, zakaj ob tako pomembnem projektu za elektroenergetski sistem molči MGD, zlasti še, ko vemo, da je minister strokovnjak na tem področju. Je preveč zaseden? Ima slabe svetovalce ali pa je prevelik lokal patriot in je angažiran samo s Spodnjo Savo in za Zgornjo Savo ne želi slišati? Minister bi moral vedeti, da je žlahtnost električne energije iz HE Moste zaradi njene možnosti shranjevanja električne energije v akumulacijskem bazenu mnogo večja od vseh drugih hidroelektrarn. Zato bi resnično moral tej elektrarni nameniti večjo pozornost in jo v njenih razvojnih prizadevanjih bolj podpreti.

Obnovljive vire je nujno izrabiti

Svetovni znanstveniki (James E. Hansen) opozarjajo na nevarnost globalnega segrevanja ozračja, da je stanje že zdaj tako kritično, da je edino upanje za svet drastičen poseg. Zaradi podnebnih sprememb, ki jih človek povzroča z nenadziranimi izpusti toplogrednih

plinov, nas čakajo večja suša in več gozdnih požarov ter močnejši orkani in hude poplave. Nekaj tega smo pred kratkim že občutili tudi v Sloveniji.

Slovenija je v programu vodenja Evropske unije za eno od glavnih točk programa imela zmanjšanje toplogrednih plinov, in to nalogo uspešno opravila ter zanjo dobila lepo priznanje.

Rožičeva skupina s svojimi akcijami proti gradnji HE Moste III nedvoumno dokazuje, da očitno ni pripravljen sodelovati v akcijah za zmanjšanje toplogrednih plinov in se posmehuje vsemu svetu, ki si prizadeva stanje izboljšati.

Iz povedanega je mogoče napraviti nekaj sklepov:

- Rožičeva skupina nima nobenega pravega argumenta, s katerim bi lahko upravičevala nasprotovanje gradnji izravnalnega bazena in HE Moste III. Iz načina podajanja utemeljitev proti gradnji izravnalnega bazena in HE Moste III dobi normalen opazovalec vtis, da se gre Rožičeva skupina navadno pobalinsko nagajanje, ki ga normalen, resen opazovalec ne more razumeti.
- Po končani gradnji bo okolica HE Moste III urejena in turistično zanimiva, kar sedaj ni.
- Iz zgoraj navedenih podatkov je razvidno, kako in koliko bo doinstalacija prispevala k energetskim, ekološkim in ekonomskim učinkom in koliko škode je bilo že storjeno.
- Rožičeva skupina dela Sloveniji sramoto in politično škodo s tem, ko nasprotuje gradnji HE Moste III, ki je za proizvodnjo električne energije ekološko najbolj neoporečna in bo s svojo proizvodnjo prispevala k zmanjšanju toplogrednih plinov v premogovnih termoelektrarnah.
- Po končani gradnji in z ureditvijo okolice bo zaledje Bleda postalo dodatna turistična ponudba Bleda. Z dodatno ponudbo pa bodo gostom dane večje možnosti za daljše bivanje na Bledu.
- Če bi bila predlagana rekonstrukcija izvedena pred desetimi leti, pa zaradi nasprotovanj ni mogla biti, bi bila sanacija usedlin za pregrado HE Moste že opravljena, s prihodki od dodatne proizvodnje pa pokrit velik del stroškov sanacije.
- Ker se predstavniki Rožičeve skupine pod nobenim pogojem ne strinjajo z gradnjo izravnalnega bazena, se lahko predpostavlja, da v ozadju stojijo skrite in nepredvidene finančne špekulacije z zemljišči ali kakšne druge grdobije.

Projekt rekonstrukcije in doinstalacija HE Moste je iz energetskega, ekološkega, obratovalnega in gospodarskega vidika za Slovenijo takega pomena, da bi MOP in MGD morala predlagati, parlament pa sprejeti zakon, s katerim se referendum na Bledu leta 2004 razveljavi, Savskim elektrarnam Ljubljana pa izda soglasje za začetek gradnje v skladu z veljavno zakonodajo o graditvi investicijskih objektov. K izdelavi investicijskega programa naj investor povabi tudi občino Bled in mejni občini Žirovnica in Jesenice, ki bodo povedale, kaj naj se pri gradnji upošteva in kako naj bo po končani gradnji okolica urejena. Rožičeva skupina je povzročila toliko škode in izrazila toliko nepripravljenosti za strokovno sodelovanje, da bi bil pri izdelovanju tega programa moteči člen in zato pri tem programu ne bi smela več sodelovati. Tu ne gre za omejevanje demokratičnih pravic, temveč za zagotavljanje normalnih pogojev opravljanja družbeno koristnega dela. Bled je lep. Bled je naša skupna slovenska last. Blejci uživajo privilegij, da lahko stalno in v miru živijo na Bledu. Njihova dolžnost pa je, da odgovorno in skrbno skrbijo za Bled in njegovo okolico tako, da bomo vsi Slovenci lahko vedno s ponosom govorili sebi in tujcem: Dežela kranjska nima lepš'ga kraja, kot je z okol'šč'no ta podoba raja.

Eden za (skoraj) vse

Podjetje Elektroservisi je proizvedlo in opravilo montažo jeklenih konstrukcij ter izvedlo elektromontažna dela na objektu 110/20kV RTP Vrhnika in priključnem daljnovodu.

Foto Gregor Dimnik

Podjetje Elektroservisi s svojimi izkušnjami in znanjem zagotavlja kakovostno izvedbo del na najpomembnejših elektroenergetskih objektih. Raznolike dejavnosti in skupine pokrivajo različna področja ter se dopolnjujejo v celovito ponudbo. Dokaz celovitosti in kakovostne izvedbe je novozgrajena razdelilna transformatorska postaja Vrhnika.

Dejavnost Kovinarstvo je pod vodstvom vodje proizvodnje **Mateja Janiča** prevzela:

- izdelavo in montažo ter antikorozijsko zaščito 17 ton jeklenih konstrukcij v stikališču,
- ključavničarska dela v komandni stavbi,
- ključavničarska dela na temelju transformatorja,
- izdelavo krmilnih omar v stikališču,
- izdelavo jeklenih konstrukcij daljnovodnih stebrov za vključitev v 110 kV omrežje,
- izdelavo jeklene konstrukcije daljnovodnega stebra za vključitev v 20 kV omrežje.

Skupno so za potrebe RTP Vrhnika izdelali prek 72 ton konstrukcij in ključavničarskih izdelkov.

Iz dejavnosti Gradnje sta na objektu RTP Vrhnika dela opravljali dve skupini.

Skupina za RTP je pod vodstvom **Gregorja Dimnika** izvedla:

- dobavo in montažo spončnega in obešalnega materiala,

- postavitve, montažo in priklop 110 kV aparatov,
- dobavo, polaganje in vezavo več kot 10 km krmilnih, signalnih in napajalnih kablov,
- zunanje in notranje ozemljitve objekta,
- 20 kV povezave med energetske transformatorji in srednjenapetostnim kabelskim prostorom z zbiralnim mostom,
- vezavo krmilnih omaric,
- montažo več kakor 150 napisnih tabel za označevanje 110 kV opreme.

Skupino za dela na daljnovodih je na terenu vodil **Viljem Križaj**. Izvedli so:

- priklop RTP Vrhnika na daljnovod 110 kV Kleče-Logatec II, priključni 2 x 110 kV daljnovod v RTP 110/20kV Vrhnika,
- postavitve osmih daljnovodnih stebrov na 1,43 kilometra dolgi trasi,
- montažo kompozitnih izolatorjev, vodnikov in OPGW vrvi,
- zaradi močvirnatega terena je bilo treba urediti dostopne poti in pilotirati vse daljnovodne stebre,
- pokablitev 20 kV daljnovoda Vrhnika-Logatec in vključitev v RTP Vrhnika. Pokablitev je zahtevala postavitve končnega jeklenega stebra in enega dvojnega betonskega stebra ter montažo in priklop 20 kV zemeljskega kabla na stebre.

Foto Srečka Željajah

Foto Viljem Križaj

Vladimir Habjan

Bolj delovno kot slovesno

Razdelilno transformatorska postaja Beričevo je največja transformatorska postaja v Sloveniji, ki je z rednim obratovanjem začela sredi sedemdesetih let. Septembra 1978 je bil dograjen in vključen v obratovanje daljnovod 400 kV Beričevo-Divača, s čimer je bila končana gradnja I. faze 400 kV omrežja v Sloveniji. Ta datum štejemo kot začetek delovanja RTP Beričevo, kar pomeni, da praznujejo 30-letnico.

S skromno slovesnostjo so v Beričevem proslavili tridesetletno delovanje RTP. Za začetek del v Beričevem štejemo leto 1974, ko se je konec leta v organizaciji Savskih elektrarn začela gradnja I. faze 400 kV omrežja Nikola Tesla, ki je takrat povezovalo tedanjo državo Jugoslavijo, in v njegovem okviru gradnja RTP 400/220/110 kV Beričevo. Kot nam je povedal **Vojko Vadnjak**, vodja vzdrževanja v CVZ Ljubljana, ki je bil v RTP Beričevo navzoč praktično vse od njenih začetkov, se je začel izvajati »vele« projekt. Na prostranih obdelovalnih poljih se je pričelo graditi in prvega septembra leta 1977 je bil 400 kV daljnovod Beričevo-Podlog vključen pod napetost do prvega droga pred RTP Beričevo. Septembra in oktobra 1977 so bili izvajani poizkusni vklopi za razne preizkuse in postopno vključevanje v poizkusno obratovanje: 400 kV daljnovod Beričevo-Podlog (30. september 1977), transformator 400/220 kV, 400 MVA, T 421 (1. oktober 1977), transformator 400/220 kV, 400 MVA, T 422 (16. december 1977), transformator 220/110 kV, 150 MVA, T 211 (30. september 1977), daljnovod 220 kV Beričevo-Kleče in Beričevo-Podlog (1. oktober 1977) in daljnovod 110 kV Beričevo-Kleče, Beričevo-Domžale, Beričevo-Trbovlje I in II, Polje, Toplarna.

Začetek druge faze leta 1979

Vse ni potekalo tako gladko, bilo je tudi nekaj zastojev oziroma tako imenovanih izrednih dogodkov,

večinoma zaradi nekakovostne opreme, saj stopnja tehnološkega razvoja na področju elektroenergetike takrat v Jugoslaviji še ni bila na tako visoki ravni. Tako je na Silvestrovo, 31. decembra 1977, ob 11.55 eksplodiral tokovni instrumentni transformator v 400 kV transformatorskem polju T 412 v fazi R. Zato je bila 1. januarja 1978 izdana popolna prepoved vstopa v 400 kV stikališče. Konec februarja 1978. leta (28. februarja) je ob 20.21 eksplodiral in pogorel tokovni instrumentni transformator v 400 kV transformatorskem polju Podlog v fazi S. Šele marca (17. marca 1978) je bilo izdano dovoljenje za ponovni vklop navedenih EE naprav po sanaciji posledic eksplozij. Kot rečeno, septembra 1978 je bil dograjen in vključen v obratovanje 400 kV daljnovod Beričevo-Divača, s čimer je bila končana gradnja I. faze 400 kV omrežja v Sloveniji. Gradnja je torej potekala postopoma. Uradnega odprtja RTP-ja ni bilo, posamezne vključitve v omrežje pa so zaznamovali s priložnostnimi slovesnostmi. Druga faza pomeni širitev zgraditve 400 kV omrežja, ki se je začela leta 1979. O tem priča zapis govornika na proslavi ob 25-letnici RTP Kleče, 10. novembra 1979: »V teku so aktivnosti za pripravo izgradnje 2 x 400 kV daljnooda Krško-Ljubljana, ter 2 x 400 kV daljnovod Beričevo-Kranj in RTP 400/110 kV Kranj (Okroglo).« Žal lahko danes ugotovimo, da je 2 x 400 kV daljnovod Krško-Ljubljana leta 2008 še vedno v fazi intenzivnih aktivnosti za pripravo gradnje.

Vse foto Vladimir Habjan

Leta 1983, po štirih letih del, je bil vključen v pogon 2 x 400 kV daljnovod Beričevo-Okroglo. Leta 1984 je bil vključen v obratovanje transformator 220/110 kV, 150 MVA, T 212, tako imenovani »vojaški transformator« (iz strateških vojnih rezerv). V osemdesetih letih je bilo zgrajeno še drugo 110 kV daljnovodno polje Grosuplje. V novem stoletju so se razširili z dogradnjo dveh 110 kV polj TE-TOL in Polje II, decembra 2007, ki sta ju slovesno odprla direktor Elesa mag. Vitoslav Türk in pomočnik direktorja dr. Pavel Omahen.

Še vedno glavni cilj

400 kilovoltni daljnovod Beričevo-Krško

Zaradi dotrajane opreme, ki je bila pogosto že proti koncu svoje življenjske dobe in zaradi nekaj večjih okvar na ključnih elementih stikališča, kot so eksplozije odklopnikov, pokanje podpornih izolatorjev in izolatorjev ločilnik – pri čemer na srečo ni bilo povzročene večje gospodarske škode ali celo žrtev – so v Beričevem večkrat obnavljali opremo. Tako so v letih od 1995 do 2003 zamenjali opremo Q0, 400 kV ločilnike leta 2005, 220 kV ločilnike leta 2008, sekundarna oprema se zamenjuje od leta 2004 in bo predvoma obnovljena leta 2010, zamenjan je bil tudi dizelski agregat.

Prvi vodja RTP Beričevo je bil Milan Dodig, nadzornik Janez Tomažin. Slednji je pozneje na mestu vodje zamenjal Dodiga, po upokojitvi pa je postal vodja Jože Senčar. Na tej lokaciji je bila organizirana tudi stikalniška služba, leta 1981 pa so sem nastanili skupino za vzdrževanje RTP. Od leta 1995 je na lokaciji RTP Beričevo Center vzdrževanja Ljubljana. Danes se na tej lokaciji nahaja 44 delavcev.

Kakšni so razvojni načrti? Vojko Vadnjal nam je povedal, da je še vedno primarna zgraditev dveh daljnovodnih polj 400 kV Beričevo-Krško za novi 2 x 400 kV daljnovod Krško (2009-2010), potem 2 x 110 kV daljnovodni polji Litija in Trbovlje III (2010), aktivnosti

za predvideni prehod 220 kV napetostnega nivoja na 400 kV in sklenitev obnove sekundarne opreme (2010). In kakšne so želje ob jubileju: »Preživeti brez mikro ali makro razpada elektroenergetskega sistema in najpomembnejše: brez delovne nesreče, da smo vsi zdravi in z dobrim počutjem v kolektivu CVZ Ljubljana in širše v naši hiši Eles,« je sklenil Vadnjal. To jim ob jubileju želimo tudi mi!

Nekaj ključnih podatkov

o RTP 400/220/110 kV Beričevo:

- pomembna povezovalna postaja med 400 in 220 kV omrežjem
- napajalna postaja osrednjega dela Slovenije
- telekomunikacijsko vozlišče
- na tej lokaciji deluje tudi OCV Beričevo in backup center RCV
- 400 kV stikališče: 4 x daljnovodno polje, 2 x transformatorsko polje, 1 x zvezno/merilno/ozemljilno polje
- 220 kV stikališče: 2 x daljnovodno polje, 4 x transformatorsko polje, 1 x zvezno/merilno/ozemljilno polje
- 110 kV stikališče: 10 x daljnovodno polje, 2 x transformatorsko polje, 1 x zvezno, 1 x merilno/ozemljilno polje

Transformacija:

- 2 x 400/220/38 kV, 400 MVA (avtotransformator, brez regulacije)
- 2 x 220/110/10,5 kV, 150 MVA (regulacija)

Minka Skubic

Od racionalnega letala do energetske neodvisnega razvojnega centra

Ajdovec Ivo Boscarol je med študijem ekonomije delal kot fotograf, glasbeni novinar in menedžer glasbenih skupin, po diplomi pa postal zasebni tiskar. Kot vsestranski jadranski pilot je med drugim postal šestkratni državni prvak v letenju z ultra lahкими letali. Njegova strast do letenja in predvsem poznavanje jadranskih letal do obisti je leta 1987 preraslo v ustanovitev prve zasebne tovarne letal v takratni Jugoslaviji. Svojo poslovno dejavnost in uspehe je iz leta v leto širil. Vsestranski perfekcionista je svoj novi razvojni center zgradil energetske sodobno in energetske neodvisno. Odnos do energije je pridobil skozi razvoj ultra lahkih letal, ga poglobil pri lastni naložbi v Ajdovščini in ga razširil med drugim tudi kot član strateškega sveta za gospodarski razvoj vlade RS.

Vaše podjetje je vodilno v svetu pri proizvodnji ultra lahkih letal. Vas je sam proizvod prisilil, da začnete razmišljati energetske varčno in ste racionalni do energije?

»Ko so v nekdanji Jugoslaviji z dvema velikima tovarnama letal Soko Mostar in begunjski Elan slišali, da odpiram zasebno tovarno, je zavladala panika. Že pred tem pa sem imel obrt za izdelavo motornih zmajev, s katerimi sem tudi sam letel. Zaradi svoje telesne konstitucije - velikosti, sem stremel k temu, da je bila potrebna najmanjša moč motorja. Kmalu so pokazali zanimanje za motorne zmaje tujci, kar je odprlo možnost za legalno proizvodnjo in izvoz, saj je bil jugoslovanski trg za nas premajhen. Ustanovil sem Pipistrel, kar v latinščini pomeni netopir in je simboliziralo naše letenje z motornimi zmaji, ki smo ga izvajali proti večeru. Kaj hitro sem spoznal, da je letenje hobi in vsi stroški tega hobija bremenijo osebni račun vsakega, ki se s tem ukvarja. Zato mora biti uporaba letala čim cenejša, kar pomeni, da mora biti letalo čim bolj učinkovito. To pa pomeni, da mora biti potrebna moč motorja, ki ga poganja, čim manjša, ker je s tem manjša poraba goriva in daljša preletena razdalja z isto količino goriva. Manjša moč pa pomeni tudi manj emisij in manj hrupa. Ko smo pred dvajsetimi leti naša letala začeli reklamirati kot energetske učinkovita letala, ki so porabila do pol manj goriva kot druga primerljiva v svetu, ni ta primerjava nikogar zanimala, saj je bilo gorivo poceni. Zato smo energetske učinkovitost zamenjali z varnostjo v primeru odpovedi motorja, saj vse lastnosti naših letal pomenijo veliko varnost letenja. Imajo malo upora in velik vzgon, kar omogoča dober let - jadranje - brez moči motorja. Jadranje je velika prednost v primeru kakršne koli okvare motorja. Primerljiva letala našim lahko ob odpovedi motorja na višini tisoč metrov prejadrajo od pet do osem kilometrov daleč, in pilot je prisiljen na tej razdalji poiskati prostor za pristanek. Z našimi letali pa je ta razdalja 30 kilometrov, kar pomeni za pilota izredno varnost.«

Danes ste zagotovo reklamni slogan že zamenjali, gorivo je iz dneva v dan dražje?

»Zadnja leta se je situacija zelo spremenila, in uresničevati se je začel naš scenarij izpred desetletij. V velikem delu sveta vlada paranoja zaradi čedalje dražjega goriva. Če je povprečni ameriški potencialni kupec do včeraj še hodil po letalskih sejmih in vpraševal, koliko letalo stane, danes najprej vpraša, kakšna je njegova poraba. Naenkrat ima velika večina proizvajalcev letal izredne težave s prodajo letal. Kar nekaj, zlasti čeških proizvajalcev, je bankrotiralo in zaprlo proizvodnjo. Mi pa smo dobili krila in že imamo prodano proizvodnjo za leto 2010.«

Taurus je zahteval dvajset let razvoja

Vam je razvoj letal do popolnosti in zmage na svetovnem prvenstvu pred leti pomagal, da ste začeli energetske varčno in ekološko ozaveščeno razmišljati tudi na drugih področjih?

»Sem rojen Ajdovec in že od nekdaj mi je podobno kot številnim drugim mučno gledati, kako in koliko energije

gre v nič, sprašujem se o virih vodne in sončne energije. Imam že prav preganjavico glede tega, in vsako stvar naredim z najmanj možne energije. Na zemlji imamo toliko energije in volje, zato se vedno znova sprašujem, zakaj smo se spravili izkoriščati prav tisto, ki ima največje posledice.«

Kaj vas je gnalo v razvoj letala na električni pogon?

»Naše letalo na električni pogon Taurus pomeni vrhunec znanja na področju aerodinamike v svetovnem merilu. To letalo ima poleg vzgonskih kril tudi vzgonski trup. Za ohranjanje višine nam je uspelo znižati potrebno energijo na manj kot 4 kW. To pa je tako majhna energija, da lahko z obstoječim znanjem elektro agregatov razmišljamo o elektrifikaciji. Da nam je uspelo narediti letalo s tako velikim vzgonom in malo upora, da lahko razmišljamo o električnem zagonu, smo potrebovali dvajset let razvoja aerodinamike. Električna energija je najbolj čista energija. Zlasti jadralska letala letijo ob pogojih dobre instalacije čez dan, kar pomeni, da imajo na voljo dovolj sončne energije, kar je bilo temeljno vodilo pri razvoju letala na električni pogon.«

Na kaj ste morali biti še posebno pozorni pri njegovem konstruiranju?

»Razvoj je bil postopen. Najprej je bilo treba razviti pogonski agregat in zagon s stacionarnim virom zaloge energije za polet.

»Če je povprečen ameriški potencialni kupec do včeraj še hodil po letalskih sejmih in vpraševal, koliko letalo stane, danes najprej vpraša, kolikšno porabo ima.«

Kot je znano, pri poletanju in vzpenjanju potrebuje letalo več energije kot za ravni let. Zavedati se je treba, da je eno razvoj in dokaz sebi in svetu, da je to mogoče, drugo pa je to letalo tržiti. Narediti prototip, ki je sam sebi namen, je lažje narediti uporaben izdelek za končnega kupca. Ker nismo NASA ali razvojni inštitut z neomejenimi sredstvi za raziskave in razvoj, mora biti tudi naš temu primerno naravnčan. Tako smo si pri razvoju letala na električni pogon zastavili več ciljev. Cena letala mora biti enaka kot na bencinski pogon, sicer se ne bo prodajal, enako mora veljati za njegovo težo in letalne karakteristike. Ti cilji so tako visoki, da si jih pred nami ni uspelo zastaviti še nobenemu izdelovalcu letal. Našemu kolektivu z veliko zunanjimi sodelavci je te cilje lani decembra uspelo uresničiti, in letalo Taurus je poletelo.«

Katere so glavne odlike tega letala in v katero smer pri njegovem razvoju še razmišljate?

»Letalo za svoj vir energije uporablja litij-polimerne baterije, ki zagotavljajo enake karakteristike poletanja kot bencinski motor in omogočajo približno uro letenja ali pa dvig na višino dva tisoč metrov. Pogonski motor je v Sloveniji razvit trifazni brezkrtačni sinhronski motor s trajnimi magneti maksimalne moči 30 kW, teže 14

kg, ki ga upravlja tudi v Sloveniji razvit pet kilogramov težak kontroler. Celoten agregat z baterijami vred je enako težak kot bencinski motor s potrebnim gorivom. Naslednja faza razvoja tega projekta gre v podaljšanje časa letenja oziroma avtonomijo letala pri tem. Pri tem naš razvojni center sodeluje z Univerzo v Novi Gorici, in sicer iščemo rešitev z namestitvijo foto celic na površino letala, tako da bo letalo med letom sončno energijo pretvarjalo v električno in s tem podaljševalo nalet in ohranjalo višino. Odvečno energijo pri spuščanju pa bo shranilo v akumulatorju. Tretja faza razvoja pa bo razvoj kombinacije s hibridnim pogonom, ki bo letalu omogočilo ekstretni dolet v kombinaciji z majhnim bencinskim agregatom, ki bo kot rezervo ali dopolnitev proizvajal manjkajočo električno energijo.«

Inovativen pristop do racionalne rabe in OVE

Poleg obstoječega poslovno–proizvodnega objekta v neposredni sosesčini ajdovskega letališča, končujete gradnjo razvojnega centra z 2400 kvadratnimi metri, ki bo energetska neodvisen. S čim vse boste to dosegli?

»Moje navodilo projektantu je bilo, narediti projekt energetska neodvisnega objekta, ki bo energetska oskrbovan iz obnovljivih virov, pri tem pa naj se ne obremenjuje s tem, koliko bo tak objekt dražji in kdaj se bo investicija povrnila. Želel sem, da je v njem vse tisto, kar je v tem trenutku znanega in dostopnega s področja racionalne rabe energije in da je objekt že od zasnove postavljen in grajen na način, ki bo omogočal doseči zastavljene cilje. Tako smer in oblika objekta kot vsi sistemi sledijo tem usmeritvam. Tako je objekt zaradi sončnih zbiralnikov na strehi postavljen v smeri sever-jug, streha je nazobčana na kote, ki so potrebni za postavitev sončnih panelov, objekt je nadstandardno izoliran, okna za delovno svetlobo so obrnjena večidel na sever, da skozi vstopa le svetloba, ne pa tudi sončna toplota. Tista okna, ki so obrnjena na jug, pa

*Ivo Boscarol
s svojim Taurosom.*

so varovana z nadstreški oziroma balkoni tako, da poleti v prostor vstopa le svetloba, ne pa tudi toplota sončnega žarka, pozimi, ko toploto potrebujemo, pa vstopajo tudi sončni žarki. Da bi bila poraba energije čim manjša, je poleg nadstandardne izolacije objekt grajen na nizko temperaturnem režimu ogrevanja in hlajenja, kar je izvedeno z velikimi talnimi sevalnimi površinami, tako da bo objekt skozi vse leto ohranjel enako notranjo temperaturo. S temperaturo hladilne vode bo to poleti najmanj 15 stopinj in pozimi najmanj 35 stopinj Celzija. Potrebna razlika v temperaturi je le 20 stopinj. Za hlajenje objekta je izveden zaprt sistem geotermalnih sond, ki vodo ohladijo, tako da se celoten objekt poleti hladi samo s kroženjem vode med objektom in sondami. Na ta način je cena hlajenja 2400 kvadratnih metrov objekta zreducirana na ceno ene vodne črpalke, ki poganja vodo med objektom in sondami. Za ogrevanje in pridobivanje potrebne stalne električne energije ima objekt lastno kogeneracijsko elektrarno na plin, pozneje bo na lesne sekance, ki poleg elektrike proizvaja tudi potrebno toploto za ogrevanje pozimi in tehnološko toploto poleti.«

Kot toplotni vir akumulirane energije za potrebe klimatiziranja objekta imate pod celotnim objektom zgrajeno termalno polje s prostornino 5000 kubičnih metrov. Kako bo delovalo to polje?

»Akumulacijski kolektor s štirimi zemeljskimi kolektorji s tlorisom 250 kvadratnih metrov je zgrajen pod celotnim objektom. Ti kolektorji delujejo kot skladišče za predajo in odjem energije v odjemni moči okoli 25 W/m². Po ceveh se transportira prenosni medij – glikolna mešanica, ki iz sonde vstopa v toplotno črpalno, kjer se ji preko uparjalnika, kompresorja in kondenzatorja odvzema energija, ki se potem prenaša na sekundarni medij prenosa energije v objektu. Med ogrevanjem objekta sonde odvzamejo toploto zemlji, med hlajenjem pa se toplota odvaža v

Foto Minka Skubic

» V naši državi bi morali imeti za strateške stvari državni organ, ki ima izvršilno oblast ali moč odločanja, ki je nad vsemi lokalnimi interesi, interesi debatnih krožkov, civilnih iniciativ. «

zemeljsko akumulacijo. Horizontalno termalno polje je namenjeno le skladiščenju energije pri hlajenju objekta in za odjem akumulirane energije. Izboljšanju izkoristka je dodatno namenjena toplotna črpalka ter centralni krmilni sistem, ki glede na vnaprej vstavljene tehnološke in ekonomske parametre odloči, katere vire energije bo kdaj uporabil.«

Kolikšna je nasploh poraba električne energije Pipistrela, boste za samooskrbo potrebovali tudi električno energijo iz solarne elektrarne?

»Trenutno največja sončna elektrarna v državi z močjo 107 kW pomeni vir naše energetske neodvisnosti, vendar pa je trenutno proizvedena električna energija namenjena prodaji. V primeru redukcij, izpada omrežja ali kogeneracije pa lahko ustvarimo notranje omrežje, na katerega se priklopi tudi sončna elektrarna, in pokrijemo celotno porabo po energiji tako novega kot starega objekta. Sicer pa naše podjetje ni velik porabnik elektrike, porabimo jo 80 kW mesečno, in ne pomeni velikega stroška pri proizvodnji letala.«

Z višanjem cene energentov hitreje povrnjena naložba

Po katerem objektu ste se zgledovali glede energetske samooskrbe, oziroma ste bili tudi pri tem inovativni?

»Preštudirali smo vso možno literaturo. V veliko pomoč nam je bil glavni projektant tehnoloških sistemov Jernej Rajer iz novogoriškega Ininga.«

Kljub temu, da za vas trenutno ni bil pomemben podatek, koliko je opisani način gradnje dražji kot klasični, kdaj se vam bo strošek povrnil?

»Naš objekt se ne bo kmalu izplačal, če bo padla cena energentov, če pa bo šla drastično gor, bomo hitro dobili povrnjen vložek. Zame je najbolj pomembno, da bo poslovanje našega podjetja, ker bomo imeli lastno energijo, cenejše in bomo konkurenčnejši. Vrednost tako grajenega razvojnega centra je 2,5 milijona evrov, od tega je podjetje pridobilo 370.000 evrov nepovratnih državnih ter sredstev EU, ostalo so lastna sredstva Pipistrela, bančni kredit in kredit EKO sklada. Ocenjujem, da se je strošek gradnje zaradi vseh vgrajenih sistemov za samooskrbo z energijo in energetsko varčne gradnje povečal za okrog 30 odstotkov. Kljub temu upam, da nam bo sledilo čim več porabnikov energije. Glede na številne zainteresirane obiskovalce se nam za posnemovalce ni bati.«

S čim ste imeli največ težav pri graditvi razvojnega centra? Kako je pri nas razvita veriga za tovrstno snovanje, načrtovanje, projektiranje, proizvodnjo naprav in opreme ter samo izvedbo del?

»Največ težav smo imeli z iskanjem projektantov in izvajalcev del. Imamo dosti podjetij in zasebnikov, ki so specializirani za posamezne segmente, za celoto pa jih ni. Še posebno jih je težko dobiti za unikatne zadeve, ki jih ni niti v sosednjih državah, kot sta Italija in Avstrija, v Nemčiji smo zasledili vgrajene posamezne sisteme, ne pa celotnega izkoriščanja vseh virov, kot je pri nas.«

Energija je strateška surovina

Skozi opisani projekt ste imeli možnost spoznati energetske in okoljske slike in politiko naše države in njenih potencialov. Kakšna je po vaši oceni?

»Če gledamo širše v svet, je Slovenija premajhna, da bi lahko veliko naredila pri vplivih na okolje, tudi če zapremo vse onesnaževalce okolja. Ne glede na študije, da bi lahko bili vplivi segrevanja manjši, se moramo pripraviti na posledice globalnega segrevanja. Konfiguracija našega terena je naravna danost, velike količine padavin v kratkem času so tudi postale dejstvo, in zato je treba več investirati v preventivo: regulacijo vodotokov, odvodnjavanje, obrambo proti toči, namakanje, da do takih katastrof, kot so bile lani v Železnikih, prej v Celju pa še kje, ne bi prihajalo, oziroma bi nas manj prizadele. Da bi gradili energetske neodvisne domove, imam pomisleke. Gradnja vrtine za hlajenje je precejšen strošek, sonca pa je dovolj, je naraven vir za pokritje potrebe gospodinjstva po elektriki in še prihodek lahko ustvarja, če presežke prodaja. V poštev pride tudi majhna plinska kogeneracija v kopalnici, ki proizvaja električno energijo po isti ceni, kot bi jo kupovali, sočasno pa omogoča še gretje. Vse to je čista energija in jo imamo doma, in ob dejstvu, da prihajajo nove tehnologije, ki pomenijo racionalnejšo rabo, bi lahko postali veliko bolj energetske neodvisna država. Vendar pa trenutno razen EKO sklada v državi ni nobenega mehanizma, ki bi to spodbujal, sočasno pa namenjamo ogromno sredstev za sanacijo škod, namesto, da dajemo v varovanje okolja.«

» Naš objekt se ne bo kmalu izplačal, če bo padla cena energentov, če pa bo šla drastično gor, bomo hitro dobili povrnjen vložek. «

Ne nazadnje in v vrsti najrazličnejših funkcij ste tudi član Vladnega strateškega sveta za razvoj, poznate našo industrijo, proizvodne stroške, vlogo energije v družbi. Kako ocenjujete, ali ima pri nas predvsem elektrika ustrezno mesto in ceno, ki ji gre pri razvoju družbe?

»Ta problem sem večkrat izpostavil na strateškem svetu za razvoj. Zavedati pa se je treba, da je ta svet le vladni svetovalni organ in nima vpliva na izvršilno oblast. Vlada sama oziroma koalicija se odloča, ali bodo predlog sveta upoštevali ali ne.«

Kje menite, da bi to mesto moralo biti. Na Ministrstvu za gospodarstvo je energetika lahko nenehno v konfliktu interesov z gospodarstvom?

»Zavedati se je treba, da smo del širše skupnosti EU in sklepi njihove komisije so zelo resni. Evropa kot celota je glede virov zelo ranljiva, saj je 75-odstotno odvisna od uvoza. Vedeti je tudi treba, da je poleg vode energija strateška surovina in bo vsak dan bolj. Tudi zato bi morali imeti v naši državi organ, ki ima izvršilno oblast ali moč odločanja, ki je nad vsemi lokalnimi interesi, interesi debatnih krožkov, civilnih iniciativ. Po moje je nesprejemljivo, da so okoljevarstveniki proti vetrni energiji in naklonjeni jedrski energiji.«

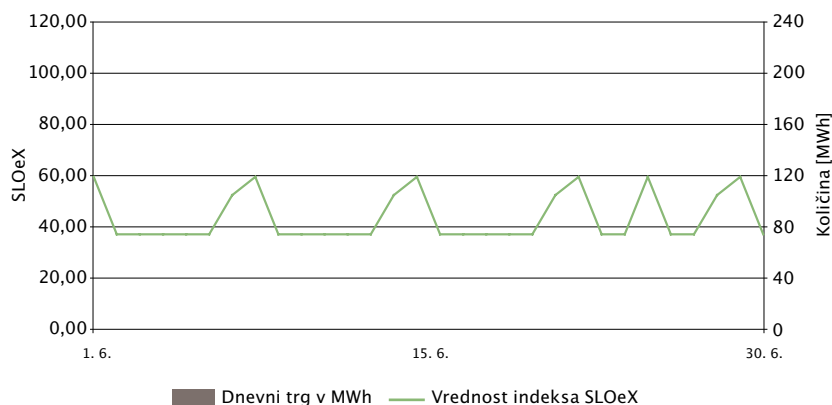
Ali se lahko začnemo obnašati racionalneje do električne energije brez njene tržne cene?

»To je ključni dejavnik. Edino tržna cena je ključna za njeno racionalno rabo.«

Skupni promet na dnevnem trgu in vrednost SLOeX v juniju 2008

Borza električne energije

Junija se je na borzi električne energije nadaljeval trend skromnega števila ponudb, tako da člani borze niso sklenili nobenih poslov. Povprečna vrednost indeksa SLOeX za junij znaša EUR 44,4/MWh.

Evidentiranje bilateralnih pogodb

Junija je bilo na Borzenu na meji regulacijskega območja evidentiranih 1.427 bilateralnih pogodb, kar je za 3,6 odstotka manj kot maja 2008. Skupni količinski obseg evidentiranih bilateralnih pogodb je bil junija 2008 v primerjavi z majem 2008 manjši za 14,2 odstotka in je znašal 923.411 MWh.

Skupni uvoz v Slovenijo je bil junija 2008 za 21,5 odstotka manjši kot v predhodnem mesecu in je znašal 349.866 MWh. Na slovensko-avstrijski meji je bil uvoz junija v primerjavi z majem manjši kar za 25,7 odstotka in je znašal 144.317 MWh, na slovensko-hrvaški meji je bil uvoz za 18 odstotkov manjši kot v predhodnem mesecu in je znašal 194.284 MWh. Uvoz na slovensko-italijanski meji je bil junija v primerjavi z majem nižji za 22,7 odstotka in je znašal 11.265 MWh. Celotni izvoz iz Slovenije je bil v primerjavi z majem junija 2008 nižji za 9,1 odstotka in je znašal 573.545 MWh. V primerjavi s predhodnim mesecem je bil izvoz na slovensko-avstrijski meji višji za 35,2 odstotka in je znašal 130.408 MWh. Na slovensko-hrvaški meji je bil izvoz manjši za 25,7 odstotka in je znašal 221.354 MWh, manjši izvoz pa je bil tudi na slovensko-italijanski meji, in sicer za 6,3 odstotka v skupni količini 221.783 MWh.

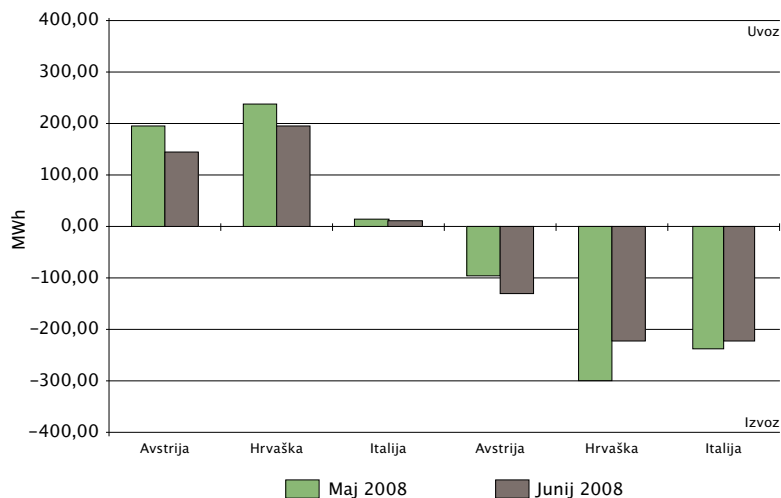
NEK je zaradi tehničnih težav v začetku junija proizvedla za 20,3 odstotka manj električne energije kot maja, slovenski del pa je znašal 204.422 MWh.

Bilančni obračun

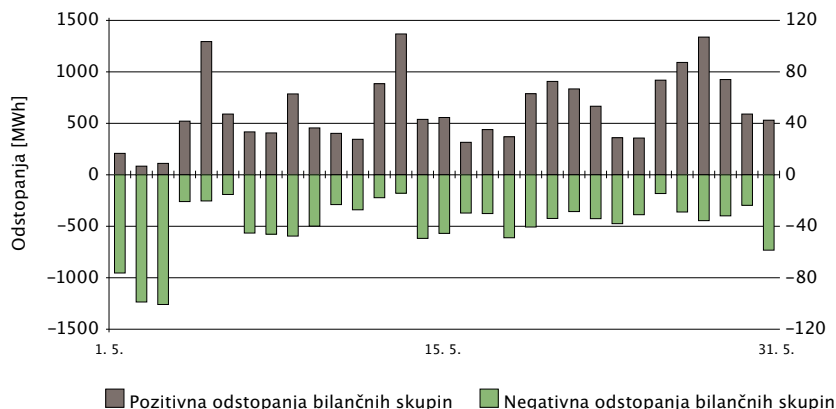
Borzen je julija izvajal bilančni obračun za letošnji maj. Maja so se v primerjavi z aprilom skupna pozitivna odstopanja povečala, in sicer na 19.141,58 MWh, skupna negativna odstopanja pa zmanjšala na 14.020,45 MWh. Za primerjavo sledijo še podatki iz aprila: skupna pozitivna odstopanja oziroma primanjkljaji električne energije vseh bilančnih skupin so znašali 16.865,53 MWh ter skupna negativna odstopanja oziroma presežki električne energije vseh bilančnih skupin 16.144,31 MWh.

Povprečna dnevna pozitivna odstopanja so se maja v primerjavi z aprilom zvišala za 11,89 odstotka in so znašala 638,05 MWh, nasprotno pa so se povprečna dnevna negativna odstopanja maja zmanjšala za 15,15 odstotka v primerjavi z aprilom in so znašala 467,348 MWh. Največji dnevni primanjkljaj električne energije v višini 1.357,4 MWh se je pojavil 14. maja, največji urni presežek v višini 174,112 MWh pa 5. maja v 16. urnem bloku. Največji dnevni presežek električne energije v višini 1.249,71 MWh se je pojavil 3. maja in največji urni presežek električne energije v višini 130,138 MWh 29. maja v 3. urnem bloku.

Evidentirane bilateralne pogodbe na meji regulacijskega območja

Vrednosti odstopanj, indeksa CSLOeX in cen za odstopanja C+ in C- v maju 2008

mag. Srečko Lesjak

Cigré pred Parizom in Brdom

Cigré (fr. Conseil Internationale des Grands Réseaux Électriques), mednarodno nevladno in neprofitno združenje za velike elektroenergetske sisteme s sedežem v Parizu, konec letošnjega avgusta organizira tradicionalno konferenco svetovnih elektroenergetikov, sicer že 42. po vrsti, ki se odvija vsaki dve leti v Parizu. Slovenski komite, imenovan Sloko Cigre, pa bo organiziral podobno, 9. konferenco slovenskih elektroenergetikov konec maja prihodnjega leta na Brdu pri Kranju. Priprave na obe omenjeni konferenci so bile glavni razlog za 17. sestanek študijskega komiteja B2 – nadzemni vodi v začetku julija v Ljubljani.

Cigré je v preteklem letu doživel precejšnje organizacijske spremembe in ima včlanjenih 5366 (48 iz Slovenije) individualnih in 1029 kolektivnih članov iz 80 držav z vseh kontinentov sveta. Dejavnost v Cigréju obsega na eni strani tehnologijo visokonapetostne opreme, ki tvori električni del elektrarn - proizvajalcev električne energije, nadzemni vodi, izolirani kabli in transformatorske postaje, ter na drugi strani razvoj prenosnih in interkonekcijskih sistemov (zaščita, vplivi na okolico, telekomunikacije in daljinsko vodenje, razvoj, obratovanje in vzdrževanje elektroenergetskih sistemov). Glede na tematske podsklope je razdeljen v 16 študijskih komitejev, v katerih trenutno deluje 240 ekspertnih skupin, ki vsak dan rešujejo probleme planiranja, gradnje in obratovanja visokonapetostnih elektroenergetskih sistemov. Na dvoletnih konferencah oziroma zasedanjih Cigréja v Parizu pa predavajo in sodelujejo najvišji svetovni znanstveniki in predstavljajo svoje vizije razvoja elektroenergetike.

17. sestanek študijskega komiteja

Sloko Cigre ima včlanjenih prek 200 individualnih članov in 30 kolektivnih oziroma podpornih članov – podjetij in že omenjeno dejavnost opravlja v okviru študijskih komitejev. Naloga študijskih komitejev je, da spodbujajo in koordinirajo študijsko delo, prispevajo k tehničnemu napredku na posameznih specializiranih področjih delovanja. Sodelovati morajo pri organizacijah plenarnih zasedanj ali specializiranih simpozijev ter izdelati prednostne teme, o katerih naj bi se razpravljalo na teh sestankih. V tem smislu je potekal tudi 17. sestanek študijskega komiteja (ŠK) B2 – nadzemni vodi, ki podobno kot svetovni tudi slovenski sodi med najaktivnejše, kar je še posebej vidno pri mednarodnih aktivnostih njegovih članov, še bolj pa po številu referatov, objavljenih na mednarodnih konferencah in simpozijih, kot tudi na podobnih domačih strokovnih posvetovanjih. Na sestanku je bilo največ časa posvečeno Poročilu o delu ŠK, kjer so na 29 straneh natančno opisane dejavnosti ŠK in njegovih članov v obdobju od novembra 2006 do junija 2008. Poleg predsednika ŠK so posamezna poglavja iz Poročila komentirali najbolj dejavni člani na mednarodnem področju, **prof. dr. Franc Jakl**, **mag. Krešimir Bakič** in **doc. dr. Branko Zadnik**. Na delovnih srečanjih po svetu, od Helsinkov (Finska), Yorke (Velika Britanija), Toronta (Kanada), Aix en Provencea (Francija), Madrida (Španija), Bruslja (Belgija), Sydneyja (Avstralija), Tokia, Osake in Jokohame (Japonska), Nanjinga (Kitajska) do Ljubljane, je bila obravnavana obsežna tematika, ki je nadvse zanimiva tudi za naše strokovnjake s področja projektiranja, gradnje in vzdrževanja nadzemnih vodov. Še posebej je izstopala problematika: projektiranje in obnova temeljev z upoštevanjem zanesljivosti temeljenja daljnovodnih stebrov ter dinamične obtežbe in preizkušanje temeljev; problematika povosov daljnovodnih vodnikov v posebnih pogojih in o elementih, ki lahko bistveno vplivajo na ocenitev velikosti povosov pri povišanih temperaturah nad 1000 °C in vpliv višjih temperatur vodnikov med obratovanjem pri konvencionalnih vodnikih in pripadajoči spojni opremi; najnovejše

kanadske izkušnje razledenitve vodov s pomočjo Joule efekta (toplotne metode) in problematika vpliva meteoroloških parametrov (temperature, smeri in hitrosti vetra, zimskih dodatnih obtežb, vlažnosti zraka, atmosferskega tlaka, sončnega obsevanja) na projektne rešitve nadzemnih vodov v prostoru in na poznejše obratovanje med celotno življenjsko dobo daljnovoda; laboratorijske raziskave s prikazom poškodb na več vrst OPGW kablov ob udarcu strele; povečanja prenosnih zmogljivosti daljnovodov in interakcije med planerji in projektanti prenosa; izsledki številnih raziskav in ugotovitev, ki so zadevale stalno izobraževanje vodstvenega kadra in delavcev v vsakdanji praksi, pravočasno nadomestilo starejšega kadra z novimi in mlajšimi ljudmi ter problematika vpliva električnega in magnetnega polja na človeka s prikazom izpostavljenosti ljudi med rednim obratovanjem v bližini električnih naprav zaradi elektromagnetnega sevanja.

Najodmevnejši referat mag. Krešimir Bakiča in Bojana Volka

V nadaljevanju je predsednik ŠK podal informacijo o poteku realizacije posameznih predlogov, ki izhajajo iz zaključkov ŠK B2, oblikovanih na 8. konferenci Sloko Cigre, v Čateških toplicah, od 28. maja do 1. junija

Foto arhiv ŠK SLOKO CIGRE

Primer helikopterske gradnje daljnovodnih stebrov.

Foto Srečko Lesjak

ja, zimske dodatne obtežbe in vetrovne obremenitve na daljnovidih; oblikovanje in vključevanje daljnovidov v okolje; izolacija daljnovidov; diagnostika daljnovidov in vzdrževanje daljnovidov; optični vodniki pri daljnovidih (vgradnja, tehnične rešitve, testiranje, okvare); problematika uvajanja novih pravil za projektiranje daljnovidov. Podana je bila tudi pobuda, da člani posredujejo čim več novih referatov na 9. konferenco, in sicer najpozneje do 15. januarja 2009. Referati morajo biti izdelani in predani predvidoma med 30. marcem in 15. aprilom 2009, kar bo natančneje določeno v jeseni 2008. V informaciji o stanju standardizacije v SIST/TC NAV in Cenelec TC11 so bila izpostavljena poglavja: skupni evropski standard za projektiranje in gradnjo nadzemnih EE vodov; značilnosti novega evropskega standarda; razpoložljivi standardi v angleškem in slovenskem jeziku; SIST EN 50341-1:2002; pravilnik o tehničnih normativih za graditev nadzemnih elektroenergetskih vodov z nazivno napetostjo od 1 kV do 400 kV.

Sedemnajsti sestanek ŠK B2 je bil tudi tokrat dobro obiskan.

2007. Soglasno je bil potrjen najodmevnejši referat s te konference z naslovom: »Izbor prereza vodnika za novo generacijo slovenskih 400 kV nadzemnih vodov«, katerega sta izdelala avtorja mag. Krešimir Bakič in Bojan Volk. V zvezi s pripravami na 9. konferenco Sloko Cigre-Cired, ki bo na Brdu pri Kranju od 27. do 29. maja 2009, je bilo poudarjeno, da bodo na tej konferenci na posameznem ŠK predstavljeni največ 3-4 referati po izboru predsednika posameznega ŠK, drugi pa bodo izobešeni v pisni obliki na panojih v avlah pred predavalnicami. Tako bo več časa namenjenega odprti razpravi o problematiki, opisani v referatih, in sicer v slogu okrogle mize. Oblikovane so bile tudi preferenčne teme, ki naj bodo obravnavane v referatih za omenjeno konferenco, in sicer: problematika vodnikov in spončnega materiala na daljnovidih (predvsem termične obremenljivosti, monitoring, utrujanje materiala ipd.); meteorologi-

Sledila je predstavitev video filmov o gradnjah daljnovidov v Sloveniji in tujini, in to:

montaža 2 x 220 kV daljnovoda Plomin-Vodnjan; gradnja 420 kV daljnovoda Islandija, Primeri helikopterske gradnje daljnovidov; video in prezentacija o montažah daljnovidov v Seulu in v Južni Koreji ter o Raziskovalnem inštitutu KEPRI 765 kV Gochang. Ob koncu pa je bila ponovno izpostavljena pobuda za angažiranje novih članov v ŠK B2 Sloko Cigre. V zvezi z vzgojo kadrov na fakultetah je **prof. dr. Anton Ogorelec** poudaril razdvojenost med »teorijo in prakso«, saj primanjkuje predavateljev, ki bi bili praktično podkovani z znanjem o tematiki, ki jo predavajo. Njegovo pobudo je podkrepil **Janez Kern** s predlogom, o usklajevalnem pogovoru o tej problematiki z dekanom ljubljanske fakultete za elektro-tehniko, ki je bil seveda soglasno podprt.

Na spletni strani **www.eti.si** so na ogled tudi naši novi izdelki:

Motorska zaščitna stikala

Vzrovalke za enosmerno napetost

ETI

Moč potrebuje nadzor

Na Vrhu G8 sprejet dogovor o polovičnem zmanjšanju emisij do leta 2050

Voditelji sedmih industrijsko najbolj razvitih držav sveta in Rusije (G8) so na tridnevnem srečanju v japonskem Tokaju, ki je potekal v začetku julija, razpravljali o številnih perečih temah. V ospredju so bile podnebne spremembe, razvojna pomoč ter visoke cene energentov in hrane. Sprejeli so več skupnih stališč in zavez, med drugim tudi o zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov do leta 2050. Predsedniki držav in vlad ZDA, Kanade, Francije, Velike Britanije, Italije, Nemčije, Japonske in Rusije so se torej soočili s temami, ki jih občutijo tudi že prebivalci najbogatejših držav. Visoke cene nafte, čedalje dražja hrana, podnebne spremembe in onesnaženost okolja že dalj časa namreč niso več vprašanja, ki bi zadevala le prebivalstvo manj razvitih držav.

Voditelji G8 delijo skupno vizijo glede emisij

Strokovnjaki že dolgo opozarjajo, da podnebni sprememb, ki so najbolj prizadele najrevnejše predele sveta in vplivale na zvišanje cen hrane, brez zavestnega omejevanja izpustov toplogrednih plinov in uporabe novih, okolju prijaznejših tehnologij, ne bo mogoče zaježiti. Podnebne spremembe so bile vsebinsko najbolj sporna tema tokratnega srečanja. ZDA, ki edine niso vzpostavile merljivih ciljev zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov in se niso pridružile h kjotskemu protokolu, so pri dogovarjanju o zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov opozarjale na nujnost podobnih zavez tudi s strani najbolj naprednih držav v razvoju. Gre predvsem za obe največji onesnaževalki, Indijo in Kitajsko – slednja je tudi največja porabnica premoga na svetu. Potem ko so na lanskem vrhu države G8 pristale na resen premislek o ustreznem zmanjševanju izpustov, so na tokratnem vrhu sprejele zavezo o vsaj 50-odstotnem zmanjšanju globalnih izpustov toplogrednih plinov do leta 2050, vendar pa pri tem niso navedle časovnih okvirov ali zavezujočih ciljev. S tem so države dokazale, da imajo skupno vizijo boja proti globalnemu segrevanju ozračja, niso pa premostile razlik v pristopu k reševanju tega vprašanja. V skupni izjavi so še zapisali, da priznavajo svojo vodilno vlogo na tem področju ter da bo vsaka država uresničila srednjeročne gospodarske cilje za doseg celovitega zmanjšanja izpustov, ki so glavni krivec za segrevanje ozračja. Države so se strinjale, da so podnebne spremembe eden največjih izzivov našega časa, zato bodo nadaljevale konstruktivno sodelovanje s ciljem uspeha mednarodne konference o podnebnih spremembah v Kopenhavnu. Po mnenju Mednarodne agencije za energijo bi bilo za doseg tega cilja potrebno vlaganje v višini 45 bilijonov dolarjev, znanstvene raziskave pa bi zahtevale dodatnih sto milijard dolarjev na leto. Države G8 bodo v obdobju po letu 2012, ko se izteče kjotski protokol, vsaka zase postavile začasne cilje za zmanjšanje izpustov. Najbolj napredne države v razvoju – Kitajska, Indija, Brazilija, Mehika in Južnoafriška republika (skupina G5) – so države G8 pozvale k bolj agresivnemu zniževanju

emisij, češ da najrazvitejše države nosijo zgodovinsko odgovornost. Skupino G5 naj bi k dogovoru pritegnili do leta 2009, ko bo v danskem Kopenhavnu mednarodna konferenca o podnebnih spremembah. Okoljske in druge mednarodne organizacije so sprejeti dogovor označile za nezadosten in premalo daljnosežen, saj je po letu dni na mizi le skupna vizija namesto zavezujočega dogovora o aktivnostih na tem področju. S tem bodo nevarno zaostali za ukrepi, ki so v tem trenutku nujno potrebni za zaščito ljudi in narave pred učinki globalnega segrevanja. Po mnenju večine organizacij bi bila potrebna resna akcija in še višji cilji zmanjševanja izpustov ter ne le potrditev lanskih ciljev. Zato so države pozvale, naj do leta 2020 izpuste znižajo za 25 do 40 odstotkov, do leta 2050 pa za 80 odstotkov.

Vrtoglava rast cen hrane in energentov pomeni tveganje za gospodarstvo

Voditelji držav skupine G8 so na srečanju opozorili, da rastoče cene hrane in energentov pomenijo veliko tveganje za stabilno gospodarsko rast v svetu, zato je treba odpraviti razloge za njihovo rast. Cene energentov in hrane so se v minulem letu dvignile v višave, saj se je cena nafte podvojila, cene hrane pa so se v minulih treh letih skoraj potrojile. Cenovni skok je že zanihal ravnotežje na finančnih trgih, ki jih je že tako prizadela nepremičninska kriza v ZDA. Države G8 so se strinjale, da bi rekordne cene nafte lahko obrzdali z višjimi proizvodnimi zmogljivostmi in večjo energetske učinkovitostjo, pa tudi s preglednostjo dogajanj na naftnem trgu. Na okrepljeno povpraševanje po energentih, ki ga poganjata predvsem hitro rastoči gospodarstvi Kitajske in Indije, se ponudbena stran namreč ne odziva ustrezno. Proizvajalke nafte, med njimi predvsem članice Opeca, sicer z zaskrbljenostjo spremljajo razmere na trgu, pa vendar so z izjemo Savdske Arabije zadržane pri napovedih o možnosti povečanja proizvodnih zmogljivosti. Podrobneje naj bi te predloge sicer razdelali na posebni konferenci skupine G8 in proizvajalk ter porabnic nafte, vendar njen datum še ni določen. Strinjali so se, da visoke cene surovin in hrane škodijo svetovnemu gospodarstvu, posebej revnim državam. Zato so sklenili dogovor o globalnem partnerstvu, premislili pa bodo tudi o smiselnosti mednarodnih zalog hrane. Na blagovnih borzah rekordne vrednosti dosegajo pšenica, koruza, riž in soja. Vzrok je naraščanje števila prebivalstva, rastoča blaginja predvsem nekaterih azijskih držav in posledično spremenjene prehranske navade, pa tudi sprememba namembnosti številnih kmetijskih površin, na katerih zdaj namesto hrane pridelujejo surovine za biogorivo. Podražitve hrane občutijo celo državljani najbogatejših držav sveta, sploh pa so močno prizadete najrevnejše na območjih Afrike, Južne Azije, Latinske Amerike, Karibov in Bližnjega vzhoda, ki se niso več sposobne prehranjevati same. Revščina v svetu se kljub številnim razvojnim programom še povečuje. Razlogi za zgrešeno delovanje razvojnih politik segajo

desetletja nazaj, deloma pa so zanje odgovorne tudi države G8 z napačno usmerjeno razvojno pomočjo, zapiranjem lastnih trgov in milijardnimi pomočmi domačemu kmetijstvu. Skupina G8 je izrazila namero po boljši usklajenosti kmetijske pridelave in čedalje večje uporabe biogoriv, ki jo nekateri prikazujejo kot glavnega krivca za cenovna neravnovesja na trgu hrane. Zato želi omogočiti sobivanje pridelave biogoriv in prehransko varnost. Po mnenju voditeljev držav G8 je treba pospešiti razvoj komercializacije pogonskih goriv druge generacije iz neužitnih odpadnih delov rastlin in biomase. Voditelji so še sporočili, da bodo na posebnem srečanju razpravljali o energetske učinkovitosti in uporabi novih tehnologij za zmanjšanje njene porabe. Okoljske in človekoljubne organizacije so ob tem opozorile, da je potrebna takojšnja ukinitvev subvencij, davčnih olajšav in predpisane minimalne vsebnosti biogoriv v pogonskih gorivih. Po njihovem mnenju je namreč glavni razlog za skoraj 140-odstotno podražitev hrane od leta 2002 močno povečanje proizvodnje biogoriv v ZDA in Evropi, kar je potrdila tudi študija Svetovne banke. Okoli 35 odstotkov pa naj bi k podražitvi hrane prispevali višji stroški energije in gnojil ter šibak dolar. Na veliko površinah kmetijskih

zemljišč v državah v razvoju kmetije namreč ne gojijo več žit, to pa zaostruje težke razmere tamkajšnjih prebivalcev. Zato bi morala skupina G8 povečati pomoč v hrani in vlaganje v kmetijstvo v teh državah. Tridnevnega vrha se je udeležilo več kakor 2000 predstavnikov iz 22 držav. Poleg voditeljev držav skupine G8 so se srečanja namreč udeležili tudi voditelji sedmih afriških držav, skupine G5 ter predstavniki Avstralije, Indonezije in Južne Koreje. Udeleženci so na srečanju razpravljali tudi o razmerah v Iranu in Severni Koreji glede neširjenja jedrskega orožja, o razmerah na Bližnjem vzhodu, o nadaljnji liberalizaciji svetovne trgovine v okviru Svetovne trgovinske organizacije, o razvojni pomoči za Afriko do leta 2010 ter o kriznih žariščih v svetu, zlasti o razmerah v Zimbabveju. Srečanje so voditelji držav G8 izkoristili tudi za številna dvostranska srečanja. Ob koncu so se strinjali, da je prišlo do napredka na področju okoljskih zavez, ter dogovor držav G8 o zmanjšanju emisij označili za dobro rešitev. Kljub številnim kritikam, da bi dogovor lahko dobil bolj zavezujočo obliko, pa je njegov pomen velik predvsem zato, ker je bil sprejet kljub različnim stališčem ZDA in Evrope glede rešitve tega problema.

Polona Bahun

ELEKTRO SPOJI

IDXPERT

PRIROČNI EKSPERT ZA OZNAČEVANJE V ELEKTROTEHNIKI

V času sejma TEROTECH, ki bo potekal od 13.5. do 16.5. v Celju, vam nudimo dodaten sejmski popust za izbrane tiskalnike BRADY.

Nemci gradijo največjo sončno elektrarno na svetu

Nemška družba Juwi Solar GmbH vzhodno od Leipziga gradi energetske sončni park Waldpolenz, ki bo zajemal kar 110 hektarjev in naj bi na leto zagotovil približno 40 milijonov kilovatnih ur električne energije. Za lažjo predstavo o velikosti te sončne elektrarne naj povemo, da bodo sončni kolektorji prekrivali površino približno dvesto nogometnih igrišč, skupaj pa bo v energetske parku nameščenih več kakor 550 tisoč sončnih modulov. Nemčija nedvomno sodi med vodilne evropske države pri spodbujanju rabe obnovljivih virov, pri čemer z uporabo hidroelektrarn, vetra, biomase in sončne energije ta hip pokrivajo 15 odstotkov vseh svojih potreb po električni energiji. Sicer podobno kot drugod po Evropi tudi v Nemčiji zanimanje za sončno energijo hitro narašča, pri čemer naj bi bilo minulo leto še posebej rekordno. Tako naj bi se po podatkih Združenja nemške sončne industrije število sončnih kolektorjev samo leta 2007 povečalo za 130 tisoč, skupno pa naj bi bilo instaliranih že 430 tisoč sončnih naprav. Hkrati z naraščanjem zanimanja za sončno energijo čedalje hitreje raste tudi industrija, ki izrabljanje tega obnovljivega vira podpira. Prodaja fotovoltaičnih naprav naj bi tako lani zrasla za dobrih 23 odstotkov, skupni promet naj bi presegel vrednost 5,5 milijarde evrov, število zaposlenih v »sončni« industriji pa naj bi že doseglo številko 40 tisoč.

Izjemne razsežnosti sončnega parka Waldpolenz

Med uspešnejša nemška podjetja, ki so se specializirala za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov, sodi tudi skupina Juwi, ki se že ponaša z nekaj največjimi tovrstnimi projekti na svetu in ima še veliko obetavnih načrtov. Po besedah vodilnih predstavnikov družbe naj bi tako do konca leta 2012 v različnih evropskih državah, Združenih državah Amerike, Afriki in Aziji namestili že za 2.000 MW sončnih elektrarn in tako prispevali znaten delež k zastavljenemu cilju povečanja deleža pridobivanja električne energije iz obnovljivih virov. Bistven korak k temu cilju pa naj bi pomenila tudi februarja letos začeta gradnja največje sončne elektrarne na svetu oziroma solarnega

parka Waldpolonez. Odpiranje oziroma graditev parka poteka po fazah, pri čemer so na omrežje že priključili za 12,7 MW proizvodnih zmogljivosti, s čimer se je omenjena sončna elektrarna po zmogljivostih že uvrstila na prvo mesto v Nemčiji. Ko bo v celoti dograjena, sončni park Waldpolonez naj bi ob dograditvi konec leta 2009 namreč imel kar za 40 MW proizvodnih zmogljivosti, pa bo tudi največji tovrstni objekt na svetu. Po ocenah naj bi iz nameščenih 550 tisoč najsodobnejših sončnih modulov na leto uspeli zagotoviti približno 40 milijonov kWh električne energije in na ta način prihranili za 25 tisoč ton emisij toplogrednih plinov. Omenjeni projekt je tudi zanimiv zalogaj za nemško industrijo, saj večino potrebnih delov in sončne module izdelujejo kar doma, pri gradnji pa sodeluje tudi okrog sto lokalnih prebivalcev. Zanimiv je tudi način financiranja največje sončne elektrarne, katere vrednost znaša 130 milijonov evrov, saj je investitor k soudeležbi povabil tudi prebivalce iz širše regije, pri čemer je najmanjši finančni vložek pet tisoč evrov.

Po besedah člana uprave družbe Juwi Matthiasa Willenbacherja je njihovo vodilo čim prej zagotoviti električno energijo iz sonca po primerljivih cenah, pri čemer naj bi ravno s sončnim parkom Waldpolenz dokazali, da omejitev pri uporabi tega dragocenega obnovljivega vira energije praktično ni več. V prid temu govori tudi dejstvo, da je družbi Juwi Solar GmbH v začetku minulega leta že uspelo uspešno zagnati podoben projekt, sončni park Rote Jahne, severovzhodno od Leipziga oziroma nedaleč od parka Waldpolenz, z inštalirano močjo 6 MW in 90 tisoč vgrajenih sončnih modulov, ki naj bi na leto v omrežje prispevali 5,7 milijona kilovatnih ur električne energije in na ta način pokrili potrebe 1.900 gospodinjstev.

K nadaljnemu razmahu gradnje velikih sončnih elektrarn pa naj bi po ocenah strokovnjakov v prihodnjih letih veliko prispeval tudi izjemno hiter razvoj tehnologije, s čimer naj bi cene električne energije iz sončnih elektrarn v osmih do desetih letih že dosegle primerljivost z aktualnimi tržnimi cenami.

Brane Janjić

Trenutno deset največjih sončnih elektrarn na svetu

Jumilla, Španija	20 MW,
Beneixama, Španija	20 MW
Neliss, Združene države Amerike	14 MW
Salamanca, Španija	13,8 MW
Brandis (Waldpolenz), Nemčija	trenutno 12,7 MW, po dokončanju 40 MW
Lobosillo, Španija	12,7 MW
Arnstein, Nemčija	12 MW
Serpa, Portugalska	11 MW
Pocking, Nemčija	10 MW
Milagro, Španija	9,5 MW

Foto arhiv skupine Juwi

Pogled na del sončnega parka Waldpolenz.

Romuni razmišljajo tudi o vetrni energiji

Po nacionalni energetske strategiji za obdobje 2007–2020 naj bi Romunija precej povečala izrabo obnovljivih virov energije. Sedaj večino zelene elektrike pridobi iz hidroelektrarn, do leta 2020 pa naj bi 23 TWh električne energije pridobila tudi iz vetrnih elektrarn. Področje vetrne energije naj bi tako v Romuniji doživelo precejšen razmah, polovica »dela« pa naj bi odpadla na vetrne elektrarne na morju. S temi ugotovitvami so med drugim postregli na poletni šoli o vetrni energiji v Romuniji, ki se je sredi junija odvijala v Agigei ob Črnem morju. V okviru mednarodnega projekta GreenNet–Europe partnerji – v konzorcij je vključena tudi slovenska ApE – ugotavljajo potenciale obnovljivih virov energije v evropskih državah, »pri čemer pa je treba vedeti, da je tehnični potencial precej nižji od teoretičnega,« je spomnil **Lukas Weissensteiner** z dunajske elektrotehniške fakultete. Da je treba teoretični, tehnični kakor tudi ekonomski potencial strogo ločevati, je poudaril tudi Christian Tantareanu iz romunskega centra za promocijo čiste in učinkovite energije ENERO. »A vendar je mogoče predvideti tudi tehnološki napredek,« meni Weissensteiner. Študije so, denimo, že pokazale, da je treba v daljnovidne povezave pri projektih gradnje vetrnih elektrarn na kopnem (on-shore) nameniti približno 8 odstotkov celotne investicije, pri vetrnih elektrarnah na morju (off-shore) pa tudi do 25 odstotkov. V prihodnjih letih naj bi se razmerje spremenilo, tudi gradnja off-shore elektrarn naj bi bila nekoliko cenejša. Po letu 2014 naj bi v bilanci vetrne energije tako off-shore in on-shore vetrne elektrarne že prispevale približno enaka deleža, je napovedal Lukas Weissensteiner.

Romunija bogata s hidroviri, pogreša pa elektriko iz vetrne energije

Po Weissensteinerjevih besedah je »med obnovljivimi viri v Romuniji pričakovati največji razmah prav na področju vetrne energije, manjšega pa tudi na področju biomase in bioplina«. Romunija ima sicer danes le majhen delež energije iz obnovljivih virov, v izhodiščnem letu 2005 je bil ta delež 17,8-odstoten, do leta 2020 pa mora doseči 24 odstotkov.

V proizvodnji električne energije mora do leta 2010 Romunija doseči 33-odstotni delež; danes je ta 29-odstoten, poglavitni prispevek (63 odstotkov) pa prihaja iz hidroelektrarn, je nanizal **Christian Tantareanu** (ENERO). Velik potencial tako zaznavajo predvsem na področju vetrne energije, pri čemer bi do leta 2020 lahko iz vetra pridobili 18 odstotkov električne energije (23 TWh), medtem ko danes iz vetra pridobijo le nekaj čez 2 TWh energije, je dodal. Po njegovem se lahko pomembnejši projekti gradnje vetrnih elektrarn na Črnem morju – »kajti prav to je nezanemarljiv potencial Romunije« – začnejo po letu 2010. »Vetrnice na kopnem pa bi zrasle v Karpatih in v Moldovskem hribovju, kjer je sicer pričakovati nekaj težav pri daljnovidnih povezavah, ki bi lahko segale v takšne višave.«

Ovira pri spodbujanju večje rabe obnovljivih virov je tudi zaščitenost območij z Naturo 2000, saj je ta hip zaščitenih več kot polovico vseh potencialnih območij (Karpati, Moldovsko hribovje) za postavitev vetrnic.

Več kot desetletje merjenja vetrnega potenciala

Po drugi strani je zanimivo, da je v 24-milijonski Romuniji še vedno tisoče gospodinjstev brez elektrike, predvsem v hribovju. **Dan Teodoreanu**, direktor raziskovalnega inštituta za elektroenergetski inženiring ICPE, meni, da je to dobra priložnost za povečanje rabe obnovljivih virov. Omeniti kaže še, da so že leta 1996 začeli z merjenjem vetrnega potenciala prav v mestu Agigea, zadnji dve leti pa pospešeno izvajajo meritve tudi na severnem delu Romunije in v Moldovi. Izkušnje z delovanjem 500 kW vetrne turbine v kraju Baia 60 kilometrov od Konstanca je predstavil **Stefan Iordache** iz družbe EOL Renewable Energy. Turbino so postavili leta 2006, nekaj težav pa so zaradi težke dostopnosti do terena imeli že pri samem postavljanju. Investicija jih je stala 400.000 evrov (20 odstotkov zneska je bančno posojilo), povračilna doba pa naj bi bila štiri leta.

Alenka Žumbar
Energetika.NET

Foto Dušan Jez

Zelenemu prometu naproti

Promet je bistven za naše gospodarstvo in način življenja. Vendar povzroča preveč nesreč, zastojev, hrupa in škode v okolju. Ker stroške nosi družba, so udeleženci v prometu premalo motivirani, da bi spremenili svoje obnašanje in zmanjšali negativne učinke, ki jih povzročajo. Da bi jih Evropska komisija spodbudila k razmišljanju v to smer, je pripravila sveženj pobud za okolju prijaznejši promet. Z njim želi povečati trajnost prometnega sektorja ter zmanjšati njegov negativni vpliv na okolje in prometne zamaške.

Nova strategija zagotavlja, da bodo cene v prometnem sektorju bolj odražale njegove dejanske stroške za družbo, kar bo pripeljalo do postopnega zmanjšanja okoljske škode in prometne zasičenosti ter povečalo učinkovitost prometnega sektorja in posledično celotnega gospodarstva. Paket vključuje dolgo pričakovano strategijo za zaračunavanje okoljskih in družbenih stroškov v transportu ter predlog revizije direktive o evrovinjetah, katerega cilj je odpraviti pravne ovire, ki preprečujejo zaračunavanje stroškov onesnaževanja in zastojev, ki jih povzročajo tovorna vozila. Po njem bodo države članice EU imele možnost uvedbe učinkovitejšega in okolju prijaznejšega cestninjenja za težka tovorna vozila (evrovinjeta), zbrane prihodke pa namenile zmanjševanju okoljskih učinkov in zasičenosti prometa. Paket prinaša še ukrepe za zmanjšanje hrupa, ki ga povzroča železniški tovor, vsebuje pa tudi pregled obstoječih ukrepov za okolju prijaznejši promet in sporočilo o dodatnih pobudah, ki jih bo Evropska komisija začela izvajati pred koncem leta 2009. Namen paketa je zmanjšati onesnaženost in podnebne spremembe, pri tem pa zagotoviti, da okoljsko škodo plačajo tisti, ki onesnažujejo.

Promet danes

Na evropskih cestah je trenutno 220 milijonov vozil, ki povzročajo 12 odstotkov skupnih emisij CO₂ v EU. S tem je cestni promet drugi največji sektor po izpustih toplogrednih plinov v Evropi, število vozil pa še narašča. Bolj tekoč promet bo zmanjšal te izpuste, z uresničevanjem določil novega paketa pa bi za osem odstotkov zmanjšali tudi tovorni promet. Cestni promet danes sestavlja kar 73 odstotkov kopnega tovornega prometa, železniški pa 17 odstotkov. Prometni ministri držav članic so o paketu ukrepov, konkretno o predlogih za spodbujanje čistejših in energetske učinkovitejših vozil, prvič govorili na zadnjem zasedanju pod slovenskim predsedstvom. Predlogi od javnih organov med drugim zahtevajo, da pri nabavi vozil upoštevajo življenjske stroške pri porabi energije, izpustov CO₂ in drugih onesnaževal. Pri nabavi mestnih avtobusov bodo po novem mestne oblasti morale upoštevati tudi okoljske in energetske učinkovite standarde. S tem bodo po eni strani zgled državljanom, po drugi strani pa je to pomemben signal za spodbujanje tehnološkega razvoja in proizvodnje okolju prijaznejših sredstev prevoza. Evropski parlament ugotavlja, da so novi

načini razmišljanja in novi koncepti o mobilnosti v mestih nujno potrebni, saj mestni promet pomembno prispeva k podnebnim spremembam, onesnaževanju in drugim okoljskim problemom ter s tem povezanim negativnim posledicam za kakovost življenja in zdravja meščanov. Če naj bo katera koli splošna strategija EU za boj proti podnebnim spremembam uspešna, je treba te težave ustrezno in pravočasno rešiti. Evroposlanci zato zagovarjajo oblikovanje skupnega integriranega evropskega koncepta mobilnosti v mestih, ki bo pomenil skupen okvir, po katerem bi se lahko ravnali evropski, nacionalni, regionalni in lokalni akterji. Pristop bi moral upoštevati gospodarsko sposobnost mest in učinek na demografske spremembe. Parlament zahteva specifično evropsko ureditev ali smernice za standardizacijo in usklajevanje pri vprašanju oblikovanja in delovanja zelenih območij ter cestnih pristojbin. Vse odločitve naj se sprejemajo na lokalni ravni, pri čemer je treba upoštevati tehnične in organizacijske zahteve interoperabilnosti različnih načinov prevoza ter mobilnosti invalidnih in starejših oseb. Usklajevanje je potrebno tudi pri vprašanju izboljšanja prometne varnosti v skladu z evropsko in nacionalno zakonodajo ter pri vprašanju dostopnosti in interoperabilnosti tehnologij inteligentnih prevoznih sistemov. Poslanci se prav tako zavzemajo za spodbujanje izmenjave najboljših praks na različnih področjih, kot so: optimizacija obstoječe infrastrukture, večmodalni promet, enotni sistemi vozovnic, rešitve za tovorni promet, trajnostne prevozne storitve in verige mobilnosti, parkirna politika ter izboljšave javnega lokalnega potniškega prometa. Poudarjajo, da so na področju trajnostnega prometa potrebne dodatne raziskave in razvoj, zlasti pa je treba spodbujati tehnološki napredek pri razvijanju čistejših tehnologij vozil. Komisija in Svet bi zato morala vlagati v čiste, učinkovitejše in varne sisteme mestnega prometa, ki bodo namenjeni potrošnikom, ter sprejeti ukrepe za oblikovanje trga za takšne sisteme. Po njihovem mnenju bi Komisija morala pripraviti specifične instrumente, usmerjene v tržno gospodarstvo, da se bo oblikoval uravnotežen in ugoden okvir za trajnostno mobilnost v mestnih središčih. Prav tako pa bi morala pregledati sedanje in prihodnje možnosti za financiranje mestnega prometa. Parlament se zato zavzema za pripravo navodil, ki bodo sistematično urejala denarna sredstva, ki so na voljo za mestni promet. Komisija naj bi proučila navzkrižno subvencioniranje na področju prometa, ki bi zagotovilo enakopravno obravnavo vseh načinov prevoza ter prevoza potnikov in blaga. Prav tako bi bilo treba oceniti vse vidike javno-zasebnih partnerstev in njihov morebitni prispevek h konceptom trajnostne mobilnosti v mestih.

Promet jutri

Strategija za internalizacijo zunanjih stroškov določa način njenega doseganja pri vseh vrstah prevoza. Poleg obstoječih ukrepov in predlogov EU, kot sta

obdavčitev goriva in vključitev letalskega prometa v sistem za trgovanje z emisijami, so v strategijo vključeni tudi vsi zunanji stroški, kot so: podnebne spremembe, lokalno onesnaževanje, hrup in prometna preobremenjenost. Strategijo dopolnjuje tudi skupni okvir za ocenjevanje zunanjih stroškov v EU. Glavni del strategije je predlog o spremembi direktive o cestnih pristojbinah za uporabo določene infrastrukture za težka tovorna vozila (direktiva o evrovinjeti). Cilj predloga je uvesti okvir, ki omogoča državam članicam zaračunavanje in spreminjanje cestnine glede na onesnaževanje zraka in onesnaževanje s hrupom zaradi emisij v glavnih prometnih konicah. To bo spodbudilo špediterje h kupovanju čistejših vozil, izboljšavam logistike in k načrtovanju poti. Cestnino je treba pobirati z elektronskimi sistemi, prihodke pa nameniti projektom, ki bodo omilili negativne učinke prometa (raziskave in razvoj čistejših in energetsko učinkovitejših vozil). Pri izračunavanju cestnine je treba uporabljati skupno metodo, ki bo pripeljala do preglednih, sorazmernih in z notranjim trgom združljivih cestnin. Sprememba direktive o evrovinjetah bo zdaj v razpravo in sprejetje predložena Evropskemu parlamentu in Svetu. Tako prvi kot drugi sta Komisijo že pozvala k pripravi ukrepa, zato Komisija upa na njegovo hitro sprejetje in začetek veljavnosti še pred letom 2011. Sporočilo o zmanjšanju hrupa, ki ga povzroča železniški promet, določa korake, kako zmanjšati hrup tovornih vagonov za 50 odstotkov. To pomeni, da se bo hrup do leta 2014 bistveno zmanjšal. Trenutno največ hrupa povzročajo stari vagoni, zato bo Komisija konec leta predlagala spremembo pravil EU za pristojbine za dostop do železniških tirov, s čimer želi spodbuditi uporabo vagonov z nizkohrupnimi zavorami. Najpomembnejši rezultati tega paketa bodo okolju prijaznejši promet, manj emisij, do osem odstotno zmanjšanje porabe goriva pri težkih tovornih vozilih in manj zastojev za vse uporabnike cest. Zamude, nepotrebne emisije in čedalje večji stroški pomenijo obremenitev za prometna podjetja, njihove stranke in vse druge, vključno z nami. Učinkovitejši in bolj trajnostni prometni sistem pa bo dolgoročno postal uporabnejši in cenejši. Unija ima lahko pomembno

vlogo pri razvoju in spodbujanju inteligentnih prevoznih sistemov ter pri financiranju inovativnih tehnologij. Te lahko namreč pomembno prispevajo k večji prometni varnosti in izboljšanju prometnih tokov ter logistične učinkovitosti.

Kratkoročni in dolgoročni ukrepi

Namen novega paketa je torej predstaviti doseganje dejavnosti, ki jih izvaja EU za doseganje bolj trajnostne oblike prevoza, in določiti ukrepe za prihodnje leto. Cilj dolgoročnih ukrepov je, da bodo morali vsi udeleženci v prometu plačati za negativne učinke, ki jih povzročajo. Kratkoročni ukrepi pa so namenjeni predvsem zmanjšanju onesnaževanja, hrupa in zastojev, ki jih povzročajo težka tovorna vozila. Prav tako pa je cilj zmanjšati hrup, ki ga v EU povzroča železniški promet. Namen novega paketa pa je predvsem prispevati k doseganju ciljev politike EU glede podnebnih sprememb in energetike – zmanjšati emisije toplogrednih plinov in povečati energetsko učinkovitost za 20 odstotkov do leta 2020. Koristi, ki jih bodo prinesli ukrepi, so šest- do osem odstotno zmanjšanje letnih emisij CO₂, dušikovih oksidov in žvepla, ki jih povzročajo težka vozila, ter polovično zmanjšanje hrupa, ki ga povzročajo tovorni vlaki. Učinke ukrepov bodo občutili vsi, ki potujejo po preobremenjenih glavnih prometnicah, ali živijo v njihovi bližini in so zato izpostavljeni onesnaženemu zraku in hrupu prometa. Tovornjaki bodo torej ceste uporabljali le, kjer in kadar povzročajo najmanj onesnaženosti, zastojev in hrupa. Kupovali se bodo okolju prijaznejši tovornjaki, ki bodo uporabljali glavne ceste. Tovorni vagoni bodo opremljeni z manj hrupnimi zavorami, učinke pa bo mogoče občutiti v celotnem omrežju. Države članice bodo morale zagotoviti, da bodo v ceni prevoznih storitev upoštevani stroški prevoza za družbo, kar bo uporabnike prevoznih storitev spodbudilo k drugačnemu obnašanju. Ukrepi za težka tovorna vozila in za hrup, ki ga povzroča železniški promet, bodo začeli veljati pred letom 2011.

Polona Bahun

Foto Boris Jurca

Hiše nekoč, danes in solarna hiša jutri

V človeški kolektivni podzavesti predstavlja sonce simbol notranje luči, ki v realnosti prikaže resnico. Prav tako pa nam predstavlja toploto, ki nam omogoča preživetje v vsakdanjem življenju. Danes, v sodobnem svetu, se ponovno obračamo k soncu, predvsem v pomenu obnovljivega vira energije. Ta energetski pozdrav soncu je najverjetneje posledica vsesplošne svetovne energetske krize, kot tudi zavedanja negativnega vpliva rabe fosilnih goriv na klimatske spremembe. Ekonomija, ki uspeva ob zadovoljevanju vsakodnevnih posameznikovih potreb (ki jih večino tudi sama ustvari), se že zanima za človekovo prihodnost, kot tržno zanimivo nišo in se spogleduje v tem primeru s solarnimi hišami.

Hiše kot prebivališča človeka spremljajo, v svojem bistvu, že od pradavnine. Spreminjala so se le glede na geografski položaj skupnosti, njeno kulturno izročilo in predvsem na potrebe posameznikov, ki so v njej bivali. Skupna značilnost človeškega odnosa do hiš pa je ta, da se ljudje v njih počutimo varno, da nam omogoča nadaljevanje vrste in reprodukcijo kulture. V človeški zgodovini je plemenska skupnost lahko primer, kako se gradijo hiše v sozvočju z naravo. Sodobna in trajnostna arhitektura se temu približuje, predvsem zaradi potrebe po rabi obnovljivih virov energije. Danes v ekonomsko razvitejšemu delu sveta poleg skrbi za varnost in ekonomsko stabilnost prihaja v naš vsakdan tudi odnos do podnebnih sprememb in skrb za naš planet. Glede gradnje prebivališč se temu pridružujejo nekateri arhitekti in evropski uradniki; zato v našem okoljskem ministrstvu razmišljajo o spodbudah za gradnjo nizkoenergetskih in pasivnih hiš. Čeprav je to le začetek in pomemben element pomenita tudi kakovostna gradnja in kakovostni izvajalci, pa je to tektonski premik pri odnosu države do energije in segrevanja ozračja. Zato lahko že v tem letu pričakujemo dodatna izobraževanja za investitorje, izvajalce, projektante, kot tudi zasebnike, kako zgraditi energetsko varčnejši objekt in morda tudi pasivno ali aktivno solarno hišo. Te se že pojavljajo tudi pri nas in skupna lastnost teh hiš je, da skušajo ohraniti potrebe in kulturno izročilo posameznika, sanirajo pa vse tiste poizkuse, da bi bila hiša neke vrste avtonomna celica, popolnoma

ločena od okolja. Zdi se, da velja za hiše enako kot za naša telesa, smo ločeni en od drugega, a v nenehni interakciji. Enako bi lahko veljalo za hiše, so zaprte celice, a v interakciji z okolico in ne nazadnje Zemljo. Morda je to hiša prihodnosti, med katere sodi na primer ekološka, aktivna solarna hiša.

Prvi primeri že tudi pri nas

Takšne hiše v našem prostoru že živijo, obiskal sem najbližjo. To je hiša **dr. Janeza Štrancarja** iz Limbuša pri Mariboru. Hiša sodi med pasivne solarne hiše, še to leto pa bo postala aktivna, saj je bila za to tudi projektirana. Njen avtor je izhajal iz preprostega dejstva, da bi tudi naš dom lahko ogrevalo sonce, ki nas sicer greje že milijarde let. Zaveda se sicer, da je takšna hiša danes za zdaj investicijsko zahtevnejša, a prinaša občutno nižje obratovalne stroške (raven posameznika) in nižje obremenjuje okolje (raven človeštva) s toplogrednimi plini. Kot pasivna hiša obremeni okolje le z eno do dvema tonama emisij CO₂, kar je 7-krat manj kot povprečna slovenska hiša (7 do 10 ton emisij CO₂ na leto). Letno pa porabi toplote 20-krat manj kot povprečna slovenska hiša, to je namesto 20 MWh le 1-3 MWh. Torej je pri solarni hiši zelo pomembna izolacija prostorov in prezračevanje. Čeprav je zrak segrevan, ko se dovaja v hišo, je vseeno svež. Aktivna solarna hiša pa se razlikuje od pasivne po tem, da sončno energijo tudi aktivno izkorišča, za kar jo mora znati tudi shranjevati. Pasivna hiša torej aktivira vse svoje potenciale z zniževanjem toplotnih

Foto mag. Matej Kos

potreb, preostale toplote za zimo pa vendar ne more shranjevati do zime. Pri aktivni se toplota najceneje in učinkoviteje shranjuje v vodi, segreta voda pa se jeseni in pozimi uporablja za toplotne potrebe hiše.

V ospredju domačnost in funkcionalnost

Hiša je lahko arhitekturno prilagojena našemu okolju in razen kolektorjev na strehi je njena podoba povsem običajna. Drugačna je le notranjost, še posebej klet (kjer je ogromen zbiralnik za vodo). Ko sem vstopil v hišo dr. Štrancarja, pa me je presenetila predvsem notranjost. Ta me je spominjala na starejše kmečke slovenske hiše. Njeno srce je centralni prostor, sestavljen iz kuhinje, jedilnice in dnevne sobe in kjer se člani družine zadržujejo večino časa. Dobil sem občutek, da solarna hiša ni samo prijazna Zemlji, ampak tudi skupnemu življenju, saj spodbuja k družabnosti. Omeniti je treba še dve pomembni stvari, ki sem ju opazil: les in preprostost. Skromna, preprosta, a funkcionalna oprema stanovanja. Luksuzni presežki, ki so navadno namenjeni porabi denarja in višanju samozavesti pred neosebnimi obiski, pri solarni hiši odpadejo. No, ni čisto tako, luksuz si lahko privoščimo, a Štrancar pojasnjuje, da za enak strošek, ki ga vložimo v »klasično hišo« (z marmorjem, plazma TV-ji in »štoperji« na kuhinjskih predalih vred), dobimo pasivno solarno hišo. Ta denar namreč vložimo v izolacijo sten in oken in s tem omejimo toplotne izgube, kar je ena izmed glavnih prednosti pasivne solarne hiše. Res pa je, da moramo imeti urejeno

Aktivna solarna hiša v številkah:

Letne porabe toplote (100 m ²)	
Povprečna slovenska hiša	20 MWh/a
Nizkoenergetska hiša	6 MWh/a
Pasivna solarna hiša	<3 MWh/a
Aktivna solarna hiša	<1 MWh/a
Letne emisije CO ₂	
Povprečna slovenska hiša	7 ton/a
Nizkoenergetska hiša	3 ton/a
Pasivna solarna hiša	<2 ton/a
Aktivna solarna hiša	<1 ton/a

Primer – toplota: 113 m² / 4 osebe / celinska Slovenija

Izgube zaradi prevajanja	4,7 MWh/leto
Izgube zaradi prezračevanja	2,4 MWh/leto
Ogrevanje sanitarne vode	3,2 MWh/leto
Skupaj poraba	10,3 MWh/leto
Notranji dobitki toplote	1,3 MWh/leto
Pasivni dobitki	1,5 MWh/leto
Aktivni dobitki	7,3 MWh/leto
Skupaj dobitki	10,1 MWh/leto
Končna potreba po toploti	0,2 MWh/leto

Vir: Janez Štrancar, IJS Slovenija

prezračevanje prostorov, saj prostorov ne zračimo z odpiranjem oken. To je tudi eden izmed razlogov za uporabo lesa pri notranji opremi solarne hiše, saj les skrbi za reguliranje vlage v njej. Vlažnost prostorov je eden izmed večjih problemov v pasivnih hišah, saj so te bolj ali manj zelo tesno zaprte. A kot rečeno, to zmanjša porabo moči za ogrevanje na minimum. Moč za ogrevanje hiše znaša neverjetnih 1,5 kilowata, kar je najmanj 5-krat manj, kot je moč kotlov za klasične hiše, ki znašajo od 8 do 32 MW. Številčni podatek zgovorno pove, koliko manjša obremenitev je solarna hiša za okolje. V kratkem bo pri Štrancarjih zaživela hiša tudi v svoji aktivni funkciji. V kleti je namreč poleg dokaj preproste tehnologije (preprostejše, kot je na primer v novem avtomobilu) za neposredno rabo toplotne energije iz sončnih kolektorjev na strehi, v sklepni fazi 70 m³ velik dobro izoliran bazen. V njem se bo voda čez poletje segrela do 80 stopinj Celzija in izračuni kažejo, da se s to toploto vode, ki se zelo počasi ohlaja, da segrevati hišo čez zimo do februarja. Takrat pa je sončne energije že dovolj, da se lahko ponovno vključi neposredno segrevanje vode. Na ta način je zagotovljena 97-odstotna raba energije za ogrevanje hiše iz sonca. In ravno segrevanje vode in ogrevanje hiše je tista prednost aktivne solarne hiše, ki zagotavlja manjši izpust CO₂ v zrak zaradi ogrevanja le-teh. Štrancar pojasnjuje, da sprememba pasivne solarne hiše v aktivno pomeni finančni vložek v višini enega avtomobila srednjega razreda. S tehnologijami, ki jim dvajsetletno delovanje ne predstavlja problem, to pomeni povrnitev stroškov v treh letih in 17 let manjše obremenjevanje okolja in denarnice.

Začnemo lahko tudi z manjšimi koraki

Na koncu sem dr. Štrancarja še vprašal, kaj narediti, če hišo že imamo ali pa smo ekonomsko šibkejši in si enostavno ne moremo privoščiti takšnega finančnega zalagaja. Odgovor je v preprostem solarnem sistemu, namenjenem segrevanju vode. Ta za okvirno ceno 2000 evrov zagotovi segrevanje sanitarne vode večji del leta. Pomembna pri hiši je tudi izolacija in zračenje prostorov, saj na ta način lahko prihranimo veliko energije (in zmanjšamo izpust CO₂) za ogrevanje stanovanja. Večji problem pri solarnih hišah pomenijo sončne celice, namenjene pridobivanju električne energije. Izkoristek teh je 6-krat manjši v primerjavi s kolektorji za toploto. Strošek pomenijo tudi celice, navadno nameščene na strehi hiše, saj jih za 1kw energije potrebujemo 16 m². Stroškovno znosna rešitev za pridobivanje električne energije pri samostojnih hišah je torej za zdaj oddaljena, a na Danskem ta problem rešujejo z lokalnimi sončnimi postajami, ki skupnosti s solarnimi hišami zagotavljajo osnovno električno energijo za njihovo nemoteno delovanje. Poglavitni vtis, ki sem ga dobil pri spoznavanju solarne hiše v Limbušu je, da se da.

Pa ne z denarjem, začne se že pri skromnosti v vsakdanjem življenju, kjer je glavna vrednota kakovost socialnega in kulturnega življenja posameznikov in skupnosti in šele nato materialni presežki. Z bliščem sicer ni nič narobe, a če gre na račun Zemlje ali zdravja drugih živih bitij, na dolgi rok deluje retrogradno na vse prebivalce – to kažejo tudi podnebne spremembe. Tako sem dobil občutek, da solarna hiša ob skrbi za svoj žep in kakovost življenja pomeni tudi ozaveščen odnos do podnebnih sprememb in Zemlje. Torej se lokalna vrednota ujame z globalno vrednoto preživetja in spoštovanja vseh ljudi. Takšno delovanje, kot smo videli v Limbušu, lahko razvijamo že danes, tukaj in zdaj - in morda s tem prehitimo opozarjajoče znake neravnovesja med razvojem trenutne človeške kulture in našim prvotnim okoljem, Zemljo.

dr. Peter Starič

Edina taktika – rušitev vlade!

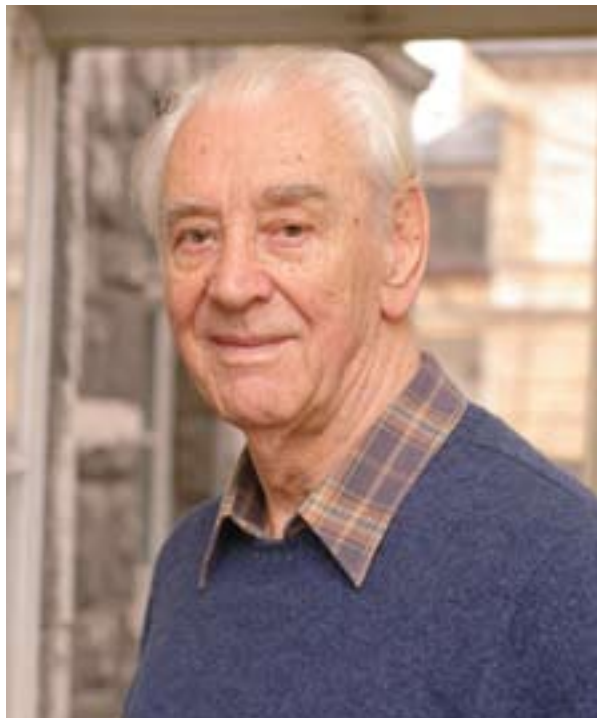
Že prvega dne, ko je bila izvoljena sedanja vlada, je nova opozicija ubrala destruktivno taktiko. Začelo se je s štrajkom novinarjev, ki niso marali poročati o »neprijetnih« novicah. Dotakratni finančni minister mag. Gaspari pa je – namesto da bi takoj predal posle novemu ministru dr. Bajuku – moral zaradi urejanja še nujnejših zadev na vrat na nos odpotovati v New York. Kaj vse je moral tam tako nujno urediti, doslej še nismo mogli izvedeti, saj je dr. Bajuk dobil pri prevzemu »prečiščene« računalnike.

Tu se lahko spomnimo, kako so v zadnjem mesecu druge svetovne vojne nacisti uničevali svoje arhive. Je pač tako, da čim bolj nepoštena ali celo zločinska je kaka vlada, tem bolj krčevito se oklepa oblasti. Najnovejši primer za to je Robert Mugabe v Zimbabveju, ki je bil svoje čase v okviru neuvrščenih velik prijatelj maršala Tita.

Potem ko se je sedanja vlada konsolidirala, so začeli padati okostnjaki iz omar, pravzaprav so jih začeli odkopavati predvsem iz množičnih grobišč, s katerimi je posejana vsa Slovenija. V slabih štirih letih nove vlade se je število prej odkritih grobišč podvojilo. Že kmalu po osamosvojitvi so začele izhajati knjige, ki bi bile v prejšnjem režimu prepovedane, avtorja pa bi zaprli. Saj še pomnite, tovariši, kakšen medijski linč je doživel Edvard Kocbek, ko je marca 1975 objavil v tržaški reviji »Zaliv« svoj prispevek o povojnih pobojih domobrancev in njihovih družin! Ker zaradi taktičnih razlogov niso mogli zapreti Kocbeka, so se spravili na našega novinarja Viktorja Blažiča, ki je nagovarjal Kocbeka, da je objavil tisti članek. Blažiča so zaprli skoraj za dve leti, po izpustu pa je imel »Berufsverbot«; posledice pa je občutil tudi njegov sin, ko je (od)služil vojsko. Do sedaj so odkrili že kakih 600 množičnih grobišč. Nasprotno pa doslej še niso mogli odkriti nobenega krivca za ta hudodelstva, kaj šele, da bi ga obsodili. Glede pregona in obsodb imamo še vedno premočan konflikt interesov. Pod prejšnjim režimom so morali biti tako rekoč vsi sodniki v partiji. Po osamosvojitvi pa nismo odstavili niti tistih sodnikov, ki so sodili na političnih procesih in veliko od njih sodi še danes. Kako naj ti nepristransko sodijo svojim nekdanjim partijskim tovarišem? Zato ni prav nič čudnega, da so se spisi, ki so obremenjevali nekdanje komuniste, zadrževali v omarah in kletah ali pa so procesi »zastarali«.

Zaradi svoje burne preteklosti se je Zveza komunistov preimenovala najprej v »Stranko demokratične prenove« in »Združeno listo socialdemokratov«, nato v »Socialne demokrate«, »Zares« ter »Lipo«, le komunist noče biti nobeden več. Verjetno se svojega izvornega imena sramujejo, ker preveč spominja na pretekli totalitarizem, in zato ni primeren za volitve.

Razen množičnih grobišč iz časov prejšnjega režima pa se odkriva čedalje več tako imenovanega »kriminala belih ovratnikov«, ki sodi že v poosamosvojitveno obdobje. Na vrhu je Pivovarna Laško, kjer je njenemu

direktorju Bošku Šrotu predvsem prek njegove »Briefkastenfirme« uspelo prigrabiti 1,6 milijarde evrov premoženja! Vendar o tem naši mediji bolj skopo poročajo, pač pa veliko več o sicer še nedokazani korupciji pri nakupu finskih oklepnikov Patria, kjer je celotni posel vreden »le« 260 milijonov evrov; kar tehta približno šestkrat manj kot Šrotova zadeva. Sedaj, ko se odkriva, da sta KAD in SOD pod prejšnjo vlado prodala prek 2000 podjetij nekako »pod mizo«, se magistra Rop in Cvikel ter njihovi strahopetno umaknejo iz dvorane državnega zbora, ko se o tem razpravlja. Tudi glede kaznovanja teh novih bogatašev velja vse tisto, kar velja o konfliktu interesov.

V Delu je bil 6. junija na drugi strani objavljen članek z naslovom »Janša prodajal Mercator neformalno in brez zapisnika«. (Že naslednji dan je bil na isti strani objavljen demanti »Janez Janša zavrača očitke iz Pivovarne Laško«, ki ga je napisal novinar Peter Jančič.)

Visoka podpora evropskim politikam

Spomladansko poročilo Eurobarometer za Slovenijo, ki pokriva obdobje predsedovanja Slovenije EU, ugotavlja, da zaupanje Slovencev v EU ostaja stabilno, podpora evropskim politikam pa se je še nekoliko povišala. Slovenci so največji podporniki evropske monetarne unije in nadaljevanja širitve unije med Evropejci. Poročilo ugotavlja povečanje zadovoljstva z življenjem, hkrati pa se nadaljuje trend upadanja optimizma glede gospodarskih razmer in čedalje večja zaskrbljenost nad stopnjo rasti cen v Sloveniji. Evropski uniji zaupa 66 odstotkov Slovencev, poznavanje evropskih institucij in zaupanje vanje pa ostajata nad evropskim povprečjem. Tako podpora evropskim politikam Slovenijo z 90 odstotki uvršča na prvo mesto v Uniji. Slovenci so še vedno zadovoljni s svojim življenjem, vendar pa z 89-odstotnim deležem niso več najbolj zadovoljni prebivalci držav, ki so se EU pridružile leta 2004. Bolj pesimistični so bili Slovenci pri ocenjevanju gospodarskega položaja države, saj jih le 17 odstotkov meni, da se bo gospodarski položaj v prihodnjih 12 mesecih izboljšal. Nasprotno jih je 42 odstotkov prepričanih, da se bo položaj poslabšal. 79 odstotkov jih meni, da je položaj na področju življenjskih stroškov v naši državi slabši kot v EU. Med prednostne naloge Slovenije so anketirani tokrat uvrstili boj proti inflaciji, drugi dve najbolj pereči problematiki pa sta brezposelnost in stanje gospodarstva. ec.europa.eu

Poleti predvidoma brez težav pri dobavi elektrike

Evropska komisija napoveduje, poleti, če ne bo izjemnih vremenskih razmer, v EU ne bo motenj v oskrbi z električno energijo. Napoved so objavili po proučitvi analize razmer, ki jo je na zahtevo komisarja za energetiko Andrisa Piebalgsa pripravilo evropsko združenje sistemskih operaterjev (Etsa). Etsa in komisija sta na nedavnem sestanku obravnavala ukrepe, ki naj bi jih člani združenja izvajali, če bi v posameznih delih Evrope zaradi vremenskih razmer prišlo do težav pri oskrbi z elektriko. Strinjali so se, da je usklajeno delovanje operaterjev ključno pri preprečevanju motenj v oskrbi. STA

Napredek pri zmanjševanju emisij toplogrednih plinov

Evropski komisar za okolje Stavros Dimas je pozdravil napredek številnih držav članic pri zmanjšanju emisij toplogrednih plinov v letu 2006. Popis emisij, ki ga je pripravila Evropska agencija za okolje za leto 2006, zadnje leto, za katero so na voljo popolni podatki, kaže, da so se emisije EU-15 zmanjšale za 0,8 odstotka v primerjavi z letom 2005. To pomeni, da so emisije za 2,7 odstotka pod ravnijo izhodiščnega leta (v večini primerov je to leto 1990). S tem je EU-15 na dobri poti k uresničitvi svojega cilja iz Kjotskega protokola, v skladu s katerim naj bi bile njene emisije med letoma 2008 in 2012 v povprečju najmanj za 8 odstotkov pod ravnijo izhodiščnega leta. Nasprotno pa so se emisije EU-12 povečale. Podatki za Slovenijo kažejo, da so se emisije leta 2006 v primerjavi z letom 2005 povečale za 0,6 odstotka, v primerjavi z izhodiščnim letom pa za 1,2 odstotka. ec.europa.eu

V prvem članku je bilo mogoče našemu predsedniku vlade 'neformalno' naprtiti kar koli, kajti že iz samega naslova je bilo razvidno, da o tem ni dokumentov, ki bi nezakonito prodajanje dokazovali. Časopis Delo pa je te obtožujoče 'novice' pograbil kot kost in se na široko razpisal o nečem, kar bi bilo zelo težko dokazovati na sodišču. Na enak način bi mogli še za časa predsednika Drnovška npr. objaviti v Delu članek z naslovom: »Drnovšek je odpotoval na Ciper, da je tam uredil neke kočljive finančne zadeve za LDS« (ali npr. »Kučan je obiskal kneza Rainierja v Monacu, da bi tja prenesel denar na varno«). In potem naj bi se v Delu obsežno razpisali o velikih vsotah denarja, ki 'naj bi' pri tem spremenile lokacije. V vseh omenjenih primerih ni nobenih trdnih dokazov, kaj je kdo počel, zato so domnevam, domišljiji in klevetam odprta vrata na stežaj. O razgovorih v zvezi z Mercatorjem, ki so ga prodali na borzi, obstaja vsaj nek podpisan dokument. O tem, po kakšnih poslih je pravzaprav šel Drnovšek na Ciper (ali Kučan v Monaco) pa ni bilo nobenih časopisnih poročil.

V tujini so zelo pohvalili našo vlado in predsednika Janšo zaradi uspešnega predsedovanja Evropski skupnosti. Naši, v eno smer počesani mediji, pa jo večinoma grajajo in pohvale omalovažujejo kot diplomatsko kurtoazijo. Spomnimo se, da je velika skupina naših novinarjev sporočila vplivnim ljudem v EU, da pomeni (takrat bližajoče se) predsedstvo Slovenije grožnja za demokracijo v EU. Kaj pravijo ti novinarji sedaj? Po vsem, kar beremo in slišimo, ni težko priti do sklepa, da je edina strategija sedanje opozicije čim bolj onemogočati vlado, ter ji preprečiti kakršen koli uspeh, čeprav bi bilo to na škodo vse države. Sedaj, ko se je že (predčasno) začela predvolilna kampanja, obljublajo predstavniki opozicije take reforme, ki bi jih v 12 letih svoje prejšnje vladavine že zdavnaj lahko izpeljali, pa jih niso. Kako naj jim verjamemo, da bodo ravnali drugače, če bodo spet izvoljeni? Po drugi strani pa je sedanja vlada že izpeljala veliko tistega, kar v opoziciji šele obljublja, da bodo storili! Kaj zares menijo, da večina Slovencev nima spomina in da ne zna logično razmišljati?

Že velikokrat sem naletel na kakega pripadnika opozicije, ki mi je razlagal o kovčkih denarja, katerega naj bi Janša zaslužil z orožjem z mariborskega letališča. Nobeni argumenti, zakaj naj bi Janša pomagal odkrivati kriminal, v katerega naj bi bil sam tako globoko zapleten, ne pomagajo. Vprašanja, zakaj ga že v dolgem obdobju prejšnje vlade niso za omenjeni prestopki obtožili in obsodili, čeprav so za vse to vedeli, ostane brez odgovora. Stvar se občasno pogreva celo v samem parlamentu, kleveto o kovčkih denarja pa kot papagaji še naprej širijo zagrizeni komunisti, ki se ne morejo sprijazniti, da so izgubili na volitvah. Pri tem so nedostopni za kakršne koli protargumente. Take ljudi je v Nemčiji množično srečeval že Albert Einstein, malo preden je zavladal Adolf Hitler. Takrat je dejal, da se vse preveč Nemcev vede tako, kot da so jim amputirali velike možgane. V kolikšni meri velja Einsteinova ugotovitev tudi za možgane Slovencev, pa se bo pokazalo na jesenskih volitvah.

dr. Janez Jerovšek

Kako se bodo ljudje odločali na volitvah?

Ko se nam približujejo volitve v državni zbor, gledamo ankete javnega mnenja, ki nam kažejo, kako se bodo ljudje na volitvah odločali. Vemo pa tudi, da te ankete niso zanesljiv kazalec, kako se bodo ljudje na volitvah resnično odločali. Že na zadnjih volitvah so bili izidi volitev drugačni, kot so jih ankete javnega mnenja napovedovale.

Kateri so tisti dejavniki, ki vplivajo na politične odločitve državljanov ob parlamentarnih volitvah? Teh dejavnikov je več, nekateri so zelo trdni, kar pomeni, da nanje ni moč vplivati, nekateri pa so mehki, bolj trenutni in na te je moč vplivati z ustrezno propagando. Naštejmo nekaj teh dejavnikov: to so dnevni mediji, prevladujoča izražena javna mnenja, ki se prezentirajo kot večinska, ekonomske razmere in druge družbene razmere, ki se manifestirajo v subsistemih, kot je zdravstvo, sodstvo in podobno, sistem vrednot, trenutno politično dogajanje z raznimi insceniranimi aferami in podobno. Moči teh dejavnikov ni mogoče razporediti v rang lestvice moči. To bi sicer zmogla zahtevna empirična raziskava, vendar take nimamo. Zato nam ostane le logično sklepanje.

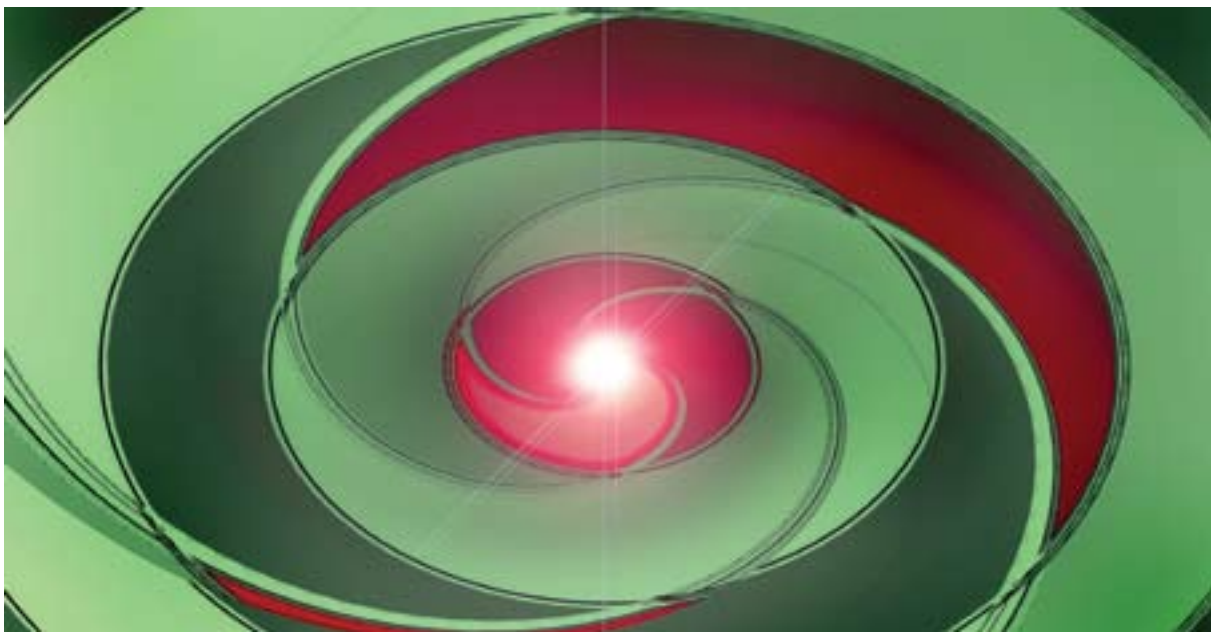
Če vzamemo najprej dnevne medije kot pomembne dejavnike za odločanje na volitvah, potem lahko rečemo, da dnevni mediji pomembno vplivajo na stališča in tudi na vrednote ljudi in potemtakem tudi na njihove odločitve na parlamentarnih volitvah. Če površno vzamemo majhen vzorec ljudi, ki berejo najbolj »levo« usmerjeni »Dnevnik«, potem v pogovoru z njimi lahko ugotovimo, da mislijo tako, kot piše v »Dnevniku«. Vendar nam izkušnja kaže, da se ljudje kljub vplivu medijev na volitvah ne odločajo tako, kot jim mediji svetujejo. Na zadnjih volitvah 2004 so vsi mediji svarili volivce, da naj ne volijo Janeza Janše in da naj volijo LDS ali Socialne demokrate. Tudi nekdanji predsednik je v tem smislu pozival volivce. Kot vemo, so volitve izpadle drugače. Če bi pristajali na tezo, da dnevni mediji odločajo o rezultatih volitev, potem je na naslednjih volitvah zmaga Socialnim demokratom in vsem sprtnim in zopet združenim strujam liberalcev že zagotovljena. Saj je vendar znano, da so vsi naši dnevni mediji že od osamosvojitve naprej na strani kontinuitetnih strank, pa naj bodo te stranke na oblasti ali v opoziciji. V tem pogledu se naši dnevni mediji ne držijo medijskega načela, da morajo vedno kontrolirati predvsem vlado, ne pa opozicije.

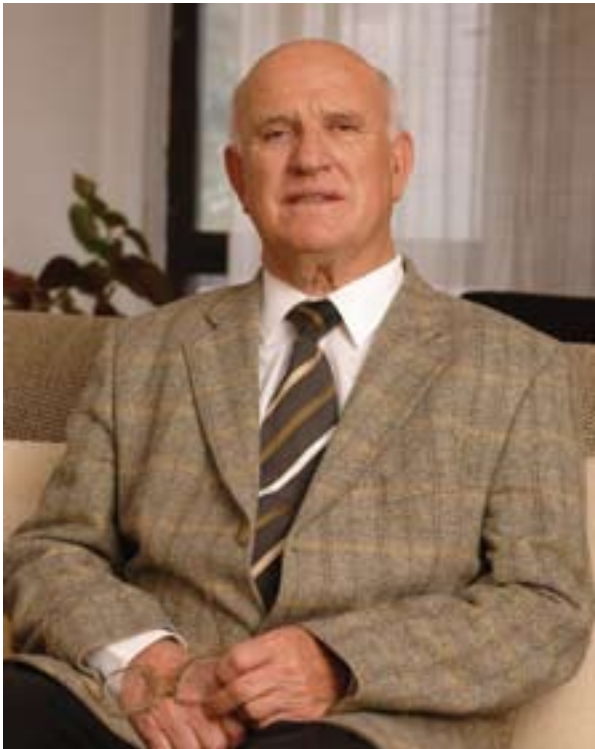
Najpomembnejši dejavnik, ki vpliva na to, kako se volivci na volitvah odločajo, so njihove vrednote, ki se izoblikujejo v določen vzorec ali matrico mišljenja, ki

pomeni nekakšno usmeritev za njihove pomembne odločitve. To matrico vsak posameznik izoblikuje v teku svojega življenja, na podlagi življenjskih izkušenj, vzgoje, socialnega izvora, pripadnosti vrednotam svojih staršev, življenjskih razočaranj in uspehov, svoje dojemljivosti za sprejemanje ali zavračanje tistih vrednot in političnih stališč, ki mu jih dominantni politični sistem posredno ali neposredno prek šolskega sistema in medijev vse življenje vsiljuje. Če to matrico prenesemo na politično odločanje, ugotovimo, da je slovensko volilno telo razdeljeno na tako imenovano »levico«, ki v evropskem pogledu ni nobena levica, in na »desnico«, ki tudi v evropskem pogledu ni desnica. Kako sta se ti dve volilni telesi po osamosvojitvi oblikovali, je zahtevna in še ne odgovorjena naloga. Nekateri so mnenja, da je temeljni kriterij za to delitev odnos do preteklosti. Če pa bi šli v sociološko analizo »levih« volivcev, bi ugotovili, da so to predvsem srednji in višji sloji. Med njimi so tudi zelo premožni. Bolj redki so pripadniki delavskega razreda, iz česar so se vse leve stranke zgodovinsko rekrutirale.

Ta »levi« in »desni« volilni blok je dokaj stabilen. Na »levici« se lahko volivci premeščajo od liberalcev k Socialnim demokratom. V bistvu pa to ni pomemben vrednostni prehod. Tudi na desnici je ta blok relativno stabilen. Možna so večja premeščanja v primeru, da bi družba zašla v gospodarsko krizo ali da bi vlada očitno kazala znake velike nesposobnosti. Ker tega v sedanjih razmerah ni - gospodarstvo je uspešno, vlada pa tudi - večji prehodi niso verjetni.

Kakšen učinek ima v teh razmerah, ko so »levi« in »desni« volivci stalni in ustaljeni, volilna kampanja in ob dejstvu, da je tudi moč dnevnih medijev omejena? Ostane namreč skupina volivcev, ki vrednostno ni povsem oblikovana in je bolj nevtralna, in ki se v zadnjem momentu odloča, bodisi za »levi« bodisi za »desni« blok. In ta skupina, ki ni zamerljivo majhna, odloča o volilnem izidu. Zato je ta skupina propagandno zanimiva in tudi zanj dojemljiva. Naše politične stranke zapravljajo veliko denarja in energije za prepričevanje večine volivcev, ki so že dolgo odločeni. Gre samo zato, kako v zadnjem trenutku pridobiti tiste, ki

so neodločeni. V tem primeru je lahko uspešna kakšna diskreditacija, ki jo neodločeni zagrabijo. Problem je ta, da so se tudi tukaj stvari dokaj izčrpale. V slovenski politiki je produkcija laži že tako velika, da je nadaljnja tovrstna rast že kontra produktivna. Morda je možna na tem področju še kakšna inovacija? Pred leti so na primer vsi dnevni mediji obširno pisali, kako je direktor policije pred desetimi leti posilil neko dekle. Direktor je bil politično, osebno in profesionalno diskreditiran. Tri leta pozneje je sodišče ugotovilo, da je šlo za izmišljeno zgodbo. Takrat pa mediji o tem niso več poročali na prvih straneh, temveč na deseti strani s petimi vrsticami. Takih in podobnih primerov je bilo več. Odmevnejši je bil primer dr. Franceta Arharja, ko so ga dnevni mediji obdelovali zaradi njegove visoke plače. Niso pa povedali, da je imelo v Sloveniji v tistem času tolikšno plačo več kakor 500 zaposlenih. Diskreditacija je bila takrat zelo uspešna. Arhar ni bil več zanimiv kandidat za predsednika republike.

Tudi na tem področju se stvari premikajo, ne moremo jih pa empirično izmeriti. Problem je ta, da je v Sloveniji v Evropi najvišji proporc bralcev, ki verjamejo v objektivno poročanje dnevnih medijev. V zahodnih demokracijah je ta proporc nizek, v Angliji doseže komaj dvajset odstotkov. Gre pa tudi za izjemno pozicijo, ki jo naši novinarji želijo imeti, kot posebna veja oblasti. Pred nekaj meseci se je 570 novinarjev podpisalo pod peticijo, v kateri so zapisali, da Janez Janša v medijih izvaja cenzuro. To peticijo so poslali vsem pomembnim evropskim institucijam. Zlagalo se je torej 570 novinarjev.

Sklep: Ker neopredeljena skupina volivcev, ki bo odločala o izidu volitev, sociološko in vrednostno ni prepoznavna, je za politične stranke dilema, s kakšno volilno strategijo bi jih bilo mogoče pridobiti. Ali bi bilo primerno nastopiti s Cviklovo metodo izjemne napadalnosti in pristranskosti, ali s pozitivnim pristopom, ki ga zagovarja Kresalova, a žal ne prakticira, z lažmi ali aferami, s pozitivnimi dejstvi, z zgodovino in ideologijo ali s kombinacijo teh metod.

Videti je, da ta kampanja ne bo posebno zanimiva in za večino že opredeljenih volivcev ne preveč prepričljiva. Nihče pa ne more predvideti stopnje njene uspešnosti.

Zanimivosti

Za malenkost višja napoved za svetovno povpraševanje po nafti

Mednarodna agencija za energijo je za malenkost zvišala svojo napoved za svetovno povpraševanje po nafti v letošnjem letu. Pri tem je dodala, da se bo rast nadaljevala tudi leta 2009, predvsem zaradi povpraševanja v hitro razvijajočih se državah. Svetovno povpraševanje po naftnih proizvodih se bo letos po novi oceni zvišalo za odstotek oziroma 890.000 159-litrskih sodov na dan. Tako naj bi dnevno povpraševanje doseglo skupno 86,9 milijona 159-litrskih sodov. V prejšnji napovedi je agencija napovedovala 0,9-odstotno rast. Leta 2009 naj bi se nato povpraševanje po naftnih proizvodih povečalo za dodaten odstotek na 87,7 milijona 159-litrskih sodov na dan. Visoke cene črnega zlata sicer prispevajo k zmanjšanju povpraševanja v državah OECD, še posebej opazno naj bi to bilo v Severni Ameriki zaradi šibkega gospodarstva ZDA, vendar pa to nadomešča rast v razvijajočih se gospodarstvih, kot je Kitajska.

STA

Energetsko prijazni aparati v stanju pripravljenosti

Države članice EU so potrdile predlog Komisije o zmanjšanju porabe električne energije gospodinjstvih in pisarniških aparatov v stanju pripravljenosti. V uredbi so določene zahteve za energetske učinkovitost vseh izdelkov, ki se prodajajo v Evropi, s katerimi naj bi se poraba električne energije v stanju pripravljenosti v EU do leta 2020 zmanjšala za skoraj 75 odstotkov. Ta ukrep iz direktive o okoljsko primerni zasnovi izdelkov bo konkretno prispeval k doseganju energetske učinkovitosti EU in ciljev za zaščito podnebja, hkrati pa državljanom prihranil denar. Uredba o stanju pripravljenosti velja za vse električne naprave, ki se uporabljajo v gospodinjstvih in pisarnah. Glede na funkcionalnost izdelka je največja dovoljena poraba električne energije v stanju pripravljenosti za leto 2010 določena na en oziroma dva W, leta 2013 pa bo dovoljena poraba električne energije zmanjšana na 0,5 oziroma en W, kar je blizu vrednosti, ki jih dosežemo z najboljšo razpoložljivo tehnologijo. Uredbo trenutno pregleduje Evropski parlament, Komisija pa naj bi jo sprejela še leta 2008. V naslednjih mesecih bodo sledili ukrepi za okoljsko primerno zasnovu drugih skupin izdelkov.

STA

Podjetja povečala emisije

Podatki iz registrov držav članic EU kažejo, da so se skupne emisije podjetij v okviru sistema EU za trgovanje z emisijami leta 2007 povečale za 0,68 odstotka. Čeprav je rast emisij bistveno nižja kot lanska rast bruto domačega proizvoda v EU, pa povečanje kaže na potrebo po strožjih omejitvah zgornje meje emisij, ki so bile določene za obdobje trgovanja 2008–2012. Samo to bo namreč Evropi pomagalo pri učinkovitejšem boju s podnebnimi spremembami in pri doseganju cilja zmanjševanja emisij, določenem v Kjotskem protokolu.

ec.europa.eu

Janez Kokalj,
univ. dipl. psih.

Komu zaupati?

Na vprašanje novinarke na ljubljanskih ulicah, kako ocenjujejo delo poslancev državnega zbora v iztekajočem se mandatu, so naključni mimoidoči odgovarjali zelo različno. Zelo pozitivnega mnenja ni izrazil nihče; največ kritik pa je bilo izrečenih na nesprijemljivo medsebojno komunikacijo med poslanci: »... se samo kregajo ...«, nekatere zelo motijo maratonske seje, drugi pogrešajo trdne dogovore med različnimi skupinami, nekateri pa so se pritožili zaradi politične latovščine – mlatenja prazne slame, ki ne daje nobenega zagotovila za konstruktivno reševanje problemov.

Kot je videti tudi iz teh in podobnih izjav, ki jih poslušamo in prebiramo v mesecih pred volitvami, politični laiki skušamo vsekakor slediti toku dogodkov. Vendar je dinamika psiholoških zakonitosti velike, vrednostno zelo heterogene skupine, kot je državni zbor, in dinamika dogovarjanja in usklajevanja mnenj v posameznih manjših homogenih skupinah, ki jih sestavljajo člani posameznih strank, tako zahtevna, da se poslanci sami velikokrat morajo zelo potruditi, da ohranijo osebno integriteto in moralno trdnost. Volivci si lahko le prek bolj ali manj ideološkega poročanja medijev, prek medijsko posredovanega dogajanja v državnem zboru in prek osebnih poznanstev s poslanci ustvarimo sestavljanko politične realnosti. Od vsega tega je odvisno, katero ime bomo obkrožili na volilnem lističu.

Na desno ali na levo

Evropski politični prostor, podobno pa tudi slovenski, lahko zelo splošno opišemo z dvopolno dimenzijo: desno-levo.

Temeljita psihološka raziskava (J. Musek: »Nova teorija vrednot«) povezav med političnimi opredelitvami in vrednotami, ki jih ljudje zagovarjajo, je pokazala, da se leva politična orientacija povezuje bolj z uživaškimi in statusnimi vrednotami, desna pa bolj s tradicionalnimi moralnimi vrednotami. Tradicionalne in religijske, duhovne vrednote so torej bolj ali manj tuje levi politični usmeritvi, čutne in statusne pa desni politični opciji. Seveda je ta razmejitev bolj jasna pri ljudeh, ki skladno s temi vrednotami tudi ravnajo; med tistimi, ki se imajo za zelo religiozne, in tistimi, ki se imajo za popolne ateiste. Vendar v raznih intervjujih, v izjavah za javnost, v izvajanjih v državnem zboru ne opazimo bistvenih razlik med političnimi opcijami še posebno v eni skupini deklariranih vrednot. Gre za t. i. demokratične vrednote, ki jih imajo vedno polna usta tako veliki svetovni voditelji kot tudi naši in tuji politiki in poslanci skoraj vseh političnih opcij; izvzete so le skrajno nacionalistične skupine, ki politiko izrabljajo za svoje konkretne agresivne cilje. Kako naj torej zaupamo nekemu med vsemi, ki kar naprej govoričijo o svobodi, enakopravnosti, slogi, pravičnosti, solidarnosti, strpnosti, miru in sožitju, se vedno znova sprašujemo, ko v predvolilnem času zbiramo informacije o skupinah in posameznikih in jih povezujemo s takimi ali drugačnimi izkušnjami. Ljudje lažje zaupamo človeku iz krvi in mesa, težje pa političnemu programu stranke, polnemu všečnih obljub. Vendar nam izidi volitev navadno jasno pokažejo, da velik odstotek ljudi voli stranko zaradi njihovih deklariranih vrednot, ne informira se pa o motivaciji kandidatov za resno izpolnitev predvolilnih obljub. Ker so naša stališča zelo pod vplivom predsodkov, ki so nabita s pozitivnimi ali negativnimi čustvi, damo zelo hitro prednost »našemu«, torej vrednostno sprejemljivemu kandidatu, ki ga hitro precenimo, nasprotnike pa podcenimo in jim, če je le mogoče, nalepimo slabosti. Novi obrazi na politični sceni so zaželeni samo takrat, ko se želimo znebiti že znanih, po našem mnenju neučinkovitih poslancev,

ki so povrh vsega še na drugi strani. Slovence še najbolj prepričajo napake, slabosti posameznikov, iz katerih rumeni tisk skuje bolj ali manj nemogoče afere. Za spremembo stališč volivca o nekem kandidatu na slabše so te afere dosti bolj uničujoče kot kar koli drugega. Praviloma zato, ker se zgodi negativen halo efekt, kar pomeni, da medijsko razkriti napaki, slabosti radi pripišemo še kaj negativnega. S tem se branimo pred konfliktom pri odločanju in pred tem, da bi bili ogoljufani in nalagani; prevečkrat se nam je to že zgodilo. Vendar mnogim kandidatom na listah tako delamo krivico in si zameglimo resnično podobo tistih, ki bi nas v javnosti lahko pošteno in dobro zastopali.

Vrednotna pristnost mladostnikov

Srednješolcem sem dal nalogo, naj opišejo lastnosti in vedenja, ki nam zagotavljajo, da se lahko dobro počutimo drug z drugim in drug ob drugem. Skupina stopenetdesetih sedemnajstletnikov je skoraj enoznačno imenovala pogoje: poštenost, iskrenost, sočutje, ljubezen, empatija, pomoč drugim, strpnost, zvestoba, resnicoljubnost, dobronamernost, prilagodljivost, dom, dobra komunikacija, sposobnost dogovarjanja in sklepanja nujnih kompromisov. V polnosti so izdvojili skupino tradicionalnih vrednot, brez katerih ni mogoče doseči miru, solidarnosti, svobode, razumevanja, enakopravnosti in medsebojnega sožitja – kar vse lahko postavimo v skupino demokratičnih vrednot. Torej: če že mladi vedo, kaj so pogoji za demokratično vedenje, zakaj to tako malokrat slišimo iz ust določenih skupin odraslih, deklarirano zrelih ljudi? Dijaki so omenili dom. Kolikokrat smo preko medijev lahko spremljali parlamentarne seje o težavah današnje družine? Pa ne samo o finančnih, o tem je bistveno lažje razpravljati, ampak o psiholoških in socioloških vidikih sodobnega sožitja med člani družine, o nemogočih pogojih, v katerih so se zaradi brezobzirnih tekmovalno-karierističnih apetitov delodajalcev in gospodarskih institucij, večkrat pa tudi samih staršev, znašle družine, pa naj bodo popolne, enostarševske, krpane (starši iz dveh ponesrečenih zvez) ali mavrične (starši istega spola). Nemška psihoterapevtka za otroke in mladostnike Christa Meves (v nemškem dnevniku Die Tagestpost so jo poimenovali »Kopernik pedagogike«, njenih več kot 100 knjig je prevedenih v 14 jezikov) ugotavlja, da kriza družine ogroža družbo tako v Nemčiji kot po svetu. V najnovejši knjigi z naslovom »Zapeljani. Zlorabljeni. Izigrani« jasno razgrne zablude določenih političnih skupin z določenimi, družinski skupnosti škodljivimi stališči. Posledice takih in podobnih nestrokovnih političnih odločitev so tako hude, da se sprašuje, ali je še čas poravnati krmilo in poskrbeti vsaj za temeljne psihološke potrebe in pravice otrok. Opisuje, kako je bila z izjavo ministrice za družino leta 2005, ob uveljavitvi nove definicije družine (družina je tam, kjer so otroci), napadena prejšnja, po najnovejših raziskavah veliko bolj primerna definicija družine, ki vključuje starševski par z mladoletnimi rodnimi otroki in implicitno vključuje tudi sorodstvo – stare starše in

družine bratov in sester. Neki 17-letnik je v pogovoru z generalnim sekretarjem berlinskega ministrstva za družino le-temu postavil zelo zgovorno vprašanje: »Če je družina tam, kjer so otroci – ali ni treba kot družino označiti tudi vsakega otroškega vrtca?« Zgrožena psihologinja ugotavlja, da država na primer z ustanavljanjem celodnevni vrtcev in šol, z namenom »izboljšanja« pogojev za kariero in zaslužek staršev »grabi po otrocih«, saj staršem v veliki meri odreka temeljno pravico in dolžnost vzgajati svoje otroke na svoj način in po svoji vesti. Službeni čas preko vsega dneva onemogoča normalno vzgojo otrok; posledice nevzgoje so prehude, da bi bilo treba čakati še kakršnih koli novih znanstvenih potrditev. To na lastni koži občutimo predvsem tisti, ki se profesionalno ukvarjamo z otroki in mladostniki.

Odgovornost ali manipulativno koristoljubje

Zaupanje v poštenost in doslednost človeka nas usmerja pri izbiri kandidata. Kar pomeni, da nekoga predlagam zato, ker sem prepričan, da to, kar govori in zastopa, tudi sam izpolnjuje. Pomeni, da je odgovoren – moralen človek. Odgovoren je človek, ki pozna in prizna svoje dolžnosti do sebe in hkrati do drugih in si jih prizadeva po svojih najboljših močeh uresničiti. Predvsem je pripravljen sprejeti posledice svojih dejanj. Vendar ni pomembno le njegovo prepričanje, da je odgovoren za opravljanje svojih nalog, kljub oviram, zasmehovanju, celo grožnjam, ampak je usodnega pomena za pridobitev trajnega zaupanja ljudi njegova opredelitev, pred kom se čuti odgovornega. Če je odgovoren samo pred tistimi, ki jih zastopa, se mora ravnati samo po njihovih načelih, ki pa niso vedno pravična. Ljudje, ki nas zastopa, znamo biti manipulativni, brezobzirni in egoistični. Taki se večkrat pokažemo tako v družinah in med sodelavci v podjetjih, tako med mladimi in starejšimi. Če se poslanec čuti odgovornega samo pred svojimi strankarskimi kolegi in »šefi«, ki jim je v hierarhiji podrejen, se bo ravnal po načelih, ki jih oni zastopajo in se navadno prej ali slej zmeden znajde na spolzkem terenu svojih in tujih človeških slabosti. Če pa je razvil visoko stopnjo moralnega razvoja – ki je čedalje več ljudi zaradi svojega konformizma in lagodnosti sploh nikoli ne doseže – ko njegove namere in odločitve vodijo univerzalna načela življenja, potem je kljub neizogibnim konfliktom v sebi in konfliktom z drugače mislečimi sposoben za odločitve, ki imajo pozitivne, daljnosežne družbene posledice. Če hoče poslanec zagovarjati pravice in svoboščine ljudi, mora dobro poznati globljo hierarhično strukturo vrednot. Hudo se godi narodu, ki je izvolil preveč cinično pragmatičnih politikov koristolovcev, ki s svojim vedenjem kar naprej dokazujejo, da lahko živijo brez univerzalnih moralnih orientacijskih točk, ki jih potrebujejo le ovce, ki jih sami kot nadljudje zastopajo tako, kot jim trenutno »paše«. Za njih podzavestna prisotnost vesti, ki nas usmerja pri vrednotenju naših misli in dejanj, ne obstaja, človek naj razvije čim bolj učinkovite strategije, navade in komunikacijo, ki naj prvenstveno njemu samemu prinašajo korist. Prav

ničesar ne povedo, govorijo pa o vsem, a o ničemer nimajo zares svojih stališč. Manipulativne in izkoriščevalske skupinice, združbe ali posamezniki preprosto ne premorejo niti osnovne odgovornosti do ljudi in je zanje parlament izključno poligon za brezobzirno in manipulativno nabiranje političnih točk – zlorablja svoj položaj in skrbijo izključno za svojo korist. Zaradi teh nemoralnih pritlehnikov, ki svoje že kar pregovorno očitne oblastiteljske in častiželjnosti zaradi dolgotrajnega vztrajanja na politični ali/in poslovni sceni ne morejo več prikrivati, nasprotnike pa skušajo z najbolj umazanimi manevri spraviti izpred sebe, vse prevečkrat slišimo izjave iz politične baze v slogu: »Čisto vsi so enaki, nikomur ne moreš zaupati, vsi veliko obljublajo, pa ničesar ne uresničijo ...« Ljudje navadno vidimo uresničene obljube le v zgrajenih cestah, priborjenih svoboščinah, v denarju ... Premalo pa vidimo prizadevanja nekaterih, ki se zares trudijo v skladu s točno določenimi nameni, da bi pomagali vsem, še posebno tistim, ki so kakršne koli pomoči bolj potrebni kot drugi. Psihologi, poznavalci trga in t. i. človeških virov, ter vsi, ki imajo čedalje več izkušenj z mlajšo generacijo poslovnežev, se na primer pritožujejo nad njihovo psihopatsko čustveno hladnostjo, manipulativnostjo in skrajno ošabnim egoizmom. Glavni, prepredeni motiv, ki se skriva za vsem tem, je seveda brezobzirni hedonizem, uživaštvo, v katerega je kot v prepad brez dna zgrmela tako grška, rimska in še marsikatera družba. Ameriška in evropska sta pa že dolgo na poti do tja.

Naloga za novo tisočletje

Duhovna inteligenca, ki jo danes opredeljuje mo predvsem kot »združujočo in preobrazujočo« sposobnost, ki povezuje razumsko in čustveno inteligenco ter zaradi razvitosti vesti – moralnega čuta, ki nas podzavestno, preko intuitivnega dojemanja usmerja in večkrat celo nasprotuje t. i. zdravemu razumu, nam omogoča, da sploh prepoznamo in sprejmemo za svoje določene vrednote. Vest nam pomaga pri iskanju in uvidevanju točno določene rešitve v točno določenem trenutku. Vendar sta ostrina in njen domet odvisna predvsem od zavestnega truda posameznika. Če nimamo notranjega, intuitivnega »kompasa«, če smo ga utišali, nam ostanejo le zunanja, zavestna popolnoma arbitrarna – premakljiva merila, ki pa so odvisna predvsem od vsakokratne zbirke izkušenj posameznika in ne vsebujejo nujne skupne zgodovinske izkušnje.

Visoko stopnjo duhovne inteligence bi nujno morali posedovati vsi, ki na kakršen koli način s svojo funkcijo posegajo v dobrobit drugih ljudi: prijatelji, partnerji, starši, vzgojitelji, učitelji, medijski strokovnjaki, poslanci, poslovneži, voditelji duhovnih in religioznih gibanj, voditelji držav. Temeljni kompetenci, ki bi ju morali razviti, sta sposobnost za sprejemanje, prenašanje in osmišljanje bolečine, trpljenja, smrti, krivde ... in doslednost ravnanja v skladu z najvišjimi etičnimi načeli svobode odločanja, miru, pravičnosti, enakopravnosti, poštenosti, solidarnosti, aktivne pomoči potrebnim, posebej otrokom, planetarne duhovne in ekološke osveščenosti ...

Enako pomembne sposobnosti so še: povezovalno, sintetično gledanje na svet, izoblikovanost stabilnega in avtonomnega sistema vrednot, ki vključuje temeljno skrb za druge ljudi, izrazito nagnjenje k raziskovanju temeljnih življenjskih vprašanj in iz vsega tega izhajajoča konstruktivna prilagodljivost življenjskim situacijam. Torej, če sem sposoben dojeti življenje kot nalogo v obliki izziva, sem na pravi poti, da postanem človek, ki bi ga ljudje z zaupanjem volili.

Od proizvodne enote Sava Kranj do družbe Gorenjske elektrarne

Izvršni svet LRS je na podlagi Zakona o energetskih organizacijah v začetku šestdesetih z odločbo ustanovil pet novih državnih podjetij za distribucijo električne energije Elektro Ljubljano, Elektro Kranj, Elektro Gorico, Elektro Maribor in Elektro Celje, namesto prejšnjih 16 komunalnih elektro-gospodarskih organizacij.

Odločba Izvršnega sveta Skupščine Socialistične republike Slovenije št. 023-14/63 z dne 19. julija 1963 (Uradni list SRS 34/63), je določala, da se od 1. avgusta 1963 dalje spojijo tedanja podjetja za distribucijo električne energije Elektro-Kranj in Elektro-Žirovnica ter podjetje za proizvodnjo električne energije Elektrarna Sava Kranj. Ime podjetja se je glasilo Podjetje za distribucijo in proizvodnjo električne energije Elektro Kranj. Skrajšani in telegrafski naziv podjetja pa je bil Elektro Kranj, Kranj s sedežem v Kranju.

Občinska skupščina Kranj – oddelek za gospodarstvo je izdala odločbo št. 023-58/63-4 z dne 16. avgusta 1963, s katero je odločila, da podjetje Elektrarna Sava Kranj preneha delovati s 1. julijem 1963 in jo prevzame novo distribucijsko podjetje Elektro Kranj s prevzemno bilanco na dan 30. junija 1963. Nestrinjanje z odločbo št. 023-58/63-4 sta podala Delavski svet Elektrarne Sava Kranj s sklepom št. 5 /2192-63 z dne 27. avgusta 1963, ki je predlagal, da se podjetje Elektrarna Sava Kranj združi s podjetjem Elektro Kranj kot enakopravni partner. Direktor občinskega oddelka za gospodarstvo je podal pripombo na odločbo št. 41/8379/MM z dne 28. avgusta 1963 in predlagal, da se podjetji spojata v eno podjetje.

Na podlagi teh dveh predlogov je Občinska skupščina Kranj izdala pojasnilo k odločbi št. 023-58/63-4 z dne 16. avgusta 1963 in spremenilo 2. in 3. točko izdane odločbe tako, da je podjetje prenehalo delovati s 1. julijem 1963 in se spojilo s podjetjema Elektro Kranj in Elektro-Žirovnica. Likvidacijski postopek se ni izvedel in zaključna bilanca je bila sestavljena po stanju 30. junija 1963. V sestavi novoustanovljenega distribucijskega podjetja Elektro-Kranj je bivše podjetje Elektro Sava Kranj delovalo kot samostojna enota z nazivom Proizvodna enota Elektro Kranj. V njej sta poleg obstoječih elektrarn delovali še hidroelektrarna Kranjska Gora in hidroelektrarna Savica – Bohinj. Pri tem je zanimivo, da sta se po desetletju pod okrilje kranjske proizvodne enote Sava Kranj vrnila vsem k srcu prirasli HE Savica in HE Kranjska Gora, ki sta bili od začetka obratovanja priključeni HE Moste.

DES, OZD Elektro Kranj, TOZD Elektro Sava Kranj
V skladu z novo ustavo in Zakonom o združenem delu leta 1974 so bile organizirane temeljne organizacije združenega dela v okviru DES, OZD Elektro Kranj, in sicer TOZD Elektro Kranj, TOZD Elektro Žirovnica, TOZD Elektro Sava in novi TOZD Elektro razvod in transformacija Gorenjske.

Februarja 1975 so po dolгих razpravah končno na vseh zborih delavcev sprejeli Samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih delavcev skupnih služb Skupnosti TOZD ter delavcev TOZD, ki so se združene v Skupnost TOZD preskrbovalnega območja Elektro Gorenjska. Vseh 26 TOZD Podjetja za distribucijo električne energije Slovenije – DES je bilo registriranih 13. marca 1975, z območja Gorenjske pa naslednje: TOZD Elektro Kranj, TOZD Elektro Žirovnica, TOZD Elektro Sava Kranj in TOZD Elektro razvod in transformacija Gorenjske Kranj.

DO Elektro Gorenjska, n.sub.o., TOZD Elektro Sava Kranj

Delavski svet Skupnosti TOZD Elektro Gorenjska je 3. novembra 1978 dal v razpravo Elaborat o družbeni in ekonomski upravičenosti ustanovitve delovne organizacije Elektro Gorenjska, delavcem in sindikatu. 7. decembra 1978 so bili izvedeni trije referendumi: o izločitvi iz Podjetja DES (skupno za 72 odstotkov), o ustanovitvi DO Elektro Gorenjska (skupno za 72 odstotkov) in o sprejemu Samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v DO za distribucijo in proizvodnjo električne energije Elektro Gorenjska (skupno za 70 odstotkov). Po sprejetju statuta delovne organizacije na referendumih TOZD 19. marca 1979, je bila podana podlaga za izvolitev samoupravnih organov in za konstituiranje delovne organizacije. 24. aprila 1979 sta bila izvoljena prvi delavski svet delovne organizacije Elektro Gorenjska in Samoupravna delavska kontrola delovne organizacije. Podpisan je bil Samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih med TOZD in Delovno skupnostjo skupnih služb, ki so ga podpisali vsi predsedniki delavskih svetov in direktorji TOZD in DO. S tem samoupravnim splošnim aktom so bili ustvarjeni temelji razmerij med delavci TOZD in Delovno skupnostjo skupnih služb. 13. avgusta 1979 je Temeljno sodišče v Kranju vpisalo v sodni register novo delovno organizacijo z imenom Elektro Gorenjska, delovna organizacija za distribucijo in proizvodnjo električne energije, n.sub.o., Kranj, Cesta JLA 6. Nova delovna organizacija Elektro Gorenjska se je nadalje samostojno vključila v SOZD Elektrogospodarstvo Slovenije kot sestavni del elektroenergetskega sistema Slovenije in JUGEL.

19. septembra 1979 so bile s sklepom registrskega sodišča v Ljubljani izbrisane iz sestava DES vse štiri gorenjske TOZD (TOZD Elektro Kranj, TOZD Elektro Žirovnica in TOZD Elektro Sava Kranj in TOZD Elektro razvod in transformacija Gorenjske), tega dne je z izbrisom prenehala delovati tudi Skupnost TOZD PO Elektro Gorenjska.

Na ravni delovne organizacije Elektro Gorenjska je bila s 1. januarjem 1982 organizirana Delovna skupnost skupnih služb. Do njenega oblikovanja so bili v TOZD kritični. Končno je prevladalo mnenje, da je treba določena dela in naloge zadrževati v delovni skupnosti skupnih služb delovne organizacije. Temeljne organizacije so imele možnost za zahtevo po doslednem in kakovostnem izvrševanju zastavljenih nalog. Praktično je to pomenilo, da je TOZD posredno dobil nazaj sredstva, ki jih je združil v delovno skupnost. Namreč v procesu planiranja je bila ena pomembnih postavk plana. Delovne skupnost skupnih služb je prevzela strateško poslovne in ključne usklajevalne vloge operativnih temeljnih organizacij kot nekakšna pljuča nove delovne organizacije.

Elektro Gorenjska, p.o., Poslovna enota Sava
Izvršni svet Republike Slovenije je 3. oktobra 1990 sprejel odlok o ustanovitvi javnega podjetja za prenos električne energije in petih javnih podjetij za distribucijo električne energije (Ur. list RS št. 38/90).

Odpravljeni so bili vsi dvomi o bodočem skupnem delu, ki so se porajali s predhodnimi poizkusi reorganizacij. Organiziranost je zaživela s 1. januarjem 1991, ko so začela delovati Javno podjetje za prenos električne energije Elektro Slovenija – ELES in pet javnih podjetij za distribucijo električne energije, med njimi Elektro Gorenjska. Kot pravna oseba je nastala enovita organizacija p.o., TOZD-i so postali Poslovne enote, in sicer: Poslovna enota Kranj, Poslovna enota Žirovnica in Poslovna enota Sava. Delovna skupnost skupnih služb pa je bila razdeljena na organizirane sektorje in sicer: Splošno kadrovski sektor, Finančno računovodski sektor in Tehnični sektor.

Elektro Gorenjska, d.d., Poslovna enota Sava

Na podlagi predhodnega lastninjenja je bilo podjetje reorganizirano v delniško družbo in 27. januarja 1998 registrirano na Okrožnem sodišču v Kranju z imenom Elektro Gorenjska, javno podjetje za distribucijo električne energije, d.d., s skrajšanim imenom Elektro Gorenjska, d.d., katere večinski lastnik je država. Statut delniške družbe Elektro Gorenjska je določil, da infrastrukturnih objektov, naprav oziroma omrežij, ki so potrebna za izvajanje gospodarske javne službe, ni dovoljeno prodati, zastaviti, oddati v dolgoročni najem ali kako drugače odtujiti, prav tako ne more biti predmet stečaja niti likvidacijske mase. 1. novembra 1998 je z novo notranjo organiziranostjo iz žirovniškega in kranjskega dela službe za prevzem in prodajo električne energije, nastala sedma zaokrožena organizacijska enota – Sektor za komercialno energetiko.

V skladu z zahtevami energetskega zakona (Uradni list RS št. 79/99 in 8/2000) in uredbe o izvajanju gospodarskih javnih služb (Uradni list RS št. 54/2000) so bile dejavnosti distribucijskih podjetij po izvajanju ločene na gospodarske javne službe in tržne dejavnosti. Kot dejavnosti gospodarskih javnih služb so bile določene: distribucija električne energije, upravljanje distribucijskega omrežja in dobava električne energije tarifnim odjemalcem. Kot tržne dejavnosti pa so bile opredeljene dobava električne energije upravičenim odjemalcem in druge tržne dejavnosti. 1. januarja 2001 je začela veljati organiziranost po funkcionalnem principu po dejavnostih in ne več po teritorialnem načelu, ko so distribucijske dejavnosti potekale v Poslovni enoti Kranj in Žirovnica. Druge dejavnosti proizvodnje električne energije v Poslovni enoti Sava Kranj in prodaje električne energije v Sektorju komercialne energetike so bile že doslej organizirane

na ravni regije, z reorganizacijo so se le prilagodile zahtevanim zakonskim in uredbnim določilom. Notranjo zgradbo družbe so sestavljale štiri poslovne enote: PE za upravljanje distribucijskega omrežja, PE za proizvodnjo električne energije, PE za distribucijo električne energije in PE za dobavo električne energije ter trije sektorji: tehnični, finančno – ekonomski in splošno – kadrovski sektor.

Gorenjske elektrarne, proizvodnja elektrike, d.o.o.

Na podlagi Uredbe o pogojih za pridobitev statusa kvalificiranega proizvajalca električne energije (Ur. list RS, št. 29/01, 20. april 2001) je bilo podjetje Gorenjske elektrarne, proizvodnja elektrike, d.o.o., ustanovljeno 4. januarja 2002. Glavna dejavnost Gorenjskih elektrarn je proizvodnja električne energije v hidroelektrarnah. Podjetje ima v lasti trinajst hidroelektrarn na območju Gorenjske, dve hidroelektrarni je imelo v zakupu in ima pravico do upravljanja z njima. Zaradi še nerešenih denacionalizacijskih postopkov za HE Sava in HE Pristava je bil do avgusta 2007 lastnik elektrarn Elektro Gorenjska, d.d.

HE Pristava je bila 27. avgusta 2007 vrnjena denacionalizacijskemu upravičencu, HE Sava pa je še vedno v upravljanju.

Licenco za upravljanje energetske dejavnosti je podjetje pridobilo 14. februarja 2002, odločbe za dodelitev statusa kvalificiranega proizvajalca električne energije za posamezne hidroelektrarne pa je prejelo 26. februarja 2002. Gorenjske elektrarne proizvajajo električno energijo v 14 hidroelektrarnah, ki so razpršene po celi Gorenjski regiji, in sicer:

- porečje Sore: HE Škofja Loka, HE Rudno, HE Davča in HE Sorica,
- porečje Kokre: HE Cerklje, HE Kokra, HE Standard,
- porečje Tržiške Bistrice: HE Jelendol, HE Lomščica, HE Pristava,
- porečje Save Dolinke: HE Kranjska Gora, HE Mojstrana,
- porečje Save Bohinjke: HE Savica, HE Soteska,
- reka Sava: HE Sava.

Vizija družbe je postati prepoznaven proizvajalec električne energije iz obnovljivih virov na okolju prijazen način. Električno energijo proizvajajo tudi v fotovoltaičnih oziroma sončnih elektrarnah v Radovljici (zgrajena leta 2005), na Laborah (zgrajena 2006), Strahinji (zgrajene leta 2007), Preddvor (v gradnji leta 2008), v zakupu do leta 2010 pa je tudi sončna elektrarna FERI v Mariboru.

mag. Srečko Lesjak

Spomin na vlogo »elektro« veteranov je še vedno živ

Vojna za Slovenijo ni trajala dolgo in ni zahtevala velikega števila smrtnih žrtev (76), kot običajno to velja za podobne vojne v svetu. Prav gotovo pa je imela izjemen ali celo odločilen pomen za oblikovanje samostojne in suverene države in pomeni neponovljiv zgodovinski mejnik za slovensko deželo, čemur zavidajo marsikje po svetu, kjer imajo podobne osamosvojitvene sanje. Ponekod se žal teh vrednot vse premalo zavedajo in jih ne cenijo ustrezno.

To pa ne velja za upokojene veterane vojne za Slovenijo iz Elektra-Slovenija, d. o. o., ki so se zbrali v RTP Laško v okviru praznovanja 17. obletnice vojne za Slovenijo, simbolično na dan pred praznikom dneva državnosti. Ob tem so tamkajšnjemu muzeju elektroprenosa Fala-Laško predali v trajno hrambo priznanje Ministrstva za obrambo za sodelovanje v vojni za Slovenijo. Sestavljata ga plaketa in spomenica, imenuje pa se Velika plaketa ministrstva. Tovrstna priznanja so prejela zaslužna javna podjetja, kot na primer železnice, cestna podjetja, PTT, ob proslavi odhoda zadnjih pripadnikov Jugoslovanske ljudske armade (JLA) iz Slovenije v Kopru. Takrat so pomotoma sicer elektroenergetike spregledali, a je ministrstvo zamujeno popravilo na proslavi v Prevaljah na Koroškem 26. decembra 1991, kjer je priznanje v imenu vsega elektroenergetskega sistema slovesno prejel takratni prvi direktor Elesa **mag. Ostoj Kristan**, in to iz rok sedanjega premiera, takratnega ministra za obrambo Janeza Janše. Zasluge v vojni za Slovenijo imajo prav tako proizvodna in distribucijska podjetja, seveda vsako po svoje: distributerji so bili neposredno napadani ob izklapljanju vojaških objektov, imeli so velike škode na objektih, proizvodna podjetja pa so verjetno največ prispevala z varovanjem objektov, še posebno vlogo pa je imela potencialno najbolj ogrožena Jadrsko elektrarna Krško. Za to priznanje so upokojeni vojni veterani ugotovili, da je ta muzej vsekakor primerno mesto za čuvanje

in predstavljanje tega priznanja domači javnosti in obiskovalcem iz tujine.

Upokojeni veterani so vse »bitke« zmagali

Ob tej priliki je posebno priznanje, in sicer za uspešno sodelovanje v času vojnih razmer na območju občine Laško, Elesovim laškim vojnim veteranom podelilo tudi Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo (VVS) Laško, katerega vodstvo se je s praporom, podobno kot tudi predstavniki Združenja Sever Laško, udeležilo tega srečanja. Navzoče je pozdravil in se za vojne zasluge na lokalni ravni zahvalil tudi župan občine Laško **Franc Zdolšek**. Žal pa se srečanja ni mogel udeležiti, sicer najavljeni, brigadir **Tone Krkovič**, ki je kljub prepovedi o tovrstnem javnem nastopanju s strani svojih nadrejenih, po telefonu prenesel pozdrave. Ob tem je izrazil obžalovanje, da mu je bilo onemogočeno srečanje z nekdanjimi soborci iz tistega časa, in poudaril, da je bila dejavnost elektrogospodarskih podjetij, predvsem glede načrtovanih izklapljanj dobave električne energije vojaškim objektom, eden od glavnih elementov v vojni doktrini takratne »slovenske vojske« oziroma teritorialne obrambe, v kateri je bil on poveljnik specialne brigade Moris. Sicer pa so se upokojeni veterani vojne za Slovenijo z nostalgijo spomnili na tiste vojne čase in s ponosom ugotovili, da so v vseh »bitkah« na elektroenergetskem področju zmagali, seveda ne z orožjem, temveč

Upokojeni Elesovi vojni veterani pred vhomom v Muzeju elektroprenosa Fala-Laško.

Foto arhiv mag. Srečka Lesjaka

z visoko strokovnostjo, načelnostjo in neoporečnostjo posameznikov in podjetja. Naj omenim še, da je v Elesu 30 upokojenih in 79 redno zaposlenih vojnih veteranov (6 jih je sedaj zaposlenih v drugih podjetjih), ki so prejeli status za vojaške aktivnosti na delovnem mestu v Elesu, 13 jih je pridobilo status v drugih oblikah delovanja zunaj Elesa, trije pa so žal že umrli.

Ohraniti spomin na veliko obdobje

Na vojno za Slovenijo so se v Elesu pripravljali že spomladi 1991 v povezavi s Ministrstvom za obrambo oziroma republiško koordinacijsko skupino, skladno s smernicami o ukrepih za pripravljenost. Dejavnosti je vodil odbor za obrambne priprave, ki so ga sestavljali direktor podjetja, direktor sektorja za obratovanje, vodja RCV, upravitelj obrambnega načrta ter vodje dislociranih elektroprenosnih enot Maribor, Podlog, Ljubljana, Divača in Nova Gorica. Konec maja 1991 je bilo uvedeno stalno dežurstvo in pripravljenost na domu za člane odbora in za določene operativne funkcije v podjetju, predvsem v centrih vodenja in v razdelilnih transformatorskih postajah. Nastopil je čas izklapljanja od Ministrstva za obrambo določenih objektov JLA, varovanja elektroenergetskih objektov in odpravljanja posledic sabotaž oziroma vojnih dejavnosti na daljnovodih in razdelilnih transformatorskih postajah ter telekomunikacijskih napravah, čas groženj in napadov s strani pripadnikov JLA in KOS-a. Ob izbruhu vojne za Slovenijo so bili nekateri delavci vpoklicani v enote Teritorialne obrambe in policije, drugi pa so opravljali dolžnosti na delovnem mestu. Nekatere obrambne dejavnosti so trajale še po sklenitvi premirja in so bile končane šele, ko je zadnji vojak JLA zapustil naše ozemlje. Kljub mnogim lokalnim izrednim dogodkom v elektroenergetskem sistemu v vojnih razmerah je bilo obratovanje omrežja ves čas stabilno.

Oblike delovanja zaposlenih v Elesu v vojni za Slovenijo so bile zelo različne. Vredno bi jih bilo evidentirati in dokumentirati. Ne gre za primerjave, kdo je bolj zaslužen in kdo je bil bolj ogrožen, temveč za ohranitev spomina na veliko obdobje našega življenja in za akumulacijo znanja o obrambni sposobnosti elektroenergetskega sistema, vključno z zaposlenimi. Zato so navzoči vojni veterani ob tej priložnosti predlagali, da bi zaposleni in nekdanji zaposleni veterani vojne za Slovenijo ustanovili neformalno organizacijo, na primer kot sekcijo VVS v Elesu. Ta organizacija oziroma njen odbor naj bi skrbela za druženje članov, za povezavo z območnimi združenji VVS in z Zvezo VVS, za pomoč pri pridobivanju statusa veterana vojne za Slovenijo, za evidentiranje in dokumentiranje dejavnosti zaposlenih in podjetja v procesu osamosvajanja Slovenije ter podobno. Kljub temu, da so bili že predlagani posamezni člani, je bilo dokončno sklepanje o teh predlogih prestavljeno na morebitno naslednje podobno srečanje, po možnostih vseh Elesovih vojnih veteranov, kot je predlagal starosta elektroenergetskih dispečerjev **Savo Trebše** ob zdravici za njegov 80. rojstni dan.

Kulturni utrinki

Prijatelj

Prijatelj.

To je beseda vseh besed!

*Kot meč svetlo nabrušen,
v ognju in strupu izkušen.*

On, ti – in na drugi strani magari ves svet.

Bolne rože

*To so tiste lepe rože,
ki takrat vzcvetele so,
ko me tvoje bele roke
na srce prižele so.*

*To so tiste čiste želje,
ki takrat vzcvetele so,
ko oči mi tvoje črne
v dušo zažarele so.*

*To so tiste tihe boli,
ki takrat vzcvetele so,
ko molče me tvoje sladke
ustnice preklele so.*

Pesem

*Bila bi ptičica,
pela veselo,
bila bi rožica,
cvetela bi belo.*

*Ptička na okence
bi priletela,
tebi za kratek čas
sladko zapela.*

*Tebi na prsih bi,
rožica bela
sklenila glavico
in – ovenela.*

Usoda

*Usodi nisi sam gospod;
pospravi vse,
pripravi se:
ne veš, kdaj treba bo na pot.*

(Oton Župančič)

Alja Verbič Krajnc

40. obletnica športnih iger elektrogospodarskih šol Jugoslavije

Letošnjega 18. maja je minilo natančno štirideset let od tradicionalnih športnih iger elektrogospodarskih šol Jugoslavije, v organizaciji elektrogospodarskega šolskega centra (v nadaljevanju EGŠC) Maribor.

Pisalo se je leto 1968 in v Mariboru se je zbralo šest šolskih reprezentanc elektrogospodarskih šol Jugoslavije, in sicer dve ekipi iz Beograda in po ena ekipa iz Sarajeva, Zagreba, Nove Gorice in Maribora, medtem ko se ekipi iz Skopja in Titograda tekmovanja nista udeležili. Takratno tekmovanje je bilo osmo zapovrstjo, reprezentance pa so se pomerile v različnih športnih panogah ter v strokovnem teoretičnem in praktičnem znanju.

Tekmovanja sta se udeležila tudi Jože Golič, danes zaposlen v Elektru Celje, d. d., in Albin Bergant, zaposlen v Elektru Gorenjska, d. d. Spomini na omenjeni športni dogodek so še precej »živi« in ob po-doživljanju športnih iger sta povedala, kako so se igre odvijale. Ekipe so prispele že dan pred tekmovanjem in

se nastanile v internatu EGŠC v Mariboru. Vreme ni bilo kaj prida, saj je tisti dan »lilo kot iz škafo« in organizatorji so bili precej zaskrbljeni, ali jim bo uspelo udejanjiti tekmovanje. A vse skrbi so bile odveč, saj so se prebudili v lepo sobotno jutro. Atletske steze so se posušile in idealne razmere za tekmovanje so bile izpolnjene. Ob pol osmih so ekipe, ob zvokih koračnice, prikorakale z zastavami na čelu, navzoče sta nagovorila direktor EGŠC Maribor Julij Urbanek in tajnik Združenja elektrogospodarskih šol Jugoslavije Vuko Stojković, ki je uradno odprl tekmovanje. Tekmovalci so se pomerili v atletiki, in sicer v tekih na sto in tisoč metrov, metu krogle, skoku v daljino in višino, streljanju z zračno puško in v šahu. V atletiki je imela največ uspeha ekipa elektrogospodarske šole iz Nove Gorice, ki je v štirih atletskih

Anketa: kam se odpravljamo in kje smo preživeli letošnji dopust

Počitnice so tu

Verjetno je med vami veliko takšnih, ki z veliko naglico končujete še zadnja dela v službi in ste v mislih že nekje drugje, poležavate kje na plaži, lenarite, potujete po svetu, se morda vzpenjate po gorskih poteh ali se ukvarjate s svojimi konjički ali pa s tistim, za kar med letom poleg službe vedno zmanjka časa. Nekaj se vas je pa z letošnjega dopusta že vrnilo, ste polni vtisov, spočiti, in se zdaj ponovno vklapljate v stari delovni ritem. Obiskali smo nekaj delovnih kolektivov elektrogospodarstva in nekatere izmed vas povprašali o tem, kako ste preživeli letošnje počitnice, oziroma o tem, kam se odpravljate. Kakor smo si na srečo različni med seboj, tako se razlikujejo tudi kraji in aktivnosti, s katerimi ste se – ali se še boste – ukvarjali med letošnjimi počitnicami.

Andreja Bežjak, predstavica za komuniciranje in marketing Elektra Celje:

»Lahko rečem, da je letošnji dopust planirano neplaniran. Kaj to pomeni? To pomeni, da se podajam na pot s čolnom po srednjem in južnem Jadranu in bo pot začrtana na podlagi trenutnega navdiha in v odvisnosti

od naravnih lepot ter seveda vremenskih razmer. Sem bolj adrenalinski tip, zato dopust ne bo počitek, pač pa avantura, ki se je zelo veselim in od katere pričakujem, da mi bo dala svež veter za nove delovne izzive.«

Radovan Bulatović, vodilni vzdrževalec za strojne naprave, Eles, RTP Beričevo:

»Z ženo greva običajno na dopust na morje, vsako leto drugam. Letos bova šla za tri tedne na Hrvaško. Ponavadi vzameva polpenzion. Malo se kopava, malo pa hodiva na izlete po okolici.«

Bogdan Eržen, referent v nabavi Elektra Celje:

»Največji del letošnjega dopusta sem opravil že januarja in februarja. S petimi kolegi smo se namreč vzpeli na najvišjo goro Afrike Kilimandžaro, 5895 metrov visok vrh. Vse skupaj je trajalo 14 dni, sam vzpon pa 7 dni.

Vsak dan smo se vzpeli za približno 1000 metrov z dnevom aklimatizacije. Noben od nas ni imel velikih hribovskih izkušenj tako, da nam je višina povzročala precej težav in se vsi nismo uspeli povzpeti na vrh. Po vzponu smo obiskali še safari in štiri dni preživeli v Zanzibaru. Moram povedati, da so bili ljudje zelo prijazni. V času poletnega dopusta se bova z ženo verjetno odpravila še malo na morje.«

Irena Sušec, referent v računovodstvu, Dravske elektrarne:

»Po šestih letih spet odhajam v počitniške zmogljivosti našega podjetja v Gajac. Tam nam je bilo zelo všeč, apartma pa so medtem tudi temeljito obnovili. Običajno sicer v času dopusta hodimo v planine, saj smo ljubitelji gora. Letos pa gremo

za spremembo na morje. Vmes bomo šli tudi na kak izlet v hribe. Ravno jutri gremo na Ratitovec. Glede na to, koliko dela je bilo zadnje čase in s koliko papirjev imamo posla, si dopusta res zelo želim.«

Rok Obreza, energetski svetovalec, Elektro Ljubljana:

»Dopust sem preživel na slovenski obali v prelepem Portorožu. Na dopustu sem se imel zelo dobro, saj sem ga poleg kopanja izrabil tudi za kolesarjenje po urejeni kolesarski poti, ki poteka od Trsta do Poreča.«

panogah osvojila prvo mesto. Tekmovalci so se pomerili tudi v strokovnem teoretičnem in praktičnem znanju. Pri teoretičnem znanju so morali v določenem času pismeno odgovoriti na vprašanja s področja elektrotehnike. V tej panogi je zmagal **Jože Golič**, takrat učenec 3. a razreda EGŠC Maribor. Pri praktičnem znanju so se tekmovalci pomerili v dveh nalogah: splezati so morali na drog, zvrtni dve luknji in vanje uviti dva izolatornika z nasajenima izolatorjema. Tekmovalec je stal dva metra od droga, poleg njega je bilo na tleh razvrščeno orodje in oprema: varnostna čelada, varnostni pas, plezalke, sveder in dva izolatornika. Na startni znak si je moral tekmovalec pritrditi opremo, splezati na drog in opraviti nalogo. Komisija je upoštevala čas in kakovost izdelave. Druga praktična naloga je bila izdelava loka iz opločevnjene cevi. Tekmovalec je moral upogniti instalacijsko cev v pravem kotu. Tekmovalna komisija je upoštevala čas izdelave, kotnost, velikost loka, število utorov in ravnost. V tej panogi je zmagal učenec 3. c razreda EGŠC Maribor, **Albin Bergant**. Vsa tekmovanja so potekala točno po programu, k čemur je pripomogla odlična organizacija. Ko so bila končana, je sledila objava rezultatov in podelitev pokalov in diplom. Najboljša je bila ekipa EGŠC Maribor, ki je zmagala pred ekipama EGŠC Nova Gorica in EGŠ Zagreb. Sledile so ekipe EPŠ Beograd, ŠC Beograd in EPŠ Sarajevo.

Tedanja zmagovalna ekipa EGŠC Maribor - pokala držita Jože Golič (levo) in Albin Bergant (desno).

Zlatko Tuš, inženir - planer dispečer, Dravske elektrarne: »Letos gremo z družino na hrvaško obalo, in sicer v Pakoštane. Kraj že dobro poznamo, saj bomo tam letovali že tretjič. Vemo torej kaj nas čaka, pričakujemo lepo vreme in miren dopust. Po napornem

delovnem letu si vsi želimo malo sproščenosti ter fizičnega in psihičnega počitka. Deset dni bomo na morju, preostali čas pa bomo doma, saj je pri hiši vedno veliko opravil za katere med letom vedno zmanjka časa.«

Boštjan Žužek, vzdrževalec RTP, Eles, RTP Beričevo: »Na dopust odhajam danes po službi. Z ženo in tremi otroki gremo na morje, na Krk k tlastu. Malo se bomo kopali, malo vozili po toboganu, malo z ladjico. Treba se je »dati v ler« saj je dopust namenjen sprostitvi. Ko se bomo

vrnili z morja, bomo delali izlete po Sloveniji. Verjetno bomo šli na Kolpo, pa v Bohinj in še kam. Komaj že čakamo ...«

Valentina Petrič, referent za trženje počitniških zmogljivosti, Elektro Ljubljana: »Na počitnice se vedno odpravim v začetku poletja. Že tretje leto zapovrstjo sem jih tako tudi tokrat preživela na Hrvaškem, in sicer na gostoljubnem otoku Visu. Počitnice sem preživela z družino.

Moram priznati, da so bile počitnice z mojim malim dveletnikom zelo aktivne, vendar sem se vseeno naužila nove pozitivne energije ... »

Violeta Irgl, vodja oddelka za odnose z javnostmi, Elektro Ljubljana:

»V juliju sem imela še zadnje izpite na podiplomskem študiju, zato na dopustu še nisem bila. Načrtujem ga v avgustu na otoku Krku, na katerega me vežejo lepi spomini še iz otroških let. Želim si preživeti čim več časa v

naravi z ljudmi, ki jih imam rada.«

Gregor Voje, elektro projektant, IBE Ljubljana:

»Z družino hodimo že vrsto let na dopust na Pag v Metajno. Običajno gremo v začetku julija, da se izognemo preveliki gneči, saj vsi uživamo v bolj umirjenem okolju. V maju smo pridobili šestega družinskega člana, zato smo bili

nekoliko v dilemi glede letošnjega dopusta, toda želja po morju je bila prevelika. Odpravili smo se in tako 14 dni uživali na čudovitih plažah, v čistem morju in lepem vremenu. Tudi naš malček se je dobro počutil in nam s svojim razpoloženjem popestril družinsko dogajanje. Žal je letni oddih že za nami, s krajšimi izleti bomo dopolnili poletno razpoloženje, že jeseni pa bova z ženo deležna otroških vprašanj: »Kdaj gremo spet na morje?«

Vladimir Habjan z dopisniki

Polona Bahun

Enostavno do varčevanja in okusnejših jedi

Kuhanje zahteva veliko energije, ki pomeni eno glavnih finančnih postavk družinskega proračuna. Zato je pomembno, da je priprava jedi čim hitrejša in varčnejša. Danes za kuho uporabljamo zelo pestro paletu energijskih virov. Nekatera gospodinjstva uporabljajo električno energijo, druga plin, največ kuhinj pa je opremljenih s kombinacijo obeh. Zdi se, da se v kuhinji ne da veliko privarčevati, saj moramo hrano le pripraviti do konca. A s pametnejšim pristopom in minimalnim trudom lahko marsikateri kilovat energije.

Najpomembnejši aparat vsake kuhinje je štedilnik, ki je sestavljen iz kuhališča in pečice. Pri izbiri novega štedilnika se navadno težko odločimo za najugodnejšo izvedbo, saj nanjo velikokrat vpliva cena, kar pa ni vedno najboljša rešitev. Različne izvedbe štedilnikov imajo svoje prednosti in slabosti, ki lahko vplivajo na našo izbiro in posledično na učinkovito rabo energije. Prav tako se ne moremo odreči pečici, saj nekaterih jedi ni mogoče pripraviti drugače. Najbolj so razširjene električne, mikrovalovne in kombinirane, nekoliko manj pa plinske. Razen za mikrovalovne, bi za vse druge lahko rekli, da so zapravljivke energije.

Novi pristopi električnega kuhanja

Pestremu izboru različnih načinov izrabe električne energije pri sodobnih štedilnikih je botrovala njena učinkovita izraba. Glavna lastnost klasičnega električnega štedilnika je velika poraba energije, ki znaša okrog 15 odstotkov celotne porabe v gospodinjstvu. Druga značilnost je groba nastavitve temperature (3 ali 4-stopenjska), zato se hrana pogosto prehitro cvre ali premočno vre. Kljub temu je s poznavanjem in upoštevanjem njegovih posebnosti mogoče prihraniti energijo. Prvi korak učinkovitega in varčnega kuhanja je izbira velikosti plošče glede na premer posode. Ta naj ima močno in ravno dno oziroma rahlo vbočeno pri kuhanju pri visokih temperaturah, narejeno pa naj bo iz materiala z dobro toplotno prevodnostjo. Vedno kuhajmo s pokrovkami, ki dobro tesnijo, saj bomo porabo časa in električne energije s tem zmanjšali tudi do trikrat. Ploščo vklopimo šele, ko je na njej posoda, uporabljajmo pa le toliko vode, kot jo zahteva hrana. Pri dolgotrajnem kuhanju jedi uporabljajmo 'ekonom' lonec, ki nam lahko prihrani tudi do 50 odstotkov energije. Ko voda zavre, zmanjšajmo moč kahalne plošče, saj pri močnem vrenju hrana ne bo kuhana nič prej, le po nepotrebnem bomo ustvarjali paro. Ploščo izklopimo 5-10 minut prej in izkoristimo akumulirano toploto, ki nam bo jed skuhalo do konca. Sodobnejše izvedbe kahalnih plošč so prinesle marsikatero izboljšavo in povsem nove pristope električnega kuhanja. Avtomatska plošča ima na sredini tipalo za temperaturo, ki omogoča natančnejšo (po navadi 12-stopenjsko) izbiro temperature in s tem boljše prilagoditev našim potrebam. Zaradi večje moči se plošča hitreje segreje, kar jo uvršča med energijsko varčne. Čedalje bolj razširjen pa postaja steklokeramični štedilnik, ki porabi 20-25 odstotkov manj energije kot klasični. Pri teh štedilnikih se pod nekaterimi grelnimi polji skrivajo klasični grelci, pod drugimi pa posebni grelni sistemi, ki uspešneje izkoriščajo energijo. Halogenski grelnik se skoraj hipno segreje na zeleno temperaturo, njegov izkoristek pa je približno 60-odstoten. Indukcijska tuljava pa neposredno segreva le posodo in ne njene okolice. Njegov izkoristek je zato znatno večji in pomeni najvarčnejši način kuhanja. Čeprav je najdražji, se njegov nakup z leti povrne v obliki privarčevane energije. Pri boljših izvedbah teh štedilnikov je mogoče prilagajati velikost in celo obliko grelne površine. Plin slovi kot ekološki vir energije, saj pri izgorevanju nastane le malo okolju škodljivih snovi.

V marsikateri kuhinji je plinski štedilnik izpodrnil električnega, ne samo zaradi ekološke zavesti ljudi, ampak tudi zaradi njegovih številnih prednosti in zaradi dostopnosti plina. Ti štedilniki so lahko prilagodljivi vsem vrstam plinov, poleg tega pa imajo skoraj 90-odstotni izkoristek. Nekateri sodobnejši gorilniki so oblikovani tako, da imajo rešetkam prilagojene plamene ali celo podvojene šobe. Na plinskih štedilnikih redkeje najdemo termostatske gorilnike s tipali za temperaturo za prilagajanje velikosti plamena. Prednosti plinskega štedilnika so torej: velik izkoristek toplote in njena dostopnost takoj po vžigu, natančna regulacija moči gorilnikov in mnogo manjše toplotne izgube. Pri kuhanju na plin je samo moder plamen znak dobrega zgorevanja, uporabljati pa moramo takšno velikost gorilnika, da segajo zublji le do roba lonca.

Najvarčnejša je mikrovalovna pečica

Sodobne pečice omogočajo več različnih načinov pečenja, s katerimi se hrana lahko pripravi hitro in enostavno. Klasične pečice so potratne, saj moramo veliko prostornino segreti tudi do 275 stopinj. Od velikosti in izolacije pečice je odvisno, kako hitro jo segrejemo in kako pogosto se morajo vključiti grelci. Pri starih pečicah velikokrat ne moremo doseči najvišje temperature, sodobnejše pa imajo vgrajene ventilatorje, ki omogočajo kroženje in mešanje zraka in s tem hitrejšo segretje pečice. Jedi se tako pečejo pri 20 do 40 stopinj nižji temperaturi, pečice ni treba predhodno ogrevati, jedi pa lahko pripravljamo na več ravneh hkrati. Zato je poraba energije kar za 10-15 odstotkov manjša. Plinske pečice so varčnejše od električnih. Ni jih treba predhodno segrevati, zato hrano lahko damo še v hladno pečico, ki se po vžigu zelo hitro segreje. Novejše plinske pečice so opremljene z ventilatorji, ki omogočajo kroženje vročega zraka, zato pečenje lahko poteka pri nižji temperaturi. V mikrovalovnih pečicah mikrovalovi brez težav prodirajo skozi hrano, zato se ta ne segreva le na površju, temveč tudi v notranjosti. Pri tem pa ostanejo vse snovi brez vsebnosti vode, torej tudi posoda, hladne. Prihranek energije za peko in pogrevanje hrane tako znaša med 70 in 80 odstotki, zlasti pri segrevanju že pripravljenih ali zamrznjenih jedi. Da bi prihranili električno energijo pri starejših pečicah, preverimo tesnjenje vrat. Pri novem nakupu se odločimo za pečico z dobro izoliranimi stenami in večplastnimi stekli na vratih. Med pečenjem čim manjkrat odpirajmo vrata, saj vsakokrat izgubimo 20 odstotkov toplote. Če ga imamo, čim pogosteje uporabljajmo ventilator. Veliko bomo prihranili, kadar bomo pekli več jedi hkrati. Pečico izkjučimo približno 10 minut pred koncem peke, saj preostala toplota zadostuje, da se bo jed spekla do konca. Za odtajevanje jedi je najboljša mikrovalovna pečica. In ne nazadnje, jedi raje pogrevajmo na kahalnih ploščah kot v klasičnih pečicah, še raje pa v mikrovalovnih pečicah.

Minka Skubic

Po Trubarjevih krajih

Letošnje leto potekajo po naši domovini, pa tudi v tujini, kjer je bival, slovesnosti v počastitev 500. obletnice rojstva Primoža Trubarja (1508-1586). Ta obletnica je uvrščena tudi na seznam Unescovih obletnic. Trubarju, njegovi vlogi v naši kulturni zgodovini in slavnostni obletnici primerno, vas vabimo na ogled in raziskovanje Trubarjeve dežele, ki je oddaljena le 30 kilometrov iz Ljubljane. Po magistralni cesti mimo Škofljice, Turjaka pridemo do njegovega rojstnega kraja Raščice, od koder imamo kar nekaj možnosti za ogled znamenitosti ali pa raziskovanje narave.

Na Raščici je križišče cest proti Velikim Laščam, Dobrepolski dolini, proti Ljubljani, pa proti Robu in še proti Blokam. Vas ima zanimivo preteklost, saj je bila že v srednjem veku tam mitnica in pravi sejem. Turjaški grofje so imeli ob potoku Raščica fužine in plavže ter izdelke od tod tovorili proti Reki. Takrat je bila Raščica najpomembnejše gospodarsko in politično središče velikolaške dežele, saj je vas štela trinajst kmetij in tri mline. V enem izmed njih se je rodil Primož Trubar. Današnji Temkinov mlin je naslednik rojstne hiše avtorja prve slovenske knjige, ki so mu ob 400. obletnici izdaje naše prve knjige tam postavili spomenik, pozneje pa tam uredili spominsko sobo v nekdanjem mlinu, galerijo v skednju, obnovili žago in dvokrilni kozolec ter uredili gaj vse naokoli do potoka Raščica. Ob koncih tedna so po domačiji vodeni obiski. V Trubarjevi domačiji lahko dobite zloženko o učni gozdni poti Turjak-Raščica, ki povezuje oba turistična kraja med sabo. Dolga je štiri kilometre in je enosmerna, tako da lahko začnete hoditi na Raščici ali Turjaku. Če začnete hoditi na Raščici, si lahko ogledate informativno tablo z zemljevidom tudi pod kozolcem na Trubarjevi domačiji. Poteka po kolovoznih poteh zahodno od vasi Raščica, skozi gozdove Cerovca in Jalovca, vzhodno od vasi Mali Osolnik in skozi gozdove Velikega Smrečja pride do Turjaka. Gozdna pot je opremljena s 24 lesenimi poučnimi tablam, usmerjajo pa jo tudi markacije. Sprehod po teh gozdovih nam omogoča spoznati veličino Auerspergov, grofov Turjaških, ki so posedovali te gozdove vse do razlastitve s starojugoslovansko agrarno reformo. Grofje Turjaški so bili ves čas lastniki turjaškega gradu. Prvotni grad naj bi stal pod današnjim gradom že v 11. stoletju, prvotna zidava današnjega gradu pa sega v prvo polovico 13. stoletja. Grad je bil leta 1943 požgan, danes pa se postopoma obnavlja. Obnovljena je že viteška dvorana, v kateri so pogoste kulturne prireditve. Prav v poletnih dveh mesecih je v njej razstavljenih 97 upodobitev Primoža Trubarja iz potujoče razstave Obrazi Primoža Trubarja.

Lepo urejena Trubarjeva domačija.

Razstava, vredna ogleda, saj se je Trubarjeve upodobitve lotila vrsta naših priznanih umetnikov, je odprta ob sobotah in nedeljah popoldne. Ko se naužijete umetniških vtisov, si ogledate grajsko kapelo in staro lipo pred vhodom v grad, vam predlagamo še sprehod do pokopališča z obzidjem in kapelo. V grobnici, ki ima obliko templja, so pokopani turjaški grofje in njihovi nasledniki vse do današnjih dni. Drug predlog za izlet pa so Bajdniški slapovi, ki so le kilometer stran od gradu in je dostop vidno označen ter usmerja k stari rimski cesti in slapovom. Po makadamski cesti in kolovozu se spuščate v sotesko, po njenem dnu teče Bajdniški potok. Po desnem bregu potoka vodi stezica do prvega slapa. Če se povzpnete po drseči poti levega brega, kjer se struga umiri in priteka levi pritok potoka, vidite drugo slapišče, ki pada devet metrov. Nadaljevanje poti po desnem bregu pripelje do starega mlina in na potko, ki je tik pod tretjim petmetrskim slapom in takoj nad njim je enako visoko četrto slapišče. Zaradi drsnosti poti na posameznih mestih priporočamo planinsko obutev in pohodniške palice. Vsi štirje slapovi so izredno slikoviti, padajo po lehnjaku, kar pomeni, da še vedno rastejo.

Foto Boris Jurca

Sproščujoče žuborenje vode.

															
ISKANO GESLO:								1	2	3	4	5			
						6	7	8	4	9	10	7			
avgust 2008	KRAJ V SPODNJI SAVINJSKI DOLINI	RUSKI PESNIK, ROMANTIK (MIHAIL)	NIZEK ZENSKI GLAS	DEBELNA ROGOVILA (NAREČNO)	KORALNI OTOK	DESNI PRITOK LABE NA ČESKEM	KDOR JE EVAKUIRAN	VLADO NOVAK	ENOTA ZA ELEKTR. MOČ	OVRATNI PAS ZA PSE	SPANSKA IN JUŽNOM. TRAV. RAVNINA	PAPIRNATO POKRIVALO	VRSTA UMETNE SMOLE	NAROD	
RASTLINA IGALKA															
BESEDNA ZVEZA IZ METEOROLOGJE			2												
SPREMEMBE V SKLEPIH ZARADI OBRABE								MAJHEN TRAK PRIPR. ZA SRKANJE				6			
SVETLANA MAKAROVIC			TELEVIZIJE ŠTAKUL PORT. PO- KRAJINA					5	LETOPIŠ, KRONIKA						
MET ZOGE PREK NASTROJENIK				SOKRATOVA ZENA	ČAPKOVA DRAMA				TORINO Z. IME (ANAGRAM TEDI)			IVO JAN PANICEN STRAH			
KRAJ NA KOČEVSKEM		4			AMERIŠKI LITERAT (CONRAD POTTER)						EGIPČANSKI BOG FR. IGRALKA (ANNA)				
IMPRESIJA					ZLAHTEN PLIN (ZNAK Xe)	MAK. REKA, PRITOK CRNEGA DRIMA				3			DEPARTMA V JUŽNI FRANCIJI (ALBI)	LETNI POSEK GOZDA	
HRVASKA BALERINA (MIA-SLAVENSKA)						SREDOZEM. PRISTANIŠČE V ŠPANIJI									
AM. FILM. IGRALKA (LINDA)						NOTARJEV URAD RASTLINA FAJGELJ									
ISTA ŠTEVILKA POMENI ISTO ČRKO	CISTOPREMÖZENJE	AVS. VOJŠKOVODJA (GIDEON ERNST)	GOVEJI MLADIČ KRAJ NAD ZELEZNIKI				8	NAS STIK	SPODNJI DEL POSODE	RIBJE JAJČECE DENAR ZA UČENJE					
ALPSKI SMUČAR								USTANOV. RDEC. KRIZA (HENRI) POKOJNICA				7			
RUSKI SAHIST (ANATOLIJ)				1				ANG. UTEZ. MERA GR. BOG VOJNE					KRAJ V HRVASKEM PRIMORJU	TRQJAN. JUNAK, ENEAS	ZIVALSKA NOGA
EGIPT. KRALJ											ZAKOVICA (LJUDSKO) KOSMATA ODEJA			10	
PREDELANI ESPERANTO				ZACETEK KIHANJA	BRIT. NOBELOVEC (JOHN BOYD)				PRAVOSL. NABOŽNA PODOBA (SIEN)						
NASA SLIKARKA (MELITA)		9			GRMIČAST LIŠAJ BELKASTO SIVE BARVE										
ANČKA, ANČICA					IZBOLJS. NEZDRAV. HIGIENSK. RAZMER										

Iskano geslo nagradne križanke iz prejšnje številke je bilo **Energija prihodnosti**. Sreča pri žrebanju je bila tokrat najbolj naklonjena **Anici Treven** iz Zgornje Besnice, **Dani Felc** iz Idrije ter **Zlati Zupančič** iz Ljubljane. Nagrajenkam, ki bodo nagrade Gorenjskih elektrarn prejele po pošti, iskreno čestitamo, vsem drugim pa želimo več sreče prihodnjic. Novo geslo s pripisom nagradna križanka pričakujemo na novem naslovu uredništva Cesta v Mestni log 88a **najpozneje do 19. septembra 2008**.

Z naših delovišč

Odpravljanje posledic poletnega neurja

Vse foto Dušan Jež

Poletno neurje, ki se je tokrat najbolj razbesnelo v nedeljo, 13. julija, je znova veliko škode povzročilo tudi na elektroenergetskem distribucijskem omrežju. Največ težav s ponovnim vzpostavljanjem oskrbe so tokrat imeli v Elektru Ljubljana, in sicer na območju distribucijskih enot Ljubljana okolica oziroma konkretnije na območju Kamnika in Domžal, nekaj manjših okvar in izpadov električne energije pa je bilo tudi v Kočevju in Novem mestu.

Močan veter s točo, ki je lomil veje in ruval drevesa, je precej škode na električni infrastrukturi povzročil tudi na območju Elektra Maribor, brez električne energije pa je začasno ostalo tudi nekaj tisoč odjemalcev na območju Elektra Celje.

Tudi tokrat so se naši vzdrževalci izjemno izkazali in nastalo škodo odpravili v najkrajšem možnem času ter tako odjemalcem znova zagotovili električno energijo, katere prave vrednosti se žal zavemo šele takrat, ko jo zmanjka.

Energija brez meja

ELEKTRO-SLOVENIJA, d.o.o.
www.eles.si